ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANĂ.

ADUNATE DE

POVESTI DIN POPOR

IOAN POP REȚEGANUL.
ISYŢ ŢATOBIT7 IS I'KNSŁCNK.

PREMIATE ȘI PUBLICATE

ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANĂ PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

DE

SIBIIU, 1895.

Asociaţiunea, transilvană.

POVEŞTI DIN POPOR,

adunate de

Ioan Pop Reţeganul,
învSţătoriu în pensiune.

Premiate şi publicate de „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român".

SIBIIU,
Tipariul tipografiei archidiecesane. 1895.

Prefaţă.

„De prin lume adunate Şi
iarăşi la lume date".
Anton Pan.

Literatura poporală, acele producte ale spiritului omenesc, cari fără a fi scrise, fără a se sci autorul seu .autorii lor, trec din generaţiune în generaţiune, se pote numi cu drept cuvent *fotografia unui popor*. în ea se oglin- dză cu fideliLU;''copii"le p e ' i v i e ţ a spirituală a poporului: credinţele, închipuirile, judecăţile, speranţele, chiar şi superstiţiunile şi aberaţiunile lui, aşa încât cine a

pătruns în literatura nescrisă a unui popor, '1 pote cunosce ca şi când ar fi locuit ani de a rendul în mijlocul lui. Ear cine va scrie în spiritul acestui popor, în felul lui de a cugeta şi a simţi, acela încă fiind în vieţă şi-a rădicat un monument în inima poporului, care-l numesce *al seu.* în ce se cuprinde farmecul poesiei lui Yasile Alecsandri? în spiritul poesiei poporale, în care nimeni înaintea lui n'a pătruns aşa adânc.

Spre a da literaţilor noştri îmbuls a se ocupa mai intensiv cu literatura poporală română şi a adună nenumeratele grăunţe de aur, cari se află într'ensa şi cari dealtmintrea s'ar străcură nefolosite prin riurile timpului, Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român a publicat la 1890 concurs pentru cea mai bună culegâre de poesii, basme (poveşti) şi datine poporale alese şi până acum nepublicate.

Una din coleoţiunile acestea este şi cea de faţă, premiată de Comitetul Asociaţiunei, care mi-a concredut edarea lor. Colecţiunea cuprindea preste tot 43 poveşti, din cari scoţendu-se cele deja publicate şi altele de mai puţină valore, remaseră cele presente 20, cari se dau aici publicităţii. Colectantele lor este domnul *Ioan Pop lieteganul,* cunoscut deja publicului nostru cetitoriu din *„Cărţile satinului român"* (1886), apoi din *„Poveştile ardelenești"* (Braşov, N. I. Ciurcu, 1888), din *„Trandafiri" şi „Viorele"* (Gherla 1884 şi 1891), *„Inimiora"* (Sibiiu 1885), *„Ţiganii"* (Blaj 1886), *„Cartea poporului"* (Braşov 1892), *„Convorbiri pedagogice"* (1886), *„Chiuituri*" (Gherla 1891), *„Starostele"* (Gherla 1891), *„Leonat cel tiner«* (Gherla 1893), *„Buchetul"* (Gherla 1894), *„Prietinul săteanului român*" (Gherla 1895) şi diverse alte scrieri publicate prin foile nostre cotidiane şi periodice.

Am păstrat şi în acestă scriere pe cât se pote limbăgiul poporului din ţinutul respectiv, şi am adaus, după însemnarea autorului, chiar şi numele'locului şi ţinutului, de unde provine povestea înşiratâ, precum şi numele personei, care o-a împărtăşit, credend, că tote aceste date sunt de folos literaţilor noştri, cari se ocupă cu acest ram al literaturei poporale.

Şi fiindcă după aceste vederi întră în textul povestirilor şi o mulţime de provincialismi, am învitat pre domnul autor, a adauge la finele scrierei şi o însemnare alfabetică a acestor provincialismi, împreună cu o scurtă esplicare a lor prin cuvinte cunoscute în deobste.

Remâne acum la apreţiarea publicului român, încât şi acestă colecţiune a mai adaus o frun4ă la cununa de lauri,

ce o portă pe frunte poporul român, care după mărturisirea poetului seu predilect este „născut poet". Ear colectantelui îi urăm din inimă, ca cu probata sa diligință și însufleţire se continue, a desgropa la tesaurul. cel immens al literaturei poporului nostru şi a-i redâ, precum se face aici, „ale sale dintru ale sale".

S i b i i u, Decembre 1895.

Zacharia Boiu.

BC U Cluj / Central University Library Cluj

Cuprinsul.

I. Prefaţă. II. Poveşti:

1. Man tălhariul..... 1
2. Cuvântul ursitorelor..... 9
3. Paserea cântă, domnii dorm.....16
4. Tata florilor.....35
5. Micu Grămădicu.....48
6 Mândra lumei.....57
7. Fata Pajurei.....[72]
8. Isteţă din semă afară.....80
9. Ţiganul păscălitor.....93
10. stan păţitul . ^9"! Umversitj; Lţbrary Cfuj . . . 105
11. Ioan Năsdravenul din lut.....113
12. Ioan Porc împerat.....131
13. Yasilică flore-frumosă.....151
14. Omeni isteţi.....[167]
15. Crisläscan viteazul.....175
16. Binele şi reul.....[188]
17. Cum s'ă făcut pământul 192
18. Zapisul lui Adam.....194
19. Omul cu trei sfaturi.....[196]
20. Porumbeii (legendă).....201

Itt însemnarea provincialismelor, cari obvinîn aceste poveşti **207**

1. Man tălhariul.

. Fost-au în. sécréta astă de lume mare, de când s'eTzP^"^ mislit ea şi păhă astăxji, multe felinii de ómeni, cu íire"*" bună şi cu fire slabă, care precum, i-a fqsjt ursita;' dar om ca Man tălhariul nu s'a mai pomenit aitul pe podul*™ pămentului. ţ)ice că el a fost cel mai mic din trei copii, ce avu tatăl sëu. Odată, când erau ei mărişori, i-a luat tatâ-sëu cu sine şi s'a dus cu ei în pădure. Cum mergeau ei aşa prin pădure, eacă cel mai mare din fraţi se opresc^e şi 4ice: Tată, uite ce lemn teios, bun ar mai fi de bu-'" tuci de rota! ,1^*1

---

* Provincialism» a ae vedé în registrul delà urmă. %"> , ^

—■ Rotariu Earnic va fi din tine, dragul tatii! îi răspunse tată-seu.

,f'.vJf Î^^^JCliyl/ °preSCe

leciorul cel mal mijlociu, înaintea urţui lemn şi çice : ^ ^

— Uite, tată, ce mai gmidfeiu de plug ai scote din lemnul acesta.

— Plugariu bun vei fi, dragul tatii ! (jiise bëtrânul.

Nu maî merg mult şi dau^.tk^ *wc^căţur* *).zdravên, gros *o* ca mâna şi cu o^fiiaculcă ïa pàmênt cât capul unui copil.

_____—_Ge- mai- măciucă, mămulica meu ! strigă liiul cel— mai mic, Man, cum o vëtjù, — cu asta cui ai da una, sciu că nu, s^ar^piai^jcula ! ¡¿^k

— Hoţu de codru vei fi tu, mişelule ; piei din faţa mea, strigă tată-sôu.

Cu aceste vorbe se despărţiră ; betrânul cu, cei doi feciori mai mari merse acasă, ear Man îşi tăiă^măciuca şi së.afâSifln pădure. ţ ,

Nu, merse mult şi zări fum gros înaintea lai şi trase aţă într'aeolo. Atîèca într'o poieniţă era un fac

zdravtjn^ qcolit de 12 hoţi, care de care mai lat la piept şi mal încreţit la frunte. Şi Man trase aprope de ei: Bună (Jiua, omeni de omenia!

— Se trăesci, *mele/ne,* dar ce âmblii cu măciuc6ia aceea mare ? întrebă vetavul hoţilor.

— Âmblu şi eu cu ce am,, respunse Man ; cătanele âmblă cu puşca, popii cu cădelniţă, ear volnici.... vecji, cum pot şi ei!

Mult plăcu vetavului .respunsul, lui Man, deci îl chiămă mai aprope, îl omenfdin carnea ce se frigea în frigaPe,' şi-l Vmbiă se între În ceata fui. ''

Man, ca toţi voinicii de feliul lui, nu asceptă se-l ma! îmbie odată, ci întră în ceata voinicilor de codru, jură frăţie cu ei; vetavul îl cinsti cu o lingură, o furcuţă şi un cuţit de argint, după feliul ce aveau toţi ortacii şi se puseră la ^ irâiu voinicesc.

. , BCU Cluj / Central Univcrsitv Librarv Cluj

A doua (¿1 trimişe, vetavul pe unul din hoţi după merinde. El merse şi^îridata. aduse un berbece gras şi o desagă de farină de coleşe. În altă (Ji, pânjtjge altul şi mai în urmă pe Man. Dar Man nu ' prea ereŤ^îc^^cfe^ortâdî ce-i are, vâ^nd că fiecare aduce, numai câte o 6iă, un berbece, ba altul numai câte un miel sugător. Sunt slăbulehi ortacii mei, îşi gândia el, dar tăcu până se-i vină rândul. Când îl trimise vetaful pe el, îşi luă măciuca şi uneliele lui şi plecă pe drum înainte. , Şi nu merse ¡.cale ^de o pipă hună de tăbac, şi zări pe un macelariu gras căiare, mânând un bou cş de d6ue sute bune. Esta ar fi de mine, gândi Mag aruncă cuţitul cel de argint în drum, ear el se trase în tufe. Când fu măcelariul pe acolo, zări cuţitul, în drum, dar gras cum era,

îi fu silă* sS se' mai cobore de pe cal, t c;\ îşi £ăută de drum. Mau luâ cuţitul şi pe o^ărarS se® fiştică iarîa drum şi aruncă furcuţa înaintea măcelariului., Când ajunse măcelar[ul, acolo, v6<Ju furcuţa, dar de lene nu se coborî să o ridice.

O ridică însă Man şi iar o'tuTi pe o cărare lăturişe până-i eşi înainte, şi acum aruncă lingura cea de argint jos şi se tu'pilâ în tufe.

Când v6(Ju înăcelariul şi lingura în drum, îşi <Jise: Uite, de luam eu cuţitul cela şi furculiţa ceea, acum aveam trei unelte de argint; o se me cobor se întorc "după ele.

Aşa şi făcu sasul, că sas era înăcelariul, se cobori pe cal, legă calul de o tufă şi boul de alta, apoi bägă lingura în desagă şi în luni a se afle şi cuţitul şi furcuţa cea de argint.

Dar Man, îndată ce se vSqlii numai singur, tăiâ cdda boului, o aiuiidâ într'olbaită din âpropiare, se"[1] sui călare şi hai cu boul pe alt drum la ortaci. Aceia se mirară ve- (Jendu-l venind călare pe un cal scump şi aducend jpentru^ merinde un bou săsesc ca de 6 ani. După ce "ajunse, îl căutară desagii, adecă acolo aflară pâne albă, ploscă cu vin, slănină MM®, k^)tetalLi.Ocna, ear o desagă era mai plină de bani.

După ce ajunse sasul la locul unde-şi läsase calul şi boul, se minună v8<Jend că acolo nu-i nimic. Se uită deci în tâte părţi şi zări în baltă c6da boului. Aha! cjise sasul, la bou i-a fost sete şi mergend la baltă se bee s'a iiăriiolit acolo. Dă se-l tragă, dar rămâne numai cu coda în mână. Aha! îşi (Jise sasul, i-am rupt c6da şi tot nu l'am putut sc&te!

Ortacii lui Man se grăbiau se befescă boul, se frigă carne, că erau Mn^ncjî[5] ca lupii, că vâtavul nu le dedu nimic din merindea aflată în desaga^ sasjijui; şj **sq** ospeta singur şi se gândia, cum s'ar pute mântui* de Man, care o se se pună v6tav, după cât e de harnic. „Deci <Jise lui Man: Ei, prietine, merinde ai adus, du-te şi^aţfâjsi apă, că la noi aşa-i legea, cine te saturä, se te şi a3epeT

Hoţii se bucurară la acea poruncă, căci credeau că până se vină Man cu apa, vetaful va împărţi b^nil din desaga de pe calul sasului, Aşa s'ar fi şi întemplat dacă Man p'ar^.fî gâcit gândul lor. El plecă deci după apă cu un'ToleTmare de tap, dar îşi lua şi măciuca cu sine.

După ce ajunse la fântână, îj;j umplu folele cu apă, îl legă bine ji plecă cu et de.,a umär. Dar venind aşa îl '.plâsti'i^prSi minte se facă o.ghimă: jen se ved, cât sunt de curăgioşi ortacii me^i şi cu ce inimă sunt ei cătră mine V! Aruncă deci burduful jos şi prinde a-l îmblăti cu bâta, buf, buf! şi strigă cal îl tine g'urâf Nu mai da domnule, că te duc la bou şi la cal, sunt niimai colea în poiană la ortaci.

Ortacii lui, aucjind bătaia şi ţipetele,, nu se gândiră .nici se m6rgă şg-l scotă, nici se-şi aduniT'ce aveau, ci o tuliră care 'ncătrău ca djnjaiijtea Turcilor.

După ce se olteni Mau de blănit la cel burduf, îl luă, de a um6r şi plecă spre foc. Dar ortaci află câţi peri în palmă ; carnea boului şe frigea, şi calul sta priponit cu desagii pe el.. Hei, se gândi Man, cu omeni de aceştia nu-P'dfe irf I» alţi ortaci!

îşi săturâ calul, se săturâ pe sine, • apoi se sul călare şi plecă spre oraş, că. aurise dela ortaci că în oraş au^ei o ga ¿dă bună, care bucuros ascunde ş^estreză ce agonisesc o ei. Ajurigend în oraş, trage'oblu iafel^ după cum scia se-l caute'dinspusa ortacilor lui. Mult se bucură orăşanul de Maii, v6<Jendu-l voinic, ¿colea făcut ca din fierul omului, bine făcut, inârăsneţ, .tare şr vfcreaîr*ca o vulpe. Se ~~odpetară ei~~ aci jBât se'ospetară, se făcură fraţi de cruce şi-şi spuseră fiecare povestea lui, că <Jice că toţ omul are un joc, o ¿oră" şi o poveste. ' . •

Intf'oi şeră <Jice orăşanul cătră Man: M6i frate, noi bem şi trăim bine, dar de muncă nu gândim; scii tu acfeeă: de unde iot iei şi, nu, mal pui, — se gat&. E lesne* 5 de cheltuit, dăf se'mai vecfem şi de agonisit.

** . — ' Bine (Jici tu fraţe^ respunse Man, se vedem se^ .adunăm câte ' ce^a, că s*apropiă şi i6rna şi va fi reu fără nimica câştig[8]; qtr ce gândesci,*6re încâtro s'o dăm?

Vom merge — <Jise orăşanul, . la curţile împăratului şi vom lua din banii ţerei acjl o leaca, mâni o leacă, scit, să nu se cunoscă; de acolo, de vom fi , cu mintg, şide.yomave şi cevaşi noroc, în ţoţ anul dacă vom scote numai odată, putem ave cât ne trebue nouă destul pe t6tă vieţa.

Colo pe la miedul nopţii se luară, amendoi şi hai la curţile împăratului, că într'acel. oraş şedea şi împăratul, şi ce Făcură, cum făcură, destul că intrară cniăr acolo, unde-şi ţinea Împăratul banii şi se încarcară cum sciură ei mai bine cu gaiînrii de aur şi cu taleri de argint, şi apoi se duseră la odichnă.

A doua <Ji dimineta împăratul avea se-şi plătescă, cătanele, merse deci în cli'itia cu banii se-şi iee bani. Dar numai decât *zâpsl* (observă, Eagă de slmS] ci^nipsesc din bani. Hm, se gândi împăratul, dac'odată au prins hoţii a âmbla la banii mei, nu s'or lăsa până mi-i vorfi căra. frumuşel şi ei^^ei ^, jpri^i^^^^^^^ nu ciiTriva vor întră şi în paluta mea,- o se cerc a-i depărta din *aretul* curţii mele. . ^ ^

Avea împăratul la inchisore un hoţ vestit ca Ruja Şandor, care de 10 ani era la robie; pe acel hoţ îl chiamă împăratul la sine şi-i qlise: Măi, hoţii au.^ prins a âmbla la comorile împărăţiei mele. şi acesta nu-i semn bun; spune-mi tu, ce se fac, ca se scap de ei?

„De scăpat de hoţi nu-i poveste," respunse hoţul, „câtă vreme scapă numai unul cri (jilef se ne batem deci cSpuf. cum se-i prindem pe toţi câţi sunt? că mulţi nu

sunt,,, că la lucruri de acestea ,gingaşe cam 2 mult 3 de se însoţesc, ca se nu fie ţtărăboiul. mare, dar unul singur încă nu se prea leagă de un lucru ca acesta; deci hoţii, care., au âmblat astă-nopte la bani, sunt 2 sau 3. Ei nu se bagă toţi în curţi după bani, ci numai unul odată, ear ceilalţi păzesV Apoi aşi'! de i prinde pe cel ce îutrg.ᵣ tot nu-i scii pe soţii lui, şi aceia de bună semă l'ar fura,"de nu cumva ai da poruncă se-l om6ră numai decât; omţ>rându-l, tot îi remân ortacii, care-şi mai cercă norocul barem odată în an. ,

Aşa învăţa Ruja Şandor pe împăratul, şi mai aşa se intemplâ. A doua nopte hai iar după bani la curţile împăratului : Man tălhariul străjuî la ferestră, er' hoţul de orăşan întră pe ferestră înlăuntru. Dar când se sără de pe ferăstră în cămara cu banii, ţup Într'o bute cu eleni, ce era^anume pusă acolo unde era se cobOră. Acum mai eşi drace, dacă poţi! Nu era chip de eşit. Deci dice către ortacul său: Măi fărtate, do aci nu-i chip de scăpare, dar ca se nu ajung viu în mâna păzitorilor, cari-i aud venind şi întorcend cheia în brosca uşei, taiă-mi capul cu paloşul tău şi mi-l du cu tine, apoi vecji la timpul seu, " doră-mi vei pute fura şi trupul se mă îngropi omenesc. Dacă me ^,vor afla fără câp, nu vo^r sci cel puţin cine am fost, şi nu va cădea urgia şi pre Casa' iriea'.

Aşa a şiiăcut Man tâlharia i-a tăiat capul, l'a băgat în traistă, şi talpa băiete, că aurjia păzitorii intrând în camera cu banii.

Păzitorii dimineţa fac raport la împeratul, că eată un trup fără de cap este prins în butea cu cleiu. împeratul mere la Ruja Şandor şi-i spune întemplarea, ear acela, ad«că Ruja Şandor, rjice către împeratul aşa: înălţate împerate, hoţul care âmblă la bani e în vieţă, el şi-a omorît şi ortacul, numai se nu fiă descoperit şi se sciî că şi trupul [11] va fura_

Vom vede, d'ˢᵉ împăratul, şi porunci de spânzurară trupul hoţului din bute între hotară, şi puse străji se păzescă, nu care cumva se-l fure cineva.

Man tălhariul au(Ji, că trupul ortacului lui este spânzurat pe o dâlmă între hotară, chiar lângă drumul ţerei; deci seduse şi-şi cumpără o^ăructâră eu un cal rău^nu^ mai pielea pe el, apoi se îmfirăcâ jidovesce, tot 'rupi, şi mere la prepânaţie de cumpără o bute de şligoviţ şi o pune pe căruţă. Dacă însereză, plecă încet pe drumul ţerei, către dâlma, unde era ortacul spânzurat. Când era sub dâlmă, prinde a striga: haideţi omeni buni de-mi ajutaţi se 'suiu bula că vă dau sligoviţ. Străjerii îl aurieră şi mer- seră de-l ajutară, Împinseră de leuce^'până fură în verful hulei (dâlmei). Acolo jidanul, adecă Man tâlhariu, care era îmbrăcat în haine jidovesci, prinse a sc6te la şligoviţ şi a da la străji, până pre toţi mi-i culcâ'îa pământ, apoi mi-i desbracă de hainele lor cătunesci şi-i îmbracă în

haine călugăresci şi aşa-i lăsă dormind în mijlocul câmpului, ear el pune trupul ortacului seu pe căruţă şi hai către casă, unde-l îngropă cu cinste, ca pe un bun creştin ce fusese.

Împăratul nu să putu destul mira, când vecju dimineţa trupul hoţului furat, ear' străjile îmbrăcate în^tiaine, călugăresci; deci trimise cărţi în tote părţi şi răvaşe îh tote oraşe, că cine a făcut lucrul acesta atât de cutezat, şi nime nu-l'a prins, se "vie la curtea împăratului că grație capului i-a da şi f ttătrio ¿ii) ^ ic iris to t ivâ.'- ■ oâ^tt-itLibrary Cluj (, _ ^JVtan tâlhariu au4j.porunc|) împăratului, dar' se gândi: 6re se mai fac oVefâcută? Deci se duse din sus de oraş, unde scia că mere fata împeratului în totă (Jiua la fântână după apă, se făcu un ghinărar" mare într'o căruţă cu 6 cai şi se „preumbla p'acolo. Când mergea fata împeratului cu urioorele cu apa, se făcu că-i este sete şi ceru apă se bee. Fata se apropia de hinteu se dee ghinerariului apă, dar acela, după ce beu, o trase lângă sine în hinteîi şi hi să mergă !

Asceptară la curţile împăratului cu prârujul până a veni fata cu apa, dar dela o vreme nu mai puteră ascepta, deci trimiseră pe cineva se veijă, de ce întânjiă atâta?

Acela nu află fata nicăiri, gândiai că s'a băgat în pământ.

Cum au(Ji împăratul ¡una ca asta, îi peri gustul prânzului şi merse şi el se-şi caute fata. (jâsc'ariul împăratului, care era cu gâscele chiar în aretul (în apropierea, în giurul) fântânei, spuse împăratului, că etă domnişora ducea apa, şi un domn mare dintr'un hinteu s'a rugat se-i dee apă, şi ea i-a dat, dar' domnul acela a tras'o la el în căruţă şi o s'a cam mai dus.

Aurind împăratul şi una ca asta, îngălbinî ca ceara şi (Jise: Cine s'a afla se-mi aducă fata, de-i hoiteiu a lui se fia, cu jumătate împărăţia mea, ear de-I insurat îl fac baron şi-i dau avere se fiă, bun bunilor în veci.

Vestea se 'lăţi iesne, că fata împăratului e furată; vorbele împăratului încă au mers din gură în gură, până au ajuns la urechile luî Man tâlhariul. Acum e bine, gândi el, împăratul nu-şi pote trage vorba, trebue se împlinescă făgă- daşul. El cu fata împăratului se aveau forte bine, că era frumos tâlhariul, şi din minutul când a furat'o trăiau la olaltă ca bărbatul cu muierea; deci i spune muerîî, că amu , aşa cat' se-i (Jicem — »Mă borăsă, uite ce am audit, c'a <Jis tată-tău, că cine s'ar afla se te ducă la curţile lui, de-a fi holteiu - BGIJ<Ginjih®eraHiltUuiv^sitjdBibjiafiăflaţe împărăţia, ear de a fi însurat, îlă face baron şi gazdă mare; ce d'ci tu că ar fi de făcut?

— Ce se dic, respunse fata, hai se mergem, du-me la el, că el ca împărat nu-şi potel^ăÎca vorba.

Aşa şi făcură, se duseră la curţile împăratutui, şi Man- tâlhariu dise." înălţate împărate, ţi-am aflat fata, eată-o aici e.

Împăratul s'a bucurat tare că-şi mai vede fata şj^ că i-o aduce un fecior aşa zdraven şi voinic, care-i vTednic ..şe-i fiă ginere, deci îl cununa numai decât, ,cu atât mai '"vertos, c'a îeiei-i plăcea de fecior, ear după cununie a ʸurmat "un ospăţ şi o veselie, cum numai la împăraţi pot vede. La ospet au fost chemaţi şi părinţii şi fraţii mirelui, rotariul şi plugariul. ţ Gând au vă(|ut aceia^cine e ginere la împăratul, mai înlemniră cşi^se uitau uimiţi Vnut la altul, cum adecă acela din tâlhariu — precum îl sciau — ajunge la cinste mare ? Dar tatăl lor le <Jise: Hoţia

încă-i un meşteşug, care te duce departe, numai rari-îs cari îl învăţă cum se cade; de n'a fi păscut în planeta hoţiei, de n'a bea mai întâii! apă prin gâtlan de lup, şi de n!a ave iarba fierelor, nu o j>ote scote la cale ; fratele vostru, Man tâlhariu, tote însuşirile hoţesci le-a avut, de aceea s'a şi ridicat aşa sus cum îi vedeţi. „ij-i-.j,.,

După nuntă şi-au spus Man tâlhariu jt<5te păţeniile lui, şi toţi se mirau ^de ele, ear după ce sfârşi, împăratul cel betrân îl <Jise: Amu esci ginere de împărat, mâne poimâne vei fi tu împărat ; deci lasă nebuniile la alţii, că ţie nu-ţi mai stă bine a face nebunii!

(Din Bârgâu, Transilvania.)

/rfai

ᵖ2. Cuventul ursitorelor.

MP'

Dicfcr căBClfioglii(j)dsJăiliBl 5mpemt,y pebcayeClILţjhiăma împăratul vesde. El era mare venător, cum sunt mai toţi împăraţii. Odafcă mergend la venat, a dat de urma unui cerb şi s'a tot dusVrin cei codri tot după el, până ce l'a apucat noptea. Acurmce se se sciă el face? ; Sjngur era singur, că se zărăsţise (perdut) de omenii lui, întunerec era de puteai tăia cu brişcă 'n el. Se suip-deci într'un vârf de cdpaciri şi se uită în tote părţile, dor' va zări undeva o zare de foc ori de lumină, şă se tragă într'acolo. Şi a zărit el undeva, departe, o leacă de lumină, licărind" slăbuţ, şi s'a coborit, din copaciu şi s'a dus într'acolo. Inţr'ijn târziu a nimerit la coliba unui om serac^ und^_ pe Vatră' licăria o zăgnată de foc, ear în pat se trudiâ o muiere bolnăvită. Afară ,ploua ca din cofă' şi tuna şi fulgera de gândiai că atunci e sfârşitul lumii.

— Faceţi bine, omeni de omeniă, şi mă lăsaţi de mas la voi, că uite ara rătăcit prin pădure, afară-i înţunerec şi vreinesce, de nici cânele se nu-J şcoţi afară, ,.. La bieţii omeni le era silă se aibă om strein în casă chiar când muierea era bolnavă, dar le era şi milă se alunge un

creştin în cap de n6pte şi pe o vreme ca aceea; deci l'au lăsat se se culce pe o lâvici6ră, lângă ferestră. El nici nu 'şi aduceaţi aminte, că acela se fiă chiar împăratul. Nu mult după aceea muierea născu o fetiţă frumosă, ear după aceea pe toţi îi cuprinse somnul. împăratul însă, care era dedat a dormi în paturi moi împărătesei, nu putu adormi pe laviţa cea tare de lemn, ci se totîx întorcea de [1] pe o parte pe alta, până colo ce cântă cocoşul de miedul nopţii. Atunci veniră ursitorile la ferestra bordeiului şi începură a ursi; una d'^e· fetiţa asta va li cea mal frumosă şi cuminte muiere din toţă împărăţia; a„ doua 'ursitore ursi: fetiţa asta va' trece* prin mari' necasuri, dar tot va scăpa odată la bine; a treia ursitore ursi: Când va fi de doue- deci de ani, s'a cununa cu feciorul împăratul)» vjerde, ear împăratul de supărare s'a spânzura chiar în ac$ V'Ji-

Diljift[1] ('^' ifi-aV'liald ^MuU^delalkestră şi nu s'au mai întors. împăratul audise bine tote vorbele lor; deci, ce nu putu dormi până 'ntr^aceea, de aici încolo nici atâta nu putu. T6tă noptea 'şi frămentă mintea, ce se facă, cum se dregă, ca cuvântul ursitorelor se rămână de rrîfriciună. În (Jiori de <Ji se desceptară şi omenii. Ei nu aţipiseră nimic din vorbele ursitorelor. După ce se scormoniră din aşternuturi, împăratul le «Jise: Uitaţi-ve, omeni buni, voi sunteţi săraci şi tineri, Dumnezeu vă mai pote da copil, să-mi daţi voi mie copila acesta, că uite eu sunt bogat şi nu am nice un copil, o cresc ca copilă de .suflet şi voiu înzestrai,"când va fi mare, după, cum ş'a căaă.'

Omenii la început nu se fnvoîră, 'âăr'după ce le mai dete şi o pungă de bani, primiră punga şi dedură copila.

împăratul o luă în braţe, aşa înfăşiată cum era, şi plecă cu ea prin pădure. Când ajunse între nesce tufe dese: huzdup! aruncă pe biata copilă acolo şi-şi gândi: Acum se ved, cum vei fi tu nora mea ?!

Nu mult după aceea trecu prin acel loc doftorul împărătesc, care căuta pre împăratul-, cum s'a fost zărăstit de eri de către olaltă şi ¿ nyi mai deduse unul de altul. Când fü pre lângă acei tufiş, \ se pării că aude glas de copil mic; caută 'n drépta, caută 'n stânga, nu vede nimic; dă cu un picior nesce tufe de fragă în lături, adecă un copil mic înfăşiat. Doftorul se bucură forte de copil, de oparte că era bogat şi nu avea nici un copil, de altă parte că copilul era frumos şi da semne de sănătate. L'a dus deci cu sine acasă, nici n'a mai căutat pre împăratul, c'a sciut că-'l caută destui. Pe acele vremi împăratul avea numai un copil^un fecioraş ca de trei ani.

Preste vie-o şese ani doftorul face un prân«J mare, la care chiamă şi pe împăratul cu împărătăsa şi cu prunc "cu tot, că numai cu un prunc i-a fost dăruit Dumnezeu în totă viaţa. Bătrânii se ospătară şi.mâncară şi beură, după cum li agodul (obiceiul) lor, ear copiii se jucară la olaltă totă clilía, afectă aojpÁtointWlplíífttalaíty Etor&tiiHujdoftorului. Când fü de către seră, când merse împăratul acasă, întrebă unde-i e copilul ? adecă el se juca prin grădină cu fetiţa doftorului. — „Ce fetiţă frumosă ai Doftore!", (Jise împăratul către doftor, când veniau copiii din grădină, — „de câţi ani va fi?ʟcă'imai cât şi copilul nostru de mărişoră!"

— E chiar de şese ani," înălţate împărate, am aflat-o în pădure, sc-ii când s'n fast zârnstit înălţatul împorat, de *1 căutam în tote părţi.

— Aşa? întrebă împăratul.

— Aşa, înălţate împărate! răspunse doftorul.,]

Cine s'ar fi uitat atunci la împăratul cu băgare de sâmă, ar fi vădut,,că a îngălbinit odată la autjirea vorbelor estora, dar curând şi-a venit în fire şi s'a dus acasă povestind cu împărătăsa, ca şi cum nu s'ar fi întâmplat nimic. Dar 'pre împăratul îl rodea un vierme la inimă: cuvântul ursitórelor! şi-i făcea multă supărare şi copilul, că de când a vedut pe copila doftorului, în tóta <|iua trebuia se rnergă barem odată se o vacjă. Vecjend împăratul cum stă lucrul, îşi făcu un plan în gândul lui şi chiamă pe doftorul şi pe doftoriţa la el şi le (Jisă: „Şciţi ce, dumniavostră ? Copiii aceştia trăesc prea bine la olaltă, ar fi păcat de Dumnezeu să-i despărţim, hai să-i creştem la olaltă, apoi mai departe — ce s'a îhHură "Dumnezeu, aceea va fi. Lăsaţi voi copila se şădă aici la curţile mele, vor mâi merge şi pe la voi când vă fi vreme mai mândră, şi er vor veni împreună, barem acum se aibă parte de bine până nu cunosc binele şi răul, ca colo când l'or cunosce, nu li-a mai scăpa a-şi face (Jile bune." / ,

Doftorul şi doftoriţa s'au învoit, şi din minuta aceea copilă fă dusă în curţile împăratului şi crescută, ca şi când ar fi chiar de împărat. Şi o ţinu împăratul cât o ţinu, er într'o diminăţă, când se sculă copilul, nu o mai află; deci

întrebă pe tată-seu, unde-i este prietina? Şi el răspunse, că ă trimis'o la scolă în oraşul vecin, şi copilul credu, cu tote caW&HJ^Ş^tV'ăwit'feffISr^Jacea nopte o înfundase^ .împăratul într'o^ bute mare şi o lăsase pe Dunăre la vale, ca să se prăpădescă şi să nu se împlinescă vorba ursitorelor. Dar una gândim noi, şi alta face cel de sus; butea s'a tot dus pe apă 'n jos hai di hai, până colo la mora împăratului, acolo hai pe jilipuri; şi morarii cum văfjură butea o prihseră şi o duseră în m6ră, apoi o desfundară se vadă ce-i în ea. După ce dădură de copilă, se bucurară cu atâta mai vertos,' că morăriţa nu avea nici un copil. Dar scurtă li-a fost bucuria, căci preste câte-va cjile trimise împăratul la in6ră cu grâu de tomiiit câteva care, ca se-i facă făriná pe iarnă şi cu carăle se fişticâ şi copilul împăratului, ca copiii pe verful sacilor ; şi când fu la morâ — cum îşi vă<Ju prietina, îndată o cu- noscu şi nu se; mai despărţi de ea, trebui se mergă cu el acasă pe verful sacilor, după ce gătară curtenii de^nîacinat.

Când îl vădu împăratul pre amândoi în verful carului, încremeni odată, de ore-ce el credea, că de mult e înne-' cată. Acum prinse a crede,, că totuşi de cuventul ursitorelor nu se pote feri, lied'Va. lăsa în mâna sorţii. Aşa mal staturâ copiii la olaltâ până era el ca de 13 şi ea ca de t'> ani, atunci împăratul făcu două inele de aur cu adi- muntn, le dete la lie-care câte unulu şi le (Jise: „De adi încolo sunteţi despărţiţi pe 10 ani de (,lile, în vremea asta lie-care din voi are să înveţe cele de . lipsă pentru traiul vieţei; tu copile vei merge în oraşul cutare la regementul cutare şi-'i învăţa bine trebile câtuniei, er tu copilă vei merge în oraşul cutare la soru-mea, acolo-i învăţa trebile, care se ţinu de o bună găzdoiă, carea cu vremea vrea se liă împărătesă. Vedeţi însă se. nu vă pierdeţi inelele, că. de a<|i în (Jece ani, care s'a ivi înaintea mea fără inel, va plăti cu capul cutezanţa lui şi necredinţa către celalalt."

Copilul a şi fost trimis departe la un regement, ear fata în altă parte, într'un oraş, la o soră de ale împăratului verde. Eară împăratul verde a scris la soru-sa carte, curncă în IGBCânL Iclie (oţilie'afee iţkut'-'colpifeiiiifefiejt şi se o înveţe cum scie ea mai. bine, că uite are să-i fiă noră, ear presto (Jece ani "nesmintit se fiă cu copila *cfe faţă 3a curtea împărătcscă. Mai scrisu-i-au fost în carte se facă ciunva şi inelul de adimant al copilei se-l fure şi se i-lu , trimeată lui, dacă numai i-ar fi cu putinţă.

Copilul învăţa la regement tote lucrurile cătunesci, adecă cum se omori mai iute şi mai cu spor cât 'mai mulţi omeni buni de muncă, cum se laşi mame fără copii, ' muieri veduye, fete fără drăguţi şi copii orfani, şi alte lucruri de pănura asta, ear fata învăţa a torce şi a cose, a ţese* şi a face de mâncare şi alte lucruri, ce se ţin de o Lună găzdoiă. Când se mai îrnpliniau cei (Jece ani, într'o

dimineţă, până frementă o covată de pită, îşi puse inelul pe un scaun lângă ea,ı şi când dă a-l căuta, după ce isprăvi cu frământatul, nici se fii îutrat în pământ nu s'ar fi putut ascunde mai pogan. Căutatul'au în drepta, răscolit'au în. stenga, colbuit-au tote, răsturnat-au paturile şi nu-i mai dedură de urmă. Nu-i, şi pace! Fata era grozav de supărată, sta se între în pământ de supărare după inel, dar mă- tuşe-sa că mătuşe ţiiqea la sora împăratului — mă- tuşe-sa o'nmrigaîa din gură, ear dela inimă 'şi picea: „Numai de "una ca tine-i vreclnic nepotul meu ? Se iee el o să- răntocă când pote lua o fată bogată de crâiu ori de împărat? şi pentru ea să se spânzure scumpul meu frate? Nici odată!" Şi deci pachetă inelul cel de adimant, pre care chiar ea l'a fost luat, până a frementat fata pita, şi-'l trimise numai decât fratelui ei, împăratului verde, că precum se vede, ei erau 'sfătuiţi hitr'ascuns, numai ei amendoi, ce au de a face, şi cum? împăratul se bucură forte la vederea inelului, îl căută cu băgare de semă şi după ce vepu că-i chiar acela, care il'a daţ el xpainte cu 10 ani, merse la ţe/murile Dunărei ^s^gur^ %ngutel şi făcu zverr! cu el în Dunăre. Acum era împacat"în gândul lui cel negru,

,'scia numajj^g ¿^^enlraiţ^mverşly^i^rafyRÎPiff^[11]^ vin copii acasă şi că cel fără inei va fi judecat la morte, căci n'a păstrat inelul de credinţă. Pentru acel lucru a şi poruncit se se facă spândurătorl lângă Dunăre, ca cel necredincios se-şi iee osînaa, după vrednicie.

■"' -

La timpul hotărît veniră amendoi copiii acasă; el voios- înaintea unui regement de călăraşi, şi ea grozav de supărată, fără inel. Pe piua 'sosi Hei a fost hotărît împăratul ospăţ în ar e ,^?mţie7inât c u veselie, cum nu s'a mai pomenit, că are să-şi însore feciorul.

După ce au ţijuns amendoi la curtea împărătăscă, păn'a nu se întâlni, se puseră fiă-care se dea probe despre hărnicie; el diregea şi învăţa călăraşii, ea Jntră în bucătărie (cuină), se facă ea cu mâna el bucatele de prânp. Într'o covată mare află fata o mulţime de pesci prospeţj prinşi din Dunăre, deci — până una alta — prinse, a curăţi la ei. Adecă abia curăţi doi trei, şi încremeni 'de bucurie; în fofele unei ştiuce află inelul ei cel de miresă. îndată

îl băgă în deget şi lucră bârbâtesce mai departş, mulţe- mind lui Dumnezeu în gândul ei, că nu o dă pier<Jăr'ei?"

Într'aceea împăratul cu miniştrii ţinea sfat mare. Pâte se fiă nuntă, pote se fiă morte, d'ceª împeratul, că uite, amu-'s depe ani, când i-am trimis în lume la învăţătură, eu i-am logodit şi le-am dat câte un inel de adimant la fie- care unul ca şi altul, dar le-am spus, că acela, care-'mi vine fără inel, plătesce cu capul cutezarea; am şi poruncit de s'a făcut spânijurăţorile, ca de nu s'a ţinut careva de

poruncă, se-şi : iee pedepsa, că un împărat nu se pote lăsa de minciună.

— Se trăescă înălţatul împărat! strigară ministrji, că, bună hotărîre a adus, aşa se fie după cum a'chibsuit înălţimea sa.

Apoi au trimis după fecior la regement, şi a venit îmbrăcat în haine de generar şi cu inelul cel de adimant în degetul cel mic, că amu nu-i mai era bun în alt deget, că în 10 ani se făcuse din copil ce fusese un voinic numai ca el. După ce îrjŞtWfi^itlJ $i^ffiWiî^tİT-îî'^F^itiți^V^iîefrikl'J cu de-a- măruntul şi-'l aflară că'i tot cel de amu-'s <Jece ani, se bucurară forte.

Acum veni rândul fetei. Pe ep. o află porunca în bucătărie, făcend plăcinte pe, lespede. Atâta era ea de , mândră cum s'a fost'Tumonit' colo la foc cocând la plăcinte, de se mai fi avut doi ochi se te uiţi la ea. Cum întră - îi căutară şi ei inelul, şi~ aflând^ că-'i tot cel de amu-'s (Jece ani, se bucurară forte, cu deosebire feciorul. Era însă unul care sta mirat şi îngândurat cu inelul în mână, şi acel unul era împăratul. El nu putea cuprinde cu mintea: cum acel inel a putut se easă din fundul 'Dunării!? Ş'a făcut însă că se bucură şi el, dar numai el îşi simţiâ pikra cea de moră'la inimă.

încă în acea chiămară pe popa şi-'i cunună după legea creştinescă, apoi_ se puseră la ospăţ. împăratul „însă colea când să striga cinstea,' până nu sV"împrascîa mesenii, au 4is cu glasHămurîtTCinstiţi meseni! Să sciţi, că de acji în colo feciorul meu este împărat în locul meu, nora mea este împerătesă că-'i vrednică se fia, de orece ursitorile i-au ursit se fia cea mai frumosă şi mai cuminte muiere în împărăţia mea; eu mi-am trăit traiul, mi-am mâncat'mălaiul.

Mesenii au strigat; Să trăescă! Ear el a eşit până afară, şi de mâm'os ce era că n'au putut împedeca hotărîrea ursitorelor, s'au spânzurat chiar în spânzurătorile, ce le făcuse pentru noru-sa. Aşa s'au împlinit şi aci, ca în tot locul, cuventul ursitorelor.

(Din Bârgâu, Transilvania.)

3. Paserea cântă, domnii dorm.

A fost odată, ce-a fost, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti, că nu m'aş da a minţi, ca purecile-ar plesni; sări purecile pe părîete, mai minciqos cel ce nu crede, sări pureciie sfifţf tinda. • ;

A fost odată un împărat forte bătrân, dar atât de bătrân, că de-abia mai putea âmbla de bătrâneţe, şi de murit nu putea se moră, că-i era ursit de ursitore, că el nu va muri până când va au<Ji glasul dcla *„Paserea cântă,*

*clomniî dorm*ª. Şi ar fi voit bietul împărat se moră, că vedea el bine că-i numai spre greutate la căseni şi lui-şi, dai' iriza dar, mortea la el nu vrea se vină, fugia de ol ca dracul de tămâiă. Dacă văpu împăratul că vorba ursitorelor e vorbă sfântă, chiămâ pe cei doi feciori mai mari ai săi şi le pişe: «Dragii tatii,, eu nu mai pot de bătrâneţe, nici ,nu văd, nici n'aud, nici nu mai pot umbla fără numai ca o rîml, cu un cuvent: sunt om — neom, dar de murit nu pot pană voiu aupi glasul dela „Paserea cântă, domnii dorm". Drept aceea, vă puneļi şi ridicaţi o biserică cu 12 uşi, cu 12 altare, cu 12 zănrele de cătrâ sfântul sore, şi în biserica aceea apoi-'mi aduceţi pasărea cea de aur din lumea de aur, care. când cântă — domnii dorm, şi cum voiu au4i-o cântând, voiu adormi şi eu, ear voi veţi rămână în locul meu şi veţi împărţi împerăţia frăţesc, în două.

— Dăr mie ce mi-a rămâne, tată? întrebă Cenuşotca din cenuşă; că ,trebue ,se sciţi^ că împăratul avea trei feciori, doi mai marif siatoşi' şi făloşC "ear unul mai mic, mai nebăgat' în* seină, care mai mult şedea pe vatra în cenuşă, din care pricină ju^şi (Jiceau Cenuşotca.

Împăratul zimţi a rîde, când audi pe Cenuşotca întrebând, că lui ce-i va rămâne, şi-i (Jise: Ţie, dragul tatii, ţi-oiu lăsa vatra cu cenuşa.

, Bine, bine, gândi Cenuşotca, numai mă tă'm c'a fi altmintrelea. , ,

Feciorii cei doi mai mari se apucară' de lucru, aduseră meşteri mari şi le poruncirâ se facă o biserică, cum să nu mai fiă alta în totă lumea. Şi făcură meşterii după- cum le fu porunca, dar acum unde-i pasărea? Se pun feciorii cei mai mari şi merg la stavă, îşi aleg fiăcare câte un cal, îşi iau mifiiiide,!. hainei şii feuiiivdeiqhblt&eiăţ lîşi iau rămas bun dela împăratul şi plecă în lume, după pasărea cea de aur, care *când cântă, domnii dorm*.

După ce remâne împăratul numai cu Cenuşotca acasă, se ridică^Genu|Otca din cenuşă şi d^e: Tată! fără mine puţină isprava vor face fraţii mei; mă duc şi eu se-i ajung şi se mergem împreuna.

— Ba tu te ogoie în cenuşa ta, dise împăratul, că de n'or face ei ceva ispravă, tu de puţin folos le vei fi.

— Ba mă duc, tată. Şi se sp&lă "Cenuşotca, şi Se îmbrăcă omenesce ca un fecior de împărat, de mai n.u-l cu-* nosceai, şi se duse la stavă şi se uită printre cai^ şi-şi puse ochii pe o epa albă, rea, numai os&le de ea şi încă de-a făta; "asta mi-o iu lua-o, dise Cenuşotca, (că agii mâne fată şi-i omOT mânzul aci, ear cu ea pornesc la cale; că şi de voiu rătăci, ca, va trage acasă la mânzul ei, şi aşa nu ni'oiu prălpădi. Aşa şi face, prinde epa şi o duce acasă, şi cum o duce, cum fată un mânz cu şese piciore. Şi mânzul

˅ 2 cum vine pe lume prinde a vorbi: Drag domnul meu, nu mé omOrî, că de bun ajutor ţi-oiu fi, fără mé îngropă în gunoiu şi mé ţine îngropat trei (Jile. ear în piua a treia mé scóte afară şi-mi dă o trOcuţă de ovés şi trei trocuţe de jar, apoi se plecăm la cale, că ce-om face noi doi, n'or face fraţii téi. Şi Genuşotca a ascultat de mânz, Ta îngropat în gunoiu de numai capul îi era afară, sé nu se înnăduşe, şi l'a ţinut acolo trei pile, ear după aceea l'a scos şi i-a dat o trocuţă de . oves şi trei de jar. Şi s'a scuturat odată mânzul şi a râhchezat odată de s'a résbünat,, şi se făcu, frate, vé<Jénd cu ochii, din mânz, mic şi neputincios, un cal cum numai în poveste mai poţi afla, şi a pis către Cenuşotca: Acum urcă-Ìe dfag domnul meu pe mine şi-mi poruncesce cum se merg: ca Vântul, ori ca gândul ?

Ear Cenuşotca, fecior cuminte, îşi luă cele de lipsa de drum: merinde, haine şi bani. apoi săruta mâna tătâ- neséu şi-iQ^s^^p^şjH^iMk^b^ isPravă nu mé întorc.

— Dumnepeu se-ţi ajute, fétul meu, fără eu tot gândiam. că mai bun loc aveai tu aici, în vatră, în cenuşă, decât în lume la vitejii; pentru vitejii sunt fraţii téi, că sunt mai betrâni şi mai firetici.—Bietul betrân, nu-şi putea vedé feciorul bine, că era mai orb, că de l'ar fi véput bine, de bună "sémá nu vorbia'aşa, că acum Cenuşotca era un veşnic ,de mai nu-l cunosceai: se""gaîfse şi se întinsese ca'"struna.

Destul că Cenuşotca luă calul de doloji şi-l duse pănă afară din oraş, ear când fu afară din oraş, se aburcă pe cal şi pise: acum drag căluţul meu, se mé duci ca gândul, că fraţii mei de mult au plecat de acasă, şi eu vréu sé-i ajung, se mergem împreună. Ear calul a réspuns: Ţine-te stăpâne bine' şi lasă în ^grija móáV Apoi se aruncă odată în înaltul ceriului şi de acolo véfju pe cei doi fraţi ai lui Cenuşotca, apoi se lăsă la 'largul pământului, şi merse, şi merse de réndübeaua că-i réndunea, dar de él nu se putea

ţin6,_ mergea ca săgeata, şi într'o clipită au fost ajuns înaintea fraţilor lui la o fântână mândră sub un per mare, pe unde aveau se trecă şi fraţii lui negreşit. Acolo se cobora de pe cal, îşi adapă calul şi-l lasă se pască, ear el scote merindea din traistă şi prinde a mânca. Într'aceea sosesc şi fraţii lui, şi cât de mare le fu mirarea când îl aflară aci, precând credeau că el este pe vatră în cenuşă. — Ei, da ai ajuns şi tu ? întrebă cel mai mare. — Da, am ajuns cam cu" ane^oiă, dar era se-mi ''spetesc calul, aşa l'am alergat, temendu-me că nu ve voiu ajunge. Acuma-mi pare bine că ne îii'tiîniram, că vom merge împreună. — Na, hai dar cu noi, dise cel mai mijlociu; ce mai stai dară, dacă vrei. se vil cu noi ? — Trebue se mai, stau o lecă, că e ^obosit* caful preste măsură, dar poposiţi şf voi, ca se mergem apoi împreună. — Da vedi bine că vom mai umbla atâta poposind şi *mocoşind* ca tine, (jic cei mai mari; aci nu-i vorba de umblat după *popasuri* şi după, *mopoşeli,,* ci-i d e *călcâiul* 1 a ^ S f U r i i ^ fi r s i fl f e L^aey ^/^j' „'¿a mergem, nu mai stăm la umbră. — Apoi mergeţi dar, că şi eu voiu ajunge, d>ce CenuşQtca, întIndendu-se a lene la umbră, ear calu-i păscea la *troscoţel* de pe marginea drumului, de-ţi era mai mare dragul se te uiţi la el.

Fraţii cei doi au mers tot într'un suflet pană au dat că drumul se împarte în doue: unul mergea spre drepta, altul spre stânga. Acolo era un stâlp, şi pe stâlp sta doue table, pe tabla din stânga sta scris: drumul esta duce spre perdare, pe tabla din drepta sta scris : drumul esta duce spre noroc, Ce se gândesc fraţii şi ce vorbesc, destul că schimbă tablele, cea din stânga o pun în drepta şi cea din drepta în stânga. într'aceea numai văd că şi Cenuşotca ciop! e aci.

Uite, frate, (Jic cei mai mari, aci avem înainte d6uă drumuri, drumul est din drepta-i scris pe tablă că duce spre perire, noi suntem doi. nu te vom lăsa pre tine singur : se mergi spre el, ci vom merge noi, că ori cum dar doi îs' mai mulţi decât unul, ear tu fiind singur se mergi pre drumul est din stenga, care-i scris pre cum vepi că duce spre noroc.

Aşa se fia, pise Cenuşotca, şi apucară: cei doi în drépta, ear el în stenga.

Cei doi fraţi au tot mers pe drum înainte, pană ajung la curţile împăratului roşu. Acolo îi primiră ca pe nesce copil de împărat, cu mâncare, cu beutură şi cu voiă bună; ear după ce se ospătară, le spuse împăratul roşu, că cine vine la casa lui, trebue se jóce cu fiica lui un joc, ear de n'a putea juca cât fata^ui, îl bagă în temniţă pe viaţă, şi de va

juca până să se oboséscá fata, — atunci capătă fata de soţie şi jumătate împărăţia á äst re, ear după mórtea lui — tótă.

Fraţii ceşti doi se bucurară, că aşa lesne pote unul din ,eij ajunge la nevastă frumosă şi la atâta potop de zestre; că ori C timbar o ju^etat^. de^îm^ărM^M-i lucru puţin. Deci cel mai măre' prinde a juca cu Tata,[11]băncile piceau de gândiai că le feâfcă, şi ei jucau; şi jucară, ^i jucară, până odată pice fata: stăi o leacă, că mé'stríngé un păpiic. El prostul, o lașă. Ea merge în altă casă şi-şi trage alţi pă- puci fermecaţi, cu care nu se mai putea obosi. Şi vine aşa, şi joacă, şi joacă cu feciorul cel mai mare al împăratului celui bătrân, până îl face pic de apă, în urmă el cade de pe picióre ca mort. Apoi o âp'iică la joc feciorul cel mijlociu al împăratului celui bătrân, şi şi cu acela atâta joacă până cade de obosit. După aceea împăratul roşu. îi bagă într'o temniţă şi-i ţine robi legaţi pe veci.

Cenuşotca, după ce a rămas de fraţii sei la crucile acelea de drum, s'a luat pe drumul din stânga, şi s'a tot dus, s'a tot dus, până a ajuns la o pădure mare. „„Când a ajuns acolo, a 4[ls] calul: Acum drag stăpânul meu, ia-ţi merinde pe trei pile, că prin pădure de-om, merge, ne mănâncă lupii şi urşii; de-om merge prin ^norî, ne mănâncă balaurii, deci trebue se mergem prin văzduch pe de asupra norilor. Şi aşa a făcut. Cenuşotca; dela o crişmă, ce era aprope de pădure, şi-a luat merinde, ^mâncare şi beutură, se-i ajungă trei (Jile, apoi s'a urcat pe murguţul lui şi hi la drum! Ear calul s'a avântat cu el pe de-asupra norilor, şi a tot mers prin văzduh până au ajuns în ţera de aramă. Acolo, la un pod de aramă, se cobori Cenuşotca^ de pe cal, ear calul se dedu preste cap şi se făcu un par de aramă. După ce mai întâiu îşi scosese Cenuşotca din urechia calului un rend de haine de aramă şi se îmbrăcase cu ele, apoi luă parul de-a umăr şi merse mai departe pe jos, până ajunse la o fântână. La fântână şedu şi poposi"şi prinse a mânca ceva din merindea ce o avea. Dar nu mult stătu acolea, că îndată veniră nesce zine după apă şi vedendu-l fugiră înapoi*şi spuseră stăpânei lor, că un voinic frumos şede la fântână şi mănâncă. împărătesa de aramă numai decât se urcă într'o căruţă de aramă cu, patru cai de aramă, şi porunci cocişului se o ducă la plimbare către fântână. Întîo I ifrînjitiicai nldsti i aeiilio, I ă-rluafIpe Cenuşotca lângă ea şi Ta dus la curţile ei, unde l'a ospătat crăiesce, cu mâncări şi beuturi scumpe. După ce se ospătară, d'se Cenuşotca: Nu cumva e pe la domniavostră paserea, care când cântă domnii dorm ?

— Nu voinice, dise împărătesa, nu e la mine, că numai mai eri alaltăeri am cinstit'o la soru-mea, care-i împărătesa în ţera de argint.

— Atunci, dise Cenuşotca, chiar acolo o se merg după ea.

— Acum se supără împărătesa, îi păru rău că ,i-a spus, şi prinse a-i (Jice: sciu bine că nu-i mai'aliate altu pe la noi, că soru-mea e mai frum6să şi împărăţia-i & mai bogată. Ear Cenuşotca răspunse: Nu te supăra, eu trebue se merg până unde voiu da de pasere, dar se scil că de bună semă pe aici voiu veni când m'oiu întârce cătră casă. Apoi îşi lua rămas-bun, şi cu parul cel de aramă de-a umăr merse până nu mai zări curtea împărătesei; apoi dădu parul de trei ori preste cap şi i-se făcu ear cal şi merse mai departe călare. — Şi se tot duse, se tot duse, până ajunse la un pod de argint. Aci întră în ţera de argint. Aci ear a stat calul în loc şi a <Jis: Drag domnul meu, bagă-ţi mâna în urechia mea şi-ţi scote un rend de haine de argint şi eu m'oiu face eară bâtă de argint şi me du de a umer până mai încolo, unde este o fântână, acolo apoi vom sta şi vom poposi. Şi aşa făcu Cenuşotcă, scose un rend de haine de argint din urechia calului, le îmbrăcă, şi după ce calul se întorse preste cap şi se făcu bâtă,— luă bâta de-a umer şi merse până.,d£ţP de o fântână, acolo se puse la umbră şi prinse se ameqleze. Nu mult stătu acolea, şi numai ce ve(Ju că vin nesce dine se ducă apă, şi cum îl văduraj o tulirâ înapoi la curţile crăiesei, că ele erau froiele (fete de casă) ei, şi-i spuseră, că uite la fântână popo- sesce un voinic frumos tot în haine de argint. Cum audi crăiesa, îndată porunci cocişului se prindă şese cai la un hinteu şi porni la preumblare cătră fântână. Când vedu pe tiner atât de fn'MsV Mi&H^FM'l ^WnS[1] VI rugă se se suie şi el cu ea în hinteu,, , El, din firea lui, bag-semă n'a fost rocmaigingaş'desfete frumose, n'a aşteptat se-l cheme de două ori, — vorba eluia: dintr'o vorbă abia se-'ndoie, îşi luă bâta cea de argint şi se sui în. hinteu lângă crăiasa. Şi s'au dus tot povestind până au ajuns la curţile ei, er acolo au întrat în lăuntru şi s'au ospetat crăiesce. După ce s'au ospătat, a spus Cenuşotcă crăiesei, că uite după ce umblă şi de unde vine. Ear ea i-a spus, că bucurosă i-ar dă paserea carea când cântă, domnii dorm, dar e la soru-sa cea mai mică, care-i împerătesă în ,ţera de aur.

" — Atunci trebue dar se me grăbesc până acolo, dar de voiu pute-o căpăta, că altcum bietul tata numai se $u(fesCe, nici more, nici trăesce, că aşa i-au ursit ursitorele, că el n'a putea murî până va aud'i glasul paserei celei de aur, care când cântă, domnii dorm.

— 0! Atunci sciu, că nu ne mai vedem, dise crăiasa, că soru-mea e mai frumOsă şi mai bogată decât mine.

— Ba de bună semă pe aici voiu veni, pişe Cenuşotca, apoi îşi luă rămas-bun şi bâta de-a umer şi se duse tot pe jos pană eşi din oraş. Acolo ear dădu bătui de trei ori ■ preste cap de se făcu cal, apoi se sui

pe el şi se duse ca gândul, până ajunse la un pod de aur. Aci înträm în ţera de aur, stăpâne, pice calul, dă-te deci jos, scote-ţi din urechia mea un . rând de haine de aur, ear eu m'oiu face un băţ de aur. şi me ia de a umăr şi se mergem până mai încolo, unde este o fântână, acolo apoi vom poposi şi va fi ce-a da Dumnepeu. Aşa a făcut Cenuşotca. Dar puţin se odichni, şi numai veqlu că se apropie nesce pine se iee apă, dar cum îl zăriră, o tuliră în ruptul' capului cătră casă şi spuseră stăpânei lor, — care era chiar împerătesa ţerei de aur, — că uite ce voinic frumos zăriră poposind la fântână, din care pricină nici nu se apiopiară se-şi ia apă, ci se reîntorseră cu vasele gole. împărătcsa numai decât porunci se-i prindă opt cai la hinteu se vapă ea^cine cji-'' tează a întră fa ţ î^^^ l}^,oirea ei ?

Trebue se seim, că până într'acelşa făptură bărbătescă în ţerile acelea nu fusese. Dar nu doră de măniosă că-i calcă voinicul ţera.a plecat ea, ci eac'aşa, se vadă cum îs voinicii. Deci numai decât plecă. Curtenii gândeau că ce o se facă cu streinul, care a cutezat a-i călca tera ec' aşa fără scirea şi învoirea ei. Când colo, preste vr'un ceas, ce era se le varjă ochii ? Voinicul cel frumos în haine de aur şi cu o bâtă de aur veniaîn hinteu lângă împerătesa! Şi cum ajunge acasă, încep la ospăţ şi la traiu bun, colea ca la împăraţi, trei pile şi trei nopţi au tot benchetuit, de era cât pe aci se uite Cenuşotca, a ce venise atâta cale, de nu-i aducea aminte calul. Nici nu-i de altcum nici o minune, că lângă impSrâtesa ţerei- de aur fiind, nu j3tay. b,un că^nu ţi-ai jiita şi numele. Apoi el încă era ŞSra voinic, nu sânge de broscă! Dar după ce-i aduse murgul aminte, numai decât (Jise cătră împărătesa: înălţată împerătesă şi draga mea, noi ne ospetăm, dar nu me mai întrebi, de ce am venit pe aici?

— Atunci împërâtésa se cam supërà şi (Jise rîijênd cu gura jumëtate: Dar nu pentru mine ai veniţ? „frumos delà ţine, adecă tu mai ai pe cineva? Şi totuşi viï së më ^amagescîl

Acum vëcjù bietul Cenuşotca, că rëu începuse vorba, dar îndâtă-şi trase séma şi-i rëspunse : Nu te supëra. lucrul stă aşa şi aşa, eu la tine am venit se tepeţesc se viï cu mine în ţâra nostră, dar se aduci apoi şi pasërea cea de aur, care când cântă, domnii dorm, că uite cum stă lucrul cu bietul tata.

— Acum ne mai înţelegem, dise împërâtésa, acum venişi de acasă, dar mai înainte era cât pe aci se më supër pe tine.

˅ ı După açéea, çu puterea cea nesdravănă a calului se adună t0te*"avîiţiiie 'ci într'un mër de aur, ea îl pune în buzunar şi plécă cu Cenuşotca şi cu pasërea cătră ţâra lui. Dacă ajung în ţâra de argint, duc şi pe craiésa ţârei de argint cu e^i dupăij Ce-în^Wiăv^-.iaviiljiitev şiluijntr'un mër de argint şi-l băgă ea în buzunar. Tot aşa făcură şi în ţâra de aramă, şi se luară la drum. Când au ajuns la pădurea aceea, câre-i despărţia de lumea asta, era greu se Q tréca, că acum erau mai mulţi, erau patru, şi toţi numai cu un cal, cu calul lui Cenuşotca puteau trece, 6ă prin pădure câte de căruţă nu era, se potă merge tot cu hinteele, cum veniră pană aci. Dar ce se gândesce Cenuşotea ? Pasërea oiiase patrii ôuë. Deci se pune şi aruncă un ou de acelea jos, şi din el, curii se * sparge,. se face o furcă ^de aur, cu caier de aur. cii 12 'fuse de aur şi cu lcatiri de aur şi torcea singură fire de aur ; după açeea aruncă alt ou jos ; din acesta^se făcii un^'r&sfeoîg (stative) .de aur. cu fire de aur, cu fusclî, brâglë, iţe, spală, tălpigi, inii cu tôte 'de aur, care ţesea singur pânză de aur. Apoi aruncă al treilea ou jos, şi din el se făcii o mâsă, dar mésa lungă şi lată cât vedeai cu doi ochi, ba dôra chiar trei ochi se fi avut şi şi nu o puteai odată cuprinde cu ei, atât era de posnită, şi încărcată cu feluri de mâncări şi beuturi; în urmă aruncă oul al patrulea, şi din acela eşi, o mulţime de cătane câtă frimpă şi ierbă, ba încă mai mult cu trei. Şi se puseră cătanele la mesa cea mare şi mâncară şi beură cătânesce — şi cine scie bea şi mânca bine ca cătana? numai se aibă de unde! Şi după ce se saturară, îşi aprinseră ţigări şi afumau cu ele ca turcii, apoi întrebară pe Cenuşotsa: drag domnuţul nostru, ce poruncă ne dai?

— Se-mi faceţi prin pădurea asta drum de ţeră, drum bătut, se putem trece omenesce cu căruţele prin ea.

Şi cătanele se,pun la lucru bărbătesce; pădurea mare, dar şi cătane erau atâta spuză, de tot câte patru— cinci trebuiră se s£" jhmă la câte un lemn se-l taie, că erau mai multe cătanriale M lejjme în pădure, că doră

v'am spus că erau câtă fempă ^'ierbă, ba încă mai mult cu trei. Apoi Cenuşotca preSică cătanele într'un ou de aur, mesa în alt ou de auîVTCsboiul în alt ou de aur şi furca în alt ou de aur Jetfe leBbag@lifjn ©WtraÎWBft'cWftşeBibSă^PBIOj în cele trei li iute/W fcNm hinteul cel de aur cu împerătesa ţerei de aur, şi ciifpasWgX cea de aur şi cu bâta cea de aur, care era calul lui; (mpatei venia hinteul cel de argint, în el crăiasa ţerei de argirrtxq^ un măr de argint, în care-şi avea bunătăţile ei, şi cu froiele ei, er mai înderept era hinteul cel de aramă, unde era crăiesa ţerei de aramă, cu un m6r -.de aramă, în care-i erau scumpeturile şi cu froiele ei. Când ajung la crucile cele de drum, unde se despărţise Cenu- şotca de fraţii lui,"* opriră liinteiele în loc, ear Cenuşotca le spuse fetelor se ascepte o leaca acolea cu trasuri cu tot, că el are o leacă de trebă în satul vecin. Luă apoi bâta cea de aur şi o înverti de trei ori preste cap şi se făcu ,un • cal ca mai înainte, se urcă apoi pe el şi într'o "ciiţă 'fu la împăratul roşu, unde erau fraţii lui în- chişi. Când se între în oraşul împăratului roşu, pişe calul cătră CenuşotcaDrag domnul meu, ey mă fac aci sub ^gard'uf'ăsta o căpăţină de cal mort, ear tu du-te la curţile

împăratului şi te-a pune împeratul sé-i joci fata, dar i-o jocă se fia jucată, şi se n'o iaşi din mână, dacă al.apucat'ü odată la joc, până s'a obosi şi va cădă jos dé' óbósélá; că' de o laşi, merge în altă ,casă şi-şi trage pe picior o părfe'c'be de păpuci îndrăâiţi, de cari are trei părechi, şi dacă-i îmbracă aceia, nu se mai obosesce, ci te vei obosi tu şi-i cădă în prinsóre, ca şi fraţii tei, că ei sunt acolo închişi.

Aşa şi făcu Cenuşotca. Merse la curtea împăratului roşu, după ce calu-i şe facü o căpăţină de cal mort, şi împeratul îl ospăta frumos, apoi-i spuse că cine vine la casa lui trebue sé jóce cu fata lui un joc până s'a obosi; de s'a obosi fata mai întâiu, jucătorul o capătă de nevastă şi jumătate împărăţia de zestre; ear de ¡bosi el mai întâiu, rămâne rob pe viaţă.

— Bine. (Jise Cenuşotca, şi prinde f ju« ,cu fata împăratului, dar juca colea de se clătinau 'podele sub pi-

. ciórele lor, odăr Csíerj sé

Dar

nu putură juca chiar mult, că fata împăratului roşiîn °cepü ■ U-. slăbi din picióre şi se rugă de Cenuşotca, se *o 'Mse o* ţiră până şi-a trage alţi păpuci, că aceştia o sfríñg de i-au tote degetele. Dar Cenuşotca se făcii că n'aude cu acea ureche., ci tot juca până végjü numai că fata face spume la gură şi cade ca mórtá. Atunci <Jise împăratul roşu: Acum dragul meu, dacă vrei, o poţi lua de nevastă şi-iţi dau jumătate împărăţia zestre. ¡Dar Cenuşotca ¡răspunsă : Eu ţi-oiu spune alta, ^"ciopfită* cu dalta: se-rhî dai înălţate împărate fraţii se mergem acasă, că ne ascéptá tata.

— Şi cine-i tatăl tău, voinice ? întrebă împăratul roşu.

— împăratul verde e tatăl meu.

— Aşă ? moşul" cel bătrân ?

— Chiar el, înălţate împărate.

— Apoi dar ţi-i las, că dar de cumva îmi veţi-fi careva ginere!

— Aceea nu o sciu, răspunse Cenuşotca, dar sciu atâta, că fără ei nu plec, ci ear-'ţi iau fata la joc.

— Ba decât se o mai joci, să-i stea mortea din aceea, mai bine-ţi dau fraţii şi du-te în scirea Domnului.

Aşa dar şi-a scos fraţii din robie şi au plecat tustrei până au eşit din oraş, acolo au dat cu piciorele în căpăţina cea de cal şi odată a sărit un parip de-ţi era mai mare dragul de el. Apoi Cenuşotca scose din urechia calului un rend dc haine de aramă şi dădu fratelui celui mai mare, apoi scose din ea un rend de haine de argint şi le dădu fratelui celui mijlociu, ear lui scose un rend de haine de aur şi se îmbrăcară tustrei şi plecară bărbătesce cătră crucile drumului, unde-şi lăsase cătanele şi • averile şi cele trei surori. Pe >cale le spuse, ce aduce şi cum, şi că paserea cea fle aur, care o tot doresce' tată-s'o, încă e la. el. După ce /junsără, 1a. locul cu norocul, traseră un ospăţ numai cp. ei, că numai aruncă un ou de cele de aur jos şi indaJ^ sc irgpiş^j nţe^tel efift&siî}? L<t0ffiP «tij mâncări şi cu bţeuturi de săturară toţi cu cătane cu iot şi încă mai rămase destulă mâncare şi beutură. Apoi ridică Cenuşotcâ ~ un corn de masă sus şi eară se făcu ou de aur şi-l băgă în sin. Acum se pun la cale, fratele cel mai mic cu îm- perătesa ţerei de aur în hinteul dinainte, fratele cel mijlociu cu crâiesa ţerei de argint în hinteul cel de argint în mijloc, fratele cel mai 'mare, cu împărătesa ţerei de aramă în hinteul cel de aramă în urmă, şi cătanele pe de amândouă laturile hinteielor, înglidă, (liniă) şi înapoia lor, de par'că nici o muscă n'ar fi lăsat se trecă jpre ^hinteie. Când ajunseră la fântâna aceea, unde se înuflniră mai întâiu fraţii când plecară de acasă, se opri hinteul cel dinainte în loc şi se coborî din el Cenuşotcâ şi qlise către fraţi: Nu, ve coborîţi se beţi apă, că sciţi că aci ne întîlnirăm mai întâiu, după ce plecarăm de acasă? Ceia gândiai că s'au vorovit, un gând aveau, se arunce pe fratele lor cel mai mic în fântână şi ei să mergă acasă şi să se laude la tată-s'o, că. ei sunt vitejii, cari au făcut câte şi mai câte, şi unul din ei, pe care va căde sortea se fie împerat, se iea pe nevasta frăţine-seu de muiere, că era mai frumosă şi mai bogată, ear despre Cenuşotca se (Jică că nici nu-l vădiră. Deci când îi chemă se bee apă, îndată săriră din hinteauă şi (Jiseră ,g,tră cocişi se mâne încet până în verful deluţului ce nu era mai departe ca de 2—3 puşcă- turi, ear acolo se-i ascepte că.,ei păn'acolo vor merge pe jos, <$e' Srece'au* amo$if^şe^n<î atâta. Hinteauele şi că- tanele merseră deci înainte, ear cei trei fraţi se puseră o leaca la umbra răchiţii lângă fântână, că erp. o caîdiirg, de stai se te tbpesci, vedeţi dvostră, cum e în dricul verei. După ce se depărtară de o puşcătură bună hinteauele şi cătanele, disc cel mai mic din fraţi: dar se

bem fraţilor şi se mergem se nu li se urescă mireselor asceptându-ne.

— Bine (Jici, răspunse cel mai mare, şi se plecă se bea apă din fântână; după el beii cel mijlociu. Dar când se plecă cdt TOdiijcfito^tiiţiUiiăieuffăn.bdţiîiiiidorfiiifiti semne din ochi, şi umil îl prinse de un picior şi altul de alt picior şi huzdup cu el în fundul fântânii cu capul în jos, apoi, după ce vă()ură că-i înnecât se duseră încet la drum sfâiuincfu-se ce se minţescă mireselor, că uite un bălaur au eşit din fântână şi l'au tras după el şi i-s'a perdut urma în apă. Dacă ajung la hinteaue colo în verful deluţului, întrebară mire- sele: dar Alexandru unde e ? Că aşa-i chema pe Cenuşotca. Ear fraţii eşti doi se ârftară supăraţi de m.6rte şi plângeau, cu lacremi de scrofă, cum se (Jice. şi suspinând spuneau că uite, când voiră se bea apă, odată eşi un bă-î laur cu 12 capuri din fântână şi pe Alexandru îl trase numai decât acplo şi i-se perdii urma, ji ,yoi se-i tragă şi pe ei, dar ei de groză alu fugit se nu paţă şi ei ca dulcele lor frate şi se remână trşi surori văduve de odată. Apoi mai diseră ceşti doi fraţi blăstămaţî, că se fiă ele bune se nu spună nimic bătrânului lor tată de întâmplare, fără se (Jică îpai bine că pici nu l'au veijut, că numai va muri bietul moşneag de superare. Forte se întristară cătanele, când alipiră una ca asta, dar mai tare se întristară cele trei surori şi le năpădi' plânsul, ear miresa lui Alexandru le^ şină de superare. Nici nu plecară ei din loc până-şi mai veni şi ea în fire,' de o mai mângăiară că: se nu se supere din cale afară "de" reu, că aşa i-a fost scrisă, că şi ei sunt supăraţi, dar totuşi se nu spună bătrânului tată nimic de întâmplarea asta nenorocită, că va fi cum va vrea Dumnepeu, şi câte şi mai câte îndrugară ei, numai se o mângăe. Dar ea, par'că îi spunea cineva că nu-i după cum pic ăştia, nu se putu mângâia, până nu băgă de sămă că şi calul mirelui lipsesce. Atunci îşi gândi: din cât îs' amendoi, bun e Dumnepeu, trebue se scape, chiar bălaurul de i-ar fi dus. Apoi plecară înce^ către oraşul lui Verde- împărat. Cân,d ajunseră în wipătui oraşulfii, fratele cel mai mare Înşiră cătanele pe tote uliţele şi le spune că pe nime călare se nu lase a întră în oraş fără de scirea lor, că de vor lăsa — mMe^lîi MŞâftpiftjnivcrsity Library Cluj

Acum Intrară în oraş şi trasără chiar la curţile împăratului. El era acum şi mai slab şi mai neputincios. De abia ascepta se-şi vepă feciorii, doră l'a ştiinţe., Dum-. nepeu din lume, că nici vedea, numai ca printr'o sită desă, nici aupia, nici putea mânca, nici bea, nici dormi, fără era mai mult mort decât viu. Bucuria lui când îşi văpu feciorii şi iniresele lor, dar încă bucuria lui când îi spuseră că vin cu pasere cu tot, că pasărea era la miresa lui Alexandru.' Acum

•„> yM.-J.f^;; „ , ... , . . ,
se încinse o voie buna, de chiar uita bietul moşneag se mai întrebe şi de feciorul cel mai mic, de Cenuşotca. A doua pi dusără pasărea cea de aur în biserică şi de abia asceptau se-i aupă glasul; dar pace! ea tăcea supărată. Cercat'au fel şi formă se o facă se cânte, dar ea sta numai supărată ca o porumbiţă ce şi-a perdut soţul. Acum ce-i de făcut **7** Ce se facă **qu** ea ca se cânte'? Moşneagul, împeratul-verde Visăza' că pasărea nu va cânta, până la cununia pinei, care o aduse. A doua pi spune visul la
>,, ... p ™ f-n ■ '
feciori şi la miresele lor. Feciorul cel mai„mare de loc se scolă vitejesce şi 4i³ᵉ· Apoi dacă asta-i lotă buba, eu mă cunun cu Aurica, că aşa chema pe miresa lui Alexandru, ear pe cea mijlocie o chema Argintica şi pe cea mai mare Arămica. Dar Aurica răspunse : Atunci ne-om cununa, când mi-i face o furcă de aur, cu caier de aur şi în caier 12 fuse de aur, care se torcă singure fir de aur şi lângă furcă scaun de aur. — Asta-i altă , ciulă, se gândi moşneagul, ear feciorul cel mai mare,' fălos cum era, numai decât răspunde: în scurtă vreme o se le ai, şi eşi se dea poruncă la meşterii din oraşul lui ca se i-le facă, dar toţi se co'diaiT şi (Jiceau, că una ca aceea nu se pote.

Dar se mai vedem o leacă ce s'a întemplat cu Alexandru Cenuşotca? După ce l'au aruncat fraţii în fântână, el s'a tot dus cu capul în jos odată până în fundul fântânei, ear după ce s'a umflat de apă, apa ear l'a aruncat de-asupra. Calul lui nu s'a mişcat de lângă fântână până i-s'a" ivit stăpânul de asupra apei, atunci l'a luat cu dinţii de haine şi l'a scos afară. Apoi l'a pus o leacă pe ierbă până a eşit apa din el, şi ear l'a luat în dinţi şi s'a dus cu el până a ajuns într'o pădure mare, unde şedea fata pă- durei. Cum îl vă<Ju fata pădurei îndată-l cunoscii, că dără aceea pe cine nu cunosee? Şi-l întrebă: Dar tu ce cauţi pe aici? Ear calul îi răspunse: De ai făcut cuiva vr'un bine, fă acjjma şi cu mine, uite dragul meu de stăpân e mort,· învie-mi-l, că trăind în lume da de-i ave şi tu lipsă cândva de mine.

— Bucuros, (Jise fata pădurei, şi îpdată jştduse nesc< ol6ie şi_-[unse, apoi 1'^ lovit cu trei iiueie de sânger şi tre> de anfer, şi s'a ridicat CenuşQtcă mai mândru şi mai frumos decum fusese. Vai, cum adormisem, 4ise Alexandru frecându-se la ochi şi ridicându-se de jos. — Adormit, adormit 4ise calul, că de nu eram eu cu domnia-ei (aretând pe fats pădurei), dormiai pe vecie, că dragii de fraţii tei te aruncari colo în fântână. Atunci îşi aduse Alexandru aminte ca prir vis de lucrul acela şi (Jise apoi calului: Dar acum ce-i de făcut? — Ce-i de făcut? Vom merge la curţile tatălui tău, că uite frateto cel mai mare vrea să se cunune cu de-a sila cu miresa ta, pu Aurica. Aurind Alexandru vorbele acestea, sări ca muşcat

de şerpe şi strigă: Adecă de aceea ni'au aruncat ei în fântână, ca se-mi iee miresa? Hai de grabă acasă,

— 0, ho! pise calul, înzădar ne-om grăbi cu urda în Turda şi cu caşu 'n Făgăraş ! Tote şi-au timpul lor. Lasă numai după mine, şi n'avea nici o temă! îndată vom fi acolo. A^um ja-ţi haine slabe, vechi, cârpocite cum au s- • ucenicii faurilor, dar ve<Ji se nu percji ouăle cele de aur, că fără ele nu facem cea ispravă. Apoi dac'om ajunge aprope de oraş, eu m'oiu face bătă cum au vandralăil, şi tu mă ia în mână şi te du du până-i ajunge lângă curţile v6stre şi te bagă caYfă la faurul curţii, scil, care este
în dereptul curţilor. Mai departe tote vor fi bune, dar nu cumva se sptiSSCfţ^uQ^tlM Cimirr^titiviâTOţy4ăbd^Pă.'lij esci fecior de împărat; înţelesum'ai ?

— înţeles, căluţul meu!

— Apoi dacă m'ai înţeles, încalecă pe mine, <Ji d6mne ajută şi te ţine bine!

Aşa şi făcură, şi cât ai bate în pălmi, fură lângă. oraş. Acolo calul se dete preste, ca.p şi se făcu un băţ noduroşi după cum vedem că portă "vandralăil, ear Alexandru Cenuşotca se făcu un vandralău cu pinchălu în spate'şi merse aţă la făurieştea din' dosul curţilor împărătesei, şi cum vărju pe faur, cum îl cunoscu, dar faurul nu-I cunoscu pe el. — Alexandru ca om de omeniă dete veqli bine bună vremea şi spuse faurului că uite, el este calfă de faur şi ar vrea se-şi capete, de lupru.

— To&mai bine-ai venit, voinice, cjise faurul, că am lipsă de o calfă harnică, că tocmai acum nu sciu ce m'oiu face, că mi-a venit o poruncă ^spră^diela împărăţie se fac o furcă de aur, cu caier de aur, cu scaun de aur şi cu 12
fuse de aur, care se torcă singure toţ d£ aur; eu nu pot face un lucru ca acela, dar dacă tu te legi că '1 vei face, bună plată capeţi dela mine, dar mai bună dela împăratul.

— 0! numai atâta cere? acesta nu-i cel lucru mare, răspunse Alexandru, las' pe mine că 'l .voiu face eu.

Bucuria faurului! nu scia cipn se omenescă mai bine pe Alexandru, ca se-l scotă din necaz. Şi drept e, că îndată ce se ospătar^ o leacă, mer^eră în făurisce şi Alexandru prinse se pfleăcă un fier ruginit, er până merse faurul după ceva până afară, scose un ou de aur din sin şi dădu cu el de pământ, ear din ou eşi furca de aur, cu fuse, cu caier şi cu scaun, şi fusele torceau "fir' de aur întocmai după cum dăduse feciorul împăratului porunca. Când întră faurul în făurisce, tote erau gata ca din poveste, şi ni^^e putea destul mira cum le-a putut face calfa atât de minuiiat'e ''şî>în aşa scurt timp, şi dintr'o bucată de fier ruginit. Destul că

le duse faurul la curtea împăratului,J3ar împăratul ŞKÎeeiGttiî (^ntrafifc!>$i©ksi$j3 li)taeu.raiă| forte, cu deo- ᵛ"'Wfieì)ire feciorul cel mai mare şi Aurica; el se bucura fiind că credea că Aurica va fi muierea lui, ear ea se bucura fiind-că vedea că mirele ei trăesce şi nu pote fi departe de ea. Acum feciorul cel mai mare al împăratului (Jise: Ve<Ji, Aurică dragă, eu am făcut ce mi-ai poruncit tu, acum hai se ne cununăm. Dar Aurica răspunse: încă nu! Ce se fac eu cu* firul ăst de aur, dacă n'am şi un răsboiu de aur, care se ţesă singur pânză de aur; până nu mi-l aduci şi pe acela, nu mă cunun cu tine.

Acum ear dete feciorul împăratului poruncă la toţi meşterii din oraşul lor, ca se-i facă un resboiu de aur. Nă[1] caşul meşterilor, dar cu deosebire al faurului din dosul curţei împărătesei, că acum feciorul împăratului *sta narmă* pe el că cum a făcut furca, trebue că p6te face şi răsboiul, numai de va voi; ear de nu ar voi, îi taie Capul ca la un puiu de "^âînă. Vădind Alexandru pe faur necăjit. îl întrebă: dar ce năcaz ai stăpâne?

- sa —

— D'apoi uite, dragul meu, n'am scăpat Jjine dintr'un necaz, şi dau în altul. De abia am dus furca cea«de aur, şi mi-a şi dat în poruncă că se-i fac un resboiu de aur, cu tot ce se ţine de el de aur, care şg ţesă singur, pânză de aur, ear lucrul acesta om pământeân nu-i modru sS-l p6tă face, şi de nu l'oiu face, mi-a spus oarzin că-mi taiă capul ca la un puiu de găină!

— Nu te teme stăpâne, că nu ţi-l'a tăia, până trăesc eu, cjise Alexandru, şi întră numai decât în făurisce şi prinse ear a pili la un fier^ryginit. Acum faurul se uita tot la el sS ve(}ă ce face, cum drege,'de'i es din mâni lucruri' atât de minunate. Dar odată trebui se între faurul în casă, te miri după ce, şi până se întorse, resboiul fu gata,- - îwtreg întreguţ din aur, cu tălpi, ^cif^luÎì,' "cu, brâgle, ,Cti iţe^- cu tălpigi, cu spată, cu thiară (firele gata) eu suveica," eu tindeică, cu sucală de aur, şi ţesea singur pânză de aur. Gând-ve(}u, faurul lucrul aggşţ^ii^^şj^^LŞ^,^ fflfare: V«<Ju el, că calfa lui e un vitez mare. Deci îi mulţemi frumos şi apoi luă rSsboiul s6 mergă cu el la curtea împSrătâscă. Dar singur nu putu, că resboiul era mare şi grea^-deci (Jise cătră calfă se-i*a.jute se-l ducă. Şi-i ajută-Alesandru,

' faurul" prinse' de sulul dinainte, ear Alexandru- de— sulul dinapoi. €ând'intrară în* curte, dise feciorul

împănatului: Na vedi că l'af făcut întocmai după cum ţi-am«>dat po- ' runcă; de ce te codiai dar'?

— Ear faurul respunse: Nu me eodiamy "luaaiaate '^rinţule, dar nici că-l făceam- de -nu-mL trimitea Dumnezeu calfa asta bună; el a făcut şi furca şi făsboiul, că eu de când sunt, nici n'am veqlut de acestea, necum se fi făcut.

Atunci Aurica se apropia de calfă, şi cu . tote că era tot cănit cu cărbuni jjg. faurii,^ cunoscu că el v.este . ^ Alexandru; deci nu se- putu răbda sS nu-i sară în«gruma!aP şi sărutându-l îi (Jise plângând de bucurie: Vai, tu esci Alexandre ?!

— Eu, Aurică, <Jise Alexandru, sărutându-o şi e| cu dulce.

Atunci fraţii lui Alexandru prinseră a tremura, dar Alexandru, suflet de om bun, le (Jise: Nu aveţi nici o fricăj aşa a fost să se întemple, că din veci e (Jicala aceea: fă bine şi asceptă reu! Acum gătiţi-vă de nuntă, aveţi fie? care miresa, eu încă am pe a mea; îndată vin şi eu gata de nuntă.

Apoi Alexandru se coborî cu faurul în făurişte, se spelă frumos, apoi îşi luă bâta cea nodurosă şi eşi afară şi o învârti de trei ori preste cap şi i se făcu cal nezdravăij numai ca el, apoi îşi băgă mâna în urechia calului şi scos< de acolo hainele cele de aur şi se avânta pe cal. Atunc vă(Ju faurul, ce calfă avusese şi prinse a se ruga de iertare Dar Alexandru (Jise: N'ai se te rogi de iertare, om bun şi de omenie raL ^m^^iQ^e^eit^b^i^rile mele. Apoi se duse Alexandru la curte. Acolo toţi erau gata la nuntă] fratele cel mai mare cu miresa lui, amândoi în haine de aramă, cel mijlociu cu miresa lui, amândoi în haine de argint ear el, Alexandru Cenuşotca, cu Aurica lui în haine de aur Când întrară toţi în biserică şi prinse popa a-i cununa, pa sărea prinse a cânta, dar aşa cânta, de toţi domnii adormiră ear împăratul verde, moşneagul, adormi somnul de veci După ce se sfârşi cununia, eşiră afară şi îngropară p< bătrânul, apoi întinse Alexandru mesa lui cea minunatj şi se ospătară toţi omenii câţi se aflau atunci în orai- cu răi cu buni, cu avuţi cu seraci, cu tineri cu bătrânj că era ospăţ şi comandare tot odată. Dup' aceea re mase Alexandru Cenuşotca împărat în locul tătâne-sei] ear pe fraţii lui îi făcu ghinărari preste armăcji, — şi de n'au murit — şi astăzi trăesc. Ear eu m'am suifl pe-o şea — şi v'o spusei aşa; şeaua fu cam ruginoşă, I povestea mincinâsă!

Colect. d. **Iuliu Crainic,** înv. în Urisiul **infer,B**

4. Tata florilor.

A fost ce a fost ... A fost un împărat, — căci ce vreţi, — poveste fără 'mpărat,' pomană fără popă, tîrg fără ţigani pote-se? ,

Şi împăratul acela avea o grădină depar'că nici raiul'e nu era mai raiu decât ea.. Plină de pomi, plină de flori,

plină de pasări şi de mânctrenii, ear chiar în mijlocul grădinei o fântână de lapte dulce. Nici că se mai afla pe podul ,pămenţului fântână scumpă ca aceea. Dar nime nu era iertat se iee lapte dintr'ensa, nici chiar pentru curtea a împărătescă, căci aşa dedese împăratul poruncă. Şi de ce poruncise el aşa? El va fi sciut, destul că păzitori erau <= acolo 4i şi nopte, ca nici pasere măestră să nu se apropie • de ea.

Într'o diminăţă vin păzitorii înaintea feţei luminatului împărat şi pic:

^ Jnălţat^îippef^ţecl[et]^gi p^r^Wfflb[1]«^^«^. tocă păţănia ca' cea de astă nopte nu ne-a mai păsciit; colo» cătră miedul nopţii era lună de se vedea ca (Jiua, când numai au<Jim ceva lioceind în fântână. Mergem mai,aprope,a — adecă un om străin se scălda acolo şi se svergolia în lapte de săriau stropii cât colo din fântână. Dacă am cjis ° se easă, — el a rís de noi; ear când a văput că întindem puscile cătră el se-l puşeăm, — ştiuldic! în fundul fântânei,» şi nu l'am mai vă<Jut.

Împăratul s'a supărat de vestea asta şi a pus păzitori şi mai mulţi, dar înzădar, că din ora când s'a âmat mai întâiu, în totă noptea venia de se scălda, şi când păzitorii da se-l prindă ori se-l pusce, se stiuldica (corliâ, "cumnâă) în fundul fântânei, şi atâta-l vedea până în altă nopte. Se luase împăratul pe gânduri: ce ar fi de făcut ? Trimis'au cărţi în tote părţi şi răvaşe prin oraşe, că cine s'a afla se prindă şi se scotă din fântâna cea de lapte dulce, viu sau mort, pe cel ce cuteză a se scălda acolo, va căpăta mare cinste,

avere şi boierie. Şi cercatu-şi-au norocul sute şi mii de | voinici, dar după ce străjuiau dóué — trei nopţi şi vedeau | că nu pot, — se duceau de unde au venit cu buzele umflate. |

împăratul nu mai putea de mânie, cum de nu se află j în tótă împărăţia lui un singur voinic, care se-i împlinéscá] porunca pe pont. ,Amü şi-a fost şi luat mandatul şi sta J îngândurat şi crişnea'în dinţi de măniă, cum de în fântâna j lui se cuteze cineva a se scălda fără voia lui, şi ca împărat | el se nu aibă putere a-l opri ? ! Dar când era mai îngândurat, , eată că-i vine înainte un opşitar bătrân şi-i dice: „înălţate j împărate, patrudeci şi cinci de ani te-am slugit cu ere- ^ dinţă, în slujbă împărătăscă vreau se şi mor; lasă-me se-mi | I cerc norocul, da de voiu putea pune mâna pe pârlitul ăla,« ce face atâta nocas Măriei Taje.^.^

— Da'du-te întrebă-ţi, yîj - nebun, îi (Jice împăratul; tu. vei ı face ceva ispravă, când voinici ca smeii au luat frunza în bmjă dela fântâna, de gróza' mişelului aceluia, ce-mi cerriesce filele cu neruşinatele lui cutezări! Mai bine ' ¡îţi vedi de bătrâneţe, nu mai încerca viţejii voijnegsd! —

Dar opşitarul nu se dă dus, ci staruesce că numai se-l lase şi se-l lăse se străjuăscă şi el barăm o nópte, se ; vădă ce n'a mai vădut.

— Bine, îi dice împăratul, dar se scii vîjule, că de nu-mi faci ispravă, — cu capul plătesci nebunia.

— Aşa se fiă, înălţate împărate!

Şi întră moşneagul în grădină, şi cât ţinu diuhţa sel înholbă la cele mândrenil, ce numai în grădini împărătesei | se,pot vedé; de ici luă moşneagul o prună, de colea un strugure, de din colo o persecă, ba trecând printre flori nu se putü rabda se nu-şi pună chiar o ruje în pălăria; cej vreţi? se simţia chiar în raiu! Dar când se apropiă séra,; 'şi (}ise: Amü-i amü! Ear după ce înserâ bine, se puse pe gârâină fântânei şi se uită tot în fântână pănă colo către miedul nopţii, când audi numai véjeind laptele şi ivindu-se! bulbuci pe de-asupra lui, ear din bulbuci eşi un moşneag;
alb ca omătul. Atunci opşitarul ştiuldic! se aruncă în fântână şi prinde pe moşneagul de cap. Se '"încinse o luptă

între moşnegi: unul vrea să se cufunde, altul se easă, dar nici unul nu se lăsa de celalalt, de gândiai că's chiar legaţi de olaltă. Se svergoliră ei cât se mai svergoliră, ear dela o vreme moşneagului celui străin începură a-i slăbi puterile, ear opşitariul îl ţinea cătunesce şi nu-l slăbia din tuşi pe după cap, până îl scose din fântână.

— Lasă-mă, creştine, se te ţie Dumnezeu, că-ţi dau averi câte vrei, numai mă lasă, te fac bun bunilor.

— Vecji bine că te-oi lăsa?! numai atâta mi-ar trebui se calc porunca înălţatului împărat acum la bătrâneţe; hai în sus la împăratul!

Se fii ve<Jut svercolituri şi trăsături dela moşnegii aceia: unul nu se da, altul nu se lăsa, până în urmă opşitariul ini-ţi "ti'âiiti" pe moşneagul cel strein, mi-ţi-l înhăma de guler şi hai cu el pe trepte în sus la împăratul. împăratul dormia dus, că era ostenit, şi afară de aceea amu era tânjiu după miecjul nopţii. Opşitariul înse bătu cu pumnul în uşă până se desceptâ.

— Da cine-ini bate în uşi pe vremea asta?

— Eu, înălţate împărate, îţi aduc pe jupanul, care cutează a se scălda în fântâna cea cu lapte dulce.

împăratul nu credea, dar totuşi fiind-că somnul i se spăriase, se sculă şi deschise uşa. Adecă numai un şiroiu de lapte era după moşnegi, şi unde stătuse la uşe gândiai că un ciubăr de lapte ai vărsat pe jos.

— Aha! Tu esci jupâne? Cine esci tu? şi cum cutezi a te scălda în fântâna mea?

— Eu, înălţate împărate, sunt *„Tata fiorilor*". Fântâna asta eu am făcut'o cu mânile mele amîi-s patru sute de ani, şi am siăpânit'o până când moşul Măriei Tale făcu în livadea mea curţile astea şi-mi îngrădi livadea mea de făcu grădină domnescă din ea. De atunci rar m'am arătat că era om aprig şi moşul şi tatăl Măriei Tale. Dar după

ce ai rămas Dta împărat, am gândit că esci mai milostiv şi nu mă vei alunga cu, puterea din fântâna, care eu cu manile mele am cîadit'o.

— Tanda-manda, cjicc împăratul, ce e al meu, e al meu; ce e al altuia, încă se fiă al meu, aşa cer eu, şi aşa cere dreptatea! Aruncaţi-l colo în temniţă şi încuiaţi uşa bine.

Aşa s'a şi întemplat. Au încuiat pe Tata florilor într'o casă mică cu păreţi groşi de petră şi cu grătare la< fereastră, — că numai o fereastră avea temniţa aceea, şi şi aceea forte mică. Acolo se chinui Tata florilor multă vreme până se-i umble judecăţile, ear din judecată cine scie ce o i-a eşi; unde chiar împăratul e pârîtoriul şi tot el şi jude- cătoriul, ceva bine scia că nu-l asceptă.

Opşitariul înse s'a îmbogăţit cumplit din darurile împărătesei.

Avea Jnţe Implratulj .un prunc^t^nymai unul, ca de 5 — 6 ani, şi-l ţinea ca" pe apa 'puţina'"Că (i'oră era de împărat şi era se urmeze după tatăl său în domnie.

Odată jucându-se băiatul pe la ferestuica casei, unde era închis Tata florilor, vede pe moşneagul jucându-se cu două mer,e de aur. Şi i-se făcu lăcomie băiatului se aibă o şi el batăr unul. Deci, cam ruşinos şi cu glas rugător, dice către Tata florilor:

— Moşule, dă-mi mie un măr de acelea mândre să mă joc cu el.

— Bucuros ţi-le dau, puiul moşului, şi amendouă, şi alte' jucărei şi bunătăţi îţi mai dau, de mă vei slobodi tu afară din temniţă, că vai rău e aicia, puiucule!

— D'apoi cum se te slobod, moşule, că d6r cheile-s la mama la breu?

-- 0, fătul meu, joacă-te tu pe lângă mumă-ta, <Ji se te peptene, şi când n'a băga de semă ia-i cheile dela breu şi te fîştică la mine, deschide uşa, şi capeţi merele amendouă şi încă alte jucărei şi bunătăţi.

Copilul, ca copiii, ca se capete merele cele de aur şi ¡nea te miră ce jucărei frumose, făcu ce făcu şi pili cheile dela breul mumă-sa, se duse la uşa robului, o descuia, sloboqli pe moşneagul, ear acela-i dădu merele şi-i spuse, că ori' când, ori ce lipsă va ave şi ori ce năcaz, se-şi aducă numai aminte de Tata florilor. Apoi închise uşa

frumos, dădu cheile la prunc se le pună de unde le-a luat, şi se făcu nevăput.

Pruncul, nu-i vorbă, făcu ce făcu şi puse er cheile la breul mumă-sa, apoi merse în grădină se se joce cu merele cele de aur.

Nu mult după aceea nimeri, acasă şi împăratul, că fusese dus în satul vecin, te miri după ce, pote la moră, \ pote după bucate împrumut. Şi cum veni, cea dintâiu vorbă-i fu: Ce face Tata florilor?

— D'apoi cine-i mai are grija, acolo va fi, că sciu că nu'l vor fi^^/^^^L^şp^sŞih^g^tesa, uitân- du-se la cheile dela breu.

Dar împăratul voia se scie anume, ce-i face robul? Deci merse până la grătarele ferestrei, se uită înlăuntru, moşneag nu-i! Căută uşa — aceea era încuiată ca de frica tătarilor. Hm! îşi gândi, 'ore' ce ludru pote se fiă? Sloboditu-l'a cineva ? Eşiţ'a el cumva, cu ceva nesdravenie,ª ori că dorme într'un ungîiiu de nu-l pot vede ? Merge deci iute înlăuntru, aduce cheile, deschide, întră, să uită — nu-i.^ ^ şi pace! Acum îl îrifoiă mTnia, şi unde nu începe a' lucfâ* şi a ¿îast'e'niaf ,,că era iute la fire de*"para/'tocului. Toţi curtenii se 'aMnară în larma lui şi stau numai spăriaţi, ore ■> ce are împăratul!

— C^re a cutezat de a dat drumul la mişelul de rob ? Numai clacat se-mi spuneţi, că de nu, pe toţi vă spânzur!, Curtenii stau încremeniţi, .nu gremujda nici unul nici mac, a numai se uitau unul la altul spăriaţi.

— Nu-mi daţi nici un răspuns ? Las' că aflu eu îndată l

Într^ee^;, zări merele cele de-aur la prunc şi numai decii^il sagetă ea cu un cuţit prin inimă, că numai el a făcut'lucrul acela'. Apoi îl chiămă mai • aprope' şi-i dise reslif? De'undeaitu merele acelea?

Dfela moşul, care era închis colea.

— Şi unde-i el amu ?

— D'apoi s'a dus, dacă i-am deschis/uşa.

— Aşa ? adecă iu ai făcut mişelia asta ? Las' că te învăţ «u-omeniă i Şi dă se prindă pe copil de ureche* dar ^el^jţiyli una ca un câţel, 6r împerătesa— ca, maniele — "le^ re"peļi iute, luă c6pilul şi-l ascunse în'polă,- de nud putu prinde împăratul.

Ei, dar şi împăratul întiv'o bobotă aduna miniştrii şi judecătorii, se judece, de ce-i vrednic copilul, căci a făcut, un lucru ca ăsta ?

Sfetnicii judecară: unul să-l pusce, altul se-l spândure, altul să robească el în locul moşneagului; dar un sfetnic mai bătrân, opşitarul cela, ce scosese pe Tata, florilor din fântână, cjise aşa:

ftfâriă Ta, înălţate împărate, şi cinstiţi' boieri de cinste o şi de omenia! N'u-1' putâm nici puşca, nici spândura şi nici închide, că-i sânge împărătesc; nepedepşit încă nu p6te rămâne, că aşa cere dreptatea. Dar eu socot; că numai cu voia şi scirea lui Dumnezeu s'a întâmplat 'ce s'a întâmplat Dfăpt 'aceea de mă veţi asculta — bine, de jlide, nu, — eră bine, eu aşi gândi în gândul meu şi după priceperea mea, că copilul să-l suim în căruţă şi să-l trimitem până în' mijloculpădurei celei mari de stejar, acolo apoi să-l dăm jos şi căruţă se vină g61ă acasă. De va fi rânduit de Dum- nedeu se trăească şi să fiă îfnpărat, J,e miri pe ce cale l'a \ ₍ sddtie de aColo şi l'a sui la cinstea ceT secacfeV de unde ' nh| — fiâ voia Domnului.

— Bin'e grefieisci; diseră atunci ceialalţi sfetnici^ aşa să fiă!

— Aşa să rămâie ! dise împăratul, şi numai decât porunci uiiiii fecior se prindă caii la căruţă, se pună bani, haine şi merinde pentru copil, ca se aibă pe mai multă vreme şi apoi se plece cu copilul la pădurea cutare, unde se-l lase cu hainele, cu banii şi cu merindea, er el cu căruţa se întorne numai decât acasă.

Aşa, ş'a şi jptâjfiplat. Preste un ceas de vreme căruţa eşia. durâînd 5în curtea împăratului, er împărăte|i^r(> . mase bocindu-se morţesc şi frecându-şi mânile şi smuT⁴^ gendu-şi părul de pe cap de jele 'şi ^IT supărare după puiul mamii.

După ce ajunse feciorul în mijlocul pădurii, făcu după , — cum i-a fost poruncit împăratul, ear copilul rămase şi el bociridu-se de frică şi de supărare, când se văpu numai singur om într'un codru întiînecos. Dar dela o vreme îi întări ' Durpnejău firea, se puse şi mâncă bine, se mai juca singur, mai cerca puşca — că şi arme-i pusese tatăseu, destul că-i peri urîtul. Dela o vreme se dedase de nici nu gândia la omeni, totă piua âmbla şi hăulia prin cea săcretă de pă- o dure, er sera^^k'VaSîR'^â^UAiiH^ros,

unde-şi avea hainele, banii şi merindea. De-i era frig — făcea foc, că doră nu ducea lipsă de lemne. Şi crescea băiatul, dar crescea ca din apă, într'o pi ca altul într'un an, într'o săptemână — ca altul în pece ani. Cât va fi. stat el p'acolo,

- cine mai scie, destul că s'a trepit melenaş, de nu-i mai o erau bune hainele, că-i erau prea mici. Se apropia şi erna. Deci gândi: Ce pot, iau cu mine; ce nu, las aci, şi plec tot după nas, şi trebue se ajung eu undeva, că d6r numai nu va fi pădurea asta chiar până la capătul lumii, se nu-i mai dau d^ "marginii; ce a fi — a fi,. deviat jiu mai stau,ıı, că mă"âpucâ^îerna. Haine n'am^lmancarea i pe cfuntaVe, ba pote da. şi vr'un urs de mine, apoi ţine-te, băiete! Şi picer^dı el aşa, într'o bună dimineţa mi se "culese de pe aci, şi dus a "fost până în piua de api.

Cât s'a fi tot dus, cine mai scie, deştul că odată se vede sCăp'ât din codru, er înainte, pe o câmpiă lată, vede strălucind, nisce turnuri de biserici, — Acolo-i vr'un oraş

— gândi el, acolo mă trag! — Şi s'a tot dus pan' a ajuns iii oraşul acela! adecă acolo şedea împăratul verde. Şi merge o el aţă la curţile împăratului şi se îmbiâ slugă. împăratul, cum se nu-1' primăscă, vădendu-l aşa tinăr şi aşa frumos? o Dar fiind că era numai ca o cariură de gVrigaş şi de cruduţ, porunci altor slugitori se nu-l pună la lucruri grele. Ţi-ai o găsit'o! Chiar slugile cele .bătrâne . şi₀ încânite se ¿rate pe unul mai tinerel şi maTnepriceput! Ha din' potrivă, tot la lucrurile cele mai grele îl punea. Şi f&ceaŢîîeţuî copilandru ˢ ce putea şi împlinia slujba fără sminteală. Dar când a ₍₍fpst pe la Boboteză, de umbla popa cu crucea, era un ger ' de' crepau lemnele de frig, şi ometul era de uri^stat^cfe om de mare. Şi ce fac slugile cele bătrâne chiar atunci ? Fiindcă vetjeau că împăratul şi împărătesa şi fata împăratului p^rtiniâu pe sluguţă, se pun şi minţesc împăratului, că şl₁uguţa s'ar fi lăudat că el e în stare se aducă un lo'itrar de \rifoiu v^ţlp pfjs scjna^q^ |

împăratul,

o cam fuicaş cum era câteodată, crede, şi poruncesce că de ioc se mergă se aducă un loitrar de trifoiu verde, că de unde nu, — nu-i bine de el. înzădar dicea bietul cotârigan, că nu s'a lăudat, înzădar*'a?ăta,"că pământul

e îngheţat şi plin de omet, împăratul sta narnă se plece. Ce se facă dară^ îmla^iia^doi cai la o saniă mare cu şireglă ca de = adusnutfevşi plecă într'o doră, nici el nu scia unde. Caii fugiau de gândiai că rod pămentul, ventul fluera pe la urechi de gândiai că te-a luă de unde stai, er el sta ţepări'ţinend hăţurile în mână. După ce eşi din oraş, îşi aduse aminte de • Tata florilor şi se gândi: De nu făceam eu^nebunia să-l slobod din temniţă, nu trebuia se sgriburesc buigăt de cap, prin gerul acesta; şi încă cine scie. ce me mai asceptă?

— Asceptă^te bjne, ^uiul moşului, dise atunci, Tata- o florilor, care din chiar senin^eta Tângă el în saniă. Ean lasă hăţurile la mine!

Şi lasă feciorul hăţurile la moşneag, şi acela numai odată pişcă cu sbiciul, şi — ce erau îndrăciţi caii pănă aci, de

deabiá-í putuse ţinea meleanul, amü sburau, nu altmintrelea, şi íntr'o"5íipa erau cu sania pe sub nori, şi când se sloboziră jos, erau într'o grădină verde, cu pomi verpi, cu paseri fel de lei, erau într'o grădină ca în dricul vérei, care-i mai frumdisă. Tata-florilor pomncesce unui slugitor se încarce sania de trifoiu verde, ér él pUrtâ pé meléart prin mândrenia grădinei. Pe un pürrt vépü él pasérij caW de care mai mândră, tóte În pené déOsébiié, cât nil^şi- mena una cu alta. ,¡Ge păsări mândre í" pise flăcăul. — „Acestea-s cele 12 fete ale mele; ele sunt* pine, fétul meu"- Atunci una se dă preste cap din pom şi cade jos ca fată minuñat, de frumósa. Asta era Ileana Cosinzeana. Şi íntrébá linguşîndu-se pre lângă bătrânul: Ce ne-ai adus tătucă ? Ear bătrânul se uită acru la éa şi-i pice ¡ Ogoi-te, că vepi că am lucru cu dumnialui. Iliana s'a ruşinat şi a dat fuga de acolea de i-a căput un păpuc. Feciorul iute s'a plecat şi ®0IM I păpiK)ul'¡jií11 Wji^aiMn feîni

într'aceea trifoiul fu încărcat pe sania, şi feciorul se sui sus, şi mulţămind moşneagului pise: Hi cai! Şi caii sbu- rară pe drumul sciut până la curţile împăratului verde.

Nă vedi, înălţate împărate, că drept am avut, — pic slugile cele bătrâne mirându-se de ceea ce le văd ochii; doră ţi-am foşţ,spus noi că se códesce"dela lucru, dar dacă-l ia omul o ţiră la pbruncă ^catunéscá, apoi face cânele. <

împăratul era VoíósT că i-s'a împlinit porunca, şi şi porunci se dea cailor celor de parade trifoiu verde. Adecă aceia cum prinseră a mânca, tot^napârfiră şi căpetară per galbin de aur. Toţi se minunară de ce le văd ochii.

Copilandrul, ducŞndjm braţ de lemne în casa fetei împăratului, scapă'păpjjcul^ din sin şi ^curn îl scapă, îl vede lata împăratului şi să* rep^e^dá-í ridic^T Mult se mirâ de mândrenia aceea de papuc, c,ă încă aşa păpuc nu-i văpură ochii. Şi de loc '(îesciulţa' uimi de ai ei şi dă să tragă pe picior äst căput dela slugă. Adecă sta ca scris pe picioruţul ei!

Bucuria fetei că i-se Vîjesce, dar bucuriă scurtă, că numai cu unul ce se facă?

Din minuta aceea începu fata a fi supărată, dar grozav de ^supărată — se nu potă ea avea o păreche de

păpucî pe plăcere, ea, fată de împărat, singură la părinţi, se aibă un singur păpuc după plăcere, er părechiă să nu-i capete! Era, sciţi dv6stră, ca fetele, sglobiâ şi întrecută, şi amu căci nu avea soţ la păpucul acela, gândiai că nu scie ce ar face de supărare, părinţii ei îi vedeau supărarea, o întrebau, ce are de-i aşa mâchnită? Ea la început dicea să-i dea pace, er după ce o mai "nfcăjiră cu întrebările, le spuse tot plângend, că uite ce păpuc frumos a căđut dela sluguţă din sin, când îi ducea lemne în casă, că i-se vîjesce minunat de bine, dar n'are părechiă la el.

Slugile cele bătrâne cum audiră, se bucurară că mai pot face bucluee sluguţei, deci diseră fetei: Nu fi îngrijală, stăpâna nostră, că sluguţa s'a lăudat că el p6te se aducă şi celalalt p^WClHWrgăPt^lÎnpwa&fcfefeftrM^atul împărat; că cum a adus el trifoiu verde în med de iernă, şi papucul Pa aduce.

împăratul numai decât chiămâ pe sluguţă înainte şi-i porunci aspiru: Tu mişelule şi strengariule, numai decât se mergi se aduci soţul păpucului ăstuia, ori de ce Pai adus şi pe acesta?

— Dracul în'a pus — gândi sluguţa în gândul lui — se ridic păputcul acela de jos şi să-l ascund! Dar tot Tata-ilorilor e de vină, că dă' nu-l slobocjiam din temniţă — eu nu păţiam ce păţesc. Apoi se rugă de împăratul, să nu-l "asu- prescă cu porunci aşa grele; dar împăratul scia una şi bună; ori păpuc, ori capul! "

' Ce se facă bietul fecior? Prinde er caii la sania şi plecă pe drumul unde se îrMTnise cu Tata-florilor, tot gân- dindu-se; Domne,' Domne, Jşcote-mi-l în cale. Şi în adevăr purriâi să trecji cu 'moşneagul în saniă lângă el.[1] o — Dar ce ai păţit iară? Par'că iară te-a plouat?

— Lasă-me moşule, că din pricina dumnitale uite ce păţesc !

— Aşa-ţi trebue, dacă umblii după piăpuci fetesci! Dar nu te supera nimic, că aicea e şi celalalt. Du-te acasă şi-l dă stăpânei tale, sé nu se mai scăricéscă atâta. E cam întrecută dumnia-ei, dar n'ai. ce f^ce, e fată de împérat, şi pace! Dacă te vei sci^purta," fiica are sé flă a ta, numai bagă de sémá: ea are patru semne, pe care numai ea şi părinţii ei le sciu: în genunchi are luceferii, în spate

luna şi în pept sórele. Împératul numai după acela va mărita-o, care i-a sci spune semnele. — Amil vede-vei tu, ce mai ,ai de făcut. De mine nu mai cred sé ai lipsă; dacă însé totuşi vei avé, — adu-ţi aminte de mine, barém la nunta ta. — Dicénd Tata florilor vorbele acestea, se făcii nevéput.

Feciorul se întorse de unde plecase şi pe seră fu la c^irţije ímpératului cu păpucul. Bucuria fetei era amü fără margini, nu gţig ^

Anoi cum e obiceiul în 'eaşîegi, la fetele fecióre,le âmblă peţitori, ba. unele se şi mărită de le cade or aşa se întemplă şi acolo. începură a veni feciori de cnţi şi de împeraţi din ţerile vecine, .care de care mai sfătos şi mai nialcoş, dar — după ce-i întreba ímpératul de semnele fetei, — toţi se duceau cu buzele drâmboiate. Mersese vestea şi povestea (je- ceea-ce păţiau peţitorii fetei ímpératului. Postul Pascifor se apropia, până în séptémána albă mai erau numai dóué séptémáni, adecă, cum numerăm noi, din câşlegi erau numai trei cu a brânzil, şi peţitori nu se mai aretău. Slugile cele bétráne încă aupiseră ce-i pricina de nu-şi pote ímpératul mărita fata, deci sé gândesc : Hai se mai facem un bucluc sluguţei éstuia, că prea e în dragul stăpânilor, mai ales de. când a adus şi ruptura aceea de păpuc. Ear alţii , mai focoşi piceau: ba se ne ogoîm noi locului, că părdalnicul încă póte se gâcâscă şi se ne ajungă stăpân, atunci vai de pelea nostră. Dar cei mai sfătoşi şi mai cărpănoşi la inimă nu se ogoiară, ci merseră aţă la ímpé- rătul în casă: înălţate împărate, uite sluguţa s'a lăudat, că el scie ce semne are stăpâna cea tineră, fiica înălţatului împărat.

împăratul cjise: Hm! nu (Jic ba! că minunate lucruri a făcut, nu ca voi!

Ear fata împăratului se gândi: Dă Domne se gâcescă; ba par'că-i părea rău că nu i-a spus ea, dar amu era prea târziu, că împăratul şi poru/ici să-l cheme înlăuntru.

•După ce se înfăţişă, îl întrebă împăratulDrept e, că te-ai lăudat, că tu scii ce semne are fata nostră? (Ear feciorul răspunse: De lăudat nu m'am lăudat, că '" 'liecărie tle gură n'am fost nici odată, că doră-s copil de împărat jji eu, nu-s fie cine, pentru că mă vedeţi în

starea asta 'slabă de slugă; dar dacă chiar voiţi se sciţi, eată vă spun: dumnia-ei are în genunchi luceferii, în spate luna şi în pept s6rele.

— *BrMd*!(bâsjiuWs'e'[1] toip&fatiil[1], ¡lear&f oartenil se uitau numai unii la alţii mirându-se: de unde scie el tote, că-i numai de eri de alaltăeri la curte, şi ei se r^u spie, deşi unii erau la curte de când fata era copilă în leagan.

împăratul apoi porunci de desbrăcară pe slugă de hainele cele slabe şi-l îmbrăcară în haine scumpe crăesci, apoi să fii văfjut fecior! Făt frumos din poveste era par'că numai ; ciuf pe lângă el. Fata gândiai că 1 'a ^sctfbrca' ochii, er îm- , păratul şi împărătâsa îl purtau ca pe pălmi, nu cumva să se ducă la aceea, del^care adusese papuc;]. în <Jiua aceea şi veni popa de-i Îogodî, apoi trimise*soh după cuscrul său,c după împăratul *galbm, să vină la nuntă. Er acela veni cu îinpărătesa, şi după ce-şi vă4ură feciorul atât de frumos şi de voinic şi ajuns la aşa mare cinste, plângeau de bucurie ca doi copii. Apoi se făcu nunta, nuntă mare ca la împăraţi. Mirele chiămă la nuntă şi pe Tata-florilor. Er acela veni, şi nime nu-l cunoscu, cine e şi de unde e? Ear mirele văqlend că toţi arttori se scie cine-i moşneagul, îi închină un

pahar de vin şi pişe: Se trăesci moşule, că de nu erai dta, nu sciu fjeu de era şi nunta asta ori ba? De api încolo te poţi scalda cât vei vrea în fântâna tatii cea de lapte dulce, că sciu că nu te-a mai^oprfî

— Se fie într'un cias buţi^şi cu noroc! ^ise rqoşneagul, dar din partea aceea fi^liniscit, că am "grijii eu ca <mt pă- menten, se nu rrie mai alunge din fântâna niea/Tocinai' "mâi înainte am dus'o la mine în grădină!

Când gătă vorba, beii un pahar de viri, înturnă păharul cu fundu 'n sus şi — mai ia-l de ai de unde! °

Doră n'a fost acesta Tata-florilor ? întrebă socrul cel mare.

— Ba chiar el tată! respunse mirele.

— Vai, ubigă-l tocă, da fimmos vîj !

— Sciam eu — <Jise fălos socrul mic, că de nu l'a cun6sce gineinfcTOcuMinaa«TiiU7Îii«iaâsctblar> ciuj

Apoi eu dar m8 pot linge pe buze de fântâna cea cu lapte dulce ? — <Jise socrul cel mare. — Dar se trăescă tinerii, nu-mi pare reu după ea, că numai grije şi supSrări mi-a făcut, cât am avut'o; vecuesc'o Tata florilor sănătos, numai tinerii nostril s6 tră6scâ!

Vivat se trăescă! strigară toţi mesenij şi curtenii, şi cîocniau cu păhargle-de curgea vinul "bStă din ele. Cât o fi ţinut ospeţul nu sciu, cu t6te că şi eu am fost pe ficolo dar —^ori ruşine ori ba, mai mult am fost trolicaint fa cap decât limpede, de, ca la ospgţ; atâta însă sciu bine, că cuscrii amândoi s'au lăsat în pensie, şi împeratul cel tiner a stăpânit amendouâ împSrăţii'e. El a fost împeratul alb, că până a stăpânit, norodele lui numai tot di'e d'albe au avut. Mai departe spună-o cine-o scie; dar daţi-mi care-va o pipă de tăbac, şi apoi (Jiceţi-mi se tac!

Culesă dela George Brâtean, înv. în Vama (Selagiu).

5. Micu Grrămădicu.

Pice că a fost odată, ca nici odată, a fost odată un om şi avea trei copii. Odată într'o seră, după cină, <Jise omul către copii: „Dragii tatii, culcaţi-vă şi durmiţi, dar mai întâiu vă rugaţi la Dumnezeu, şi se fiţi cu băgare de semă, care ce veţi visa? Şi dimineţă se-mi sciţi spune, care ce aţi visat". Şi s'au culcat copiii, dupăcuin îi îndrumase tatăl lor, şi dimineţa s'au sculat şi au prins a-şi spune visurile. Cel mai mare şi cel mijlociu spuseră ce

visară; dar când ajunse la cel mai mic, la *Micu Grămădicu,* acela nu voi să spună nici decât; (Jicea numai atâta: Am visat eu, — dar nu.v6_spun ce. Tată-său atunci să mânia foc pe el, şi prinse ja-ţ suduîj dar înzadar; el nu voia şi nu voia se spună visul "*cfe 'focul locului. Atunci tată-seu prinse a-l bate, şi îl bătea rău pe bieţii băiat, dar^ cKMii^i, ^ veţi. să spună visul. Chiar când îl bătea tată-seu mai tare^trece'[1] p'acolo împăratul, cu un hinteu cu şese cai, şi aude plânsul copilului. P'atunci împăraţii nu erau aşa făloşi ca cei de a<Ji, se mai opriau şi prin popor să le va# năcazurile. Cum aucji plânsul copilului, porunci cocişului să stee în loc să vatjă, ce este, de ce plânge copilul acela în aşa măsură ? Şi au stat coeişul cu căruţa în loc, er împăratul a întrebat pe om, ^e^ce-şi bate băiatul în aşa măsură, de se adună lumea'îngrozită la plânsul lui? fir omul a spus din'Tir în păr'în-" templarea, cum adecă el nu vrea să-i spună visul. Numai atâta-i totă supărarea? întrebă împăratul; atunci nu-l mai bate, .dă-mi-l tu mie. Şi s'a învoit omul bucuros, şi împăratul l'a suit în hinteu şi l'a dus acasă la el, adecă la curţile lui. Acesta era împăratul-roşu. După-ce ajunse acasă, îl întrebă şi împăratul: Ei, spune-mi tu mie, ce ai visat? Dar el nici împăratului nu voi să-i spună visul. Se cam mânie împăratul, dar nu chiar atât de tare, ca se-l bată; deci îi dete bună pace, îl îmbrăcă bine şi-l dedu la învăţătură. Şi învăţă bine hoţul de copil, şi era bun şi ascultător, numai un lucru nu voia de loc sS facă, nu voia adecă s£ spună nimenui visul lui de acasă, pentru care mâncase bătaia cea sdravenă. în câţiva ani gătă tote şeolele şi se făcu mai învеţat chiar şi decât împăratul, cu tote că atunci împeraţii erau omenii cei mai învăţaţi. După ce gătă şcolele, îl chiamă împeratul la raport şi-i pice: „Fătul meu, te-am scos dela bătaie, din mânile tătâne-teu, te-am crescut, te-am învăţat; acum cred, că-mi vei spune, ce vis ai visat atunci, când te bătea tată-t8u ? Bâtar atâta s6 faci şi tu, pentru câte bune ţi-am făcut eu ţie." Dar el nici acum nu vru se spună visul. Atunci împeratul s'a mâniat pe el atât de tare, de era sS-l omoră chiar; dar eră-şi yeni în fire: Ţera-i cu judecători, cu legi, cu aşedâmihte bune' remase din 'moşi

strămoşi: nu-mi voiu itiângi eu mânile cu el, fără îl dau în mâna judecăţii. Şi aşa făcu împeratul, chiămâ la curte pe toţi judecătorii cei mai înţelepţi ai împărăţiei şi le spuse se aducă ei leg^ışj ^decaţă, ^ce-i vredpic urj ^Vhgarİu ca acela, care pentru '¿inele, ce' i'a primit' liela' împeratul, el nici un vis. nu vrea se-i spună. Judecătorii îşi frSmentară minţile multă vreme, în urmă ajunseră la hotărîrea, că se-l închidă de viu într'un zîd, adecă se-l zidâscă în zid. Hotărîrea se împlini. Chiar a doua di aduseră zidari şi le porunciră, ca în mijlocul ocolului s6 facă un zid gros, ca un turn, er în mijlocul lui sC zidescă pe ficiorul cel'în- deretnic.

împeratul înse avea o drăguţă de fată, riumai ca ea, şi ei — spunendu-v6 cea dreptă — îi cam plăcea de fecior, crescuseră la olaltă şi se cunosceau unul pe altul de bun şi de r6u. Ea dar porunci zidarilor, că s8 facă ei cumva o gaură în zid, ca se potă barem resufla tinerul şi în cas de lipsă se-i potă da câte ceva de mâncare. Şi aşa făcură zidarii. Er fata în t6tă diua-i ducea câte o lecă de mâncare şi beu- tură acolo şi-i mai spunea ee-i în lume şi 'n ţâră. Odată merse fata tare superată la feciorul din zid. „Da ce eşti aşa superată?" o întrebă feciorul.

— Dar cum n'oiu fi supărată, că uite, a venit feciorul împeratului-verde la noi a peţi, ai mei vreau se mă dee cu puterea după el, că se tem de tată-seu, dar eu nu bucurosă aş merge după el. Mi-am pus în gând, ori se fiu a ta, ori a nimănui.

— O, atunci nu fi superată, va fi cum va voi D-<jJeu, numai nu te mărita, că bun e D-<Jeu, voiu scăpa şi eu cumva de aici, şi atunci vei fi a mea.

Şi nu s'a măritat fata împeratului-roşu după feciorul împăratului-verde, er împeratul-verde s'a mâniat foc pe cel roşu pentru acesta şi trimise sol împărătesc cu semn de bătaiă. I-au trimis adecă o bâtă. tăiată înstrug' care era pe o formă de grosă la amendoue capetele, şi i-au trimis vorbă, că ori gftcesce care capăt e dela verf şi care dela rădăcină? ori să easă cu el la bătaiă.

Adunat-a împeratul-roşu pe toţi învăţaţii ţerii şi au ţinut sfat asapMl^âte^udaa itoţir^nliâlmRuC'lb^ta lângă ea; nici unul nu putea tălmăci întrebarea. împăratul şi totă curtea lui erau supăraţi, că nu pot scote cumva la cale

răspunsul, ca să nu se încurce[1] în bătăi cu împeratul-verde, că gândesce omul, dar bătăile mâncă sumedenie de bani şi de voinici. Când merse fata cu prânqlul la fecior în zid, îi spuse în ce încurcătură mare e ţera din pricina ei. Dar feciorul îi răspunse: Nu fi supărată nimic; du-tc acasă şi te culcă şi te fă că dormi, apoi te scolă repede şi <Ji că ai visat, că să bage bâta într'o bute cu apă, că capătul dela trupină e mai greu şi s'a aşe<Ja o lecă spre fund, er cel dela verf e mai uşor şi va rămâne de-asupra. Şi aşa a făcut fata şi a 'rîî merit forte bine, că cu răspuns hotărît au plecat solii împăratului verde, încât toţi s'au minunat de înţelepciunea celui ce i-au pus la cale să facă aşa. Acum erăşi era voiă bună la curţile împăratului roşu; dar nu mult ţinu, că într'o <Ji şi" tră^esce eră cu soli dela împăratul verde, cari aduceau trei mânzi, unul de 3 ani, unul de 2 ani şi unul de un an, dar toţi într'un per, şi pe o formă de mari. Acum avea împeratul roşu se gâcescă, care-i de un an, care-i de doi şi care de trei ani'? ori se easă la bătaia. Eară stringe îm- peratul-roşu pe toţi învăţaţii împărăţiei se judece şi să dee răspuns bun şi hotărît. Dar, minunea minunilor! nu puteau nimeri de loc. Atunci fata împăratului ducend mâncare la cel din zid, îi spune încurcătura. Er el pice: Nu-i cel lucru mare: culcă-te şi te fă că dormi, apoi te scolă şi (Ji că ai visat că se aducă trei *găfurele* (covate, trocuţe) şi în unul se pună lapte dulce, în unul'jar din vatră şi în unul oves ; mân- zul cel de un an va trage la mirosul laptelui, cel de doi ani s'a apropia de jar, er cel de trei ani va da fuga spre ovăs. Şi aşa făcură, şi er nimeriră ca de pe scrisore de bine. Bucuria împeratului şi a curtenilor, că se scapă atât de ieftin de necaz. Dar nu mult le ţinu bucuria, că împeratul verde iar îi trimise vorbă, să-i săgete buriibul de pe verfuP cetăţii; or dacă nu, se esă la bătaiă. Ear se adunară ghinărarii şi domnii cei mari de sfat şi chibzuiră şi sfătuiră; dar nu aflară om, care s6 ^eUjg^ /(^e^T^nií^itsagfet^yjialiiî apolo. Fata de bună semă a spus feciorului celui din zid năpăstea, care a căput iară preste capul tătâne-seu din pricina ei, ear el îi pişe: Culcă-te şi dormi şi pi că ai visat, că numai eu, dar altul nu va pute face acel lucru. Şi aşa făcu fata, se culcă şi se făcu că dorine, dar iute sări ca friptă şi pişe: Tată, am visat că din totă împărăţia singur voinicul cel din zid este

în stare se săgete bumbul din verful cetăţii împeratului verde.

— Dar, draga tatii, pişe atunci împăratul, acela de mult va fi putrezit acolo.

— Dar de trâesce, en s& căutăm, tată, că Dumnepeu e bun.

Şi a pus împăratul pe servitori să "strice zidul. Jii l'au stricat. Adecă din zid se ivi feciorul frumos şi spătos, de gândiai că anume a fost pus spre ingrăşare. Şi se minunară toţi de el. Impăratut=ll=HiţFefa4j Te'simţi'tu în stare,

” ARBElfM A
ER0El.il *Jf

voinice, să săgeţi bumbul cel din vérful curţii împăratului-verde ?

— D'apoi, înălţate ímpérate, voiu cerca.

Şi aplica ságéta şi o înverti de trei ori pe lângă degetul cel mic şi svérr! cu ea încotro slugiau curţile împăratului verde, că de veijut nu le putea vedé. Atunci îrnpăratul verde, care era chiar la prân<J, <Jise: Acum am dat de dracul! Că ságéta nimerise nu numai-bumbul din vérf, ci-i despicase casa în doué, cum ai tăia o pâne. Mult se mira lumea de puterea feciorului şi mult îl mai lăudau toţi, ér ímpératul roşu îl puse chiar cu el la o masă şi-l ospéta cum se cade. Dar multă vreme nu trecu, şi veni sol dela ímpératul verde, se vină până la el voinicul cel ce a aruncat ságéta. Impératul roşu era supérat, îi părea réu sé pérdá drag de vitéz ca acela, eră fata ímpératului roşu era cea mai supărată, că se temea că de merge, — nu mai vine altul. Efe¹!- «el'jjîi ^Mn^tóVNúy léhitetriefyiy ér voiu veni, numai daţi-mi unsprezece ortaci toţi unul ca unul şi pe-o formă de mari şi de groşi, pe-o formă îmbrăcaţi şi pe-o formă cai încălecaţi, dar toţi sé semene cu mine, ca nime sé nu ne p6tă deosebi pe unul din ceilalţi.

Şi au trimis ímpératul de i-au căutat unsprezece soţi. toţi unul ca unul şi i-au îmbrăcat pe toţi 12 într'un *p*6ſrl şi le-a dat cai pe-o formă şi i-au plecat la cale. Pe cale şi-a învCţat feciorul ortacii că, de-i va întreba ímpératu verde: care a aruncat ságéta ? sé respundă: *noi.* După-ce ajunseră la ímpératul^yerde, se coborîră de pe cai, slugile le băgară caii în grajduri, ér ei întrară la ímpératul.

Acela cum îi vé^ü întreba: Na, voinici, cari aţi aruncat ságéta? Ér ei răspunseră toţi cu un glas: Noi.

— Cum, voi? care din voi?

— Noi toţi, înălţate ímpérate!

Ei, bine, Zi[ce] ímpératul, acum rămâneţi la mine la gustareî

— Bucuroşi, înălţate împărate.

Când mâncau feciorii, a venit împăratul la ei şi a pis: Acum c'o cale rămâneţi şi de mas la mine.

— Bucuroşi, răspund feciorii, c'aşa-i învăţase ortacul lor cel mai de frunte, adecă vitézul Grămădicu, că aşa-i Ziceau ai lui acasă când era mic: Micu-Grămădicu. împăratul verde ar fi voit să cunoscă pe vitezul de Grămădicu, dar nu putea nici decât. Deci a socotit în capul lui., că doră dormind voinicii la el. va pune pe cineva se păZescă, şi te miri cum va pută afla. Şi avea împăratul o ¿âliă-'fi'Îfca meşteră şi fermecătore mare. Pe ea a pus'o să păzescă şi dimineţa apoi să-i spună. Şi după-ce au întrat feciorii în casa, care le-a fost dată lor, baba s'a dat de trei ori preste cap şi să făcu o muscă şi întră pe gaura cheei în casă la feciori. Feciorii după ce să desbrăcară, se pusără pe paturi şi prinsără a povesti, pân'adormiră. Hei, ce pită bună mâncă împăratul acesta, cât fu de bună şi asta, cu care

[ne]-a

ALrsity Library Cluj

— Bună şi nu prea, — qlise Grămădicu — că-i cu lapte de femeiă.

— Aha, gândesce baba, esta-i feciorul cel vitez, pentru care nu vrea fata împăratului roşu se vină după feciorul stăpânului meu. Şi după ce adormiră feciorii, se pune baba şi îficrestă "o lâcă cu forfecile căpeneagul lui Grămădicu, care era în cuieriu la capul lui. Diminâţa spune baba la împăratul: înălţate împărate, acela e vitezul, care-i cu căpeneagul increstat. Dar feciorii cum se sculară şi să îmbrăcară, voiră se esă afară, înse Grămădicu le strigă: Indă- răpt! îi puse pe toţi în glidă (liniă) şi se uită bine la fiecare, la haine, la bumbi, la păr, la păpuci, ca se fiă la toţi unul ca unul. Apoi se uită şi la el şi văpu, că căpeneagul lui este o lecă crestat din dărăpt cu forfeca. Atunci se pune şi la toţi face în căpepeag câte o crestătură chiar ca a lui şi aşa eşiră împreună[1] afară.

împăratul se uită cu lăcomie la ei, că toţi erau sdraveni şi frumoşi, dar cu deosebire căuta după semnul babei. Dar nu putu afla nimic, că toţi aveau unul şi acelaşi semn pe căpeneag. Apoi merse împăratul la babă şi (Jise: Dar tu ce mă porţi cu minciuni, că uite toţi au căpenegele pe o formă.

— Apoi nu sciu, înălţate împărate, că io numai pe unul l'am însemnat, pe acela adecă care a Zis, că pita, cu care i-ai omenit, e bună şi nici prea, că-i cu lapte de muiere; şi de bună semă numai acela-i vitezul, er cei unsprezece sunt numai ortacii lui.

împăratul eră a ospătat pe feciorii totă (Jiua, şi sera eră i-a îmbiat se rămână la el. Şi s'au învoit feciorii. Când fu sera, eră întră baba în formă de muscă pe gaura cheei înlăuntru la feciori, şi îi au(Ji cum povestesc. — Măi, da bun vin mai are împăratul esta, Z'^ce unul.

— Bun şi nu prea, răspunse altul, că este cu sânge de om.

— Ah%gag|ij MtoraPetavUsiŞÎLfiMV «A?^nnirâ> ^merse cu forfecile şi-i ciSntâ o lecă din mustaţa dreptă, apoi dimineţa spuse împăratului: Insemnatul'am, înălţate împărate, chiar în mustaţa cea dreptă, că i-âm ciontat'o din verf cu f6rfecile.

Dimineţa se scolă feciorii, să gată, se uită'n oglindă, şi Grămădicu dă că-i e ciuntată o musteţă. Staţi în loc feciori ! Zise el, en uitaţi-ve, pare-mi-se mie, ore nu e mai scurtă o musteţă, ca ceealaltă ? Se uitară feciorii şi văZură, că Zău aceea aşa e. Deci se puseră bărbătesce, luară forfecile şi toţi şi-le ciuntară pe o formă, apoi eşiră afară. împăratul ăr se uită, — dar pace! nu putu face nici o deosebire între ei, că era unul ca altul. Ear merse la babă şi o rnust'ră, dar înzădar, că ea se " apăra din tote puterile şi spunea, că a ciuntat din musteţă la acela, care a Zis că vinul înălţatului împărat este amestecat cu sârrge de om, şi numai acela este vităzul.

Acum împăratul er i-a ospătat totă Ziua, er sera le-a făcut pat bun dş hodină şi apoi le-a spus: Mai dormiţi ą nopte la mine, că apoi mâne vă las se mergeţi acasă în ţera vostră.

Ei! uitasem se vă spun, că totă dimineţa-i întrebă odată: Care aţi aruncat săgeata ? Şi ei toţi răspundeau

totdeauna : Noi! Destul că în astă a treia nopte iară întră baba la ei pe gaura cheei şi-i ascultă cum povestiau. — Mă, pice unul, dar bun om mai este împăratul acesta!

— Bun şi nu prea, răspunse Grămădicu, că-i adunat de pe uliţe cu furca şi cu grebla.

Acum iar cunoscii baba, care-i vitezul, dar nu scia ce ar face, ca să-l potă cunosce şi a d6ua pi.

Se puse deci, după ce adormiră, şi în căciula celui ce pise, că împăratul e adunat de pe uliţă cu furca şi cu grebla, puse un semn micuţei, apoi fugi şi spuse împăratului.

Dimineţa, după ce se desceptară feciorii, se îmbrăcară, şi dau să easă afară. Dar Grămădicul le pise:. Staţi ortaci, de vă ^iţi'^âfiM^^'^^^te îJffle, şi el află în căciula sa semnul cel mic, dar nu-l aruncă de acolo, ci puse fiecăruia câte un semn chiar ca acela. Apoi eşiră toţi în curte, unde-i ascepta împăratul cu nerăbcTafe, doră- doră va pute pune mâna pe vătavul. Dar de unde? că toţi erau unul ca altul. Eară să mănia foc împeratiJl^pe babă şi pise : D'apoi ce foc să te ardă, te legi că poţi isprăvi una alta, când tu în trei pile şi-n trei nopţi nu fuşi în stare se-mi poţi arăta din 12 unul, care-mi trebue^?Inzădar te superi, înălţate împărate, că acela nici cu spirituş să fiă şi n'ar pute fi mai al dracului. Doră .aupitul'am până a pis, că dumneata ai fi om bun, numai pagubă că esti adunat cu furca şi cu grebla de prin sat, şi i-am pus semn în căciulă. Cum vine asta de au toţi semne într'o formă? — eu nu sciu. ^ ^

Împăratul atunci mănios, cum era, se pune şi porunceşte slugilor, să le aducă caii şi pise feciorilor, să se gate de cale, c'amu-i lasă se mergă unde vrău ei. Dar după ce se urcară, pe cai, îi veni în minte, că în (Jiua aceea nu i-a întrebat, care din ei a aruncat săgeta? Deci îi întreba acum, după ce erau călări: Care din voi a aruncat săgeta ? Atunci Grămădicu respunse: Eu singur. — Tu ? Dar de unde scil, că pita mea-i cu lapte de femeiă?

— De nu crecji, — întrebă!

Şi aduse împăratul pe femeia, care cocea pită la curtea împăratului şi o întrebă: Dreptu-i că pita mea-i cu lapte de femeiă?

— Drept, înălţate împărate, că o ţiţă tot într'una mi-a curs în covata cu aluatul păn' am frământat.

— Dar voinice, de unde scii tu, că în vinul meu este sânge de om?

— Intrâbă pe cel ce l'a stors!

Şi chiămă împăratul înainte pe cel ce i-a stors vinul şi-l întrebă, dreptu-i că în vin este sânge de om?

Er acela' respiuns'e,'ºcâ-î' 'drept!'ca fiiai' când storcea " vinul, i-au ţişnit sânge din nas.

Şi a mai întrebat împăratul pe Grămădicul: Dar cum poţi tu (Jice, că eu 's adunat de prin sat cu furca şi cu grebla ? Er Grămădicul răspunse : întrâbă pe mumăta.

Şi a adus împăratul pe mumă-sa înainte şi i-a (Jis: Audi, mumă, ce dice feciorul acesta, că dumniata m'ai adunat pe mine de pe uliţă cu furca şi cu grebla; dreptu-i?

— Drept, dragul mamiî, că lumea-i cu păcSte, şi eu în tinereţele mele am fost ca lumea. Ddeu se mă ierte. *

Audind împăratul vorbele acestea, sc6se paloşul se taie capul lui Voinicu Grămădicu, ca să nu mai ducă vestea în lume, că el îi adunat din sat cu furca şi cu grebla; dar Grămădicu prinse sabia cu mâna şi o învârti de trei ori pe lângă cap, apoi tăiâ repede capul împăratului verde şi al babei celei vrăjitâre. După aceea se duse acasă la împăratul roşu, se cununâ cu fata lui şi la nuntă le spuse: Ei vedeţi, visul acesta l'am visat io, când mă bătea tata căce

nu voiam să-l spun; acum îl spun, că nu mă mai tem, că nu s'a împlini până-n ^pei.

— Şi care-i capătul? întrebară cei de faţă.

— D'apoi capetu-i aşa: că eu voiu fi împărat preste împărăţia împăratului verde, — pe care l'am omorit, şi preste împărăţia împărătului roşu, — care-mi este socru. Şi aşa a şi fost. Şi de n'a murit, şi astăţji mai trăesce, er lumea-i pice: Voinicu Grămădicu.

Dela Rodna veehiâ.

6. Mândra lumei.

în vreinile de demult pice că erau doi împăraţi vecini: împăratul verde şi împăratul roşu. împăratul roşu

a făcut odată un ospăţ mare-mare, 1a. care ospăţ a ghiămat şi pe împăratul verde şi pe toţi craii şi împăraţii din vecini. împăratul verde era mare iubitor de pesce. Aceea o scia împăratul roşu/'^ct ⁱflbrlifi6i²|)ʲeii6'aiⁱMlul'ⁱadlică nici mai mult nici mai puţin de 99" cĂfă încărcate cu pesce şi t6te să le gătescă pentru acel ospăţjmpărătesc. Lucru uşor nu este de a prinde atâta^>otop'Se "pesce, dar porunca-i poruncă, bietul pescariu trebui să plece cu mregile, şi fără pesce să nu se întб6rcă, că de vine fără pesce, — plătesce cu capul, că d6r porunca împărătescă nu-i numai ec'aşa! Cercat-a bietul pescar nop|ea-'n|rᵣegă şi nici un pesce n'a putut prinde. Când se* z|Yîa'' de cfiuă, atât era de nerajit, de sta numai să se"'alunce 'n apă să se ufnSce de supărat ce era, qă niţ,p6te prinde pesce. Atunci văpu venind pe apă un scaiu^şi când era în drept cu el, scaiul se ridică'n sus şi se face un omuleţ numai cât un deget de mare. Era iicigă-l crucea.

— Ce stai aşa îngândurat? întrebă pe pescar.

— Dar cum n'oiu sta îngândurat, că împăratul mi-a poruncit să-i prind 99 cară de pesce că-i trebuesc la ospăţ şi pân' acum încă nici un pesce n'am prins! îmi vine să mă arunc 'n apă de supărat ce sunt, că se merg fără pesce e şi mai rău, că împăratul sciu că m'a omorî, el va gândi că n'am vrut să-i împlinesc porunca.

— Nu te supăra aşa tare, că eu te pot scăpa; de-mi dai ce ai mai drag la casă, eu 'ţi ajut să prinqli pesci câţi voesci, — aşa <J'se omuţul cel mic.

Pescariul se gândi şi se resgândi, că ore ce are el mai drag la casă, dar nu-i veni în minte nici decât, deore-ce el bine scia, că numai o betă de 'mafâ are la casa sa. Deci dise omuţului: Bine, aşa fie, cum tjici tu, numai mă scapă.

Tergul fu gata. Ucigă-l-toca se scufundă în apă şi învrăjbi aiâlta potop de pesce, încât pescariul nu mai juoia a trage mrejile, tot pline, de se mai rumpeau. În scurtă vreme era plin pe ţermure de pesce^ d^ci merse pescariul la curtea împărătescă după cară să-i încarce. Şi veni dela curte cu 99 de cară câte cu patru boi, şi tote le încărcară de pesce ^Î^M^M V[ttea
împ6ra"

tului roşu. Bucuria pescariului că putu împlini porunca împărătească ; dar şi bucuria împăratului, c-ă are pesce din greu, să-şi potă omeni ospeţii. Trei săptămâni ţinu ospăţul împărătesc, după care se duse fiă-care la ale sale. Pescariul a căpătat dela împăratul o cinste f6rte frum6să pentru-ct i-a împlinit aşa bine porunca, er muierea pescariului, de voioşă ce era, n'avu ce lucra lar' făcu un copilaş cu pă de aur. Vestea se lăţi iute, că muierea pescariului are un copilaş cu păr de aur, şi tot plină le era căsuţa de omeni să-l va<Jă şi fiă-care aducea ceva cinste noroeose^,. mame. Bucuria cea mai mare era a pescariului şi^_g(eveşjtei sale, că le era cel dintâiu copil, şi apoi ce^dor de copil! În o bucuria lor cea mare uitară (Jicala, că după bucurie mare vine şi întristare şi mai mare. Când fu copilaşul de un an, putea vorbi bine şi umbla în picioruşe ca altul de cinci ani, că doră era năsdravăn, şi-şi făcea cruce şi (Jicea Tatăl nostru, de gândiai că tot la şcole a umblat. Dar într'o nopte târziu numai aud glas de om la ferestră; Pescariule, dă-mi fâgădaşul. Atunci se gândi pescariul la făgădaşul ce-l făcuse omului celui mic şi mai înlemni de supărare; dar se fâcii totuşi u'c şi dise: Ce făgădaş?

— Dar nu-ţi aduci aminte, ce mi-ai făgăduit acumu-i anul, când ţi-am prins pesci, ca se scapi de pedepsa împerătească ?

— Ba aducu-mi, aduc, (Jise bietul pescar îngăimăcit; dar ore ce ţi-am făgăduit ?

— Scii tu ce, <Jise omuţul dela ferestră.

Atunci pescariul luă mâţa de după cuptor şi i-o întinse pe ferestră, dar cum luă mamonul mâţa, aceea aşa-l sgarie, de o scăpa din mâni şi pişe restit: Nu mâţa mi-ai ° făgăduit-o, ci copilul, că pe acela-l ai mai drag la casă.

Prins-au pescariul cu muiere cu tot a plânge, că sS-i fie milă de ei, se nu le ducă odorul; dar dracul drac, şi pace, de qe-i audia plângând, de aceea era mai vesel şi nu se'mfcr^^r^tră^ă, dM^cpgjlul. Acela nu plângea, el era vesel şi dicea părinţilor: Dăr nu vă supăraţi în zadar, bag semă aşa a fost să se întâmple, lăsaţi-mă se merg la el, că sciu, că nu m'a mânca. Şi în urma urmelor, văpând bieţii părinţi că n'au încătro, dădură pruncul mamonului

pe ferestră. Dar când puse mamonul mâna pe copil, copilul îşi făcu cruce, care lucru atâta l'a supărat pe mamon de l'a aruncat peste nouă hotară şi nu i-â mai avut grij^.'ľ*Acum băiatul ar fi venit aca^ă, ţar nu scia calea. Deci merse tot înainte pe un drum^părăsîi, că doră va ajunge el ,uncleva. A şi ajuns într'o pădure mare, dar nu se înspăimântă, ci, merse prin pădure tot înainte, până nimeri într'o poiaha. "\colo se'certau şi se fîumniau trei copil negri de drac, dar se pumniau chiar drâcesc, erau tot sânge. Copilul pescariului nu se înfricâ de ce-i văqlură ochii, ci merse aţă la copiii cei de drac şi-i întrebă: Dar ce faceţi voi nebunii, nu puteţi fi 6meni de pace?

Atunci copiii cei dâ drac lasă pricina şi pripd a-i spune de ce se baţ şi-l rogă ş0-i împace. Uiţş, pisş \inuj, ni-aii

murit părinţii şi noi am remas trei fraţi gemeni, şi de părinţi ne-au rămas un căpeneag, o păreche de păpuci şi o bâtă, şi nu le putem împărţi. Fii bun şi ne fă dreptate.

— Bucuros, (Jise fiiul pescariului, dar se-mi spuneţi voi, de ce sunt bune lucrurile acestea?

— Sunt bune, (Jise un puiu de drac, că de te îmbraci în căpeneag, nime nu te vede, er tu vedi din, el tote celea, ca şi fără el j .păpucii sunt buni, că dacă-i încalţi şi dai odată-'n Călcâie', îndată esti acolo, unde ţi-e gândul; er bâţul

» este bun, că pe cine-i amenința cu el,'stan ele pâtră se face.

— Bine, dise fiiul pescariului, eu voiu împărţi pe dreptate; drept aceea, voi mergeţi colo în cele trei verfuri de munte, fiă-care într'un vârf de munte şi apoi eu voiu face semn s8 plecaţi, şi când veţi vedea semnul, sS veniţi bărbătesce; Care va ajunge mai întâu la mine aci, a aceluia vor fi tustrele lucrurile acestea. învoiţi sunteţi?

__ În^fiifi; C^.i ■' Central 'Unîvcrsity Library Cluj

— No mergeţi dar, şi într'o minută se-mi fiţi aci, că nu pot sta totă diua pentru voi, că am şi eu lucrurile mele.

^^ Şi se puseră puii de drac la fugă, du-te băiete, de tot "pehintei le eşiau din călcăie. Dar şi fiiul pescariului era ^îstet¹; cum se v8<Ju singur, se puse şi îmbrăcă căpeneagul şi-şi încălţă păpucil, apoi luă bâta în mână şi asceptă pe puii de drac, cari veniau scoţend foc din gură. Gând erau puii de drac aprope de fecior, el îi amenință cu bâta şi se făcură stan de petră, trei stani de petră negră.

Acum o luă FSt-frumos, că aşa-i era numele la fe-ciorul pescariului, şi se tot duse prin pădure până nimeri la nisce curţi mari ca cele împerătesci. Cum le vede, nu mai stă pe gânduri, ci întră înlăuntru. Adecă acolo află o fată atât de frumosă, cum nu mai era alta în lume, numiţi Mândra lumii. Mândra lumii îl cunoscu, cum îl vedu, * Îeşf"nu-l mai vâduse păn atunci, dar ea era nesdravenă, cum era şi Fet-frumos.

— Bine' te-am găsit, Mândra-lumei, (Jice Făt-frumos Intrând.

— Bine ai venit, Făt-frumos, (Jice fata uitându-se cu ochi mari la el. Hai şe<Ji, că vei fi obosit de cale.

— Obosit şi nu prea^tare^ că n'am mai venit eu în ruptul capului, am mai şi păşit^ m'&m mai şi odichnit, c'am sciut că tot ajung eu latine, dar en spune-mi cum trăesci?

— Bine şi nu prea; bine că-s sănătâsă, dar rău că-s numai singură ca cucul; diua ar fi cum' ar fi, dar noptea nu pot se am odichnă în curţile acestea, că în tote nopţile vin dracii |i ţin bal în ele până dimineţii, atunci apoi se duc, ce-i arept, şi mi-le lasă în bună rânduelă, dar ce folos, că nu mă pot odichni în ele, fără preste nopte trebue se merg într'o căsuţă colo din jos, şi acolo trebue ,să dorm.

—E! d'se Făt frumos, şi 6re n'ar fi ac de cojocul lor ? ₖ — Fi.re-ar, dice fata, dacă s'ar afla un voinic să le rescVifipere" d^ia[1: ¿i,[h '.¡c& "MftWi[11] dFTO^fre® "pfete <)i sunt ® rescumpărate şi de folosirea preste nopte trebuesc de acum rescumpărate.

— D'apoi de i-aş face 6re stan de petră pe toţi? .,-jdi.în A de nici un folos, că tot n'am ave pace de nămurile lor; şi multe nemuri au dracii, de e plin iadul şi pământul de ei. Fără, cine vrea sg răscumpere curţile acestea, trebue se dea piept cu dracii în trei nopţi de-a -< rendilf," apoi fiă ce va fi de el.

— Ore se cerc eu, dise Făt-frumos.

— Cercă, dragul. meu, că eu te iubesc, şi vrău apoi cu tine se trăesc împreună-în aceste curţi, se fiu soţia ta, muierea ta, dar mai intâiu trebue să răscumpărăm curţile de tot dela smei, se nu mai aibă nici un drept în ele. .

Ţot aşa să sfătuiră ei până-n de sără, atunci cinară, se sărutară una şi se despărţiră; Mândra lumei merse în căsuţa din grădinii de se culcă, 6r Făt frumos rămase fumând ca un turc şi urripîâhd din când în când câte un pahar, şi dându-i duşca pe grumaqli la vale. Colo du^ă cina cea bună prind a^se aduna sineil şi dracii delajjâşărit şi dela [a)us, dela mepădi şi dela friepănopte, câtă'frunpă şi erbă. Mult să mirară de Fet frumos, cum de cuteză el a

sta singur acolo şi a-i ascepta cu paharul plin şi cu pipa a~[î?îfî£a. După ce se adunară toţi, păn' a nu începe jocul, luară pe F6t frumos la păiuială,' şi atâta îi' isîiira ÎMntr'un părete într'altul, până remase mort sermanul fecior. Atunci îl aruncară sub o- mesă, er ei îşi începură jocurile lor cele drăcesci, şi jucără până se *ofti-idi* âe piuă, atunci se făcură neve^uţi.

După ce se făcu bine piuă, merse Mândra lumii înlăuntru, şi-l află mort sub mesă. îndată jsăută agă mortă şi apă vie. îl spălă ,cu amendouă, apoi .îf^iovi încetinel"cu'' trei nuele de sânger şi cu trei de ănfer, şi de loc învia, mai mândru şi mai frumos de cum fusese.

— Vai gC^ăj ,şt'jeu, ^doriţijjwf^^icg.^el^ rij4| icetidu-se, uite că-i sorele la prânpişor şi eu numai acum mC scol.

— Bine că te-ai sculat, şi amu — pice Mândra lumei, că de nu eram eu, cine scie de te mai sculai ori ba ?

Acum 6ră începură la traiu bun, la povesci şi la jocuri, până-n de seră, când se despărţiră; fata merse se se culce în căsuţa din grădină, er feciorul remase pipând şi bend vin.

Colo pe la cina cea bună âr veniră sineil şi dracii şi se minunară mult, cum de aflară pe Fet frumos viu şi sănetos, er ei îl lăsară mort. Iar se'pun şi-l apucă în pălmi şi tot îl *melestuesc*, tot mii şi buclele mi-l taie, apoi se pun la joc până-ri Ijori de'li'.^'Âtunci s^'despart dracii, er după ce se făcu bine piuă, veni Mandra lumii înlăuntru şi căută pe Fet frumos; dar nu dădu nicăirî de el. Atunci se uită mai bine pe jos; adecă tot osciore şi mi^i ^bucăţele de carne erau din el pe jos. Dar fata nu se îngreţoşă de • ce v&<Ju, adupă bucăţelele de carne ş,i de ose, le frSmentă laolaltă, le 'sirop"! cu apă mortă şi cu apă vie, apoi le lovi cu trei nuele de sânger şi cu trei de ânger, şi Făt frumos se rădică de jos mai mândru şi mai frumos de cum fusese.

— Vai, dar greu adormisem, (J'se redicându-se; uite că-i sorele pe la prânqlul cel bun, şi eu numai acum me ridic.

— Bine că te-ai sculat şi acum, dar paremi-se că de nu eram eu, dormiai somnul de veci.

Apoi îi povesti tot ce făcură dracii eu el şi în ce stare îl aflase ea dimineţa; mai pe urmă-i (Jise: Nu le teme, dra-

gul meu, o nopte nu-i un cap de lume, va trece şi ea ore-cumva, apoi vom fi noi domni şi stăpâni în curţi. Totă (Jiulița mâncară, beură, se jucară ca copiii până-'n deseră, atunci Mândra lumei merse în căsuța din grădină se dormă, er Făt frumos rămase pipând şi bend vin la masă. Colo după cina cea bună prind a veni roitiri roiuri de draci şi smei, care de care
mai j^j^^^trBre^^filw^e^j^de g^ândeai
că-s butoieşe cu heringi aşa erau de pfine de draci. Şi după-ce erau toţi adunaţi au ţinut sfat în limba lor cea drăcăscă, că ore ce-i de făcut cu Făt frumos, că omorîtu-l'au, — er a înviat; tăiatu-l'au tot mii de bucăţele, — şi acum e mai întreg şi mai frumos de cum fusese? Eară din sfat a eşit să-l ardă 'n foc, er cenuşa să i-o sufle pe păreţi. Aşa şi făcură, îl ar- seră, er cenuşa i-o suflară pe păreţi. Apoi se puseră la joc, şi jucară şi jucară, până'n d^i"i de di> atunci îşi luară rămas bun dela curţile acelea pentru totdeuna. Când se sculă Mândra lumii, dă'n drepta, dă'n stânga, fecior ca'n palmă, nici urmă de el nu mai era. Se minunează, că ore ce vor fi făcut mamonii cu el, de nu-i dă de urmă nicăiri? Atunci băga de semă, că păreţii nu-s albi ca păn' atunci, ci's suri. Deci ia o penă de gâscă şi un gâf (trocuţă, covaţică), şi prinde a mttura cenuşa de pe păreţi bine în gâf, şi umplu gâful de cenuşă de pe păreţi, ca de făriná de bine. Apoi puse în gâf pe cenuşă apă mortă şi apă viie, şi făcu o frămentătură şi din frământatură un trup de om, apoi îj lovi cu trei nuiele de sânger şi cu trei de ânger şi se scula făt-frumos mai voinic şi mai frumos decum fusese.

— Bună dimineţa, drăguţă, te-ai sculat mai c'urend • decât mine!

— Na las, că de acum înainte ne vom scula totdeodată, numai să ţinem la olaltă şi să ascultăm unul de altul. Apoi îi spuse totă întâmplarea şi se puseră la traiu bun şi la bucurie. De aci încolo nu mai veniră nici smeii nici dracii pe la curţile lor şi trăiră multe pile bune, vre-o două-deci
o de ani de-arândul. Odată-l îovesce pe Făt frumos dor de părinţi, deci pişe cătră Mândra lumii: Tu nevastă, 6re sg mergem odată'a luh|e, să văd ce mai fac bieţii părinţi, că mi-e tare"iîoV '<fe ei'. "

Du-te, pice Mândra lumii, dar eu nu pot merge; dar dacă mergi, nu cumva să spui cuiva că eşti îrîlurat,' că atunci nu-i bine de tine. Ori^ic^ ţi s'ar^ întâmpla, ori peste . ce ai da, tu^dipi că e^tj ¡holteiu.·fi'*'<

Şi a plecat fecWuîTacaiej' ᴸadeca şi-a îmbrăcat hainele cele. luate dela puii cei de drac, a dat de trei-ori în călcâie şi a <Jis: Să fiu numai decât la tata acasă. Şi îndată a fost acasă la ei, colo în căsuţa pescariului cea sărăcuţă. Bucuria părinţilor că-l mai văd odată, dar bucuria şi a lui că-i mai vede. Se pun la ospăţ, că el dusese părinţilor o reche de desagi plină cu bani de aur şi de argint. Îndată se lăţi vestea prin. vecini, că feciorul pescariului cel cu părul de aur a "s$£rt acasă, voinic şi sănătos, şi umplură vecinii căsuţa pescariului, şi nu se putură destu} mira de el, cât era de voinic şi de frumos. Vestea merse până în curtea împăratului roşu, care şedea acolo -n sat, despre mândrenie de fecior ce este feciorul pescariului. Deci trimite împăratul un om încreput, ca să cheme pe fecior la curte. Feciorul însă pişe: Cine vrea să mă vapă, vină în- c6ce; că eu nu pot merge, obosit fiind de cale. Trimis- împăratul şi a doua-oră şi a treia-6ră după el, dar el ca el ţotdeuna a răspuns că : cine vrea să-l vapă, vina la el acasi

că el nicăiri n'are gust să mergă. Dacă ve<Ju împăratul şi vă(Ju că nu-i glurriiiŢ că Făt-frumos nu merge la el, îşi luă căciula şi se duse el la căsuţa pescariului, unde era Făt frumos cu părinţii |i cu mulţime de vecini. La început împăratul a vrut s*e^toiasca* pe Făt frumos, cum de nu ascultă poruncile să mergă la el când îl chiamă; dar vă(Jendu-l atât de zdravăn şi frumos şi încă cu părul de aur, numai decât se gândi: Ai, de n'ar fi însurat, de loc l'aş face ginere şi următoriu în împărăţie. Povesti împăratul ^puţin, apoi'se duse, er Făt-frumos, care scia la omenie, pltrecu pe împăratul până la portiţa de către uliţă cu capul gol. Acolo la portiţă se fţărea^ g^ mai frumos feciorul decât în casă, deci nu se putu răbda împăratul să nu-l întrebe: „însurat eşti, fătul meu?"

— Ba nu sunt însurat, înălţate împărate, sunt holteiu.

— Dar de ce nu te însori?

— D'ap^ /r^tş ^^yqii^fgonisi câte ceva, că vedi bine, tata n'are făr' mregea şi bordeiul acest de casă, eu vreu se-mi agonisesc vre-o doi bănişori de pe slugit şi se-mi cumpăr moşioră şi car şi bouleni, să nu fiu eu chiar 'coda satului.

— Bun gând, fătul meu, dar unde esti în slujbă?

— Sunt la o domnă bogată, cale de trei săptămâni de aci.

Acum îşi luă împăratul rămas bun dela Făt-frumos şi aşa-i plăcu de tare de el, încât se hotări, ca ori cu ce preţ se-i dee fata de muiere şi jumătate împărăţia Izestrb, er după mortea lui totă, ₙSpune deci, cum ajunge acasă, împerătesiî şi fetiî, ce oâor de fecior are pescariul, fecior mare cât unjnunte, frumos ca o dină, şi — cu părul de aur. Când-rostTîmpăratul vorbele din urmă, împărătesa'sTui'tă lung la el, numai cât nu <Jise: ăla ar fi bun de casa nostră să ne fie ginere; er fetei îi lăsa gura apă după el, numai din spusa tătâne-seu, dar apoi dacă l'ᵉʳ ᵐai şi vede. Deci vădend împăratul cum stau ttemle pe la el p'acasă, trimise

numai decât după pescariul, se vină păn la el. Pescariul şi veni numai decât, după porunca împăratului, se vapă ce porunci 'i dă? Adecă mirarea lui, când văpu că în loc se-i dea porunci, — ca tîe "alta dată, îl aşepă pe scaun domnesce, îi dâ ţigare şi-l îmbiâ cu ^vîhârs de cel bun. Nu

scia bietul pescariu, pe ce lume se află, ce cinste l'a ajuns? Mai fusese el la împăratul — nu-i vorbă, că pe vremile acelea nu mai erau nici împăraţii aşa făloşi ca în pilele nostre, dar nici odată nu-i dăduse cinstea aceea, ce i-o da acum. După ce beură câte un păhăruţ-două de vinars, li se deslegară limbile şi începură a vorbi, mai de una, mai de alta, până • veni vorba şi despre feciorul pescariului, despre Făt-frumos.

— Voinic fecior ai, bade pescariule, pice împeratul.

— Voinic şi bun, Măria Ta, răspunse pescariul, — voinic şi bun; uite, numai din slugit mi-a adus o păreche de desagi plini să slugâscâ, numa mi-a^ ^dus banii să-i cumpăr, o lecţ, dş moşi6ră şi nesce „vituţe, că vai rău e, dacă "muricesc t>mu) tot în brezdă străină; el vrea se aibă moşioră şi vituţe pe când s'a însura.

— Dar de ce nu-l însori ? — întrebă împăratul.

— Bucuros l'aş însura, pise pescariul, dar el nu vrea, tot pice că mai are vreme, acum se gată se plece înapoi la slugit.

— Scii ce, pice împăratul, vrere-ai se fii cuscru cu mine r

— Da cum se nu vrău Măria Ta? cum se nu vreu dar ore pote-se una ca asta? ^^

Bietul om gândia că împăratul ori glumesce, ori cl îs'a cam suit vinarsul la cap, deci nu-şi credea urechilor. Dar împăratul mai umplu odată păharăle şi după ce închinară unul altuia, —■ trimise pe pescariu acasă picend: Du-te dragul meu acasă, şi vepi să fim cuscrii, spune feciorului hotărirea nOstră şi nu-l mai lăsa să mergă în slugit: mai bine să se facă ginere de împărat, acum capătă fata ş
jumătate împărăţia, er după mortea mea totă; el e vrednic se fiă împărat, nu slugă te miri la cine. — Ce vremi bune ° erau acelea în lume, când era preţuită vrednicia omului, nu ca astăzi, — numai bogăţia şi rangul şi starea!

Şi se duse pescariul acasă voios şi spuse babei şi feciorului hotărîrea împăratului, dar Făt-frumos dorâ gândiţi că voia să audă ceva de povestea aceea? Nici decât! El se gătia de cale, că el plecă şi el plecă, că mai mult nu pote rămâne. înzadar (Jicea tată-său şi mumă-

să. Dar ce să mergi? Nu ţi-a fi ţie mai bine aici, într'un sat cu noi, ginere la împăratul roşu, mâne poimâne împărat ? El nici nu vrea se au4ă de una ca asta, el numai cu o vorbă sta înainte: că adecă a făgăduit stăpânei, că atunci şi atunci va fi îndărăpt, deci trebue să plece.

împăratul, împărătesa şi fata lor sta ca pe spini, că nu mai vine pescariul cu respunsul; nici prin minte nu le trecea, că d^f^b&'fMl Pe 0 fată de împărat, el un biet fecior de pescar! Ne mai putend aştepta, ese împăratul la uliţă şi dă în aretul acela unde era casa pescariului, se va<Jă singur ce-i ^i cum? Adecă acolo era plin de neamuri, cari tote^staruîau'diiT'tSil! puterile se facă nunta, când a porunci înălţatul împărat, să inulţe- mescă lui Dumne4cu pentru cinstea, la care l'a urtfatT^W el sta rece ca ghiaţa şi gata de plecare. Ve4end şi au4ind împăratul t6te acestea, atâta se înfuria şi se mâniâ de ru'-^ şine, încât porunci, ca înaintea casei pescariului să se ridice spân4urători şi să spân4ure pe Făt-frumos, de ce nu vrea să-i iee fata? Tote se făcură, după-cum porunci împăratul, părinţii şi neamurile feciorului plângeau şi-l rugau să împlinescă pofta împăratului, că fata-i frumosă şi bună... dar el pace! Nu vrea nici să aud.ă ,de însurat. Atunci împăratul porunci se-l spândure gâdea; dar când îi punea laţul în gruma4i, strigă tare: Dar ce vreţi cu mine ? Cum pot să mă însor cu fata înălţatului împărat, când eu sunt de mult însurat, eu am muiere.

— Cine ţi-e muierea? întreba împăratul.

— Mândra-lumii! răspunde feciorul. .

Atunci împăratul l'a iertat, omenii s'au împrăştiat, ér el şi-a luat rămas bun dela părinţi şi s'a întors către curţile lui. După-ce a eşit din sat, şi-a îmbrăcat căpenăgul, şi-a încălţat păpucii şi şi-a luat bâta în mână, apoi a bătut în călcâie şi a pis: Să fiu la curţile mele. Şi în minuta aceea a şi fost la curţile lui, dar ... le afla góle goluţe: Mândra-lumii ca-'n palmă. Acum de unde să iee el pe Mândra-lumii, de al cărei dor sé topia? ^ ,-Vr •

Se ia bietul Făt frumos şi se tot duce, se tot duce pe drum înainte, până înnoptăză bine, dar el nu se opresce fără tot merge înainte până zăresce o zare de lumină licurind dintr'o mică ferestuică. Grăbesce până ajunge

acolo, unde şi întrâMnlăuntru şi dede bineţe la o babă
67
bătrână, ce află acolo*scănnafiand lâiia. „Bună sera, mamă bătrână". Ér baba-i rBfepuütej: cBirae; lfâKrtişiitcă-teTii;4iseşi mamă bătrână, că de nu-mi (Jiceai aşa, nu era bine; dar de unde şi până unde?

— Eu, mamă bătrână, sunt Fet-frumos şi-mi caut muierea, pe Mândra lumii, şi nu sciu unde aşi da de ea; nu m'ai sci îndrepta, unde se o caut?

— Nu, fătul, meu, fără stai o lăcă, ţi-oi da ceva de cină şi apoi te-i pitula undeva se nu te afle pe aici fiiul meu, Sórele. L'oiu întreba eu pe el, şi de scie ceva despre ea, mi-a spune de bună sămă, de unde nu, te-a îndrepta Dumnezeu, că-i bun şi milostiv.

Cină Făt-frumos omenesce, sărută mâna bătrânei, apoi se puse într'un ungheriu cu căpeneagul în cap, de nime nu mai scia că el e în casă, că nu-l vedea. Nu mult după aceea^ nimeri acasă şi fiiul babei, sórele, şi cum veni, prinse a mirosi 'prin" casă.

— Dar ce ai, dragul mamiî, de umblil cu nasul în tote părţile, par'că nu-ţi vine ceva la "socotelăT [1]

— Par'că mirosă a om pământean, mamă, <Jice sorele căutând în tote părţile prin casă.

— Da, a fost aici Făt-frumos şi m'a rugat să-i spun, unde ar putea afla pe nevasta lui, pe Mândra-lumii, dar nu i-am sciut da nici un răspuns; nu cumva scii tu de ea unde să află ?

— Nu (Jeu eu mamă, nici de nume nu i-am au<Jit până acum.

— Auijind Făt-frumos vorbele sorelui, se fîşticâ pe uşă şi hai la drum, nu putea sta locului de dorul nevestei sale.

Şi a tot mers totă noptea. a d6ua qli încă s'a tot dus până pe înseraite, şi n'a dat nici de un om, nici de o casă. Atunci pe înserate zări o râ¥ă' mică de lumină licurind din ferestruţa unei căsciore. Să văd cine şede aici, îşi gândi Făt-frumos, şi întră în-lăuntru: j3ună şera., mam| bătrână, (Jise fcătră o ^b^,hăt^ână.j ţanea Hfe^ăpaj up^hem de lână.

— Bună să-ţi fie inima, răspunse baba; dar de unde şi până unde? Cum de umblii pe aceste locuri, pe unde picior de om pământean încă n'a călcat?

— Eu, mamă bătrână, sunt Făt-frumos şi-mi caut pe nevasta mea, pe Mândra-lumei; nu m'ai sci îndrepta unde s'o aflu?

— Nu, dragul mâinii, nici de nume nu i-am auqlit, fără voiu întreba pe feciorul meu, pe Vântul, el cum umblă lumea şi ţâra, qliua şi noptea, pote că va fi aucjit de ca, că eu nu sciu. Dar tu-i fi flăniend, hai la masă şi cină ceva, apoi-ţi caytă de cale, nu cumva se te afle feciorul meu aci, şi într'o *bobkă* să-ţi facă ceva rău; apoi mâne după ce a pleca feciorul meu de acasă, sc vii că ţi-voui spune de Mândra-lumei, că o să-l întreb îndată ce va sosi.

Cină feciorul omenesce şi apoi-şi luă rămas bun dela babă, ca şi când ar merge, dar rămase după uşă cu căpeneagul cel Vrăjit în cap, de nime nu-l vedea! Ori cine ar fi jurat, că nu-i nime acolo.

Într'un târpiu sosi şi Véntul acasă, tot fluerând, ca feciorii când vin din şepătore.

— Bună séra mamă, pise încă déla feréstră.

— Bună se-ţi fiă inima, puiule, îi réspunde betrâna rípénd voi0să că-i vine feciorul cu voia bună acasă; apoi
* mai atîause:

— Cam târpiu vii *prăşcăule,* ce mé laşi se te ascept atâta cu cina'n masă; de s'a fi recit, — se scii că rece-i mânca-o.

— Bună-i şi rece, mamă. dar nu sciu ce mirosă pe aci, par'că a om pământân?

— A fost, puiule, un bet fecior necăjit p'aici, Fét-fru- mos, şi în'a rugat, doră l'aşi sci îndrepta unde şi-ar afla nevasta, pe Mândra-lumei ? Eu i-am spus că nu sciu — precum nici nu sciu, — apoi i-am dat ceva de cină şi s'a ca mai dus.

— Dug^e$_{o}$înyJrti$_{e}$..^$_{:r1}$e.$_{et}$că$_{y}$^n^lumií e mirésa mea: api ne-am logodit şi mâne'ne cuhunâm, apoi pote
pfesnrdSful ei.

Fét-frumos bine aupia tote, dar nu picea nimic, fără îşi gândia: Vom vedé mâne : care pe care ?

A dóua pi Véntul prinse caii cei mai frumoşi la hinţeu, puse cocişul cel de parade în caprâ, sé sui în ziţ şi^ţftîmi' la nuntă, dar Fét-frumos de mult era în ziţ de când punea cocişul hamurile pe cai; şi când plecară, de pise véntul: rémas bun mamă, pe sérá viu cu^mui^re^ Mâjid^Jumií ţi-va fi noră! atunci Fét-frumos'píiosc!'féu o palmă Ja véntul , preste ochi, de tot schintei verpi i-se nazanaü. Ésta-i mţf- răsin re^îşi ^gândi el — numai dracul m'a putut palmul atât ^ de slffâjmc^"— fără a'l vedé, pe semne-i mânios pe mine că ce iau pe Mândra-lumei; că şi mândră-i, bat'o norocul,
n'are ce nu fi pismos pe mine, cine scie că api mé cunun $^{cu\ ea}$_ .

Caii sburau ca véntul prin slava norilor, şi când fură la porţile cetăţii se oprirâ, până va eşl Mândra-lumei, stă-

"^*ijiXf*, »'ff'W

pâna curţilor, se-i deschidă. Cum se opriră caii cu trăsura, Fet-frumos dedii de trei ori în călcâie, şi (Jise: Se fiu înlăuntru la Mândra mea! Şi în *c!ipi&""aceea fu în palută lângă Mândra lumei. — Bun găsitul — drăguţă!

— Bun ajunsul, scumpule, sosişi abia?

— M'a adus ibovnicul teu, Ventul, în căruţa lui pân la portă, nu-l aucli cum te strigă se-i deschizi?

— Mai strige, că n'are alt lucru. M'am logodit eri cu el, ce-i drept, că, sta toţ*i narnâ,* dar bine sciam că tu vii; apoi o \irae lecţie nicî ţie nu-ţi* strică* că nu m'ai ascultat: ai spus că eşti însurat şi că chiar eu ţi-s muiere.

— Me duc acum se-l trimit de unde a venit; hai ascultă cât de bine ne înţelegem!

Şi se duse Mândra-lumii pân la porta cea mare, care era de fier şi, jnaltă f>^nă 'n înaltul ceriului, de nici pasere nu putea strabate"presîe eaT Dacă fu la portă strigă: Cine bate'n portă?

Er YciliW Îi'i'bsiSiSiV^:[1] Efiflfc&libe© <tM, dar ce întârzii atâta?

— Se veZi — respunse Mândra lumii — mi-am perdut cheea porţii şi am fost la faurul de mi-a făcut alta; acum pe când sosesc acasă cu cea nouă — aflu şi cea vechiă şi-s cu doue chei; ce Zici tu: să folosesc cea vechiă -— ori cea n6uă?

— Ba tu se folosesci cea vechiă, că o cunosci. .7.

— Atunci dar du-te de unde-ai venit, că-i aici Fet-frumos, bărbatul meu cel credincios, cel dintâiu, că tu ţi-ai rupfîegea.

Şi şe mâni^Ventul pentru ruşinea ce-l mâncase, şi suflă ca'turijat, dar nici un rău nu putea face celor din curţi, la Mândra ^umii şi la Fet frumos. Bupt-a cbpaci în furia lui, surupat-a păduri întregi, er Fet frumos şi cu Mândra lumii rîdeau cu hohot, ca de un nebun, rîdeau şi se jucau, şi — de n'au murit, şi astăZi. trăesc, şi rîd de suflarea venţului. Ventul inse, de câte-ori îşi aduce aminte cum l'a păcălit Mândra-lumii, totdeuna face posne şi minuni în furia lui. Nici n'a mai umblat a peţi de atunci, a p rămas holteiu tomnatic; de aceea-i şi totdeuna mănios şi [4] 'îndirgii,

ca o fată bătrână.

Culesă de **George Pop,** inveţătoriu în Giumeiciş, Selagiu.

7. Fata Pajurii.

Pice că a fost odată un împărat şi împăratul acela avea doi copil, un fecior şi o fată. Când a fost feciorul mare, colea cât omenii, l'a chemat tată-seu de-oparte şi i-a dis : „Dragul tatii, uite, eşti cât omenii, ve<Ji de te insoră, că eu sunt bătrân, nu sciu 6ra şi cesul, când m'oi duce cu 'Scancluri, soru-ta s'a mărita, că-i umblă destui peţitori, atunci ce-i scii tu face singur, că mamă n'ai? N'a fi eine să te spele, să te cârpescă, să-ţi facă câte' 0 ţi-r de mâncăruşă bună, cuin eşti dedat dragul tatii; fă, şi tu ce fac alţi feciori de vârsta ta,'ti|'cum am 'facul'şi eu,'ti'c'ân(i''eram ca tine".

Aşa a (Jis împăratul, ear feciorul l'a ascultat pănă'n capăt, ca un fecior bun ce era, apoi s'a gândit şi resgândit ce-i de făcut? Că — adevărul vorbind — el încă de mult umbla cu gândul însuratului, dar nu afla nici o „fată pe plăcere, că de, era fecior de împărat,"gingaş şi^nţe^af„ câm numai feciorii de jmpărat sunt. lira ea o fată, care-i plăcea, dar îi eră gr6ză se se gândescă că doră ar pute-o ave de soţie, că aceea era soru-sa. Ear altă fată pe lume cât a umblat şi cât a văcJlut, ca soru-sa n'a mai vă(Jut, şi alta nu-i trebuia, numai ea, ori de s'ar afla undeva una tocmai ca ea.

Îngândurat cum era, întră la soru-sa. Aceea, cum îl văqlu aşa pus pe gânduri, îl întreba ca o bună soră ce era, că ce-i e ? Ear el se pune p'un scăunaş lângă ea şi începe a-i spune, că uite tată-seu stă de el să se însore.

Ei bine. <Jice soru-sa, tata are numai dreptate, când Zice că ţi-ar fi vremea să te aşedi şi tu odată, că uite, tata-i bătrân, mâne-poimâne pote să moră, atunci rămâi tu
împărat, şi gândurile împărăţiei nu ţi-or da timp se te mai gândesci şi la însurat; apoi împerat holteiu cum se fii? Vepi tu că toţi împăraţii-'s însuraţi.

— Aşa-i, soră dragă, pice feciorul, eu bucuros m'aş însura, că bine văd eu, că drept are tata, şi drept ai şi tu, bine vorbiţi voi amendoi, dar.. .

— Ce dar? vepi numai şi te uită, că lungă-i şi lată împărăţia noastră, se află în ea fete câtă frunpă şi erbă, poţi cerca şi pe la împăraţii din ţerile vecine, cum umblă feciorii pe unde sciu că sunt fete, vepi tu cum vin şi pe la noi, de când am apucat eu fată mare.

— Aşa-i, soră dragă, uitatu-m'am eu printre fete. cât am umblat în lungul şi în latul împărăţiei nostre; dar fată ca tine n'am aflat, mie numai de tine mi-e drag, şi numai pe tine vreau să te am de nevastă.

— 0! bată-te *işianţiile* de frate, ce ai stat tu a gândi ? Unde ai mai (:u frate? Nu-i largă lumea, nu sunt fete destule? Du-te'n lume şi caută, că nu cred eu că nu-i afla şi mai altcum decât mine !

Acum n'a mai pis feciorul nimic, fără a eşit afară şi s'a dus aţă la ţiganul din capul satului.. Ţiganul, cum îl văpu, se ridică de lângă ileu, îşi luă •că!n?aşa'n spate (că era ţiganul meşter mare, lucra şi fără cărbuni, şi când lucra, ca se aibă mai bun spor, arunca cămaşa „cât colo de pe el, numai traista o ţinea de-a grumapi şi ţevea pipei în- torsă'n gură), şi punendu-şi mâniie pe piept dădu bineţe la feciorul împăratului:

„Fiă-ţi faţa cinstită, domnişorule".

— „Să trăesci"! pise feciorul împăratului, apoi se băgă la el în bordeiu şi porunci să-i facă o păreche de opinci de fier şi o bâtă de oţel. (>

Şi se apucă fargogul ^de^ lugr^a, ej^da din ciocan, feciorul împăratului din baî'os,[1] şT— 'cât a-i trage o pipă de tabac, îi gătă şi bâta şi opincile. Apoi merse cu feciorul la împăratul acasă, acela-i dete patru cupe de gfaân|efmai ceru un *vojoiaş* de curechiu şi o ţîr de râncepelă, şi până nu i-le dedu, nu se văpu urnit din curtea împăratului.

Ear feciorul, chiar a doua pi, dimineţa, îşi luâ opincile cele de fier în piciâre şi băţul cel de oţel în mână, ^şi hai la peţit! Umblat-a împărăţia lor lungiş şi ^urmeziş^ cfâr fată ca soru-sa n'a găsit; merse şi prin împărăţiile vecine, până i-s'au Ispart "opincile şi i-s'a* ros 'Beţul, dar fată pe plac, ca se fiă chiar ca soru^a^^)'.a aflat; una era prea *ai- ciorâ,* alta i-se părea prea Mlţată, una prea albă, alta prea negră, şi nici una pe plac. Şi se întorse acasă fără is^ pravă, şi iară merse la faraonul din capul satului, şi-i

mai dedu o cupă de făriná şi un ..pachet de tăbac păn ce-i (îarpi opincile cele de fierjjd-i nădi băţul cel de oţel. Cum şi-le văpu tociSite, ""porni iar'Ta cale, şi umblă până tote *ferferiţă* i-se făcură opincile, er băţul era mai numai de o palmă de lung, că un *'resteu**mic*. Atunci se întorse acasă şi nu mai voi să merg^ jJi(păirj,^ci.,|^se.,cătră^ ^oru-^:. Soră, făcutu- mi-am opinci de fier "şi' bâtă 'de' oţel,""şi umblat-âm până le-am *odovâit,* dar fată ca tine n'am aflat. Deci, se vede, că aşa este scris, ca tu să-mi fii mie muiere, hai să ne cununăm.

Nu se pote, frate dragă, pise soru-sa, nu se p6te nici decât; fără fii pe pace, o se merg eu a peţi în locul tău, dar de voiu fi mai norocosă decât tine?„

Şi se luă soru-sa la cale', 'lin Şi chitilin, dar merse tot înainte până a ajuns la Sfânta Miercuri.

— Bună piua. maică sfântă!

— Să fii sănătosă drăguţă; dar ce venturi te^portă p'aici, pe unde picior de om pământean încă n'a călcat?

— D'apoi, uite, maică sfântă, eu sunt fată de împărat, am numai un frate şi pe tata. Noi tot stăm ca frate-meu să se însore, că-i e vremea, dar el pice, că numai aşa s'a însura, de va afla o fată chiar ca mine, ori de nu —: să mă mărit eu după el. Eu una ca aceea nu o pot face, deci am plecat în lume, dor voiu afla undeva o faţă chiar ca

mine, s'o pețesc pentru frate-meu; fii bună şi me îndrumă, unde aş da eu .de o fată chiar ca mine?

— Bucurosă te-aş îndruma, draga mătuşii, dar nu sciu; fără mergi, draga mătuşii, la soru-mea, la Sfânta Vineri; dor ea te-a sci îndrepta. la pena asta cu tine, te miri de ce ţi-a fi bună în lunga ta căletoriă!

Şi s'a luat fata iară la drum şi s'a tot dus, s'a tot dus, până a ajuns la casa sfintei Vineri. Sfânta Vineri era acasă şi cum o vedu, o întrebă: Dar ce umbli! p'aicia, drăguță, pe unde picior de om pământean încă n'a călcat

, — D'apoi, uite, maică sfântă, de ce^potcă şi de ce năpaste dau cu frate-meu, că el nu vrea se se însore făr' cu mine, ori cu una care se fiă chiar ca mine; eu — m'ar bate Dumnezeu, se me mărit după frate-meu — câtă vreme sunt destui streini, dar el stă *narnă* de mine, că de nu vreau se me mărit după el, se-i caut o fată chiar ca mine. De aceea efijjme îndrepți:

unde aşi sci eu afla o fată chiar ca mine, se o duc fratelui meu muiere ?

Sfânta Vinere o ascultă cu băgare de semă, apoi îi respunse: Draga mătuşii, eu bucuros te-aş îndrepta, dar nu sciu unde, fără mergi până la soru-mea, la sfânta Duminecă; dacă nici ea nu te-a sci îndrepta, atunci nime rui{ te mai îndreptă. Se iai drăguță* cutea asta şi se ai grijă *'Tfe* ea, te miri de ce ţi-a fi bună în lunga ta călătoria.

Plecă fata supgrată şi dela sfânta Vineri, după ce-i sărută mâna, de bună semă ca o bună fată ce era, şi se tot duse, se tot duse, multă lume şi ţeră, până nimeri la o căsuță mică şi frumuşică, păn' la casa sfintei Dumineci, întră înlăuntru, dar nu află pe nime, că sfânta Duminecă era la biserică. După-ce se odichni puțin, se puse fata şi făcu rend bun prin casă, lmăturâ, sterse de praf, spelâ va- ■ sele, apoi se puse într'un colț de casă şi .aşteptă până va veni sfânta Duminecă acasă.. Nu mult după aceea nimeri şi sfânta Duminecă acasă şi mult se bucură de rendul cel bun, ce-l afla acasă, şi (Jise plină de bucurie: Ore cine mi-a făcut mie binele acesta să-i fac şi eu vre-un bine? Atunci fata cea de împărat eşi din ungheriu, sărută mâna sfintei Dumineci şi-i spuse, că ătă ea a cutezat de a făcut rendul prin casă.

Şi cine eşti tu, nepoţică ? de unde eşti ? şi cum de te-ai *zărăstit* p'aici, pe unde picior de om încă n'a călcat?

— D'apoi, maică sfântă, eu sunt fată de împărat şi am venit şă te rog, doră m'ai sci îndrepta undeva la o fată chiar ca mine, că am un frate care nu vrea se se însбre până nu şi-a afla o fată chiar ca mine, ori apoi se mă mărit eu după el. Ear eu me tem de Dumnezeu, se fac un lucru ca acela, mai bine m'am pus pe căutate, doră d6ră voiu afla undeva o fată chiar ca mine, că el a umblat, săracul, până tote şi-a odovăit o păreche de opinci de fier, şi totă i s'a ros o bâtă de oţel, dar fată pe plăcere, care se fiă chiar ca migg^ afeţ^, Univcrsitv Library cluj

0, draga măt'uşiî, eu sciu o fată, cliiar ca tine, *Fata Pajurei,* care şede colo în curţile cele de petră, ce se văd în verful muntelui de aici spre metfă-nopte. Aceea-i întru tote ca tine. Du-te şi-ţi cercă norocul, doră o vei pute "amagi' să vină cu tine. Na, draga mătuşiî, năframa asta, te miri la ce ţi-a prinde bine în călătoria ast$_4$ lungă.

Acum plecă biata fată mai îngrozită, că aiujise ea multe despre Pa^i^r^curj^ .|idecă mănâncă numai omeni, şi cât este de înfiorător^ că este cu două capete. Dar îşi făcu cruce, îşi luă rămas bun dela sfânta Duminecă, îi sărută mâna şi plecă. Multă vreme a tot mers ea până a ajuns la munte, er când a fost la curtea cea de petră, de abia mai putea de ostenită. Nici nu mai umblă întrebând, fără întrf înlăuntru. Adecă la o măsuţă află o fată întru tote ca ea de ai fi jurat că-s surori gemene. Cum întră. îi sări în grumazi, o sărută şi-i dise: Bună d'ua soro! — Bună să-ţi .fiâ^ jniina, soro! şi nu se puteau,mira din destul, cum de şe.- piână ele aşa ţare una cu alţa. Faţa cea de împărat a fost cules venind nisce flori atât de frumose, cum nu văpus.e Fata Pajurii nici când, şi se tot uita la ele, dar îi era ru^ şine să le ceră. Fata cea de împărat bine vedea, la ce se uită ea, deci îi pişe: Te miri soro de florile mele, hai cu mine, că mai frumose ţi-voiu arăta şi vei pute culege câte ţi-or plăce.

— Bucurosă aş merge cu tine, <Ji^{se} Fata Pajurei, dar mă tem de mama, că acuşi^o* se sosescă, şi de nu me află acasă, vai de capul meu va fi; fără stăi pană a veni ea acasă, apoi după ce va pleca ea d'acasă, putem merge, că trei pile nu mai vine, după ce plecă odată.

Atunci numai" aupiră sunet mare, ca de o vijeliă grozavă.

Vai, tu soră, ce vent mare-i afară, <Jise fata cea de împărat. Pe la noi nici odată nu-i aşa vijeliă mare. « -.-t^

— Hei, respunse Fata Pajurei, că nu-i vijeliă, e h^ nica de mamă; iară vine mâniosă acasă, te miri ce i-s'a mai întempl^<flHa)iijibCfente]d^|^iţ|^^tSrys^tittu te vapă în furia cea dintâiu, că te şi înghite. Fata cea de împărat se vîrî* iute sub covată, şi Fata Pajurei se puse pe covată. Atunci întră mamiţa de Pajură, roşiă ca pa'ra ^fociilui de mâniă, şi încă din uşă pişe: pe cine ai ascuns sub covată ?

— N'am ascuns, mamă, pe nime.

- ^.•Nai aşcijris^c nime V Mie- cutezi tu a-mi minţi'? Cară-te d^râ^e' pe covată, să caut eu.

— Mamă ... marnă, fiă-ţi mila, e o fată seracă, a fugit de lume şi a nimerit la noi, aşa e de bună şi aşa semăna cu mine, de gândesci că suntem dintr'un măr tăiate: se nu o mănânci, mamă dragă.

- Scote-o afară, — răcni Pajura.

— Că-i mânca o, mamă ...

.. . Sc6te-o afară, îţi poruncesc! Şi atunci îi dedu una cu aripile peste cap, de se resîurâa' de pe covată ca un bostan. Apoi resturnă covata şi îndată înghiţi pe fata cea de împărat, totă odată, aşa cum era, cu haine cu tot.

Atunci începu Fata Pajurei a plânge şi a se *dăol*l Mamă, mamă, de nu scoţi pe sora mea cea dulce, me prâ pădesc şi eu, me arunc colo în fântână, ori me spânzur, se nu me ai nici pe mine, dacă nu lăsaşi în pace pe biata fată, care nici un reu nu ţi-a făcut. ^
^

Şi-i păru reu Pajurei că a înghiţit fata, deci se "opinti odată şi o scose eră afară, vie şi frumosă, după cum fusese.

A doua (Ji, Pajura pleca de acasă ''ffW de dimineţă. Deci se sfătuesc fetele, se mergă după flori. Şi plecă, şi găsiau tot din ce în ce fiori mai frumose, până se depăr- « tară hăt tare de curţile Pajurei. Atunci auriră în vezduch sunet mare, ca de vijeliă groznică. — Vine mama după noi, tjise Fata Pajurei, hai se fugim, că pe amândouă ne mâncă de mâniosă ce e. Şi prinseră fetele a fugi pe munte la vale, dar şi Pajura^fjy*ia^ după ele, cât era p'aci se le ajungă. Alunci^sîiâpâ' fata cea de împărat peria din mână de frică şi se făcu din ea o pădure mare mare şi desă, dintr'un capăt de de înaltă, şi desă, Domne, de nici degetul rtu-l puteai băga prin ea Când vedu Pajura-una ca asta, gândiai că plSsnesce de necaz; cerca să sbore pe deasupra pădurei, dar nimeresce cu capetele de ceriu şi nu mai pote; dă să mergă pe la un capăt de pădure, merge până ia capătul lumii, şi tot .la capătul pădurii iru mai ajunge; cercă dorâ va putea 'străbate pe la celalalt capăt — dar pace! nu-i chip se-i dee de capăt! Atunci Pajura, mâni6să cum era, se pune a rode la pădure, şi rode la ea ca capra la curechiu, şi-şi face prin ea cale de puteau merge tiei cară 'alaturea/şî hai după fete! Dar ele erau acum hăt departe. Pajura inse dă a fugi ,şi^pai tare după ele. Dar când era cât p'aci se pună brânca pe ele, scăpa fata cea de împerat cutea din mână, şi se făcu, Domne, un zid dintr'un capăt de lume pană'n celalalt de lung, până'n naltul ceriului de înalt şi gros de puteau merge pe el 12 cară alăturea. Acum nu mai cercă Pajura se sbore peste el, nici se mergă păn la capătul lui, ci prinse numai decât a rode; şi rose şi rose, până-şi făcu prin. el cale de putu eşi, şi hai după fete. Când erau fetele aprope de casa sfintei Dumineci, Pajura le mai ajungea. Atunci ese

sfânta Duminecă din casă, şi cum vede primejdia fetelor, strigă fetei de împărat: Aruncă drăguţă dela grumazi năframa ce ţi-am dat-o eu. Şi cum o aruncă, se făcu Domne un teu (lac) mare, mare, dela un cap de lume pănă'n celalalt, şi afund Domne! şi lat, de te îngroziai uitându-te la valurile cele turbate; şi teul era de lapte dulce.

Acum sunteţi scăpate! pise sfânta Duminecă. Dar Pajura nu se ' se ogoie şi se mergă de unde a venit, ci se pune a bea la lapte, şi bea, şi bea se secе ea tăul. Dar de unde? în loc se secе teul — plesni rîriza în ea şi muri. De atunci nu mai sunt Pajure cu 2 capete, ca pană atunci erau, precum se şi văd tipărite pe banii cei împărătesei.

Fetele pi'ânta Dy i^nneca, apoi au ple
cat către casă, pe fa sfânta Vmere "şi "pie^a sfânta Miercure. Sfânta Duminecă a spus la Fata Pajurei aşa, că o vedea îngândurată: Draga mătuşil, nu fi tu îngândurată, mergi tu cu'T^rtâtă-tsTpănă la ei acasă şi te mărită după fratele ei; căci nici tu nu eşti Fata Pajurei, tu eşti fată de împărat, numai cât te fyraşe Pajura când erai mică, te-a fost scos mumă-ta cu legafttil la .sore, şi pănă a intrat după ceva în casă — Pajura s'a repeijiî *ţi* te-a furat, dar fiind frumuşică nu te-a mâncat, ci te-a crescut până ai fost cât eşti de mare.

Aupind fetele una ca asta, se bucurară şi merseră aţă la împăratul acasă. Când fură acolo, nici împăratul, nici feciorul împăratului nu le putură deosebi una din alta, nu sciau care-i fata lor şi care-i Fata Pajurei, pănă nu spuseră ele. Atunci împăratul fu voios că-şi vede eră fata şi că peste scurtă vreme şi-a însura' feciorul.

Nici nu trecu mult, şi numai ne chiamă la nuntă. Nici nuntă ca aceea nu s'a mai făcut de mult; dar nime, nici chiar mirele nu scia, care-i miresa şi care-i soru-sa. Ca se le potă cunpsce.. a poruncit la aurari de au făcut o pă-reche de cercei, pe care era tipărită Pajura cu 2 capete, şi-i dedu împărătesei celei tinere să-i porte şi se se scie, că ea-i Fata-Pajurii, — care de n'a murit şi astădi trăesce.

Cui. de **George Popa,** şcolar în Brad.

8. Isteţă din semă afară.

Pice că a fost ce-a fost, că de n'ar fi fost, mj s'ar povesti, au fost odată doi fraţi, unul ,mai mare ■ şi putred de bogat, celalalt mai mic şi serac lipit pământului. Cel mai mare adecă luase cu *habocn* tot ce rămase' de părinţi: ' mdşia,· vite, casă ... tot tot, de nu lăsase fratelui seu nimic, dar chiar nimic odată. Cel mai mare era însurat, luase o fată„'bogată, şi astfel din bogat ce fusese, acum era ca un Bberiu'de cei mari. Gel mai mic slugi prin sat până se făcu cât 6menii, apoi se însura şi el. şi luă o fată iară săracă ca şi eP'şf'şi â^e'^ăra uitPun 4)oMeÎăşⁱʲ în capătul satului. Acolo şedeau ei şi totă săptămâna lucrau pe la cei 6meni pe plată, er sera trăgeau la bordeiul lor. La vr'un an după ce s'au luat, le dărui Dumnedeu o fetiţă atât de mândră şi de frumosă, cum nu mai era în şepte sate. Ear când o botezară, nănaşii o cinstiră cu o viţea mică. Bucuria lor că au şi ei ceva. Dar şi aveau de ce se bucura, că sănătoşi erau amendoi, fetiţa le era frumosă şi sănătosă şi crescea ca din apă.şi se făcea din di ⁱⁿ di tot mai,sprintenă şi mai frumosă; ăr viţica în câţiva ani, grijită'bine, se făcu vacă mare, cum nu mai eră alta în sat. Numai câte odată erau îngânduraţi, când îşi aduceau aminte, că nu au pământ, ci trebue se lucre tot în brăzdâ streină, şi când îşi aduceau" aminte, că după dreptate ar trebuj să.le dee fraţo-seu şi lor din moşia părintcscă." Dar iar se întăriau în fire şi diceau: De ce vom fi vrednici, ni-a da şi nâuă Dumnedeu. Dar copila crescea ca din apă; când era de 2 ani, era ca altele de 8, când era de 5 ani, ai fi jurat că-i de 15, şi ei nu se puteau destul mira, de unde vine acesta ? Las', că rău nu le cădea, că le era de ajutorinţă, lucra tot lucrul într'o brazdă cu ei, şi din lucrul manilor îşi însemau cele trebuinciose lor şi nutreţ vacei, care acum era cu viţel şi da lapte mult şi gros, ca grosciorul.

Bocotanul nu avea nici un copil.

Într'o primăvară se sfătuesce săracul cu muierea şi cu fetiţa, 6re se vendă vaca şi se-şi cumpere şi ei o holdă, că vai rău e când n'ai tu locşorul tău, unde se se-meni ce vreai şi se culegi cât dă Dumnepeu?

 Când vorbi.au ei aşa, etă nimeresce la ei frate-seu, bocotanul, care de cându e nu le trecuse'pragul. Ore ce-a mai fi şi asta? se gândiră ei, dându-i scaun de odichnă, ca la un bocotan ce era.

— Sciţi de ce am venit ? întrebă bocotanul, după ce se puse pe un scaun,' făIos, ca bocotaniî.

— D'aj^iiSfYTi, gac|,ăr^n^eis^pi^r^Dunse seracul.

— Apoi, uite, începe bocotanul, voi fănâţe n'aveţi;se ţineţi vaca cu nutreţ de cumpărat nu se plătesce, că-i destul că cumpăraţi bucate pentru voi; dar am. vpnit să facem noi un tărg. Uite vă dau Înoma cea de pl' rezore'vouă de veci,, şi să-mi daţi mie vaca, că ale mele vaci tote au rămas sterpe şi mi-e ruşine de lume, să n'am eu lapte'n casă. Ce (Jiceţi?

Seracul se^gândi«um n'ar fi bine să avem şi noi o moină, dar cea de pe rezore cu care ne îmbiiă frate-meu, tot par'că-i prea plină de spini şi înţelenită" din veci, că nici tata n'o prea lucra, numai rar, la 5—6 ani odată Dar, fiind că-i din moşia părintescă, aş vrea s'o am; apoi gră Bine, frate, fiă cum vrei dumniata, dar fii bun şi-mi dă plv gul se o ar după ce voiu lăzîri-o de spini şi de mărăcini.

— Bucuros, respunse bocotanul.

— Şi dumineca, când nu suntem la lucru pe la omeni, fi bun şi ne dă câte o cupşoră de lapte dela Steluca (că Steluca eră numele vacii, fiindcă era galbină, cu o stea albă în frunte), pişe fetiţa.

— Bucuros, cespunse iară bocotanul.

Tergul fiind gata, bocotanul duce vaca la el, ear frate-seu se pune şi merge aţă la moină cu muiere şi cu fată cu tot şi prind a lăzui: scoteau spinii şi mărăcinii din pă-ment cu rădăcină cu tot, cu ajutoriul toporului şi a sapelor, în vre-o_ două săptămâni totă moina era curăţită ca palma, numai arătă trebuia. Deci merse săracul la frate-seu se-i dee plugul se o are; dar acela, ca toţi sgârciţii, nu voi în cinste, ear bani încă-i era ruşine se cără, — ca dela un frate, parte că scia că n'are şi parte că se simţia dator de când cu tergul cu vaca; deci nu voi, şi pace.

Lapte încă nu le dedea nici când dela Steluca. Dar săracul tot nu se supără rău; merse la nănaşu-seu, îi făgădui câteva <Jile de lucru, şi acela-i dete plugul cu cei

patru boi şi în două (Jile 'şi ara moina şi o semenâ cu grâu de primăvară.

0 holda de

grâu curat, holda lui, unde va secera el cu muierea şi cu copila lui, grâul lui, care l'a face stog înaintea căsuţii lui; acolo l'a îmHătfel cu muierea şi cu copila lui şi l'a pune tot colo în hambare în poâul casei lui, şi n'a mai trebuise cumpere cu mierţa şi cu cupa. Puteai prinde iepuri cu el, de voios ce era. Şi mergea el mai în t6tă diua până la holdă, cu muiere şi cu copilă cu tot, şi stan şi se uitau ceasuri întregi, şi par'că vedeau cum cresce holda înaintea ochilor lor, şi nici a gremujda nu cutezau, nu cumva holda să se spâne şi să nu mai crescă. Şi drept e că holdă ea aceea nu era în tot hotarul, că pământul fusese odichnit, ear acum săracul îl lucrase cum numai a sciut el mai bine. Când era colo apr6pe de secere, îţi rîdea inima uitându-te la ea. Nici nu mai trecea acum nici o di să nu mergă bietul om se o vadă, ba mai totdeuna mergea cu muiere şi cu copilă cu tot. Dar când era aprope se între cu secerile în ea, îi opresce bocotanul cu primăriul satului, ca să nu între în holdă, că strică tergul, că vaca-i rea, că nu dă lapte.

că-i tecă, că-i pungă, destul că-l opreşge şi le duce vaca acasă, slabă, numai pielea pe ose, şi viţelul numai ca un căţel, că bocotanul nu grijise de ele cum ar fi trebuit, de sgârcit nu se îndura sg le dee ebratiă de ajuns. Atunci pice ° fetiţa: Tată, până la împăratul nu-i cel lucru mare de mers, că-i numai în satul vecin, du-te dumniata chiar la el şi-i spune, ce păţesci cu unchiul.

— Duce-m'oiu, draga tatii, dar bine sciu că şi împăratul, ca şi j)ţimariul nostru, va ţină cu el, că-i bogat, nu cu nesce nemernici de săraci ca noi.

Ba du-te, tată, şi să vepi că nu ţi-a părâ rern

— Duce-m'oiu, dar voi mergeţi la holdă şi tăiaţi ceva mâncare pentru biata vacă şi pentru viţel de pe^c|le rezore, că vedeţi că-s mai morte de f6me, dela Imrmcul ăst de frate.

Şi aşa făcură. Ele merseră amend6ue la holdă şi cât clipesei adu^g p^ţe p Jeg^t^r^ el merse pe la frate-seu şi-l chiamă la împăratul.

— Bucuros, pişe bocotanul, merg şi la şepte împăraţi, ' numai ca să nu pici că-ţi fac nedreptate, că tot aşa am aupit că-ţi umblă gura, că te mânânc cu nedreptul.

Şi se luară la drum, şi miriteni fură în satul împăratului. împăratul era un fecior holteiu, cam fuicaş, cum piceau unii, dar tare drept, cum piceau alţii.

-— Noa, dar ce veste-mi aduceţi, dragii mei ? îi întrebă • împăratul, după-ce se apropiară cu pălăriile în mână, cum se cade înaintea unui împărat.

— Am venit, Măria Ta, începe bocotanul, că nemernicul ăst de'''caiTc<'qfi£e că-i fac nedreptate; să ne judeci şi Măria Ta, că primăriul nostru ni-a făcut dreptate, dar calicul nu vrea se stee pe judecata primăriului.

— Ei, şi ce pricină aveţi ?

— D'apoi lucrul stă aşa, începe bocotanul, că astă-primăvară i-am dat o drăguţă de moină, pe care acum are o holdă de-i vrednică trei sute bune, şi el mi-a dat o eio- o logă de văcuţă de nu-i vrednică nici treizeci de florinţi; acum. aş strica tergul, că mă rîde lumea, Măria Ta, dar el ducu-* citul nu vrea. Eu i-am şi dus vaca acasă cu primăriul, dar el stă narnă .c'a secera holda, şi una ca asta nu-i cu drept, scie tot satul.

— Destul! (Jice împăratul. Apoi întorcendu-se către sărac îl întrebă: Dar tu de ce 4'ci, că nu-i dreptă judecata primăriului ?

— Apoi, Măria Ta, să-ţi spun lucrul din fir în per cum stă. Eu cu dumnealui sunt frate. Când ni-au murit părinţii, dumnealui era fecior holteiu, ear eu copil ca de opt ani. Dumnealui s'a însurat, aluat o fată bogată, aluat în stăpânire fot ce ne rămăsese dela părinţi, ear pe mine m'a alungat pe ulițele 6menilor. Vă(lând lucrul^um^ stă, m'am băgat sluguță, mai întâiu la gâsce, apoi la miei, după aceea la vaci şi boi, până am crescut cât sunt de mare. Atunci căsuță, ear fratele meu din moşia şi din averea părinţescă nu mi-a dat nici câtu-i negru sub unghia. La anul după ce m'am însurat, ne-a dăruit Dumnezeu cu o fetiță. Ear la botezul el ne-a cinstit nănaşul, cu o viţea mică. Am crescut'o mare. Astprimăvară a fătat. Frate-meu a venit se i-o dau lui că-mi dă o moină. Moina era plină de spini şi de mărăcini, dar fiind din moşia părinţăscă am primit'o şi i-am *q* dat vacăj- grasă şi frumqsă ca un bujor, cu viţel sub ea ca un bumbuţ. înţelesul a fost se-mi dea plugul se-mi ar moina, ■ şi ^mine^iÎe''să ne dea. câte o cupş6ră de lapte dela vaca ce i-o dedurăm noi. Eu cu muierea şi cu copila mea lăzuirăin câteva săptămâni la moină, până o făcurăm ca palma,, apoi mă rugai la fratele se-mi dea. plugul, dar nu voi. Lapte dela vacă încă nu ni-a dat. Am lucrat Măria Ta în sat, de mi-am căpătat plug să-mi ar moina, şi am sămănat'o cu grâu de primăveră. Drept cs Dumnezeu s'a milostivit, de grâul s'a făcut tare frumoş. Acum,. când grâul e de secere, după atâta muncă, după ce mâncă şi lăptişorul vacţ^i, după ce o hămisi cu fômea şi pe ea şi, viţelul, mi-o ţipă pe cap se-i dau eu holda lucrată şi grijită, numai se bagi secerea-n ea ; cu dreptate-i una ca asta. Măria Ta?

împăratul bine vedea jd.cui e dreptul, dar vë spusei că era tiner şi sburdat, încât lumea picea că-i fiiicaş, deci îşi gândi : Se fac o glumă. Apoi le respunse :

Veţi merge acasă, şi mâne veţi veni eară, şi care-mi va sci spune: ce-i mai iute? ce-i mai dulce? şi ce-i mai môle? a aceluia va fi şi vaca cu viţelul şi holda pe veci.

Acum îşi luară fraţii rëmas-bun delà împăratul şi merseră către casă : bocotanul fălos, ear săracul supărat. După ce ajunse bocotanul acasă, îl întrebă muierea, ce dreptare li-a.făcut împăratul? Dar acela respunse, că mâne s'a rupe legea,ᵛa aceluia va fi şi vaca cu viţelul şi holda pe veci, care i-a sci spune: ce-i mai iute? ce-i mai dulce? şi ce-i mai mole ?

— Oh ! §r agul[1] e u[L]Barbat[1],[1] ᵛpfse"boco ta na[ll]t u vei spune, că mai iute e armălariul nostru, mai dulce mierea nôstră cea de doi ani, şi mai mple.chiçala nôstră cea de lână. Cu acésta. bogatul se simţi încrestufit, deci se culcă şi dormi liniştit păn' a dôua pi.

Dar după ce ajunse sermanul acasă supărat, îl întrebară şi pe el muierea şi copila : Da ce judecată v'a făcut împăratul? Ear el răspunse cum şi ce, şi să puse îngândurat pe o laviţă.

— Nu te supăra nimica, tată, pişe fetiţa, culcă-te şi te odichnesce, c'a fi cum va rèndui Dumnepeu. D6ră noi suntem trei, mai mult vom pute gândi decât unchiul, că ei 's numai doi, el cu mătuşa.

Dar unde şe pôtă bietul om aţipi? Cât fu noptiţa de lungă,, se tot înturna de pe o lături pe alta; şi gândindu-şi la întrebările împăraţ^lui, somnul fugia de el ca dracul dt tămâia". Când ye ᵛ<Jîuă se sculă să-şi chrănăscă vaca şi să mărgă la împăratul, dar nicï un răsnuns nu nimerise. Copila însă era în tălpi şi dise : Tata, nu fi supărat; dumniâta lasă pe unchiul se răspundă întâiu, ear când ţi-a veni rândul dtale, dta se Zici aşa: Măria Ta, mal iute-i sorele, că într'o ocolesce tôtă lumea; mai dulce-i pământul, că el îndulcesce pe totă^îăjtur'a, şi mai mole-i palma, că pe ea o pui sub cap când vrei se te odich- nesci bine.

Acum începu a se înveseli o leacă bietul om. Deci merse pe la frate-seu şi plecară spre satul împăratului. După ce ajunsără acolo, împăratul îi întreba: Ei, dar gânditu- vaţi bine?

— Gândit, Măria Ta, răspunse bocotanul, că mai iute-i armăsarul meu, mai dulce-i mierea de''stup*ce o am eu de doi ani, şi mai mole-i o dricală de lână, ce o făcu muierea mea numai în astă vară.

— Dar tu cum te-ai gândit? dise împăratul, întor-

cându-se spre, serac :„ear săracul .răspunse:, .
r> . • r,, ~ y.Cluj ...

— t,u aş gândi, Maria la, ca mai iute-i sorele, ca într'o di ocolesce totă lumea; mai dulce-i pământul, că el îndulcesce pe tote făpturile, şi mai mole-i mâna, că pe ea o punem sub cap, când voim a ne odichni mai bine.

— Tu ai drept 1 dise împăratul zimKnd, a ta e holda de veci şi vaca cu viţelul, dar acum se-mi spui, cine te-a învăţat?

— Băiata mea, înălţate împărate.

Când audi bocotanul răspunsurile frăţine-seu şi judecata împăratului, era se-l apuce frigurile de năcaz, deci se şi grăbi câtră casă, cât doră nici remas-bun nu-i dise. Ear împăratul, după ce audi, că băiata a învăţat pe săracul ce se răspundă, îi^i^e s^stea o leacă, că-i dă ceva, şi îndată veni cu urr fuior cie cânepă în mână şi-i (Jise: J^fuiorul acesta la băiata ta^şi-i sppne să-l torcă şi să-l ţâsă, ear mâne se-mi vii cu panzâlîe o cămaşă din el, pentru judecata ce ţi-am făcut. După ce ajunse' omul acasă şi spuse muierei şi fetei judecata împăratului, ele se bucurară, ear după ce scose de după curea fuiorul şi le spuse porunca împărătâscă, bătrâna se întristă, dar fata rise cu hohot şi pise: Bată-l cucul împărat, dar mult îi pl| ce^a şegui! — Apoi se duse afară şi aduse o nuia de aîun ca degetul de grosă şi pise: Tată, fi bun du-te la împăratului şjpune^că m'am rugat se-mi¡ facădin nuiaua asta lorcă'^us, îăscitor, vertelniţă.^resfeoiu şi sucală, că noi nu avem, apoi i voiu împlini porunca.

— 0 ! bată-te norocul băiată, ce-ţi cade ţie prin minte; dar de s'a mănia împăratul?

— Nu te teme, tată, du-te numai şi-i spune aşa cum am pis eu.

Şi se duse omul nostru şi spuse împăratului întocmai, ear împăratul sta să se om6re de rîs şi pise: Zdravănă băiată ai omule, se vede că e a ta. Fiind că forte/po-'trivirVăspuns mi-a trimis, şi fiind că-i mai ave să vii pe la mine, ia-^ ,up|paj ^ţlj.^j^iţitil^.irPWii ᵛʳᵉ'' ˢᵉ ᵐᵃ¡' âmbli şi călare, apoi hai încoce.

Şi aşa făcu omul, merse la sta vă, îşi alese un cal, securea pe el, apoi veni înaintea împăratului şi pişe: Ce poruncă-mi dai ?
ₙ ^ ^ ..

— Dar împĕratul îi dedù o ólă spartă şi-i dise: — Du-o băietei tale şi-i spune sĕ o cârpéscă, se vĕd cum scie cóse, că de tors şi de ţesut vĕd că-i meşteră, apoi se mi-o aduci numai decât.

Şi se duse omul drept acasă, călare, dar nu întră bine în curte şi se întelni cu fata, care chiar eşia din casă. Da ce-mi aduci tată? — îţi aduc, draga tatii, o olă dela împăratul, să i-o cârpesci.

— Atunci nici nu te coborî de pe cal, du-tg^iute şi-i spune se facă bine se mi-o întorcă pe dos, că petecele nu se pun pe faţă. — Aşa făcu omul, ear împăratului atâta-i plăcu răspunsul, cât îi dedu omului un pumn de galbini se ducă la fată, şi-i mai dedu o petră picendu-i; Du acăstă petră, la băiată-ta se o belescă şi se o frigă de cină, că vin şi eu la voi la cină.

Acum iar merse omul tot în galojj cu calul păn'acasă. dete galbinii la fată şi-i spuse că-s plată dela împeratul că ce i-a cârpit ola, apoi-i spuse că pe seră-i la ei la cină, numai se belescă petra şi se o frigă.

— Atunci nu-i de stat, tată, Jlrgbue se mergi numai decât îndărăpt, se facă bine se o junghie, că ţi-a dat'o nejunghiată, şi eu nu sciu junghia.

Acum nu mai puteau toţi trei de rîs, ear omul, ca mai cuminte, cjise^Vă vijiţi doi nebuni, sunteţi buni se mă purtaţi 'călea mânzului, dar de dragul vostru âmblu bucuros. Dicend acestea, i-ar apucă drumul către împeratul. împeratul era dinaintea porţii şi cum îl vede venind aşa repede îl întrebă: Dar ce-i, omule, e şi gata cina?

— Nu e gata, Măria Ta, că copila mea nu scie junghia, te rogă frumos se-i j unghii dta pietra, apoi se vii la cină.

Î^PlfeÎ^-Î- ^lfe'iA^ift^r^^1^^^ rise cu hohot' şi <Ji[se]: Omule, ai fost om sărac, dar eu vreu se te fac gazdă; du-tc la măieriştea mea şi-ţi ia un car cu doi boi care ţi-or place, şi-ţi ia de acolo plug şi gfSpă, se- nu mai âmbli cerşind prin sat.

Omul mulţămi, cum sciu el mai frumos, apoi merse la măieriştea împăratului şi-şi alese o păreclie de boi, un car, plug şi grapă, apoi pleca către casă, mânând boii de călare. Când intra în sat la ei şi-l vă^u^te-seu, mâl'ne-,

buni de năcaz, cum de împăratul îl îmbogaţesc cu dc-a "tăria, dar ceialalţi omeni din sat (Jiceau: Bine că a dat Dumnezeu de a scăpat de-asupra necazului, că destul a fost neîndreptăţit şi batjocorit de frate-seu.

A doua <Ji merse şi el la secere ca gazdele. Prinse boii la car, muierea şi-o sui în car, ear fata mana vaca dinderăpt şi calul îl ducea de ca'jfăstru. Toţi erau cu voia bună. Mai întâiu tăiară de pe răzor un braţ de ârbă la vite, apoi se puseră la secere. Muierile secerau, el lega friopi şi-i punea şireag la sore se âmble razele prin spice şi se le usce, că le era dor de pâne din grâul lor, că păn'atunci tot numai cu bucate de cumpărat trăiseră. După ce secerară o postate,bună, adunară ,, snopii la un loc şi slobozîră vitele pe miriştină, că doră era a lor şi vitele şi locul, nu se temeau de nime. Şi tot secerau şi puneau ' claJ, până în câteva qlile gătară totă holda, apoi aduseră grâul în carul lor şi cu boii lor colo înaintea căsâţii lor şi făcură un stog chiar mai mare decât căsuţa. Toţi omeni! din sat se bucurau de darul lui Dumnezeu, ce ajunsese prestc bietul sărac, numai unul era supărat de morte pentru aceea; şi acel unul era bocotanul satului, frate-seu.

Nu mult după aceea se întemplă câ-i pleânesce la împăratul prin minte, că lui i-ar fi ^remea să se îns<!>re, şi vremea-i şi era, că începură a-f mijj musteţele. Dar pe cine se ica? Un sfetnic bătrân şi înţelept, ce avea la curte, îi <Jise: Măria Ta, nu umbla după fete, las se âmble ele după dta; nu mcrFi[1] f^ţl VM'U să se facă împărătesc, dta nici nu |îas nu face de acasă, fără las' se vină ele şi-ţi alege pe care-i gândi c'ar fi de Măria Ta.

— D'apoi cum se sciu, care ar fi mai bună de mine? că de bune — Dumnedeu le scie, de frurnose — le mai vede omul.

— Aşa-i, Măria Ta, dar noi (Jicem, că dor care ar' fi mai cuminte, aceea ar fi mai bună de Măria Ta.

— Şi de unde aşi sci eu, care-i inai cuminte?

— De unde? Vei porunci, că cine vrea se fiâ împărătcsă, se vie la curtea Măriei Tale şi călare şi pe jos, şi pe drum şi fără drum, şi îmbrăcată şi desbrăcată, şi cu cinste şi fără cinste.

— D'apoi pote-se una ca asta?

 Cine vrea se fie împărătesă, şi-a bate capul!

Şi aşa făcu împăratul, cum îl învăţară miniştrii, trimise cărţi în tote părţi, răvaşe-n tote oraşe, că el s'ar însura şi că va lua pe acea fată, care în piua cutare va veni la el: şi călare, şi pe jos, şi îmbrăcată şi desbrăcată, şi pe drum şi fără drum, şi cu cinste şi fără cinste.

Mult îşi bătură capul cele fete de crai şi de împăraţi, de grofi şi de baroni, să potă merge după gustul împăratului, dar pace! nu nimeri nicj.jma. Vestea ajunsese şi pe sate printre omenii ceşti de rend, că o spusese pope în biserică şi primăriul la părade, dar nici din ei nu se afla fată, care se-şi ia inima 'n dinţi să mergă la împăratul în peţite, că aflată s'ar fi, dar alta era buba, ca nu sciau cum? Ajuns'a vestea şi la omul nostru din poveste şi a spus acasă în glumă, că uite fuicaşul de împărat nici nu vrea să se însore ca alţi omeni, fără tot după feliul lui; apoi adause: tu băiată te-ai vîji (potrivi) cu el, că voi sunteţi într'o minte! Ear fata <Jise: Adecă ai voi se fi socru de împărat ! Bine, aşa să fie, dacă te sburdă mintea într'acolo, — vom cerca, că nu-i cel lucru mare. _ ' „jju*

— Ba tu băiată te osroie locului, nu-ti "aŞîfnâe paie-'n cap, că ăstaBnu-f !!lcruCaşa uşorrsctim gancfesîi tu! — Aşa o învăţa tată-seu şi mumă-sa, daţ ea tot ca ea, de abia ascepta se sosăscă <Jiua pusă şî d'e& de dimineţă se îmbrăcă într'o ,mrege de pesci, prinse o pasere şi o puse între două ¿Îide şi încalecă pe un iepure, apoi hai la drum tot pe ogaşul unei roţi. Când ajunse la împăratul, toţi se minunară de fată, că şi era frumosă, bată-o cucul se o bată, şi era drăcosă numai ca ea. împăratul când o vătju în curte,, <Jise: Ţineţi minte, că asta-i fata ceea ce mi-a trimis vorbă se-i întorc ola pe dos ! —- Bun ajunsul la dvoastră! (Jise fata apropiindu-se de împăratul şi de curtenii lui, cari erau toţi adunaţi în curte la sfat. — Bună se-ţi fie inima! respunse împăratul; dar cum vii tu la noi ?

— Cum mă veţji, cu ochii venji! respunse fata.

— Şi de unde esci tu? o mai întrebă împăratul.

— Dintr'un 'sat cu omenii, înălţate împărate, drumul ţrece pe lângă noi şi casa vecinului e lâng'a nostră.

— Ai venit în peţite? o mai întrebă împăratul.

— Ba eu venii în cămaşa mea.

Şi se uita împăratul cu băgare de seină la ea şi văpft că-i frumoasă, că-i cuminte şi că întru tote a venit după cum deduse porunca; numai între blide nu scia ce e? Deci pişe fetei: Mi-ai adus cinste ? en se o văd! Şi fata-i întinde blidele; el ridică cel de asupra, atunci un vrăbioiu sbrr! la împeratul în faţă! Acela se sparie" şi$es£refatunci blidele cad de pământ şi se fac tote hîmurf Acum se fi văput rîs! Gândiai că n'o se mai înMte7 împăratului îi plăcu tare de fată, deci o puse într'o trăsură cu patru cai, şi o trimise la părinţi acasă, spunându-i să se gate dă nuntă, dar se bage de semă, aşa să se mărite după el, dacă în judecăţile lui nu s'a mesteca în veci; că în minuta când s'a mesteca, atunci o şi trimite acasă la tată-seu.

— Bine, aşa se fie, respunsă fata, numai de m'aş scăpa cumva se mă mestec în judecăţile Măriei Tale, şi de a fi se ^^găr^^^se. ¡^ ^duc cu mine ce-oiu pute prinde-n braţe. ''

— Bucuros, pise împăratul, şi uneala fu făcută. Apoi merse fata acasă în căruţa împăratului şi se gătă de nuntă. Bucuria părinţilor ei, că fata li se face împerătesă, bucuria sătenilor că înălţatul. împărat ia fată dela ei şi le-a face un ospăţ, cum nu mai văpusără, dar Supărarea bocotanului pentru binele şi fericirea, ce cade asupra frfţţine.-seu!----

Şi se făcu-o nuntă mare şi vestită de se duse vestea şi povestea până'ntr'al şeptelea sat, şi după nuntă trăi împăratul cu împărătăsa multe pile bune. Dar odată veniră la împeratul doi omeni se le facă judecată, un Sas cu un Român. Şi cum veniră, îi întrebă împăratul:

— Ce rend aveţi, omeni buni ? .

, Atunci Sasul începu: Uite, Măria Ta, am plecat.la moră, cu carul cu doi boi, Românul ăsta încă veni la moră cu mărţina, cu un sac de mălaiu pe ea. Preste nopte carul meu a fătat un mânz, l'am aflat dimineţa culcat sub carul meu, ear Românul pice, că mânzu-i al lui, pecâna eu bine sciu că el a venit numai cu mărţina fără mânz, şi mânzul, dacă Tain aflat sub carul meu, numai al meu p6te.fi, că numai carul meu l'a putut făta; dar Românul e prost, nu se înţelege.

— Şi tu ce ai de respuns? întrebă împăratul pe Român.

 — D'apoi, înălţate împărate, ce se spun? Numai cum a fost. Ani mers la morâ cu un sac de mălaiu desăgit pe mărţină. Sasul era la moră cu carul cu doi boi mari ca el. Eu. am legat mărţina de carul Sasului până să macin". Când preste nopte, mărţina mea a fătat, şi mânzul s'a tras sub carul lui. Amil Sasul qlice câ-i al lui; pote-se una ca asta?

Jmp^r^ţesa încă era acolea când îşi dedură omenii jalba; ucum nu se tacă, ci — când gătă Românul vorba, ea-i respunse:

, ~ ? Dar

unul. cum a păţit? ca mergea prpand pre langa apa şi i-a că<Jut cărbunele din pipă în apă, şi apa luă foc, car pescil fugiau cu focul în spate. La acestea Sasul, crezând că împărătesa-i prinde parte, şi necbibzuind că ea-l batjocoresce, respunse: E drept Măria Ta, că şi eu încă am v8<?ut!

Atunci toţi cei de faţă prinseră a rîde, ear împeratul rupse legea aşa. Mergeţi amendoi în d6u6 părţi; tu Sasule cu carul tău într'o parte, ear tu Românule cu mărţina ta în altă parte; după care va trage mânzul, al aceluia va fi.

Acum sciţi dumniavostră după care s'a luat mânzul: după carul Sasului, ori după mărţina Românului ? 1

Dar e rău preste părSu cu împărătesa; că împăratul adună sfat se judece pe împărăteşa, de ce s'a mestecat în judecăţile lui. Şi sfatul a hotărît, că pe împărătcsa se o trimită la părinţii ei acasă. Ei gândiau că cât va fi ea de supărată. Dar nu fu aşa. Ea era tot voiosă, ca şi păn'atunci. Atunci împăratul merse la împărătăsa şi-i Zise:

Draga mea, ai călcat legătura ce o făcusem când ne-am luat; te-ai mestecat în judecăţile mele, deci trebue se mergi la ai tăi acasă.

— BuCurosă, respunşe împărătâsa; dar am făcut legături că se iau cu mine, ce voiu pute duce în braţe.

Aşa e, dise împăratul, ce poţi duce'n braţe e al tău; ia ce gândesci şi tu urcă'n trăsură, şi cale bună!

Atunci împărâtăsa se syfulcă şi prinse pe. împăratul în braţe, şi hai cu el în trăsură, apoi se, urcă repede şi ea şi hi caii!

-^e-rAi-ri*^,

Curtenii se prăpădiau de rîs, ear împăratul <Jise: Sapa şi lopata ne despart! Au făcut apoi o preumblare cu căruţa până la socrii şi s'au întors îndată şi au trăit în pace nedespărţiţi, până i-au despărţit sapa şi lopata. Dar nici; judecăţi drepte ca pe vremea lorjW ˢ'au mai pomenit de când lumea şi pământul, ear supuşii lor piceau de multe ori:' împărat^'

Cui. di: **Ieronim siâvocâ.** preot în Ilva mare (Ardeal).

9. Ţiganul păscâlitor.

Dice că odată un împărat şi-a pierdut inelul de credinţă şi-i părea atât de rău după el, încât ar fi dat şi jumătate din averile lui, numai se-l mai alle, că impărătesa în totă piua îl mustra: Aşa. că nu mă mai ai dragă, Că de m'ai ave dragă, ai fi grijit mai bine inelul meu de credinţă. Trimis'au drept aceea împăratul cărţi în tote pă,rţi şi răvaşe în tote oraşe, se bată dobâ şi se strige dinˢ"c6sft preste sat, că: cine s'a afla să aducă inelul înălţatului împărat, mare cinste va căpăta. Băteau dobele de gândiai că bubue, şi vestiau porunca împărătescă.

. înţr'o căsuţă mică, în capul unui oraş, şedea un cioroiu cărpnciu de ciobote, cu muierea şi cu cinci danci hămisiţi de fome. Când aude ţiganul dobele şi strigătul pâr- - n -

gaţ-jului, strigă copiilor, cari se bociau de fome: Tăceţi la naiba, că vreu s'aud mai bine, ce zarvă-i prin oraş?

— Se dă poruncă dela înălţatul împărat, (Jise ţiganca, că s'a pierdut un inel de mare preţ, şi cine l'a afla, bună cinste a căpăta [1])

— Auleo — dado! strigă ţiganul în gura mare, eu l'am aflat.

Cum îl auriră pârgariul şi juraţii, îl iau cu muiere şi cu cioroi cu tot şi-l duc la împăratul. Muierea plângea, că tocma când era mai gata cu p'etecitul unei ciobote, pentru care era să capete două cupe de fărină, din care putea face omenescă o mămăligă mare, ori două mai mici, tocma atuncia aduse naiba pe hăla cu doba, din a cărui poruncă trebuiră se plece la drum flămânzi şi sărănţdşî. Dar ţiganca mai avea o frică., pentru care plângea, că ser- njana bine scia, că ţiganul scie despre inel cât boul la %ovă, din epg (pff^^nîm^Bitotit^^^'Cl^ta — i-a ■ tăia capul ăl hăbăuc .şi ea a rămână cu atâta^ spuză de danci şi mai năcăjită de cum este. — Lăsaţi-l, pentru Dumnezeu, nu-l duceţi, d[ce]a ea pârgarilor, nu vedeţi că-i nebun? el nu scie nimic de inel. Dar ţiganul mergea ţanţoş *ca.'rîe*-mişil când aleg deputat, şi numai din când în când îşi în-torcea capul preste umăr de-şi mustra muierea: ţaci muiere nu te boci, că de nu sciu. pân'acum nimic de inel, voiu gâci, că dor de aceea-s păscălitor!

Cum ajung la împăratul, îl duc înainte la report, er împăratul cum îl vede, îl întrebă: — Da ce-i ţigane ? unde-mi e inelul?

— Auleo! înălţate împărate, eu în rninuta asta nu sciu unde este, dar voiu gâci, că sunt mare păscălitor, numai să-mi" dai soroc de 40 de d'le; Şi dacă în acest timp nu ţi-l'oiu gâci, atunci se-mi tai capul, şi pace bună.

[1]) Cinstea, ce o eapctă cineva, că ce dă un lucru aflat adevă-raţului posesor, se <Jice pe la Născud ,.colac", car prin Reteag şi jur *oíceay*. —

— Bine! pişe împăratul.

— Adecă tocma bine nu-i, înălţate împărate, că io voiu sta în slujba Măriei Tale, dar copiii mei şi muierea mea ce a fi cu ei ? că am muiere şi cinci copii, ear de feliul meu d'acasă sunt meşter vestit de ciobote, cu meşte- şugu-i ţin popesc, dar păn' de api în patru-peci de pile ce se facă ei? En pi Măria Ta!

— N'ave grijă, ţigane, pe toţi vă aduc la curtea mea, vă dau cele trebuinciose; dar la patru-peci de pile de nu-mi vei găci inelul, se sciî că vă tăiu capul la toţi.

— Aşa se fie, Măria Ta, numai se ne înţelegem, uite înaintea domnilor hăstora (că erau mulţi domni de faţă), . că de mâncare ce ni da ? şi de câte ori pe pi ? Gă ecă, înainte ţi-o spun, Măria Ta, dacă la fiecare aniepă voiu că- păta o pită albă, dar de beje' mari, o găscă grasă friptă, ₀o Varpă colea cu 'rancepafa'dă porc şi o cupă dă vin roşu, apoi mă le^a ^mMHki^miEFa^W bun, Măria Ta, că târgu n'are supărare.

— Aşa se fiă cum pici tu, respunse împăratul, dar de mă vei purta cu minciuna — uite ! (îi arătă sabia acă- ţată într'un cuiu în părete).

— Aşa se fiă Măym Ta. ■

Şi duc peₜ totă.îaiă 'ţiganului şi o pun într'o casă deo- sebită şi sub păM bună, nu cumva se scape vr'un daneiu, că preste patru-peci de pile trâbuiau se plătescă-cu capul găscele cele grase şi găluscele cele bune. Ţiganul era pus pe gânduri, că el bine scia că în capul lui nu-i duch de păscâlitor nici cât negru sub unghe, dar nu se da răului, făcea gură, împăratul era mângâiat barem în câtva, îşi pu- sese în ţigan nădejdea mai bine de jumătate; ţiganca înse şi copiii plângeau, că preşte patrupeci de pile le taie capul. Dar odată sare ţiganul'oblii-dn piciore, ca fript de pe scaun, şi prinde a-şi dogeni hada: dar tăceţi odată, mânce-vă amarul vostru, că decât 40 de ani hămisiţi, mai bine 40 pe pile sătui de găscă cu varpă şi de pită. cu vin; eacă vă spun, care s'a cuteza a mai gram uj da numai mîr, cu mine o dă de popa Grigore, lua-v'ar sârsăilă se vă iee!

împăratul, îndată după ce făcu legătura eu ţiganul, chiămâ înainte pe omul cel mai încrezut al seu şi-i porunci ce se dea ţiganilor de mâncare, ca se nu

hămisescă, şi din care bute se le dea vin, vinars 'şi celelalte.

Dar era lucru dracului la casa nănaşului! Inelul împăratului era chiar la încrezutul ăsta; îl găsise din. întâmplare o slujnică de ale curţii, care-l arăta unuia şi altuia din slugi, destul că patruzeci în capăt erau, cari sciau de inel, şi toţi patru-Zeci hotărîseră, că omul cel mai încreZut al împăratului, acela să ducă inelul. Dar inelul era scump şi lăcomos, încreZutul nu bucuros l'ar da dela el avendu-l chiar pe deget, deci Zice slugitorilor, preste care şi pus era de înălţatul împărat: Mă, tăceţi voi, faceţivă ca şi cum nimic n'aţi sci de inel, şi uite, vă dau câte un bun aldămaş la fiecare. RGeist laţ iavoiiăl buatutoş,! .iJă;id;6făiijel le era mai- marele, el le măsura porţiile de mâncare, dar el le număra şi cu măcăul cel de alun, până se mai co'şiau de spate. Drept aceea slugile tote erau învoite, ca lui se-i rămână inelul, că ei nimic n'or grămujda împotriva lui. Şi aşa făcură; inelul remase la el, er împăratul îşi sfarmă capul, unde se-l polă afla'? Cine se-i potă găci, unde e? Pân'acum încreZutul împăratului hăbar n'avea să se gândcscă la inel: dar de când văZu că împăiatul aduse pe strajnicul păscă- litor la curte, de atunci nu sciu cum, par'că nu-i tigniau mâncările şi beuturile cele bune, era hăbăuc, cu gândul tot la inel. în dimineţa cea dintâi, când trimise încreZutul mai intâiu gâscă şi ciirechiul la ţigan, Zise către slugă: Pune bine semă câtă vreme-i sta în casă la gâcitorul, şi veZi ce Zi[ce]? [ce] semne de gâcit are? că eu mă tem că ţiganul acela-i al dracului, prost cum se vede, acela încă ne pote face o posnă; apoi hai ! luaţi lumea'n cap vre-o patru-Zeci de omeni, cu ruşine, de nu ne va "înfunda încă prin cele temniţe împăratul, ba la cei mai vinovaţi pote se le taie şi capul. Eu îmi aduc de multe aminte. Aşa pice încrezutul, ear sluga plecă la ţigan cu mâncările legându-se, că nici o vorbă nu-i va scăpa nechibzuită.

Ţiganul, hamisit de fome cum era, gândia că i-s'a spânzurat gura, ore de ce nu mai prinde a rumega ceva, şi de inel nici habar n'avea. Atunci întră sluga cu bucatele înlăuntru: „Noroc bun jupâne gâcitor, ţi-a trimes înălţatul nostru împărat de mâncare şi beutură, poftim la mesă. Şi era cu mare băgare de semă: ce va pice ţiganul ?

Atunci ţiganul se uită odată, lung la muiere, apoi pise: „Numărul unu! 0 venit la noi în casă cu cinste şi cu omeniă. Dar tu adă-ţi aminte, că patruped e numărul bătrân, deci 39 încă mai rămân". El adecă făcea soc6ta gâscelor. Dar sluga luă vorbele lui cu totul altcum: el credea că ţiganul vorbesc de cei 40 ce sciau despre inel; deci tremura ca varga înainjea, panului,^ ţemendu-se nu cumva se-l dee de gol, de abia aştepta se se ' vapa oul* şi"'se spună ispravnicului, că ţiganul scie tot chiripirul lor. Ispravnicul încă se îngrozî când îi spuse servitoriul vorbele ţiganului, că adecă numărul unu a venit cu cinste şi cu omenie. în piua a doua trimite ispravnicul altă slugă cu de-mâncarea la ţigan; acela cum îl vede intrând, pise către ţigană: _

„Muiere, cesta-i numărul doi, treipeci şi opt îs înapoi." Ţigana scia că despre gâsce e vorba, dar sluga credea că despre cei vinovaţi cu inelul împăratului, deci era cât p'aci se-l prinpă frigurile de frică. Cum merse la ispravnicul, îi spuse verde 'n buze, că el mai mult la ţigan nu merge, că de departe, cum l'a văput, a spus la ţigancă: acesta-i nmpărul doi, şi 38 îs înapoi. Ispravnicul clăti numai din cap şi fluert una lung a pagubă,"âpoi pise: nu-i lucru bun cu gâcitorul ăst îndrăcit ; o se merg eu se cerc a face pace cu el, .că de ne spune la înălţatul împărat, e vai şi amar de pilele nostre. Voi înse se nu grămujdaţi mic cuvent despre lucrul acesta!

În altă <Ji colo pe la prânzul cel bun se duse ispravnicul, cu o gâscă grasă friptă, cu o 6lă mare de curechiu cu găiusce, cu o pită mare albă ca spuma şi cu o cupă de vin. Cum întră în casă, dă bineţe: Bună di[ua] jupâne gâcitor! Dar ţiganul mai întâiu se întorce către ţigancă, şi cjice : Esta-i numai numărul trei, încă treizeci şi şepte mai sunt din ei! După aceea se întorce către ispravnicul împăratului şi-i mulţemesce: Se trăesci cu bine jupâne ispravnice, dar cam tânjiu îţi aduseşi aminte de noi!

Acum ispravnicul îngălbini odată, el credea că ţiganul îi dă a pricepe, că trebuia se vină mai de vreme la unelă; deci 4¡se: se nu fiă lucru cu supărare, jupâne gâcitor, am tot gândit că doră-doră nu-i sciî lucrul din fir în păr cum stă, şi de aceea am întârziat, dar acum văd că esti chiar gâcea. Drept aceea hai se cercăm a face noi *or* unălă, se nu mai scie lumea şi ţăra de noi. Bine scii că inelul e la mine, bfl$-áei?.¡ ^«a^Af j^f^l^lgifelîi împăratului, patru-deci la număr, suntem pângăriţi la'aflarea lui, drept aceea fiă-ţi milă de muierile nóstre şi de copiii noştri, nu ne da de gol, că şi dumniata ai copil, şi ce mai sciî câte pot se ajungă pe om, trăind în astă lume plină de ispite. Fă ce credi că ar fi de făcut, şi ne máñtuéscé, ca să rămânem tot în slujba înălţatului împărat. . Nó vedi asta am asceptat'o, dice cioroiul, apoi
adăuga: Jupâne ispravnic, sciu eu că lumea-i cu greşele; dacă aşi descoperi io tot cât sciu, ai vedé mórte de om, jupâne ispravnice, audi? morte de om ai vedé. Dar eu nus atât de negru pre cum mă văd. Adă inelul íncóce, apoi mai gândesce-te şi la suflet. Uite: suntem şese suflete şi cu al muierii cu tot cinci, adecă nu ... cu al ei şăpte . . . Pricep, jupâne gâcitor, Dumnedeu se te ţie, placă numai şi te ospătă, că minteni sunt aci.

Şi se duse ispravnicul, ear cioroil rămaseră mâncând şi lingendu-şi degetele, de bunele bucături ce le aveau

dinainte. Ear ţigana începu a se mira de înţelepciunea bărbatului ei.

În scurtă vreme fu ispravnicul înderăpt cu inelul şi cu o pungă de galbini.

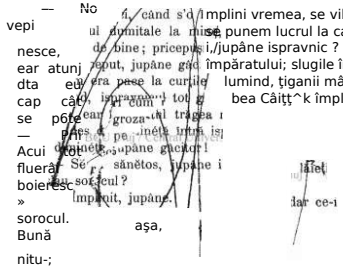

— No vepi nesce, ear atunj dta eu cap că se pote — Acui fluerăr boieresc » sorocul. Bună nitu-; acum^^ilde acasă, aşa suntem prietini! pice ţiganul. Lasă^jiumai pe omenia mea. Dar se sciï, jupâne ispravnic, ¿nci o grij0 se^nu mai ai, nici dumniata, nici cei 39 aft portul, dumnţata se bagi şi se stai pe;lângă ele, nu pună cineva mâna pe însemni lebeda.

nd s'o împlini vremea, se vil chiar ul dumitale la mine să punem lucrul la cale de bine; pricepuşi,/jupâne ispravnic ? itpr. eput, jupâne gâc împăratului; slugile îmbiau ra pese la curţile lumind, ţiganii mânca şi ă, împrejurul tot g bea Câiţţ^k împlini i în ear groza- ul trăgea casă: pes, pe împli- ? Sé sănëtos, jupâne i ţâiet, sorţeul ? dar ce-i împlnit, jupâne. aşa,

Colo cătră prânqlişor trimise împăratul pe ispravnic se cheme pe gâcitorul în sus. Ţiganul sui treptele, ear ispravnicul merse de vîrî inelul la o lebedă pre grumapi.

— No da ce-i gâcitorule ? întrebă împăratul.

de lebede, acelea- id ţiganul, apc!i pişe

dţale, eu/inse ^haai stau trei-peci şi şepte de dile aci; /până atunc^ sş-mi vin\ porţia mea ome-

■ No Şid^i; a^iiml s e- mi spui, ce şâliţe are împăratul mai dragi la^tîurteau - Arefvre-o şăse su dragi. — Vaf mâncu-le, ga : vo_____, - T_____

— No |)ine, acum riâyi.elul cel împărătesc şi se bagi de semâ, câijd oi merge e *i j>e* trepte-'n/ sus se-mi dau ră- inelul la o/ebădă pe grumazi, - de l'ar lepăda din grumazi, se de ai pute, se-mi chiar

— Bine, luminate împăratul, e bine cum se cade. Că uite — (Jise cioroiul uitându-se în palma stengă, care era negră'n mijloc de scrumul din pipă, uite cum stă scris ■ [1] la păscălie: inelul înălţatului împărat l'a înghiţit o lebedă când l'a scăpat înălţatul împerat de pe deget.

Toţi curtenii se mirară şi clătiră din cap, ear împăratul (Jise: Pote că-i aşa, că-mi era cam larg, şi eşia lesne de pe deget. Dar apoi se-mi spui tu gâcitoriule, la care lebedă-i inelul în guşă ?

— Apoi înălţate împărate, nici io nu-s chiar Dumnezeu se sciu anume la care, destul că la una este!

— Bine, ţigane, Zise împăratul, tu mŞ faci se taiu o grămadă de lebede, dar de va fi să le "₉-£iar tote, eu tot nu las inelul necercat; dar de o fiarşin,, 'găsesc inelul, atunci se scil că şi capul tău ₐ' la ₙₙ pᵤj̇ᵤ de ckfcfl

— Că ¡^iţj „'aş împărate!

* . Atunci şi sfetnicii împăratului se miiu^V^'ât de hotărît spune ţiganul că se-i taie capul de rF. li inelul la careva din lebede; ear împăratul porunci d&/*tâiară cap după cap de lebedă, pănă în urmă găsiră la una în guşă inelul cel scump al împăratului. Bucuria şi mirarea tuturor celor de faţă nu se p6te spune, dar mai pre sus de tote - v'am," Zice el, „că capul mi-l dau, dacă mînţesce păscălia mea?!"

împăratul de bucurie că-şi vede iară inelul cel de credinţă în deget, era cât pe aci se sară se sărute pe cioroiu, dar băgând de sămă, cât e de negru, se trase eră înapoi, porunci înse de i-se făcură haine nemeşesci şi ciobote cu piiitenf şi-i dădu o casă pe vecie şi premândă pe vieţă.

Câtă-va vreme se află bine ţiganul cu parpangeil lui lângă curtea împărătescă, aveau ce le trebuia şi de lucru nu aveau nimic, dar ţigana din când în când ofta şi prindea a plânge. Dacă o întreba ţiganul, de ce plânge ? ea suspina numai şi-i spunea cu frumosul: Du-te, Dănciucule,

dragul meu, la înălţatul împărat, şi te rogă pe iertare şi-i spune se ne lese se mergem de unde am venit, spune-i că ni-a ajuns dor de neamuri, că io mă tem că eară te-a mai pune se gâcesci — te miri ce — şi nu-i putea, apoi a fi vai şi amar de pilele nostre.

— Că bine pici tu, răspunse ţiganul, şi dă se mergă la împăratul. Dar în prag se întâlni cu ispravnicul, care tocma venia după gâcitorul, că sosise carte dela împăratul vecin, să mergă gâcitoriul acolo că i-s'a pierdut împărătesii nesce mărgele scumpe de aur şi nu le află nicăiri, se mergă numai decât se le caute. Şi căruţă trimisese după el. Câţid aupi cioroiul vestea asta, îngălbini odată, dar iară îşi Veni în fire numai decât şi-şi pise: te miri de n'oi găşi! Cu\căruţa, şi trimisese împăratul chiar pe ispravnicul său\ care te miri cum pilise mărgelele şi nu bucuros le-ar fi dat. Şi era grozav de supărat ispravnicul, că tocmai el trebuise duog ¡p? igp.cdtflrwUr. p^r^.^i^ (capul.

Plecă deci amândoi mâchniţî; ţiganul căci nu scia se gâcescă,Vear ispravnicul căci îşi ducea mortea în căruţă lângă el. riici un mic cuvânt nu scose nici unul din gură. Caiî sburau, nu mergeau, cum trag tote vitele către casă, ear cei doi jupâni steteau ca opăriţi unul lângă altul. Când era pe la miepul nopţii, retăcîra calea, şi huzdup! într'o mocirlă. Bucuria ţiganului, că doră n'or pute merge mai departe; dar bucuria ispravnicului că doră ţiganul şi-a rupe capul şe nu maj ,p6tă gâci pe hoţul mărgelelor. Dar amândoi s'au înşeiat" că' aupind omenii din jur că carul împăratului s'a răsturnat în'"glqˈd"cu ispravnicul împărătesc şi cu gâcitoriul cel vestit, au alergat mari şi mici şi i-au scos din mocirlă. Era încă mult până'n piuă, când ajunseră la curtea împăratului, dar socotiţi că s'a culcat careva? Nici o minută rea n'au stat locului, ci s'au tot preumblat prin grădină, puşi pe gânduri, dar nu la olaltă, ci ţiganul pe o cărare şi *Oîacşir* pe alta, că aşa să chema ispravnicul împăratului. C6lea când se oniipia de piuă, bătea un ventuleţ subţire de făcea pe cioroii^ se zgriburescă, cu deosebire căce era toţ utl şi înglodaC" ear afară de aceea avea nesce pantaloni siî£|irei şi lărguţi de întră ventul prin ei şi mi-i înfoia ea pe nesce foi de suflat Simţind ţiganul ră- cela pe la pulpele piciârelor, (Jise încetişor: hei ciacşir, ciacşir! că aşa se numesc pantalonii aceia în limba ţigă-

născă. Ear ispravnicul împăratului, care încă se numia Ciacşir, au^indu-şi nuqiele, se gândi numai decât, că ţiganul pe el îl "vâiera, deci se apropiă binişor 'âe' cioroiu şi-i (jlice :

^Cunosc jupâne gâcitoriu, că scil tote; fii bun nu me da de^'oY, *că eată-ţi dau mărgelele se le dai la înălţata împărătesă, şi-ţi mai dau şi o pungă de bani, numai se nu spui că la mine le-ai aflat.

— Hm! Zice ţiganul, d'apoi nu vedeai tu cât sunt eu de îngândurat şi cât îmi părea ^de rău pentru ceea ce ţi

^^^egăta? ^ altcum eram suit se te fac de ruşine înaintea' glofelor şi se-ţi piercji cinstea cu cap cu tot!

Ispravnicul se mai încălzi o leacă, veZend că ţiganul se dă tîrgului, merse deci în casă şi-i aduce o pungă cu bani şi mărgelele împărătesei.

, . —ărAcum — Zise ţiganul — se-mi spui dumniata, ce '"dobitoc are împărătesă mai drag?

— Are un căţeluş, respunse ispravnicul, care tot cu ea îl portă.

— No bine; mărgelele te dă şi le vîresce pe gură la căţăluş se le înghiţă, şi se stai tot în apropierea lui, ca se nu le arunce afară. Acâsta se o faci când voiu fi eu chiă- mat înlăuntru să gâcesc.

După ce se sculă împăratul, îi spuse ispravnicul, că gâcitorul e aci. •

— Se vină înlăuntru! Zise împăratul.

Ispravnicul chiămă pe ţigan înlăuntru, er el văZu se bage mărgelele pe gură la căţeluş.

— Se-mi spui, gâcitoriule, pise împăratul, unde ai gândi se fie mărgelele cele scumpe ale înălţatei împărătese ?

— Atunci ţiganul se uită în palma lui cea negră şi pise: în păscălia mea stă scris, că le-a înghiţit un căţeluş, s'a tot jucat cu ele şi le-a scăpat pe grumapi.

— Se tăieţi căţelul, strigă împăratul, dar vai de capul tău gâcitoriule, de mă faci să omor căţelul înălţatei împărătese înzădar!

Şi, minune! mărgelele cele scumpe le aflară în căţel. Bucuria împăratului şi a împărătesei, că ei ţineau că cutare curtean]e-a furat, şi se temeau că-şi îngreună sufletul cu p6cate,""n^p§!stind pe^cfei nevinovaţi, precum aşa şi era. Plătiră deci ţiganului omenesc şi poruncirâ se-l ducă iară cu căruţa în ţera lui. Ispravnicul înse credea şi nu credea în cele vădute; era la mcloelă, că ore de nu-i spunea el, gâcia ţiganul ori ba? Deci băgă o vulpe într'un sac şi legă sacul laRgur^ijWtrinil BâRlrsR^I itiganul în tră^ sură, pişe către împăratul: înălţate împărate, fi bun pune pe ţigan se gâcescă ce-i în sac? Deci împăratul, ca se facă o leacă de glumă, pise către ţigan: Jupâne gâcitoriu, de mi-l gâci ce-i în sacul ăst legat, îţi mai dau o pungă de bani. Ţiganul se uită lung la sac, îşi puse degetul pe frunte şi-şi gândi: Acum văd că-s al dracului! îi veni deci în minte picăt6rea Românului: Păn'acum a fost cp a-fost^ ai umblat tu vulpe cât ai umblat, dar acum ţi-s'a 'înfundat. Dar sciţi că ţiganii nu gândesc tăcend, ca alţi botezaţi, ci ei ce gândesc, aceea şi 4'^c atunci. Aşa făcu şi ţiganul nostru est gâcitoriu, când îşi gândi picala Românului, atunci o şi pişe. Ear împăratul şi cei din jur, aupind că pice: Până acum a fost ce-a fost, ai umblat tu vulpe cât ai umblat, dar acum ţi-s'a 'nfundat! îndată strigară Bravo! gâcit'ai, că vulpe estă'n sac.

— Sciut'am eu, pice ţiganul, că de nu sciam, nu piceam.

Pentru astă gâcitură mai căpătă o pungă de bani, apoi se sui în căruţă şi hai către casă. Pe drum către casă avu ţiganul destulă vreme să se gândescă, cum s'ar scăpa de gâcit, că vedea el bine că trebue se se înfunde odată, că cu minciuna mergi câj. mgrgi, dar dela o vreme

n'ai încotro, trebue se te ^pot'icnesCi. Când era mai acasă, strigă bravo! apoi iar tăcu^ dar era veselos de gândeai că o cumpărat un parip sur.

— Mă muiere, pice colo noptea'ntr'o vreme, mă, de noi îi bine acum, dar scii picala Românului: Aşa lăsă Dumnepeu, după bine s'aspepţi rău! Rău mă tem, că minciunile mele n'or avea sfârşiTljuh. Hai se scotem băeţil afară, cum dorm, şi io mă pun şi "apriiicT casa. — Vai! se nu faci un lucru ca acela, pise ţigana, că ne spânpură împăratul. — Ba fac, muiere, fac, şi se scii, că asta ne-a duce la bine.

Şi atunci în puterea nopţii scoşeră copil afară şi dădură foc CiPsei ¿¿''tote'p^Hil^'" tuiliiîF[11] ^nriHe a se aduna la foc, dor vor pute scăpa câte ceva, şi aflară pe ţigan bocindu-se: Vai dă eu, şi dă eu, lăsaţi-mă să mă arunc şi eu acolo, se ard acolo unde arde şi norocul meu! —

împăratul, încă venise la foc şi aupi vaietele ţiganului, se apropia peci de el şi-i pise: Nu te mai văieta în aşa măsură, că face-vom altă casă, sciu că n'a mai fost cel lucru mare!

Dar ţiganul îşi smuîgea părul şt blăstăma cesul, în care a venit la curtea împărătescă.

— Dar ce te blastemi aşa? întrebă împăratul.

— Dar cum se nu mă blastăm, că acolo în casă'ini arde cartea cea de păscălit. şi nu mă lăsaţi se mă arunc se ard şi eu cu ea, că tot fără ea n'oiu mai ave eu nici uK câştig şf*nici o omeniă nicăiri.

împăratul, a creput minciuna ţiganului şi i-a fost milă de el. Drept aceea a pis: Nu te supăra nimic, casă ţi-voiu da eu alta, şi ca se ai cele de lipsă încă voiu griji în totă viata ta, că mare bucurie mi-ai făcut când mi-ai aflat inelul.

Şi aşa ţiganul cu hada lui a rămas şi de aci încolo - tot în curtea împăratului, şi de n'a murit — şi astăzi trăiesce; dar la gâcit nu l'a mai pus nime, că şi de-l punea cineva, el respundea oftând: doră sciţi că mi-a ars zodiacul.

Comunicată de **Ioan Jântea,** şcolar în. Brad.

10. Stan păţitul.

Se vă spun, dragii uncheşului, povestea lui *Stan păţitul*. Era adecă odată un copil sărac, cu numele *Stan,* şi fiind serac şi fără părinţi, el umbla a cere, vedeţi, cum umblă şi aţi multă lume seracă a cere. Şi cum umbla el a cere, înnoptează odată la un fagădău (ospătăriă) şi se rogă se-l lese de mas. Făgădariul înse nu se învoia nici decât sc-l lese, Z^eiid. pă e strîijiit^^cji' şut^t qmer^i mulţi şi pote vor mai veni încă;[1] acfeca sc?fi"voi; inel ruga multe de tote, ca omul care nu vră se prindă' îndemână seracului. Dar Stan, fiind în cap de nopte, nesciind nici unde să mergă, că era întunerec de nu-ţi vedea-i nici mâna, nu eşi din os- petărie, ci se aşe<}ă după uşă, în locul maturii.

Nu mult după aceea sosi la făgădău un Neamţ, şi spuse făgădariului, că în n6ptea aceea iar va dormi la făgădău, că e lună nouă, şi se teme se d6rmă acasă; nevasta şi copiii şi i-a trimis de acasă încă de <)iua.

Stan asculta de după uşă povestea Neamţului, şi ar fi voit să scie, că 6re de ce nu dorme Neamţul acasă când e lună nouă. Bucuria lui Stan când au<Ji, că un om strein cc era la o mesă şi bea vin roşu ca sângele, întreba pe Neamţ de pricina, din care îşi părăscsce casa lui la lună nouă.

Şi Neamţul spuse streinului ec'aşa, după cum vă spun şi eu v6uă, i

Totdeuna, (Jise Neamţul, în sera când se ivesce lună nouă, umblă un duch necurat prin curţile mele, şi numai atunci are putere, de aceea noi şedem în ele, dar în toi anul douesprepece nopţi dormim pe la vecini, atunci adecă când e lună nouă, şi duchului celui necurat lăsăm mesa întinsă cu mâncări şi beuturi, şi patul aşternut, apoi o lună avem pace de el.

Bietul Stan asculta de după uşă t6te vorbele Neamţului şi gândia: hm, bine mi-ar mai prinde mie bucatele cele bune, ce le-a pus Neamţul pe sema duchului celui necurat; ele stau acolo întinse, şi eu stau aci flămând de proptesc mătura. Deci dise către Neamţ:

Domnule, du-mg de mas în curţile dtale ; de a veni duchul la mine, — nu e nici o pagubă, sunt băiat ' sgrac, un biet cerşitor, care trăesc din mila celor creştini, ba ade seori sunt huiduit din curţile bogaţilor şi amuţat cu cânii. Du-mg, Domnule, că cel puţin, până a cam veni duchul, m'oi sătura bine din mâncările, cari i-le-ai pus.

Lă început domnul nu se învoia sg ducă pe Stan la el acasă, dar după ce se rugă atâta, pise: Bine, se vedem ce s'a mai alege şi din una ca asta, cel puţin, de nu te-a omorî, ne vei spune mâne dimineţă ce ai vgput?

Şi a dus pe Stan până în curte, apoi l'a lăsat singur, ear el, adecă Neamţul, s'a dus la ospgtărie.

După ce întră Stan înlăuntru, vgpu mesele încărcate de mâncări şi beuturi alese, văpu patul aşternut domnesce, ear pe păriete de-asupra patului vepu o puşcă încărcată şi o sabie ascuţită, ca cele turcesci. Se puse Stan la mesă, îşi făcu o sfântă cruce şi di[illegible] && trăesc o ţîra şi bine, apoi vie tote duchurile. Şi mâncă Stan la plăcintă cu carne friptă, şi beii la vin roşu, de gândiai că n'o sg se mai sature. După ce nu mai putea mânca, ,ear de beu- tură se cam şumenise, îşi pune un gând: 'Domne ajută! Luă de pe părete puşca, şi şi-o puse de-a umgr, cum ve- puse că fac cătanele; luă sabia şi o' încihs'e la şofă, apoi :

luă de pe mesă o ţigară, o aprinse, începu a colbui cu ea prin curte, preumblându-se ca domnii, şi — de câte ori ajungea pe lângă mesă, totdeauna îşi umple câte un păhar de vin şi-l da de-a dușca. Se cam ameţise Stan de atâta beutură şi de fumul de ţigară, dar era cu curaj, se simţia mult mai tare decât credea el a fi. '. ,,

Colo către miedul nopţii aude hurducătură pe horn,, se uită într'acolo, adecă două piciore de om căzuseră singure şi se încăl<Jiau la foc.

Hm! (Jise Stan, asta-i asta!ţ dar nu se spăriâ. Mai umblă cât umblă prin odaie, ^a^sar^ed cum era, mai beu ° un păhar de vin, şi ear autjî duduind ceva pe horn. Adecă amu cădu un trup de om, dar fără cap, numai cât e dela grumazi în jos până la piciore; şi cum cădii, cum se lipi de piciorele cele d6uă dela foc, de gândiai că la olaltă au fost de^când e lumea.

Se îngroşă gluma, d'se Stan; să mai beu un păhar de vin, că dracdl(p6tâiiadiiociky.',ăiiştcap IliMirţijţuli; acesta, apoi ce mai scil ce o fi ?

Mai umplu Stan un păhar de vin, şi când dă se-l pună la gură, dub-hub, pe horn în jos: era capul. Cum căqlu, cum se anină de-asupra trupului, şi era dracu-n tălpi. Stan îşi beu păharul de vin uitându-se la

Ce cauţi aici, Stane? întrebă Ucigă-l toca.

— Mâncare, beutură, ţigări şi hodină preste nopte, ° dise Stan.

— Dar nu sciî tu, că acelea au fost puse pentru mine ? întrebă .mamonul.

— Colacul nu-i al cui se numesce, ci al cui îl dobândesce, respunse Stan; apoi eu venii mai întâiu decât tine şi venii pe uşă ca omenii, nu pe horn ca mâţele.

Din jgrbă^n vorbă pricina-i gata. Când era cât pe aci să se incaiere, vede Stan pe pâriete, de-asupra patului,o arme de ale gazdiî: pusei, pistole, sabil, paloşe şi altele. Deci se^ repede' şi ia o sabie şi taiă capul mamonului şi făcă din trupul lui tot ferferiţă prin odaie, apoi se pune şi mai bea un pahar două de vin, şi apoi se culcă şi dorme liniscit, ca omul după ce a făcut o trebă bună.

A doua cjwfes^'de dimineţă vine Neamţul şi dă se între în odaiă, adecă tot un hoit vede pe acolo; deci se supără fortQ tare, că din pricina lui a omorît ucigă-l toca un suflet de creştin. Şi aşa a început a să văieta după copil. Dar copilul se desceptă dm^somn, de colo din patul Neamţului, şi strigă: Cine face toiu p'aici de nu pot dormi ? şi se ridiclTintr un cot dintre'pem^ Văpend Neam

tul că copilul nu-i mort, nu mai putea de bucurie, începu a-l întreba, cum a scăpat de mamonul? nu i-a fost frică? putut'a dormi?

Ear băiatul începu a-i spune din fir în păr, cum a cinat, cum a beut vin, cum a pipat din ţigare, cum a venit mamonul, şi cum — pricinindu-se — l'a omorît.

NeamtyJ ıny jmaiı jmte^de^b^ ^ scăpat de ma monul, deci imbiă pe băiat se rămână la el, se nu mai umble prin cea secretă de lume, că peste câţiva ani l'a însura cu fata lui. Dar Stan nu voi să remână la Neamţ; el pişe, că trebuejse mergă în lume, că are lucru.

îmbiatu-l'a (lară*l\ieamţul cu bani pentru că i-a scăpat casa de necuratul, dar el nici bani n'a vrut să primăscă numai tare puţinei, «Jicend că n'are ce face cu ei. în urma urmelor a primit vre-o doi bănişori şi s'a rugat la Neamţ, se-i dea o puşcă, un paloş, o sabie şi un pişţol, şi apoi s'a dus dorului, după ce şi-a luat remas bun dela Neamţ.

Mergend Stan aşa pe drum, se întelnesceym un om, care ducea doi căţei se-i arunce în apă, că-i fătase căţăua prea mulţi. Bade, îi <Jise Stan, ce se-ţi dau se-mi dai mie căţeluşi! aceia?

Omul îi dise: Nu-mi da nimic, na-i dacă ai lipsă de ei, că eu tot ii duceam se-i înne^T

Dar Stan nu voi odată cu capul se-i primăscă în cinste, picend că nu s'or face răi, de n'a primi nimic pe ei. Deci trebui se primescă omul bani pentru cei doi căţei; apoi omul merse cu banii îndărăpt cătră casă, ear Stan să duse în drumul său, cu căţeii după el, chiămându-i tot: cuciu, cuciu, cuciu!

Şi s'a dus el aşa, cu căţeii după el, multă lume^'mpă- răţie, până a ajuns într'un oraş mare. Acolo era jele grozavă, toţi omenii plângeau şi se văietau. — Se miră mult Stan, ce lucru p6te se fie, de toţi, chiar toţi 6menii din oraşul acela plâng, dar plâng ca copil cei mici când li se duc mamele undeva, şi-i lasă singuri. în urmă întrebă de un om: Jupâne (că orăşenii se mănia, dacă le cjici bade), ce jele mare v'a cuprins de plângeţi toţi, cu muieri, cu bărbaţi, cu prunci cu tot?

0, dragul meu, d>ᵊe orăşanul, dar cum se nu plângem, că uite tu, noi, tot oraşul, ducem apă de colo

din tăul cel ce-i din sus de oraş, că altă apă nu avem, dar — o plătim scump; în tot anul trebue să dăm un om la bălaurul cel cu şepte capi3te-, câtfj3-i:îni:itåd,ipmtru bă,->itae> lasă, apoi avem pace un an de cjile; dacji nu, — nu avem ce cerca nici unul, nici om, nici dobitoc a ne apropia de teu. Amu-i rendul chiar la înălţatul împărat se dea om din casă, şi adecă pe fata lui cea bună şi fruiţioasă; mintenaşi'vei ve- de-o cum o va duce un ţigan în *rd$â,* legată la ochi.

Aha, îşi gândesce Stan, eu pot face acji o trebă bună, me duc la tău.

Şi merse Stan la tău şi se puse acolo după un zid — că tăul era ocolit cu zid de pătră — se vadă ce s'a întempla. Nu trebui să aştepte mult, şi veni un ţigan cu' o r6bă, ear în r6bă o fată legată la Pchi. Şi cum ajunse lângă tău, lăsă roba cu fata şi o îulf la sănăt6sa, că era curajos ca toţi ţiganii, încât bucuros să făcea chiar iepure, numai bălaurul se nu-l vadă.

După ce vedu Stan că fata rămâne singură plângând, să apropiă de ea şi-i dise se arunce legătorea dela ochi. Fata mai întâiu nu voia, picând că-i e groză se-şi vadă mortea cu ochii; dar în urma, după ce St^n ii spuse că el aje^nădejde se o scape, nu se niaT împotrivi, ci aruncă în- vălitorea cât colo, gândindu-şi ce o fi, o fi! Şi se mirară mult unul de altul, când li-se întâlniră ochii cei mândrii: ea era albă ca omătul, cu nisce ochi ea ceriul când e mai senin, er el roşu negricios, cu doi ochi ca două bobe de mătrăgună, după care nebunesce ori ce fată. El, nu sciu cum, cum nu, că căpu în braţele ei şi prinse a o săruta, uitase bag-semă că el nu-i fecior de împerat ca ea; şi fata, ce sciu eu, de drag, ori dorâ de frică, ori dorâ că-i veni lucrul pe neasceptate, nu pişe nimic. Apoi <Jise Stan: Nu te teme, draga mea domnişoră, o se te mântuesc eu de bălaur. Şi fata prinse a aye o leacă de nădejde, unde văpu armele lui Stan, şi unde-i văpu curagiul.

Cum stau ei şi povestiau, numai văpură că se învOlbă apă şi unjaoj^ de bălaur î^jidică cele şepte capete din apă şi se îMiade secimEilGeiiÎaiia. DacirŞfâiajîi pice: Oho, voinice, ce vrei?

 Ce-ţi pasă ţie? <Jise balaurul, ori doră vrei se te mănânc şi pre tine?

— Adecă — pise Stan, — dacă chiar crepi că m'ai pută mânca, cărcă-ţi norocul, dar etă-ţi spun, mai întâiu mă mâncă pe mine şi numai dup'aceeu pe fata împăratului.-

Şi bălaurul mânios îşi repede un cap către Stan, dar Stan îl şi retâză cu paloşul; bălaurul îşi îndreptă spre Stan alt cap, dar Stan nu glumesce, îl reteză şi pe acela, şi aşa- până i-le reteză pe t6te, apoi îl bucăţâlesce pe el tot ca; de tocană şi face o bună mâncare la corbi; ear limbile le tăiâ şi le puse în traistă.

După aceea, se pune Stan obosit de lupta cu bălaurul^ şi se culcă cu capul în pola la fata împăratului şi prin® a vorovi cu vpiă bună că sunt mântuiţi de bălaur. Fatal scose din degetul ei un inel micuţ de aur şi-l puse itjl

degetul cel mic al lui Stan; ear el obosit, adormi ca dus din lume.

U^i. turlei r

Ţiganul, de departe, dintr'o tufă văijuse tot ce se întâmplase, dar de curagios ce era, nu cutezase a se apropia. Acum înse, după ce simţi că Stan dorme, se apropia chi-o tinel şi-i luă paloşul de jos şi-i tăiă capul, apoi <Jise către fata împăratului: Veiji, eu-s vitez, nu hesta, că io şi pe el ° l'am omorît; diluară, că eu am omorît şi bălaurul şi te voiu lua de mijierfe, că om vitez ca mine nu este în împărăţia tatălui 'fiu:datfae vei cuteza să spui că altcineva a omorît băla^Jji^şrnu eu, atunci şi cu tine fac ca şi cu ăsta.

^Aşa înfricâ şi învăţă ţiganul pe fata împăratului; ear ed^ifricosă ca tote fetele, făgădui că aşa va qlice cum a ^ merseră amendoi acasă la împăratul ba încă el V^ş; .capetele balaurului în robă şi merse a faiă cu ele prin \ aş păp<% i» curtea împăratului.

Stan i lâtiiga tCiJ ibH>Pt< căţeii lui încă

dormiau, şi ca^fd s^H^desceptat ei şi au vădut că stăpânul lor este mort^irff^încejjut a se căuăia şi a se scăuna de ᶜ gândiai că se pmpăâesc de năcaz. . Ţot văetându-se bieţii ^căţei au dat uî^ceTlnare[1] în gurt-

uTclomnului lor. îrTiîfîî^ bietul lor cel fără rosteau dat de o br6scă, ce ducea un fir de ierbă în gură. — Da ce ai în gură, tu brâscă? -o întrebară căţeii.

— Am ierba Aerelor, dise br6sca.

— Şi ce-i face cu ea?

— D'apoi, se vedeţi d-voastră, am dat de pagubă; au venit o r6tă repede şi mi-au călcat toţi puii, şi toţi au murit; acum voiu se-i înviu.

— Şi-i vei pute învia?

— Pute, că ierba asta acea putere o are, de , dacă o pui la rană, vînciecă, chiar de-i la un om ori la o găină mortă.

— D'apoi să ne dai şi nouă o lecuţă de ierbă de aceea, că uite, stăpânul nostru zace mort, cu capul departe de trup.

— Vă dau bucuros, dragii mei, şi cum veţi merge, puneţi capul la trup, cum a fost, şi în tăietura grumazilor puneţi firuţul est de ierbă, şi veţi vede că stăpânul vi s'a scula.

— Amu nici nu-ţi mulţămim, jupânesă br6scă.

— Nu-mi mulţămiţi, dragii mei, că apoi nu-i de leac.

Aşa s'au dus căţeii şi au pus capul stăpânu-seu la trunchiu, apoi a pus firuţul cel de ierbă în tăietură; şi ſStan s'a sculat ca din somn. } _

— Domne, că greu mai dormisem! dise Stan.

— Greu, stăpâne, că de nu eram aci de a 'nderp^ dormiai pe vecie! >

— Dar cum aşa? -

Şi cânii-i spuseră tot ce sciură, că s/v inteₙjt»lat ᶜᵘ

Apoi oᴮfuaraᵘ4pr§ⁿoraş curţile îm păratului. Acolo era mare dinum-dantan; osp^V mare, nuntă împărătească. Stan întrebă pe un om: "iau ce ospăţ este aci? Ear omul îi spuse, că e nuntă mai«, împăratul îşi mărită fata după ţiganul, care a scăpat'o de bălaur. Aurind Stan de una ca asta, nu-i chiar plăcu, dar nu perdu curagiul; merse mai aprope, şi trimise apoi pe un câne înlăuntru se vecjă ce este? Adecă ţiganul şedea în fruntea mesei, pe 12 perini, dar cum întră cânele înlăuntru, cum *ſsăriră'irei perini de sub el. Toţi 6speţii se mirară de una ca asta, dar numai un om era, care pricepea ce va se însemneze; şi acel om era miresa.

Cânele spuse lui Stan cele vă<Jute; Stan trimise şi pe ăstalalt câne se vedâ ce este ? Şi plecă cânele, şi întră în palută, şi când se înholbâ spre mire, svrr! mai săriră trei perini de sub ţigan. — Acum nu se mai putu răbda fata împăratului, şi spuse tote la meseni, apoi eşi afară, lăsând pe ţigan singur în fruntea mesei, numai pe şese perine.

Adecă la trepte sta Stan, şi asculta ceterile din lăuntru; şi îl cunoscu fata, şi-l chiămâ în lăuntru. Ear împăratul cel bătrân se miră forte tare, când vedu pe degetul lui Stan inelul cel de aur al fetei. Ear mirarea lui şi mai crescu, când văqlu că

Stan scote şi arată limbile balaurului, căci atunci tote perinile de sub ţigan sburară.

Şi se începu amu o veselie nouă: toţi erau voioşi. Pe Stan îl îmbrăcară în haine împărătesei şi-l puseră cu fata împăratului în fruntea mesei, ear pe ţigan voiră se-ljeşe^ de codele a două iepe sirepe se-l facă tot prav şi bucă- ţele< dar Stan n'a lăsat, ci a cjis: Daţi-i pace, bugătă-i este njşinea! Şi l'au scos din curţi afară strigând toţi după el: , G^r cioră! Ear Stan moşteni împărăţia dela socru-seu, şi de n'a murit, — şi astăzi trăiesce.

Rodna (Ardeal).

X "ft*!

\t-ha.R^avem^di^ lut.

A fW odată un moş şi o babă. Şi erau bătrâni ca vremea\şi albi ca ometul de frunţi ce erau. Nici avere_nu. aveau mai muît decât o căsuţă, dar nici vre-o mângâiere nu aveau, 'că mângâierea omului la bătrâneţe sunt copiii, ear Vi copii nu avură nici când. Şi cu cât trecea, dinj^me^cu, aţâţ. erau mai bătrâni, şi cu atâta sFabiau mai tare, că slăbiau cu bătrâneţele, au umblat la olaltă de cându-i lumea; şi cu cât slăbiau mai tare, cu atâta erau mai nemângăiaţi, că n'au nici un ajutor, nici cine se le aducă un vas de apă dela fântână ori un braţ de lemne de afară. De multe ori stau^ pe gânduri ceasuri njtrggi şi nu scoţeau nici un legănat cuvent din gura cea ştirbă, numai "oftate şi suspinuri. Diua mai trecea, cum amarul trecea, că-şi mai căutau de lucru; el mai mergea în pădure câte după. o mână de vreascuri, ear ea mai mocoşia, ce biată putea, pe lângă cea casă, mai făcea câte o lingură de mămăligă, pe când socotia că i-a nimeri moşnea-

8

gul din pădure; dar sera, cu deosebire în serile cele lungi de iernă, apoi duminecile şi sărbătorile, gândiai că s'or v prăpădi de urît, că amu nici ce povesti nu mai aveau; şi ,, poveştile le gătaseră, de bătrâni ce erau.

într'o <ji de primăveră iară merge moşneagul în pădure se aducă vr'o două crengi şi se se şi răsbune o leacă, că de astă^tomnă tot pe tăciuni clocise, cât fu iernița de mare, nu se tncmnetâs^ se inergă la pădure priţi, jent, şi, ger, dar amu era lumea lui, că sorele" pripîă Binişor,* cum place la moşnegi. Şi'tîacă ajunse în pădure, prinse a rupe la crengi şi a-şi face "sarcină, că

de tăiat cu securea nu mai era în stare. Cum mocoşia el aşa printre cele vreascuri, iar îi veni în minte necazul lui cel vechiu, şi-şi gândi: Tu dămne încă nu esti cu dreptate; la câte un om dai prea mulţi copji, ear la altul de loc ; nu mi-ai putut da şi mie batăr unuţul ? Uite colea! eu moş bătrân se umblu după vreascuri ! un lucru ca ăsta şi un băiat cât de slab l'ar putea face 1 Dar îi ¹M>lă¹!' gffl^Mfe^gM %ᵘămea4i, acela dup'ameaţi pote pune de mămăligă de dorul norocului! Amu, până-i vără, mai gâlăim cu biata babă, cum gălăim, dar la iernă — ca şi astă iernă, de nu s'or milostivi creştinii se ne aducă un vas de apă ori 'o sburătură de" lemn, acolo ne mânâncă amarul. Mai bine ne-ar lua Dumnezeu din lume până-i vară şi bine, se nu mai întrăm în ternă de năcaz la bieţii creştini, că şi ei s'au urît de noi!

Aşa gânduri mâncau pe moşneag, făc&ndu-şi sarcina de gătege, apoi o puse încetişor pe umăr şi câtrtăriş' cât grăpiş o duse până acasă. Baba era în casă. De- astădatăjm şşit înainte se-i iea sarcina din spate. — Va ii învăluită cu mămăliga, — gândi moşneagul, aruncând vreascurile de pe umăr, apoi întră înlăuntru. Da ce faci babă? (Jise el trecend pragul, gata-i mămăliga? — Gata moşnege, respunse baba, îi gata şijmnă, .dar stai o leacă unde esti, păn'oiu"aprinde,hppaifiil, ¹ se nu-mi "calci în co- vâţică se-mi faci o^posnăT— Ce posnă se-ţi fac? Ce ai ti

în covaţică ? Că sciu că n'ai copil adormit! — Vei vedea dumniata îndată, ce. am, numai stai locului pân'oiu aprinde hopaiţul. Şi se porni baba se aprindă hopaiţul, căse'me-' steca d'ua cu noptea, ear pentru ochii lor cei bătrâni de mult era nopte. Moşneagul sta ca pe spini lângă uşă, de abia ascepta să se facă zare de lumină în casă se vadă el ce-i în covăţică? Adecă acolo dormia un copil sugendu-şi degeţelul, ear moşneagul mai înlemni când îi zări faţa. Al cui e, babă ? întrebă el după ce se mai deseebăli de cap ? — Al nostru, moşnege, tot e al nostru, după Dumnezeu Sfântul. — D'apoi cum? ean spune-mi se te înţeleg? — Aşa, moşule, că după ce ai mers dumniata la pădure, n'am avut ce lucra, mi-a fost urît în casă şi am eşit afară. Acolo la sore mă, prăjii câi mă prăjii, apoi îmi veni în minte să mă joc ca băiaţii, că bag-sămă omul dacă îmbătrânesce, ajunge în mintea copiilor, şi am făcut din lut un copilaş şi l'am pus- colea în covăţică şi am prins a-l legăna, ba încă i-am $ cânSî.[U] meu. se mişcă; eu mălpariai, dar el mă întări'în fire că prinse *a* vorbi şi-mi <Jise: Nu te teme mamă, că nu-s nici o eu sunt copilul dtale. Şi din minuta aceea, moşnege, noi suntem cu ,copil, şi ce copil! adi l'am făcut din lut şi adi a şi înviat şi a prins -a vorovi; e isteţ de Domne apăra! e nezdraven moşule. Aşa vorbi baba, ear moşneagul oftă odată chiar din baîerile inimei: Mulţam Domne! Apoi începură a se sfătui, cum să-i pună numele, că ori cum nu se putea, trebuiră mult să se gândescă, mult să se sfătuescă, ba se chiar cio'ndrăniră până ajunsără la adecă se-i pună numele lon Năzdravenul de lut. Acest nume plăcu amen- dorora, deci aşa puseră numele. — Şi crescea lon şi se întăria şi se încuminţia ca din poveste. Preste câteva dile prinse a fi de ajutor la moşnegi, le aducea apă dela fântână, lemne dela tăietor, făcea foc, mătura în casă, şi le era mai mare dragul de el şi erau şi făloşi că doră era copilul lor. Când fu de un an, mergea cu moşneagul în

pădure, şi aducea sarcini de lemne mai mari şi mai grele decât moşneagul; ear când fu de 7 ani, era ca un voinic care-i mai zdravăn, de 20 de ani. Acum erau moşnegii - nu sciu cum v'aş spune, de puteai prinde iepuri cu ei, de voioş ce erau, că au un aşa drăguţ de fecior. Şi nici nu era iriodr se nu le fie drag de el: mare era, frumos şi voinic

era apoi bun Domne! ca pita cea bună la omul flămend. E lucra şi însema tot ce trebuia pentru moşnegi, ear ei trăiai acum numai de-a gata şi se gândiau cum se-l însore, pe cine se-i peţească, ca se se bucure şi mai mult veqlen- du-l fericit.

Dar nu aşa era scris În cartea sorţii.

Se întâmplă adecă, că smeil vin într'o nopte şi fură pe cele trei fete ale împăratului din satul lor — că p'acele vremi mai tot satul îşi avea împăratul. Acum împăratul era supărat de m6rte, împărătesa numai nu se^prăpă'clTo de fele, ear curtenii erau întristaţi^ şi .ţi vecjerid jelea stăpânilor lor. şi trim'is aL imperaiuiš'căr^i În tot'e părţi şi răvaşe în t6te oraşele, d6ră doră s'ar afla vr'un voinic se-i aducă fetele dela smei. că-i dă pe ori care fată de soţiă şi jumătate împărăţii^ zestre, ear după morte totă. Dar rogu-vă, cine să se încumefe" a-şi pune mintea cu smeil? cui nu-i e dragă vieţa? Cine se-şi pună capul în primejdia aşa de mare? Niine nu s'a aflat aşa vitez. Dar vestea a ajuns din gură în gură până la moşnegi, şi ei într'o seră n'au ce vorbi, — spun lui Ion Năzdravânul din lut că uite ce svon e prin sat. Numai atâta i-a trebuit lui Ion şi nu mai mult, că îndată a d6ua di se şi duse la împăratul şi-i spuse, că el vrea se-şi cerce norocul, se-i aducă fetele dela smei.

— De-i fi voinic se le aduci, — respunse împăratul — îţi dau pe care fată-i vrea de nevastă, şi jumătate împărăţia zestre, ear după morte totă; dar acum la plecare de ce ai lipsă? Hai se-ţi dau bani, arme, ortaci de cale şi cai de călărit, hăineturi şi merinde. Ear Ion a <Jis: înălţate împărate, bani nu-mi trebue, că cu bani orî ce năuc pote călători, ortaci n'ai de unde-mi da ca mine, eu sunt singur în felul meu, cai de călărit şi hăineturi încă nu-mi sunt bune de nimic, că mă duc în vitejie, nu la nuntă; dar de un paloş bun am lipsă, ear merinde mi-a pune mama. Numai fi bun, înălţate împărate, până m'oiu întorce eu, ve<Ji se nu ducă bieţii moşnegi ceva lipsă, că-s slabi şi neputincioşi, de abia se mişca cîe bătrâni, ear de lucru şi de câştigat de mult le-a trecut vremea.

— Nu te teme, dragul meu, clise împăratul, că m'oiu îngriji eu ca se nu aibă nici o lipsă, ear paloş dacă-ţi trebe, hai şi-ţi alege care vrei tu. Şi s'au dus amendoi în

casa cu armele şi şi-a ales lon un paloş numai ca el, nici prea mafe. nici prea mic, ca^o^ângeaÎă'^săraven^' a^of şi-a luat remas-bun dela împăratul şi s'a dus ată la ei acasă. — Dar tu unde ai stat atâta, neprânzit, dragul mamil, îl întrebă baba-B^^/rgi^fl^i^t/^t^î^pratul şi i-am spus că plec să-i aduc fetele; până vin îndărăpt, m'am,înţeles eu cu împăratul ca nici o lipsă se nu duceţi, uite mi-am adus şi un paloş se nu plec chiar cu mâna golă.

Aurind baba de asta, începu a plânge şi a se văieta: Vai de mine şi de mine, dar cum te înduri se ne laşi tu pe noi singuri, doi bieţi de moşnegi neputinsioşi, fără tine aci vom peri cu cjile; de aceea te-am avut şi te-am crescut, ca acuma la slâbie se ne părăsesci şi se te sichăstresci ? Rămâi tu locului, însoră-te, lasă în locuri pustii vitejiile, că numai ţi-i pune capul, apoi ce folos vei avea tu că nu ne-ai ascultat, şi noi că te-am crescut?

Cercat'a şi moşneagul se-l desmânte, doră-doră I'ar putea face se stee locului; dar pace! Nici vorbă nu era se-l pgtă face se aibă stare; el scia numai una: daţi-mi pace să merg unde mi-am pus gândul, gătaţi-mi merinde şi nu aveţi nici o grijă, ve va ţinea împăratul ca banu'n ladă până voiu veni eu, că mult sciu că nu o se zăbovesc.

N'avură dar ce-i face, se mai stee locului, îi făcu baba merinde, ear el îşi luă traista de-a umăr şi paloşu'n mână şi hai la drum!

S'a tot dus el singur până a dat de o pădure mare, dar nu i-se-părea, că el mai fusese prin păduri, mai vă-(Juse el şi lemne strembe şi drepte, dar ca aci ba! N'ai fi aflat un lemn cum l'a lăsat Dumnezeu sfântul, se fi dat bunul şi pământul. Ore ce se fie asta, gândi el, de nu vepi tu un lemn de dai Domne, fără unul mai incârjobat decât altul ?! Ţrebue că aci este ce este! Şi se duse el gândindu-se prin pădure până dete de un ometeu cât un deal, şi numai cu un ochiu în frunte, şi omul acela apuca copacii de verf, tot câte doi odată şi-i făcea gânj la pă- ment şi apoi îi lăsa şi apuca alţii şi iar alţii, fără a se obosi.

— Mei omule, ce nu laşi tu lemnele cum le-a lăsat Dumnezeu? ^e ^, ^fef d^.griafo

— Le ai se mă întrebi (respunse uriaşul, aşa-i firea mea, că eu sunt Strâmbă-lemne, dar se-mi spui tu, ce cauţi pe aici prin moşia mea?

— Eu, respunse Ion, merg în lume la vitejii, se mă lupt cu smeii şi se scot fetele împăratului nostru dela ei, dar nu se stremb lemnele, ca tine; de ai fi tu vr'un vitez de dai-dómne, n'ai face nici tu bazaconii de acestea, ci te-ai pune la o muncă mai cinstită !

— Hm! respunse uriaşul rîngindu-şi nesce dinţi, mari ca de măgari, hm! că prin moşia mea nu-i trece!

— Nu?

— Nu!

— En se vedem, dise Ion, hai se vedem care pe care ? Şi se luară la trântă ca doi urşi, şi se svercoliră, până puse Ion pe uriaş în genunchi, atunci trase paloşul şi-i disc: Ce dici Strâmbă-lemne, cum ţi-ar tigni de te-aş trimite acum pe ceea lume ? Mai bine ar fi acolo, ori mai bine ar fi se ne prindem noi fraţi de cruce ?

— Ba mai bine se ne prindem fraţi de cruce, că merg şi eu cu tine, în bine şi-n reu, (Ji şi nopte, pe apă şi pe uscat.

— Ei, vecji aşa ne mai înţelegem, dise Ion, şi jurară amândoi credinţă pe ascuţitul paloşelor şi apoi plecară amândoi prin pădure la deal.

Dar cum se svercoliră atâta la trântă, amendoi erau osteniţi şi asudaţi şi mai muriau de sete. Deci plecară câtră un părău se bee apă. Şi găsiră apă numai decât, dar turbure, Domne, negră gălbuiă, de nu era chip se o bee. — Ore de ce-i aşa turbure apa asta, plouat'a mai la deal ori surupatu-s'a vr'un munte? întrebă Strâmbă- lemne. Ear Ion îi respunse: Aci este, ce este, dar hai pe părău în sus că vom da noi undeva de apă limpede. Şi se luară tot pe isvor în sus, dute-dute, până într'un loc dădură de un ometeu cât un munte, sta- cu piciorele crăcite preste părău, şi tot lua bolovani în palme şi-i sdrumica cum desfaci cucuruzii, şi sfărimăturile tote căddeau în apă de turburau apa.

— Dar pe tine ce te-a apucat de sfărmi bolovanii şi turburi apa, de nu putem bea? întrebă Ion apropiindu-se de uriaş.

Ear el, tot sfărmând bărbătesce la bolovani, de gândiai că i-a luat cu ruptul, respunse rîngindu-se:

— Mai încet, nepote, că şi pe tine te sfărm, că eu sunt Sfârmă-petră.

— Aşa?

— Aşa!

— Că mi-ar plăcea se ved, (Jise Ion.

Şi se apucară, şi se luptară, er în urma urmelor făcu ca şi cu Strâmbă-lemne şi apoi se prinseră fraţi de cruce şi se duseră toţi trei. Când erau într'un loc, ce că li se clătesce pământul pe sub piciore? Se uită în drepta, caută în stânga, nimic! Se uitară apoi în jos, adecă în vale era un uriaş grozav şi se juca cu doi munţi ca şi cu doue mere. Ore acela cine e? întrebă Ion. Ear Sfârmă-petră respunde: Ela-i frate-meu Scutură-munţii, hai păn la el, de nu ţi-a fi frică.

— Ţi-ai găsit'o! se-mi fiă frică? (Iise lori ri(Jend, şi se apropiară de Scutură-munţii. Şi când erau lângă el, îl întrebă Ion: Dar tu n'ai putea face un lucru mai bun, numai se scuturi cei munţi, nu i-ai putea tu lăsa în pace, cum i-a lăsat Dumnezeu sfântul?

— Taci din gură, (Jise uriaşul mânios, aşa-i firea mea, că eu sunt Scutură-munţii, dar voi ce căutaţi p'aci, prin moşia mea? Hai se ne răfuim! şi 4'cend aşa se repede se apuce pe Ion de grumazi, dar ăla încă nu era tufă, îi prinde mânile ţapăn ca în clesce, apoi şi-l apropiă de brâu şi mi- ţi-l stringe preste mijloc de-i părâiesc osele ca gătejele. Şi se svfergolesc, şi se trântesc, dar în urmă il dovedesce Ion, apoi se prind fraţi de cruce şi plecă toţi patru în lume la vitejii. într'o poiană frumosă îşi fac ei o colibă şi se ho- tăresc se stea acolo o leacă de vreme, până s'or gândi în- cătrău se mai apuce ? Cât au stat acolo s'au hotărît că în fiecare <}i, unul se remână. acasă se facă de mâncare, ear cei trei se iesă la largul se ispitescă ţinutul, ear sera toţi trei se se întelnescă la bordeiu. în (Jiua dintâiu a remas acasă Strâmbă-lemne. După ce plecară ceialalţi, îşi luă arcul şi minteni aduse un porc gras selbatic, îl beli şi îl puse se se frigă pe când vor veni ortacii. Dar când era mâncarea mai gata, veni acolea un omuţ numai cât un prunc, cu o barbă lungă de tărâia după el de lungă ce era. Esta era omuţul cât sciopul cu

barba cât cotul. Cum veni ceru se-i dea ceva de mâncare. Dar Strâmbă-lemne-i cjise: O leacă bucuros îţi dau, numai nu mult, ,că-mi ascept ortacii, cari vor veni flămenfji ca lupii, apoi cu ce se-i satur ? Şi dă se taie o leacă de friptură la om'uţ. Dar el fiştic! îşi bagă mâna în căldare, şi scote tdtă friptura şi-o îndopă cât ai bate'n palmi. Strâmbă-lemne numai se'ncrucesce când vede minunea ne mai pomenită, şi dă se pună tnâna pe el, dar el atunci era dus; acum ia-l drace de ai de unde! Esta fu chiar ucigă-l toca, îşi gândi Strâmbă-lemne, mergând fuga se veneze ceva pentru ortaci. Şi ţelul el numai decât alt porc, dar până se-l belească, până se-l frigă, se tre<Ji cu noptea'n cap, şi ortacii încă-i erau aci. şi care cum întră, întreba: Noa, da gata-i cina? — Gata şi nu prea, respundea; că m'au pus păcatele de am dormit până mai la amedi; dar îndată-i friptă, numai o undă se mai dee.

A doua (Ji remase acasă Sfârmă-petră, a treia <Ji Scu- tură-munţii, şi fiecare aşa o păţi cu nimurigul de omuţ. În (jiua a patra veni rendul la Ion. După ce se depărtară cei trei ortaci, prinseră a-şi spune fiecare păţania cu nimurigul şi rîdeau cu hohot şi clíceau, că nici Ion n'o s'o păţească mai bine. Ei, dar Ion era Năzdravenul din lut! El îndată ce remase sin^r, adas^lemnev^făc.u fo,c bun ¡-şi aduse apă, apoi hai cu arcul ' la venat™ ^l'Yiiunai' decât aduse un căprior cât un taur de cinci ani, gras şi frumos, de se tot mânci din carnea lui. Apoi îl beli şi-l puse în căldare se facă din el mâncare. Ear când fu pe la ojină, cine-i ni- meresce? Nimurigul întră în casă nechemat şi cere de mâncare. Ţi-oiu da din despicături, respunse Ion şi înhăţâ pe nimurig de
îi băgă barba în crepătură şi slobozi despicăturile la olaltă, lăsând pe nimurig se fluere a pagubă, ear el întrâ în colibă şi-şi ve<Ju de trebă. Şi se ruga bietul nimurig din copaciu se facă Ion bine se-i dea drumul, dar Ion se făcea surd de acea ureche.

Colo'n de seră veniră ortacii dela venat. Ei credeau că nici Ion nu o păţjse mai bine decât ei. Dar se înşelară şi mai înmărmuriră, când veqlură pre nimurig cu barba în copaciu şi îi auriră plângerile şi tânguirile. Ear intrând în colibă, aflară mâncarea ciimu-i mai bună, nici fierbinte, nici rece, numai călduţă cumu-i- mai bună de mâncat.

După cină se culcară, ca diminâţă sé se p6tă scula cât de timpurin sé facă lege la omul cât şchiopul cu barba cât cotul. Dar când se treziră şi merseră afară se-l vadă . mort e ori viu, nu aflară nici copaciu, necum nimurig! — Asta-i alta, cioplită cu dalta! dise Ion rîdend; se-mi spuneţi voi fărtaţi, acuma ce-i de făcut? — D'apoi l'om lăsa în mama huciului, dic cei trei, dar Ion era Năzdravenul din lut, el nu scia lăsa lucrul numai început, deci Ierespunse: Vedeţi voi urma, pe unde a tîrît nimurigul copaciul ? Vom merge tot pe ea până la capétul el, acolo vom vedé ce va mai fi. dar aci nu-i de stat, bâta'n mână şi la drum! Ear cei trei îl ascultară şi se tot duseră pe urma copaciului până la buricul pământului, pe unde intrii în ceea lume. Aci stătură locului şi se gândiră ce-i de făcut ? Din sfatul lor a eşit, că din piei de dobitoce, .ce ţeluiau ei cu săgeţile, sé facă curele lungi şi tari, şi se impletéscă o corfă, ear în. corfă se între Ion slobodit în curele până pe cea lume, ear când

i i ,1 i x ~ .

va scutura el curelele, se-l traga m sus.-

Aşa făcură, şi Ion s'a slobodit în jos până a ajuns pe ceea lume, ear ortacii i-au remas afară la burieul pământului. După ce a ajuns el pe cea lume, a prins a merge tot după nas până s'a obosit, dar n'a dat nici de ceva sat, nici de ceva oraş, nici chiar de o colibă măcar n'a dat, nici de vr'un om ori dobitoc. Acum ce era se facă, pe cine se scie el întreba în cotro se apuce ? Atunci dă de un cal păscând, dar calul era orb de amândoi ochii. Ce sé se scie face? Batăr de n'ar fi dobitocul acesta orb, m'aşi sui călare pe el şi aş nimeri undeva la stăpânul lui; dar aşa? . . . Atunci calul dă glas omenesc şi dice: Du-te numai tot înainte, voinice, că-i da de nescari curţi, sunt ale unui smeu cu trei capuri, vei afla tu acolo ce-cauţi. Bucuria lui Ion! Nici nu mai stă pe gânduri, ci mulţăinesce calului frumos şi o călcâiază până dă de curtea smeului, care sta numai pe un picior de găină şi era tóta de aramă. Cum întră'n casă, dă de o domnă tmérá şi frunţpsă de gândiai că-i o (Jină; Bună piua, domnă '

— Sg trăesci cu bine voinice! Dar cum ai ajuns aci, unde încă om pământean n'a călcat, numai eu cu cele două surori ale mele. -

— Că doră nu eşti fata împăratului dela noi?'

— Ba da, eu sunt fata cea mai mare a împăratului verde din lumea verde.

— D'apoi după fetele împăratului verde am plecat şi eu s„e le scot dela srnei, că mai mor părinţii lor de supă- (rare după ele.

— Ei, voinice, că în grea cale ai pornit. Smeii sunt primejdioşi. Mare pomană ţi-ai face se ne poţi duce de unde ne-au adus smeii, dar rău mă tem că-ţi vei pune ca- pul şi nimic nu-i folosi.

— Nu te teme, numai spune-mi unde-i smeul ăstor curţi şi ce semne are când vine acasă?

— Oh! El îndată vine. Când e cale de trei (Jile de aci, aruncă fe^up^¿n ^fi^fo&fe ^chide şi buz- duganul sare pe mesă şi de pe mesă-n cuiu, acela e semn că se pun mâncarea pe măsă, că până ese o ţiră aborul,

Atunci numai audiră zup! în uşa cea de aramă şi vă- zură buzduganul punându-se pe mesă şi de pe mesă'în cuiu. Dar Ion nu-l lăsă în cuiu, ci-l luă şi svârr! cu el îndărăpt de merse sbârnăind pre lângă urechile smeului; de-l ni- meria în frunte, s'ar fi şi lăţit ca o broseă la pământ, dar norocul pe el că nu l'a nimerit. Dacă vădu smeul cum îi rândul, merge după buzdugan şi şi-l duse subsuără păn' acasă. Şi era mare buzduganul ca o bute de 50 de vedre şi era dă oţel curat de sclipia ca argintul. Mergând pe cale se tot gândia, că doră careva din fraţi a făcut batjocura asta cu el, că de Ion Năzdravenul de lut nu-i trecea prin minte că ar putea fi, de orece abia era de 8 ani de bătrân, era deci după socoteala smeului — băiat în cămaşă - lungă încă. Când intră inse în läuntru şi-l văglu ca un domn după mesă, fără frică, mai înlemni smeul, dar iar prinse curagiu şi-şi gândi: Dar de cumva . . . Apoi întreba pe Ion : Dar ce vânturi te portă prin ţera nostră. nu-ţi e destul de mare a vostră?

— Adecă mare-i şi frumosă ţera nostră, — respunse Ion, — şi de n'aţi fi voi, smeii, ar fi şi mai frumOsă, ear fiind voi în vieţă, cam faceţi câte o năsăringă, şi deci am venit se ne refuim! Ori eu ori voi, toţi nu putem fi, că ve<Ji tu

bine cum ne stau lucrurile ; voue ve place ce-mi place şi mie, eu m'aşi ţine în dreptul meu, voi veniţi la noi când vâ place, gândind de bună semă, că n'are cine ce vâ face, că ţera-i fără domni. Dar se sciţi, că de nu veniaţi voi la noi, eu nu rîvneam în veci se vâ calc ţără; acum alegeţi: în luptă se ne luptăm, în paloşe sâ ne tăiem?

— Ba se ne luptăm în luptă dreptă voinicescă! Şi se luptară, şi făcu ce făcu stneul şi trânti pe Ion de întră în pământ până'n genunchi, dar se împulpă Ion şi se smânci din pftmântgg^^un^g„ne„jS|ijie„u ^n ţăjmân^ănă'n grumazi şi-i tăiâ tote trei capurile. ^po?'âedu' cu paloşul în cele trer cornuri ale cetăţii, şi odată se făcu cetatea un mâr de aramă şi-l dedu fetei se-l bage în sin, ear ea-şi scose înelul cel de aur de pe deget şi-l dedu de şi-l puse Ion în deget, dar lui numai în degetul cel mic îi era bun şi şi acolo îl stringea. Dup'aceea se luă cu fata şi merse ată la curţile cele de argint, care stau numai pe un picior de gâscă, unde era fata cea mijlocia a impâratului, ţinută de smeul cel cu noue capuri, Ce se mai întindem vorbă ? Aci făcu Ion ca şi la smeul cel dintâiu şi plecă cu amândouă fetele la curţile cele de aur, care sta numai pe un picior de curcă, ş' unde era fata cea mai mică a împăratului, ţinută de smeu. cel mai puternic, care era cu douâspră(Jece capuri. Şi cu acesta făcu aşa ca şi cucei doi şi plecă cu tustrele fetele spre bu-, ricul pământului; fiecare fată avea câte un mâr în sin: una de aramă, una de argint şi una de aur. ear el avea pe de- , getul cel mic trei inele de aur. După ce ajunse la buricul pământului, sui pe fata cea mai mare în corfă şi scutură de curele şi uriaşii de afară îndată o scoseră în lumea n6stră. Apoi slobozirâ corfa şi scoseră pe fata cea mijlocia, în urmă pe cea mai mică. După aceea iar slobozirâ corfa se scotă pe Ion. Dar ce-şi gândiră: Noi tustrei ne putem numai bine însura cu fetele ceste trei, ore se-l lăsăm pe Ion în hantătar? Ion par'că le pricepu gândul; că în loc se se suie el în corfă, puse o petră, carea chibsuî că ar fi cam ca el de grea. Şi o scoseră uriaşii până cam calea jumătate, apoi huzdup ! o, făcură scăpată, lăsând curelele din mâni, de cum eâ<Ju, totă mii de bucăţele se făcu. — 0, dragii mei de fărtaţi! gândi Ion, mult bine-mi mai vreţi voi mie!

Acum vă<Jend că nu-i rnodru de scăpare se luâ iar îndărăpt prin ceea lume, până dedu de o casă. Bucuria lui când o .yetjti! Şi întră el inlăuntru şi dă de un om frămentând oţel, cum frămentă muierile pânea în covată. Acela era Frămăntă-oţel, văr bun cu omul cât şchiopul cu barba cât cotul, dar trăiau reu laolaltă, ca neamurile, că Frămentă-oţeFera'ıudeo^fii%' 'd'om&a-; iiian^'pi'ecând nimu- rigul de văru-seu era pricina'n tălpi. Cum vădu Frămăntă- oţel pe Ion, îl întrebă: Dar ce venturi te portă pe aici, voinice, pre unde picior de om încă n'a călcat? —

— Am venit — d'ıse ı°n — eă ani avut 0 t'ı1ı de re- fuială cu smeil, pe ei i-am omorît, fetele împăratului nostru le-am scos pe ceea lume, acum aş mai ave ceva de nn- părţit cu omul cât şchiopul cu barba cât cotul, şi apoi vă las ţara în bună pace; nu m'ai sci îndrepta unde şede ?

— Da cum se nu, că doră suntem veri, fire-ar fi fost se nu-l fiu cunoscut de nimurig, că-i mai numai cât o nucă şi face mai mult buclug în lume decât (jece uriaşi, aşa-i de îndrăcit. Numai mai încolo şede, hai că-ţi arăt eu casa. Şi eşi Frămentă-oţel şi duse pe Ion până pe o dâlmă de unde se vedea casa lui Omul-cât-schiopul cu barba cât cotul. Acolo statură o leacă pe loc şi (Jise Frămăntă-oţel : Bagă de semă, că casa nu' are uşi nici ferestri, pe horn întră şi ese din casă. De-i în casă cu mumă-sa, n'ai ce-i face, că amendoi te om6ră, dar celuesce cumva pe hăranca de babă afară şi o om6ră pe ea întâiu, apoi poţi intra la el.

— Mulţam de învăţătură, <Jise Ion. şi merse singur eâtră casa nimurigului. Acolo în curte era o mulţime de galiţe. El se făcu o vulpe şi dă fugă printre ele. Galicele făceau o larmă de gândiai că se prăpădesce lumea Baba aude. Vede cocoşul cel mare roşu în gura vulpei. cob6ră iute se-şi sc6tă cocoşul, atunci vulpea se dă preste cap, se face Ion în tălpi şi apucă paloşul şi ciors! capul babei. Apoi întră în lăuntru pe horn. Adecă Omul-cât şchiopul cu barba cât cotul era lungit pe vatră, dormia, ear copaciul era pe foc, l'a fost pus se ardă, doră şi-a putea smulge barba din el. Ion cum întră, îndată-i tăiâ capul, apoi eşi şi aprinse casa.pe el. Din acel minut nimurigul n'a mai călcat ierbă verde.

Dar acum ce se facă Ion? Pe unde ce mărgă el acasă? Cine. se-l scotă JJ̈ĕ eÎ prin buricuj pământului la deal? Sta[s]câV p'a'ci[c]se-T parS[l]reir ca a[l]venit. Dar mergând el aşa îngândurat, dă de o casă şi întră inlăuntru. Acolo erau doi moşnegi orbi, un vij şi o babă. Baba tocmai făcea coleşe. Bucuria lui Ion. Dar nu <Ji[se] nimic. După ce sc6te baba coleşa din căldare pe un curpător, pune pe un tănier de lemn brânză şi prind moşnegii a mânca. Dar Ion le ia mai mult de jumătate coleşa dinainte şi o mâncă el cu brânză. Acum rămân moşnegii flămenqli. Se tot gândesc şi se vorbesc, că ore ce pote se fie? în urmă <Jic, că dar de au fost mai flămânzi decât de altă dată, deci se pun şi mai fac o coleşe. Ion şi pe aceea li-o mănâncă, că doră era flămând, că de când nu mâncase nimic! Aci nu-i lucru bun, tu babă, (Jise vîjul; hai se căutăm, nu cumva este cineva, care ne batjocurească aşa? Şi se dau moşnegii a căuta aşa pe orbecate. Ion se putea lesne feri se nu-f prindă, dar nu voi, ci se lăsă prins, se văpă ce-i vor face? Dacă-l grind vîjil, îl întrebă: Dar cine esci tu, de cutezi a ne mânca mâncarea neîntrebat ? Ion le spune din fir în păi 3ine-i şi a ce a fost prin ţâra lor, şi că acuma era mai mort de fome, de aceea a indrăsnit de a mâncat neintre- bat; ar merge de unde a venit, dar nu pote eşi prin buricul pământului la deal. — Nu merge nicăiri, (Jic moşnegii, rămâi aci, că noi n'avem pe nime, avere avem destulă, dar n'avem nici un copil. Tu vei umbla la oi şi le vei mulge, atâta ţi-a fi totă slujba, ear acasă vom griji noi. — Bucuros,-<Jise Ion, şi din minuta aceea era păcurar la oile moşnegilor. Când se iesă cu oile inse, îi spun moşnegii, că de capul lui să nu intre pe hotarele dinelor, că l'or fermeca şi-a muri. El le făgăduesce că nu va merge, dar de abia aştepta să se vedă acolo, că tot aurise el că sunt ţ)ine, şi sunt Iele, şi sunt Frumuşele, dar de văfjut nu le văzuse încă. Dar nici nu avu noroc se le veçjă, că mergând el aşa gândind tot la <Jine, aude nisce glasuri plângătore într'un vârf de copaciu. Se uită acolo, adecă nesce bieţi de pui de pajură ţipotiau cât îi lua gura, că un hoţ de balaur era încolăcit pe lângă copaciu şi er£ mSu'USfuîB[1],[1] vr^'s^ manaiice 'puii. Ion nu stă pe gânduri, scote paloşul şi începe a dumica la bălaur ca la curechiu, şi cât clipesci era o

grămadă de hoit din el cât o jirădă de fen de mare. Apoi se urcă în verful co- păciului se mângăie puii. Adecă aceia erau numai doi, dar mari cât doi berbeci şi nu sciau încă sbura, numai atunci le da penele cele bune şi erau câte cu două capuri şi sciau grăi ca omenii. Bucuria lor că i-au scăpat de bălaur, că (Jiceau ei că de nu-i scăpa, acum îi mânca bălaurul, că îii tot anul pe asta vreme le mânca fraţii încât de-i mânca şi pre ei, se stingea nâmul pajurilor, că mâsa-i bătrână, ear pe tată-seu l'au omorit smeii. Acum se-mi spuneţi voi mie, cum se ajung eu pe lumea albă de aici? întrebă Ion.

— E, că-i ajunge lesne, că te-a sc6le mama, dar ne e frică că de bucurie că ni-ai scăpat, te-a şi înghiţi, dar nu-ţi fie frică, că iar te-a ţipa âa afară; acum bagă-te sub aripile nostre, că uite vine mama.

— Adecă numai văZii apropriindu-se o nămală de pasere cât un bivol, cu două capuri. Ea venia tot ţipotind de supărare, crepend că balaurul i-au mâncat puii; de groza lui fugise dela pui, ca se nu vedă până i-a mânca, că scia că sei apere nu pote. Când vedu înse grămada cea mare de hoit din bălaur, numai decât îşi gândi că cineva a mân- tuit'o de el, deci se aşeZâ pe cuib şi-şi întrebă puii: Dar cine v'a scăpat, puii mamil de spurcatul de bălaur?

— Ţi-am spune, mamă, dar ne temem că li mânca. — Ba nu, dragii mainiî, arâtaţi-mi pe mântuitoriul vostru. Puii ridicară aripile, şi pajura — cum vădii pe Ion — îl înghiţi de bucurie. Dar puii atâta plânseră, pană ear îl ţipă, mândru şi frumos precum fusese. Apoi îl întrebă: Se-mi spui om pe omeniă, ce-ţi sunt datore pentru binele ce mi-ai făcut ?

— Se mă scoţi pe ceea lume, pişe Ion.

Bucuros, dar tu trebue mai întâiu se încarci pe mine nouă piei d^i^l'jplto^^^f^fe'teitfe'Liline cu carne, că calea-i lungă, eu flămânzesc iute, şi de nu am brans destulă, suind slăbesc şi pot se cad se ne prăbuşim amendoi.

Ţi-oi câştiga, Zise Ion, şi numai decât se coborî jos merse cu oile la moşnegi şi le spuse, că uite a căpătai cărăuş, care se-l sc6tă la lumea lor, dar uite ce trebut se-i dee. Moşnegii se superară că Ion îi părăsesce, dar îr urmă ii şi Ziseră: Tot omul trage la casa lui, deci se învoiră se-l slobodă, ba încă-l lasă se facă carne din 30 de berbeci şi-i

dedură şi 18 bivoli, carnea se o pună pe pajură de merinde, ear în piei se pună apă şi ce scie că-i lipsesce.

Aşa făcu Ion. încărcă pajura de gândia că nici de jos nu s'a putea mişcă, dar era tare, se ridică şi sbură oblu'n sus cu el, şi când îi era fonie înturna capul de a drepta, şi Ion îi punea în gură câte un picior de berbece ori de bivol, şi când îi era sete înturna capul cel stâng şi-i turna apa în gură. Tot aşa au suit până li-se vedea afară, dar carnea; era gata şi pajura înturna capul se-i dea. Atunci Ion, ca

se nu slăbăscă pajura şi se cadă amêndoi în adêncime, scôte iute paloşul şi-şi taie din pulpele piciôrelor câte o bună bucătură, şi o dă pajurei. Cu aceea l'a scos până afară. Când au fost afară, a (Jis pajura: ce carne a fost, care mi-ai dat'o mai în urmă? Ear Ion îi spune: din pulpa piciorului meu. Ei, de sciam de una ca asta, că ţi-e carnea aşa dulce, tot te mâneam ; dar aşa, fiind-că mi-ai scăpat puii, te iert. Dar totuşi de atunci suntem cu pulpa din jos a piciorului tăiată, precum se vede până în piua de api. Pajura se slobopi apoi pe buricul pământului în ceea lume şi de atunci nu s'a mai arëtat p'aici, numai tipul ei i-l'a tipărit Ion Năzdravênul de lut pe bani, după ce a ajuns împĕrat, şi tipărit e până în pilele nôstre, spre semn că pajura l'a scos pe buricul pământului la deal, din ceea lume în asta. Ear Ion a plecat eu paloşul în mână prin pădure spre satul lui.

Mergând el aşa, - te miri pe unde s'a zărăstit, pe ce drum, destul că a '¿juris' la o' casa,' unde o muiere era învăluită cu văruitul. Da ce eşti aşa învăluită, lele? întrebă Ion. — Da cum n'oiu fi, că doră sciï tu, ce se gată p'aici, ori doră tu eşti de pe ceea lume? — Ce se gată lele, că eu nu sciu chiar nimic.

— Se vede că eşti un meteleu săhăstrit, respunse muierea fălosă, — doră trei uriaşi au scos pe fetele împăratului delà smei, şi acum preste câteva pile s'or cununa eu ele, Duminecă li e nunta, noi toţi ne gătim de nuntă. — Aşa? tjise Ion, mirându-se şi aducându-şi aminte de dragii lui fertaţi. Aşa! fătul meu, pise muierea, vepi tu şi te gată o ţiră, că tot norodul e chemat la nuntă.

— Şi ce di-l astăpi, lele? că bietul Ion şi pilele şi-le uitase.

— Ear muierea crepêndu-l atât de prost, bătii în pălmi şi ripènd cu hohot pise : Vai bată-te 'ntunerecul nopţii se te bată, da tăhul mai eşti! să nu scii tu nici pilele! E Marţi — mă, c'aşa a fost şi api e săptămâna.

— Mulţam dumitale, <Jise Ion, plecând mai departe. — N'ai de ce! d'se femeia, uitându-se după el şi gândind: cât e de voinic, de ar fi şi scuturat, ar plăti un sat!

Ion Năzdravenul de lut se duse până în satul lui, adeca acela acum era oraş mare. Nu mai află casuţa moşnegilor sei, nu mai cunoscea pre nime, nu-l mai

cunoscea nime. Deci ce-şi gândi, ce nu-şi gândi, că întră la un croitoriu: Bună cjiua, jupâne. Sănătate bună, voinice, dar ce cauţi pe la noi! — Am venit, jupâne, n'ai avea lipsă de un sodal, că şi eu sunt croitor.

— 0! bine că te-a adus Dumnedeu, respunse croitorul, că nu-mi văd capul de lucru, cu nunţile estea dela împărăţia, hai de mâncă ceva şi apoi ne-om apuca de lucru. Aşa şi făcură. Mâncară şi se apucară de cusut. Ion era năzdraven, ce nu scia el? Cosia de gândiai că cu acu'n mână s᷑a născut. Când fu de cătră seră, dice croitorul bătrânul către^aţf^: . ^hama ^a^ţi^^ p^ duc la fata cea mică a împeratuiui se o cerce bună-i va fi?" 0 periâ Ion şi în buzunariul hainei puse inelul ei cel de aur. Croitoriu! să duse cu haina, şi aceea plăcu fetei împăratului, că sta ca scrisă pe ea.

Când dă se o desbrace, cercă se vădă, nu cumva buzunarele sunt prea largi ori prea strimte ? Adecă acolo dă de inelul ei. Atunci de loc făcu altă faţă, că pănă'ntr'aceea era voiosă şi nici prea, voiosă că-i la părinţi, ear supărată că nu-i cu cel ce o scose dela smei.'Deci merse la tată-seu şi-i spuse, că tinărul care le-a scăpat pre ele dela smei, trebue că nu-i departe, că uite i-a trimis inelul ei în bu zunariul dela haină. Şi văcju şi împăratul inelul şi-l noscu. că dorâ era cu numele ei şi intrebă pe croitor: ju pâne, cine a pus inelul acesta în buzunariu? Ear croito riul respunse: Nu sciu, de nu'l va fi pus un melean, ce- ţin drept calfă de croitoriă. — En chiamă-l în c6ce, — <}ice împăratul. Şi fuga merse croitoriul păn' acasă şi ven îndată cu Ion cu tot. Când veni el, uriaşii erau la cină, dar când îl văpură, odată scăpară furcuţele din mâni. Fetele îl cunoscură şi ele, şi deodată săriră dela masă şi prinseră a-l săruta. Ear împăratul încă-l cunoscu şi-l pofti la cină. Dar Ion pişe: Vom cina îndată, numai se mă ră- fuiesc cu dumnialor, apoi se întorse către uriaşi şi pişe: En haideţi o leacă afară, jupânilor, se ne tragem răfuiala nostră cea veche, apoi — ce a da Dumnepeu, aceea va fi. Şi au eşit tuspatru afară, şi Ion a aruncat paloşul în sus, dar aşa l'a aruncat, de stelele-i făcură loc, se nu le taie, şi paloşul s'a dus tot în sus un scopot bun, apoi s'a îndreptat în jos ca fulgerul de iute şi când fu jos — ciors! odată tăia trei

capete de uriaş! Apoi îl luă Ion în mână şi pise: Noa hai fratele meu se te pun şi la hodină, că de când am plecat de acasă, mult am suferit noi doi. Şi şi-a pus paloşul în cuiu. apoi s'a pus la cină şi cinând li-a spus t6te întâmplările lui, — după cum vi le spuseiu şi eu, şi când gâtâ, adause: Acum puteti dormi în pace, că nu mai sunt nici smei, nici uriaşi, nici balauri, nici Omul-cat-sehio- pul cu barba cât cotul nu mai trăesce, pe toţi i-am prăpădit eu cu paloşul meu şi cu ajutoriul lui Dumnepeu.

A doua pi făcură nunta, că luă pe fata cea mai mică, apoi aruncă mărul cel de aur jos şi se făcu o cetate de aur, şi acolo petrecu multe pile şi bune cu nevasta lui. Ear socru-seu l'a lăsat împărat în locul seu, şi — de n'a murit, şi astăpi trăesce.

Ear eu v'am spus o minciună şi amu vă pic n6pte bună !

Cui. de **George Brâtean,** înv. în Vama, Ţera Oaşului.

12. Ion Porc-împerat.

A fost ce a fost, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti; a fost odată un împărat, şi împăratul acela avea împărătesă şi o fetiţă, şi avea slugi multe şi slujnice, ca gazdele colea, nu ca sărăntocii, şi o slujnică avea un copil ca de 4 —5 ani. Şi odată, colea în postul cel mare, când îs scumpe

9*

merele tare, i-a dat împăratul poruncă se-i curăţească doue mere se mânce cu pită, că-s bune de post, că p'atunci postiau şi împăraţii, nu ca acum, că nici mojicii nu ţin posturile. Dar numai doue mere i-a dat chiar împeratul cu mâna lui, bag-semă n'a fi nici avut mai multe. Destul, că slujnica prinse a le curăţi, er copilul ei — ca copiii — de n'are măr, mănâncă şi coji, şi tot bine-i, numai să ciofo- tească ceva ca purceii. Cum mânca el aşa coji de măr dela mumă-sa din polă, ciofotind ca un purcelaş, mă-sa-l nete- (Jesce cu dragoste pe cap şi <}ice desmierdându-1: 0 pur- celaşul mamil, purcelaş 1 Şi — minune! în minuta aceea copilul se făcu porc ca toţi porcii, cu patru piciore, cu codiţa cârligată, cu peri ţepoşi, cu urechile cioflicate, şi gro- hotind aduna cojiţe de măr de jos, cum picaseră din şur- ţul mâme-sa, care sări

ţipotind, când îl ve<Ju că s'a făcut porc. Acum ce să se sciă ea face? Ionuţul ei, din copil, se făcuse purcel 1 Apoi bine-i se glumescă mamele ? Feri

rv - lA o • j -ii i) . . i- • -

Domne! Aşa, porc nind copilul, nu'l a mal putut ţine în culină şi prin casă ca până într'aceea, ci a fost nevoită a-l trimite la câmp cu ciurda satului. Dar atâta l'a şi mai văcjut! Că purcelul, cum s'a văcjut la largul, în câmp, n'a stat în porci, ci s'a tot dus grohotind şi coviţălind, pan' a ajuns în pădure. Acolo, într'o poiană frumosă,' era o căsuţă mică, în care trăia un biet de moşneag-, singur singurel, ca cucul; n'avea nici babă, nici copil, nici ceva gă- liciore, nici mâţă'n vatră nu avea. La moşneagul acela a tras purcelaşul. Bucuria moşneagului, că are şi el acum la bătrâneţe, ce nu avuse nici când. Şi unde nu prinse a îmbucături pe purcelaş, cu ce avea mai bun, cu ce mânca şi el, şi-l culca în casă cu el, ca nu cumva se vină vre-o dihane de lup se-l lase fără purcel.- ţ)iua îl purta tot cu el, colea-i scutura dintr'un stejar ghinde, dincolo-i scutura din- tr'un fag jir, pe lângă părâu din aluniş îi aduna alune, şi purcelaşul tot ciofotia cât era (Jiuliţa de mare, şi se făcuse mare şi frumos şi blând ca oia. Aşa trăiră ei multă vreme.

Moşneagul nici nu-i picea altcum decât copile. Odată numai aude moşneagul ce nu aupise nici când: porcul lui prinse a da glas de om şi pice moşneagului: tată. Bucuria moşneagului acum era şi mai mare. L'ar fi băgat în sîn de drag ce-i era. Totă piua povestiau. Odată n'are moşneagul ce mai vorbi, ci gugulindu-şi băiatul îi pişe în glumă: Acum eşti mare, fătul meu, acuşi te-a însura tata. Porcul se uită la moş şi respunse: Bine pici tată, mi-a venit vremea se me însor, du-te la împeratul şi-i peţesce fata pe sema mea.

Moşneagul încremeni, când aupi una ca asta; el numai glumise, şi copilul ia gluma de bani buni; deci se gândi: se-l însor, dar cum se însor eu un porc? Că bine că vorovesce ca omenii, dar pentru aceea el tot porc rămâne; apoi — se picem că-i chiar om, chiar copilul meu, cum aşi cuteza eu se-i cer chiar fata împăratului, eu care nici mâţă'n vatră nu am^nec^ţn^o găină. ori.^aH, ceva?. Şi când se găta se i-le spunîf aiesteVn^ îi tăia

graiul: Sciu ce gândesci, tată, dar nu-ţi face dumniata capul călindar şi mintea sfredel cu gânduri de acestea, mergi numai şi-mi peţesce fata împăratului, că alta nu-mi trebue, ear neînsurat nu-ţi mai rămân, şi pace şi sănătate!

Ce să se scie face bietul moşneag? Ar' merge — se teme că împeratul ori l'a lua de nebun şi l'a închide în casa smintiţilor, ori va crede că-i batjocoresce curtea şi l'a închide într'o temniţă, de acolo i-vor putrepi ciolanele, de nu cumva l'a chiar spânpura! N'ar merge, — se teme că copilul lui cel scump va lua lumea'n cap de supărare şi iar va rămânea singur ca cucul. Aşa să frămenta bietul moşneag în mintea lui, dar porcul nu-i dedii mult răgaz, de gândit, ci-i mai pise:

Nu sta atâta pe gânduri, hotăresce-te odată şi-mi spune ori că mergi, ori că nu mergi.

— D'apoi, ducu-m8, duc, dragul tatii, măcar că bine văd că nu fac bine,

— Ba bine, tată, vedé-vei dta că va fi bine.

Ce ţi-i mintea sglobiva de copil! se gândi moşneagul luându-şi toiagul, apoi îşi luă pelăria de pe cap, făcîi trei cruci lungi, dise un Dómne-ajuta şi porni încetişor, după ce băgă copilului minte în cap se grijescă de casă, se nu le fure cineva ceva, — ca şi când, Dómne apără, ar fi şi avut dela cine ce fura!

Cât ţinu drumul din pădure şi până la satul împăratului, se tot gândia şi să resgândia cum se începă, ce se dică, ca se nu supere faţa luminată a măritului împărat. Ear când fu acolo: bâtă! rămase mut când védü ce nu-i mai vădură ochii de când e; mândrenii şi scumpeturi, cum numai la împăraţi se pot vedé. Nu-i vorbă, cam cu greu străbătu până înaintea feţei ímpératului, că sciut lucru este, că căţeii cei mici de pe de laturi sunt mai fuduli decât stăpânii lor; dar în urma urmelor, după ce le spuse c^fu^o „ ¿ea^, 1 „?ᵘ luminatul ímpérat, îl lăsară în palută. Impératul era un om înţelept şi drept, dar se vedea a fi om straşnic în mâniă, aşa-l arătau ochii. Cum vé(Jú pe moşneagul zăpăcit, îi diˣᵉ lin şi liniştit: Ce veste ne aduci moşule? Ear moşneagul numai decât prinse inimă şi suflet şi începu a-şi da solia, că: Se ierte înălţatul şi luminatul împărat, am şi eu un cotângan de fecior, se apucă holteieş, şi nu-mi dă dóué cu dóué se vin şi se vin până la înălţatul împărat se-i cer coconiţa de muiere; în zădar i-am (Jis: Mă băiate, fi cu minte, că noi nu suntem neam de împărat, el mi-a respuns că: de nu suntem, putem fi. Acum se nu se supere înălţatul împărat dacă am venit se împlinesc pofta copilului meu, că mi drag pârlitul, că numai pe el îl am, apoi scie înălţatul împărat, că un părinte ce n'ar face pentru copilul seu ?

— Nu mé supăr, moşule, nici decât, că de când e lumea a fost aşa; fetele s'ar mărita, ear măritatul aştâptă luat, şi luatul aşt0pţă peţit, ear a peţi numai feciorii au drept, fetele trebue se primescă eu cinste şi cu omenie ori ce peţitori, dacă cumva nu-i prea departe de la hal pân la pal. Dar uite, moşule, că ai venit astăpi nici un rău nu ai făcut, numai cât mai mult se nu cutezi a face lucrul acesta, dacă feciorul dtale nu s'a lega că mi-a face trei lucruri, care le voiu pofti eu dela el; 99 de peţitori a avut fata mea, că numai pe ea o am, şi nici unul nu mi-a făcut

lucrurile care i le-am cerut, şi la toţi le-am pus capetele în pari, uite colo şi numără, 99 de pari cu capete de om! Dacă feciorul dtale nu mi-a putea face lucrurile, care i-le voiu cere, atunci mai bine dee-ţi pace, nu te trimită pe aci, că precât sunt de drept, pe atâta sunt şi de ne milostiv, cu cei îndrâsneţi şi cutezători. De scire am dat în t6tă ţera, că eu nu mă uit cine e peţitoriul fetei mele, fie bogat ori serac, de neam mare ori de neam de jos, numai se-mi îm- plinescă lucrurile care i-le cer, că-l iau ginere şi-i dau jumătate împăigi^^ar^ ¿M^al^nfversiiy'£itriry^iiif ar ap0i bine se-şi bage mintea'n cap feciorii, să se uite şi ei ce pot şi ce nu. Acum poţi merge moşule, şi mâne, de vrei se fim cuscrii şi se lăgă copilul dumnitale că mi-a împlini cele trei lucruri, vei veni înc6ce; de unde nu, — nu-i nici o supărare. Numai eată-ţi spun! Nu te băga în joc, de nu scii juca, că te-i resturna!

Moşneagul şi-a luat remas-bun şi a plecat cu inima liniscită, că doră va putea face pe copil să se ogoie, se nu-i mai sburde mintea pe la fete de împărat. Tot gândindu-se, cum se-şi desmânte copilul, eâtă se trepesce acasă.

— Da cum ai umblat, tată? întrebă porcul, aşa că nu te-a tăiat împăratul în cap?

— Nu, dragul tatii, nu m'a chiar tăiat, dar mi-a spus rafta, că se ne lăsăm de astfel de gânduri.

— Cum aşa, tată?

— D'apoi, aşa, că nouădeci şi nouă de peţitori au avut fata şi la toţi li-a pus împăratul capul în par, că nu i-a putut face nici unul cele trei lucruri, care le cere împăratul, şi mi-a spus aşa: Du-te moşnege acasă, şi nu-ţi sburde mintea la stele, că fata nu-mi voiu da-o făr la acela, care mi-a face trei lucruri mari; de-i mai cuteza se vii se-mi ceri fata, te pun se-mi faci acele trei lucruri, şi de nu le vei pute face — jos cu capul, pentru cutezare !

— Şi ce vor fi acele trei lucruri, tată ?

— D'apoi nu l'am întrebat, dar lucru curat nu pote fi, după ce din 99 de peţitori, tot unul ca unul, nici unul nu i le putu isprăvi.

— Du-te tată şi-i spune, că eu i le voiu face, fiă acelea ori ce lucruri ar fi, numai apoi se-şi ţină vorba, se-

mi dee fata, că de unde nu, cu mine nu sciu cum va scote-o la cale.

— Vai, dragul tatii, dar nu ţi-ar fi milă se scii, că pentru sburdălniciile tale mi-am pus capul?

— Nu te teme, tată, nu-i dracul aşa negru cum îl fac omenii; Mfe-Vto fi'îirtEfii 'şi-ide wjtiitiiiînip^fatiilui, du-te dumniata numai şi-i spune că eu sunt gata a-i face cele trei lucruri, numai se-ţi spună, care's ? Dar apoi se nu facă cumva se nu-mi dee fata, că atunci nici în gaură de şerpe nu se pote ascunde dinaintea mea.

Mai cercat'a bietul moşneag se-l desmente, dar cu cei sglobii cine s'o potă scote la cale? Ei pe ce întuncă, ţin morţiş, (Jisa ăluia: ori îşi pun capul, ori îşi umplu sacul. N'avu încotro, ci a d6ua (Ji trebui se plece bătrânul iar în peţite. După ce ajunse în satul împăratului, începu a se căi c'a plecat de acasă, dar aci fiind odată, îşi qlise: Acu tot atâta-i, tot c'o morte-s' detor, cine scie ce s'a mai alege şi din una ca asta, eu voiu spune împăratului din fir în păr cum mi-a <Jis feciorul, apoi — fiă Domne voia ta 1

Când îl veiju împăratul suind treptele, începu a rîde cu hohot, şi — nici nu asceptă până-i va da bătrânul bi-neţe, — ci-i cjise în chip batjocoritoriu : Ţi-ai urît cji 1 ele moşnege, ori ce mai umblii pe la curţile mele?

— Ba — respunse moşneagul, — se ierte înălţatul împărat, eu am venit cu gândul, se ne incuscriin; poruncesce, ce se facă feciorul meu, şi de nu va împlini, aci e capul meu şi al lui: dar de va împlini poruncile, atunci nu cumva se-ţi calci vorba şi se nu-i dai fata, că grozav s'ar supăra bietul melean, apoi scil Măria Ta, omul într'o supărare multe prostii p6te face.

— Hm! pise împăratul zimbind, dar cu aspru mă mai iai moşule, puţină încredere ai tu în vorbele unui împărat, se vede că n'ai mai avut de lucru cu împăraţi până acum; se sciî, moşule, că un împărat ce pice, e pis, apoi fie bine fie rău, tot atâta-i. Eu vorba nu-mi voiu călca-o ; de mi-a împlini poruncile, ginere mi-a fi, ear tu cuscru; de unde nu, — capul în ţepă!

— Şi care ar fi poruncile, luminate şi înălţate împărate ?

— D'apiM,; m(ti^ulec'(îek1J. ditotâiuypfi)lf'Hm€ă'li(ii| Sto, că până mâne dimineţă curtea asta, ce o vepi, unde

suntem noi acum, se fiă totă într'aurită, şi pe din lăuntru şi pe din afară; dacă astă poruncă mi-a împlini-o, vino se-ţi dau şi celelalte ; dacă nu, — şi din gaură de şerpe vă scot şi vă ucid, priceputu-m'ai ?

— Priceput, Măria Ta, pise moşneagul, şi apoi îşi lua remas-bun şi porni încetişor către casă, gândindu-se : Mi-am făcut de lucru cu dracul. Ce am avut eu, om bătrân şi nebun, se umblu după gura nebunaticului de copil ? N'am putut muri liniscit în bordeiul meu! mai bine a fi cu capu'n par? Numai dracul mi-a trimis purcelul acela la casă, ori că el însu-şi a fi ucigă-l toca. Dar fiă ce a da Dumnepeu, m'am băgat în horă — şi trebue să joc, de o fi se mor din asta, — tot c'o morte-s' detor.

Gândindu-se el aşa şi resgândindu-se, numai se trepi acasă. Porcul era afară şi încă de departe-l întrebă: da ce veste aduci, tată?

Veste bună şi nu prea, dragul tatii, că cu împăratul nu sciu <Jeu eu cine va pute-o scóte la cale, că ce cere el, dracul că-i drac şi par'că s'ar speti de s'ar încumeta a-i face.

— Şi ce cere, tată?

— D'apoi dice, că pănă mâne diminâţă curtea lui se iiă şi înlăuntru şi pe din afară într'aurită, dar suflet de om se nu védă în aretul acela lucrând; acum ce cjici, póte-se una ca asta?

— Numai atâta cere ? 0! culcă-te liniscit şi te hodinesce, că va fi ce-a vrea Dumnedeu.

Bietul moşneag, cum era şi bătrân şi obosit de cale, cum puse capul pe aşternut, cum adormi ca dus din lume; ear porcul, ce făcu, ce nu făcu, destul că dimineţa, când se sculă moşneagul, îi d'se rîdend:

— Da ce-ai visat tată ? N'ai visat cumva cu împăratul ? Acuşi veţi fi cuscrii!

— Ba chiar tot cu el am visat, dragul tatii, şi tot rău şi nimic bu^Wl*! ˪^ᵛffáᵇʸifeᵇW&ᶜ¹liime capul cu peţitul pe la fete de împărat!

— Nu te teme, tată, du-te numai şi ve(Ji, a<Ji ce-a mai dice împăratul ?

— Iară se mă duc? 0 sărac de dilele mele! D'apoi întrauritu-i-ai casa pe din lăuntru şi pe din afară?

— Du-te numai, că-i vedea dumniata.

— D'apoi ori mă voiu duce, ori mă vor duce, dar mai bine mă voiu duce eu, şi de voiu vedé că nu-i sunt caprele acasă, mă voiu ruga de iertare; ear de'l voiu vedé în voia cea bună, iar i voiu cere fata.

— Bine di°i tată, aşa se faci.

Şi se luă moşneagul la cale, dar d'abia eşi din pădure şi-i strălucia înainte mai avam decât sórele, colo către satul împăratului. După ce mai călcâiă o postată de loc, i se ivi ochilor curtea împăratului, dar nu altmintrea fără ai fi jurat că-i alt sóre, de lucitóre şi de întraurită ce era. Acum moşneagul prinse curagiu, era fălos de puterea feciorului şi păşia mândru şi întins pe drum ca un junişan, ar fi vrut să se întelnăscă cu cineva se-i potă spune, că uite feciorul lui a făcut mândrenia aceea la curtea împăratului şi că acuşi vor fi neam cu împăratul, dar nu în- telni pe nime. Şi cum, rogu-te, putea întelnî pe cineva, când totă lumea era adunată în satul împăratului şi se uita la curţi ca la lună nouă; nu se puteau destul mira de ceea ce le vedeau ochiî. De abia putu străbate moşneagul prin mulţime, ear când fu aprope de împăratul, strigă fălos: Place-ţi, înălţate împărate, cum ţi-a împlinit copilul meu porunca?

— Place moşule, forte-mi place, şi — de va împlini şi celelalte două porunci aşa, atunci ne încuscrim, dacă înse nu, — sciţi ce vă aşteptă.

— Bun e cel de sus, înălţate împărate, milostiv şi puternic este Domnul, sciu că doră nici celelalte porunci nu vor fi mai grele decât asta.

℁ Bel, Cluj/ u . . , . . .

—- Nu, moşule, pentru un voinic ca feciorul teu şi eu chibzuesc că n'or fi prea grele ; amu mergi acasă, şi vepi tu valea asta ce curge pe dinaintea curţilor mele? Până dimineţă se fie totă de argint, în ea se înnote pesci de ar- gint. ear pe ţermuri se fie pomi de argint şi în ei se cânte paseri de argint, paseri de tot feliul moşnege, pomi de tot feliul, dar t6te tot de argint; amu poţi merge.

Şi iar plecă moşneagul către casă supărat, dar tot nu aşa tare ca în celelalte renduri; el îşi gândia: cum a făcut feciorul meu miropănia cea de auriturâ multă, cum se nu potă face şi argintăria ce i se cere? Dar iarăşi se gândia: dar de n'a putea face ? Atunci-i atunci!

După ce ajunse acasă, spuse feciorului tot ce avea de spus, ear feciorul îl mângâia şi-l îmbărbătâ se nu aibă nici o frică.

Şi drept că preste nopte, ce făcu, ce nu făcu porcul, destul că dimineţă când merse moşneagul la împăratul, valea, ce curgea pe dinaintea curţilor împărătesei, era numai de argint, cu ţărmuri de argint, cu bolovani de argint, în apă pesci şi brosce de argint, ear pe ţermuri pomi şi rechiţi şi plopi şi arini de argint şi în ei cântau paseri de argint, ear în năsipul cel de argint de pe ţărmure furnicau viermuleţi şi furnici, şi ţinţari şi mii şi milione de musce, tot de argint. Se bucură moşneagul, când vedu că copilul lui împlinise porunca mai pe pont de cum îi fusese dată, şi când audi lauda mulţimei de omeni, ce se adunase să se mire de ce le văd ochiî. împăratul încă era la vale şi se mira şi el de ce-i vedeau ochiî. Cum zări pe moşneag făcen- du-şi loc prin mulţime, îndată-i eşi înainte, şi dându-i mâna dise: Fii sănătos, cuscre! îmi place lucrul Aiului teu, acum numai o probă, — şi apoi facem un ospăţ cum n'a mai fost de când e lumea lume, cât toţi se ne pomenescă că ne-am încuscrit.

— D'apoi bine a fi Măria Ta, că deu şi noi de mult tot colindăm pe la curţile Măriei Tale.

— HmPDe [illegible] 1[illegible]fean&escb-te la cei 99 ce şi-au lăsat capetele zălog!

— Apoi, dâră pe noi ne-a feri Dumnezeu de una ca asta, dar rogu-te, ce poruncă ne mai dai, ca se mă grăbesc cătră casă, se spun feciorului să se apuce de lucru, de va fi cu putinţă; de unde nu, — fie Domne voia ta!

— Vei merge moşnege acasă şi vei_şpune_ feciorului teu, că până mâne dimineţă poftesc se fia dela curţile mele până la voi acasă un pod oblu ca lumina făcut tot de aur, pe lângă el tot feliul de pomi de aur, ear în ei se cânte tot neamul de pasări de aur. Dacă acesta va fi gata, atunci mâne dimineţă să şi plecaţi amendoi gătiţi de nuntă, ca la noi tote vor fi gata. Dacă nu va fi gata podul, după cum dau poruncă. — ce se mai întindem vorba — sciţi voi ce vă aşteptă! în- ţeles'ai, moşnege ?

— înţeles, Măria Ta!

— Acuma-i acum! se gândi moşneagul, plecând încetişor cătră casă. După ce-ajunge acasă, vedi bine,

spuse feciorului porunca împăratului, ear acela se bucură mult şi respunse: Aşa dară gătă-te de nuntă. Adecă mai întâiu te odichnesce una bună, că apoi mâne seră ai se joci pe cuscra şi pe miresa.

— Vai, dar nebun eşti, dragul tatii! Unde-ţi sburdă ţie mintea! Mă, eu nici acum nu cred că-ţi va da împăratul fata, după ce vei face şi podul, că tu fetul meu, vepi bine că n'ai formă de om, ci formă de porc! Numai în. zădar ni-a fi totă truda!

— Nu te teme, tată; dumniata mâne te încuscresci cu împăratul, şi pace şi sănătate, acum pune-te la hodină.

A doua pi în piori de dimineţă se trepi moşneagul din somn, dar nu-şi crepii ochilor ce văpu, şi gândia că numai buiguiesce în vis; şi Cum nu? că se vedeţi dvostră, nu-i lucru mic a te culca sera într'o căsuţă sărăcuţă şi a te trepi într'o palută mai pomposă decât a împăratului! Şi aşa era casa^îp. ^cjire; ^„^^¡^ft^^i, într'adevăr mai pomposă şi mai^ogâtăaec^t^îi^peratijlui^încât par' că se temea bietul moşneag a se şi uita giur împregiur desine, nu cumva se cadă cutare iconă ori oglindă scumpă de pe păreţi şi să se strice. Cum sta el aşa îmbuimăcit, eată că se deschide uşa şi porcul întră rîpend şi picend: Bună di- minâţă, tată, dar cum te-ai odichnit? Ce ai visat? Par' că nu-ţi vine se te mai cobori din perini? Aşa că-i mai bun patul ăsta decât laviţa golă, pe care dormiai până acum? Vepi că-i bine se fii cuscru cu împăratul?

— Dar nu mă nebuni atâta cu cuscrenia, că eu unul nu o cred, pe lângă t6tă hărnicia ta. Mă, împăraţii cu împăraţii se îneuscresc, apoi se fi tu chiar cu stea de aur în frunte şi el nu-ţi va da fata; necum că eşti în formă de porc.

— Bine tată, bine! Eu numai atâta-ţi pic, că api vei fi cuscru cu împăratul.

După ce se sculă moşneagul din pat şi umblă din chiliă în chilia prin palutele cele multe, dând cu ochii de o oglindă mare-şi ve<Ju faţa şi se minună vecjendu-se îmbrăcat colea domnesce şi gătit ca de nuntă, şi nu sciuse nimic cine şi când l'a gătit aşa frumos? Apoi după ce eşi afară şi vădu grădina, ca şi a împăratului, ear un drum ducend oblu ca lumina până la curtea împăratului şi

de asupra lui un pod de aur şi pe lângă el pomi de aur şi în pomi paseri de aur, dacă le vădii tote aceste, apoi dise cătră fecior: Acu par'că-mi vine a crede,-că va fi ceva din lucru, pagubă numai că eşti porc!

— Bun e Dumnezeu, respunse feciorul, hai să mergem la împăratul, dumniata înainte pe podul ăst nou şi eu după dumniata, că aşa se cade; şi cine te-a întreba că eu cine sunt? răspunde numai, că eu sunt copilul dtale.

Aşa şi făcură, se luară pe podul cel de aur, care ducea din pădure dela casa lor — care acuma încă se fă- cuse frumosă ca şi a împăratului — şi merseră aţă la cur- ţile împăratului. Paserile cele de aur cântau frumos, din pomii cei <18 'ailr,[1] câi^ 'sl'oblAîttî![1^1] taflfri Iha pe podul cel de aur, ear lumea sta uimită şi se mira la mândrenia ce-i vedea ochii, dar mai tare se mirau cum cuteză moşneagul se mergă pe acel pod scump cu un porc după el. Când ajunseră la curtea împăratului, acolo aflară iară lume multă, mai vărtos crai şi împăraţi din satele vecine, că pe atunci în tot satul era câte un împărat. împăratul cu îm- părătăsa şi cu fata împăratului şi cu totă curtea încă aştepta se v6d& cât mai curend pe Fătul-frumos, care făcuse atâtea năzdrăvenil. Moşneagul cum sosi, îşi luă frumos pălăria de pe cap şi dete bineţe, ca un om de omeniă; ear împăratul, cum îl vă<Ju apropiindu-se, îi di[se] prietinesce Voinic eşti, cuscre, dar cum vii?

— Cum mă vedi, cu ochii verdi, cuscre, respunse moşneagul voios; doră nu-ţi place podul ce ţi l'a făcut co pilul meu?

— Ba-mi place, dar unde-ţi este feciorul?

— Aci-i, cuscre, eată-l cât e de mare şi de frumos

— Vrei se-ţi baţi joc de noi, moşnege? ori ce-mi vil tu cu porci înainte?

— Nu-mi bat joc, Măria Ta, acesta e copilul meu, acesta ţi-a împlinit tote poruncile, pentru acesta am umblat a p'eţi; de nu crepi, întrăbă-l se-ţi spună.

— Tu eşti feciorul moşneagului? întrebă împăratul pe porc.

— Eu, luminate şi înălţate împărate!

Aupind aceste vorbe din gura porcului, toţi cei de faţă se minunară şi-şi gândira: Acesta-i un năzdraven.

Împăratul numai decât se trase cu sfetnicii şi cu căsenii într'o chilie şi sfătuiră, ce-i de făcut?

Unii diceau una, alţii alta, ear un sfetnic mai bătrân <Jise:

înălţate împărate, ţi-ai dat vorba, că acela ţi-a fi ginere, care ţi-a face cele trei lucruri, care i le-i cere; nouăpeci şi n6uă de voinici unul că altul şi-au pus capul şi nu ţi-au putut ifi^ifi'^fâ?■ttrţil'l^W ; de nu te-i ţină de vorbă, — el ţi-a pune şi capul. Ţineţi minte ce vă spun eu, ăsta-i un năzdraven, şi — ori că s'a prefăcut porc ca se ne amăgească, ori că-i sub ceva blăstem, te miri până când, pote până s'a însura, şi atunci iar se face om. Dar fiă cum va fi, ca se nu vină rele preste ţără şi preste Măria Ta, mai bine ia-l ginere.

Aşa (Jicem şi noi — respunseră ceialalţi sfetnici.

— Apoi, dacă asta-i părerea v6stră, aşa se fiă! respunse împăratul. Apoi chiămară pe moşneagul cu feciori-seu înlăuntru, până se vor face pregătirile de nuntă, şi toţi se mirau de înţelepciunea porcului, dar nime nu cuteza se-l întrebe: cum de-i el în formă de porc? "Colea mai de cătră seră se şi cununară, ea când să se pună la cină ; colea după ce însără bine, porcul ce făcu, ce nu făcu, se duse până afară, şi când veni — era un voinic mândru şi frumos de se mai ai doi ochi se te uiţi la el. Bucuria fetei, bucuria împăratului şi a împărătesei, dar bu- curia moşneagului! El, séracul, de bucuriă a şi murit, l'a lovit guta. Dumnezeu se-l ierte şi se-l odihnésca, ear ceia- lalţi au repezit un ospăţ numai ca ei, până mai în alba diminâţă, când vă<Jură ca mirele ce făeii, ce nu făcii, eşi până afară şi când întră iară, era porc ca toţi porcii, numai cât scia vorbi. Nime înse nu mai era supérat pentru aceea, sciind că la vreme de mare trebuinţă el se face om ca toţi omenii, încă mai voinic.

După nuntă, cei tineri s'au tras la casa cea din pădure a mirelui, ear cei bătrâni remaseră tot în sat ca şi până într'aceea. Ginerele împăratului <Jiua era porc şi dormia intr'un unghiu al casei, ear sără eşia din pelea cea de porc o punea sub pat, şi rămânea voinic numai ca el. Atunci apoi se lua şi mergea cu soţia pe podul cel de aur

la cină la socrii, după cină veniau împreună acasă şi se culcau şi dormiau până-n d'alba dimineţă, când el iar lua pielea cea de porc pcjiifi{ şi i doririia tótá .^iua^ ^r^că ^jude nu dormia, povestia cu nevasta lui, dar 'tot "din pielea'1 cea de porc. Multă vreme trăiră ei aşa, şi nevestei nu-i era urît de el, dar drăguţa de socră ca sócrele, se pune şi învaţă pe fa- tă-şa, ca odată, când va vedé că-i dórme bărbatul, să se scobóre din pat şi se-i arunce pielea cea de porc în cup- toriul cel de copt şi se-i dee foc. Ceea, minte brudiă, gândi că aşa va fi mai bine, că atunci bărbatu-seu- tot om va fi (Ji şi nópte, nu s'a mai puté face porc, deci făcu cum o învăţâ mumă-sa. Dar vai reu se păcăli! Gă diminéta, când i-se tre<Ji bărbatul şi simţi mirosul şi sfara de peri de porc, se supără de morte şi <Jice cătră nevastă-sa: De ai făcut din capul tău —- reu cap ai avut; de te a învăţat cine-va se faci lucrul acesta, rău te-a învăţat şi binele nu ţi-a voit, căci fiind că tu ai cutezat se faci lucrul ce ai făcut, mă voiu duce şi dus voiu fi, până la capătul lumii, la locaşul Ciumii, dar nici tu nu vei avé copil până nu voiu mai pune odată mâna preste tine, se te cuprind în braţele mele. picând acestea, el a plecat din casă supă- rat şi numai decât şi-a perdut urma, ear muierea lui re- mase de tot necăjită, şi când se desmeteci o ţiră din întristarea, ce căpuşe preste ea, şi eşi afară se văpă încotro i-a plecat bărbatul, se-l chieme, se-l rôge de iertare, atunci numai vĕpù, că curtea cea minunată a lor piere şi în locul ei rămâne o căsuţă sărăcăciosă, ear podul cel de aur, ce ducea până la curţile împăratului, încă piere şi în locul lui remâne numai o cărăruşă bătucită, cât mai nu puteau merge pe ea doi omeni alăturea. Acum se pune nevasta mea pe plâns şi pe dăolit, dar înzădar ; ceea ce omul îşi face, nime nu-i pôte desface. Apoi, văpând că aci în codru nu are nici cu ce trăi, nici cu ce se mângâia, se puse la cale şi merse aţă la curţile tătâne-seu, la ale împăratului, tot plângând şi văetându-se, de gândiai că nu alta, fără o se leşine de supărare.

Dacă ajunse acasă, începu încă delà portă tot intr'un suflet : Bine^ myă^i mamă ! M^u ^ păcatele şi te-am ascultat, şi acum lon al meu s a dus în lume şi m a blă-

stămat se nu am copil până nu m'a cuprinde în braţele lui ; acum ce se mă sciu face?

împăratul încă era năcăjit, el presimţise de diminăţă că ceva reu s'a întâmplat la cei tineri, când vĕdù perite tôte frumseţile şi scumpeturile, ce i-le făcuse ginere-seu, pău' a nu-i lua fata.

Dar acum ce era de făcut?

Fata îşi luă şepte rânduri de haine şi şepte părechi de încălţĭi şi bani câţi putù redica de jos şi se duse duse, tot întrebând, că unde-i capătul luinei şi locaşul ciumei, dar nime nu-i scia spune, în care parte se află. Şi s'a tot dus până şi-a cheltuit toţi banii şi şi-a stricat tôte rândurile de haine, de nu mai avea numai care erau pe ea, şi acelea-i erau stricate de nu o mai cuprindeau. Şi mergând aşa, eşise din lumea cu omenii şi ea merse tot înainte până' vĕpù o căşuţă. Bucuria ei, că va afla pe cineva se mai întrebe. După ce întră înlăuntru, află o babă mică sprin-

tează: era Mama Vântului, care cum o văJu, bătu în pălmi şi fluera una cu mirare, clătind din cap, apoi o întrebă: Vai, draga mătuşii, dar tu cum de-ai ajuns aci, unde om pământean de când lumea şi pământul n'a mai fost?

— D'apoi aşa şi aşa am umblat, mătuşă, şi acum merg până la capătul lumii, la locaşul Ciumei, doră voiu da de bărbatul meu cel bun, se pună mâna pe mine, se mă cuprindă şi se mă uşurez.

— 0, draga mătuşii, nici de nume nu i-am audit, fără stăi o leacă şi te odichnesce, că îndată va veni acasă feciorul meu, Ventul, doră el va sci se te îndrepte.

Şi nu mult trebui se aştepte, şi numai vădu venind un făt frumos într'o căruţa de aur; era Vântul. Mumă-sa l'a întrebat, daca nu scie el cumva, unde-i Locaşul Ciumei din capătul lumei? Dar el a răspuns că nu scie, fără fiindu-i milă de biata femee, i-a dat carul lui cel de aur se mârgă cu el până la sfânta lună, doră ea-i va sci arăta calea. Ear Mama Vântului i-a dat un şo'recuţ "şi i-â d'is: Du-l cu tine, draga mătuşii, că te miri de ce-ţi va fi bun pe calea cea lungă.

De aci şi-a luat nevasta sănătate bună şi s'a dus cu carul Vântului până la sfânta lună. Dar nici sfânta Lună n'a sciut'o îndrepta la Locaşurile Ciumei din capătul lumei, fără i-a dat o nucă de argint şi carul ei-cel de argint, se mergă până la sfântul Sore. La sfântul Sore a ajuns chiar când acela era spre apunere. Şi i-a ascultat jalba şi i-a fost milă de biata muiere, dar i-a respuns că el nu scie, fără de pote se aştepte până dimineţă, că atunci o ia cu el în căruţa cea de aur şi i-a ajuta se caute. Dar biata muiere a dis: Rogu-te, sfinte Sore luminat, cum se pot eu zăbovi atâta?

Dacă nu poţi aştepta, dise sf. sore, atunci du-te până la luceafăr, doră el te-a sci îndrepta; eată-ţi dau căruţa mea cea de aur şi o nucuţă de aur, te miri la ce-ţi va fi bună în calea cea lungă.

în scurtă vreme ajunse biata muiere până la casa Luceafărului. Luceafărul chiar se gătia să se culce, când a văJut intrând la el în ogradă carul cel de aur, dar văcjend că-i nimeresc ospeţi, iute s'a dus afară se ve<Jă cine-i? Cum eşi afară, fata din căruţă îl şi întreba: Sfinte

Luceafere, nu cumva scii unde-s locaşurile Ciumei din capătul lumei, că mor de n'ajung curend păn' acolo.

— Sciu a ce umblii, (Jise Luceafărul, capătul lumei e dincolo de mare, na numai decât o corabie şi treci, şi şi nuca asta pistriţă, te miri, de ce-ţi va fi. bună în calea ce-ai pornit.

Şi s'a luat biata muiere cu corabia, şi sburâ preste mare ca gândul, şi pe dimineţă era la capătul lumei la Cetatea Ciumei, dar hainele-i erau rupte, prin ciobote-i eşiau degetele şi părul prin naframa din cap, deabia se mai mişca de obosită ce era, şi numai din când în când mai putea r^suf}a d,e, gstenpală Când întră în cetate, împăratul[1] cu"imperatesa^ chiar mergea la biserică. Ea a cunoscut pre împăratul, că era chiar bărbatul ei, dar el n'a cunoscut'o. Un slugoiu a alungat'o din drum ca pe o ţigană, se nu-i fiă grăţă împărătesei de ea. Acum se gândi: cum se dau eu faţă cu împăratul şi se-l fac se pună mâna pe mine, ruptă şi sfârticată cum _şunt? Gândind ea aşa, îi căcju nuca cea de argint din sin cum îi era cămeşa numai ciur, şi desfăeendu-se nuca în două, din ea eşi un rend de haine de argint, numai ca ele. Ea nu stete mult pe gânduri, îmbrăcă hainele cele de argint preste ale ei cele sfârticate şi întră şi ea în biserică. De unde se-şi mai potă împărătesa lua ochii de pe ea! De abia aştepta se gate popa cu slujba, se dee'n terg cu străina. Cum eşi din biserică, cel dintâiu lucru îi şi fu se» cheme străina la curte, se o omenească şi se-i vencjă ei hainele cele de argint. împăratul nu scia nimic. Străina spune împărătesei, că bucuros i-a da hainele cele de argint, dacă o va lăsa preste nopte singură în casa, unde dorme

înălţatul împărat. împărătâsa s'a învoit. Acum biata muiere de abia aştepta se vină sără, doră doră va putea face pe bărbatul ei deodată, se pună mâna pe ea, se o cuprindă în braţele lui. Sera veni. împăratul se culcă, dar adormi ca dus din lume, că împărătesa-i băgase somn în vin, şi-l adormise să nu se trezescă până-i vor ajunge râpele so- relui pe cap. Biata muiere, ce-i drept, fu băgată apoi în casa unde dormia împăratul; dar ce folos, că el nu o aupi, ori cât îl ruga ea se-şi facă milă şi pomană se o cuprindă cu mâna preste mijloc. Plâns'a biata muiere, văietatu-s'a, dar înzădar, el dormia ca mort. Colo în piori de pi a mers împărătâsa la ea şi a scos'o de acolo. Atunci apoi a că- put săraca de obosită şi a adormit şi ea până către prânpu, când aupi clopotele trăgend la biserică. Atunci iute sări în piciore, dar din sinu-i se turdulică nuca cea de aur şi se desfăcu oblu în d6uă. Adecă din ea eşiră nesce haine de aur, cum,altele nici că^ mai puteau fi.^Cum străluciau, îşi ridică o^{B}cfui ^e^{1} pe^{cn}eîe se^{lv}nu o orB&s ca, adeca la uşa bisericii vedea pe împărătesa intrând în biserică cu împăratul de subsuori, îmbrăcată în hainele cele de argint. Ea iute să dă, nu mai stă pe gânduri, ci se pune şi se îmbracă în hainele cele de aur şi merge şi ea la biserică. împărătesa gândia, că haine ca ea nime nu mai pote avea în lume, dar când văpu pe străina întrând în hainele ei cele de aur, îi periră tote puterile, mai leşină de năcaz că străina o întrece; dar iar îşi vine în ori şi cugetă: ale mele vor fi hainele acele, ori cu buna, ori cu reua.

D'abia aştepta împărătâsa se easă popa din slujbă, sfe vădă se cumpere dela străină hainele cele de aur, să se împupuţeze ea cu ele.

Aşa şi făcu. Cum ajunse acasă, trimise după străina şi-i pise: Aupi dumniata, ce se-ţi dau pe hainele cele de aur, cu care ai fost api diminăţă la biserică? Ear străina-i respunse: Ce mi-ai dat şi pe cele de argint. Şi tergul fu gata. împărătâsa luă hainele, ear sera — după-ce adormi îirnpăratul, — slobopi pe străina în chilia lui. Iar îngenunchiă biata nevastă lângă patul lui, iar plânse şi se văietă şi-l rugă se-şi întindă mânile preste ea, se o cuprindă, dar pace: el dormia ca mort, că-i deduse împărătesa beuturi se dormă pană i-or sosi râpele sârelui

pe faţă se-l trepăscă. Necazul bietei mujeri, când văpu că se zăresce de piuă şi împerătesa o sc6te din chilia împăratului, şi el tot d6rrne, ear ea rămâne nemângăiată.

De obosălă şi de chin aţîpi şi ea o leacă într'o şură pe fen până colo la prânpişor; atunci se trepi în glasul clopotelor, ce le trăgeau la tote bisericile, şi sări oblu în sus de se uită spăriată preste sat. Şi ce-i vepură ochii mai întâiu? împăratul mergea la biserică cu împerătesa, care era îmbrăcată în hainele cele de aur, şi-i şedea aşa de bine, de gândiai că pe ea sunt croite. Cum se uita ea cu jale după ei, eacă-i cade nucuţa cea pistriţă din sin şi să crăpă obl^îţi ^ouj^ear j^ij^ea^ş,iţn^regţl.de haine de mătase împodobite cu stele şi cu ludeferi d'e pietrii scumpe, cât alta ca aceea nu mai putea se fie în lume. Nici că mai stetu pe gânduri, ci numai decât se îmbrăcă în hainele cele scumpe şi merse şi ea la biserică, dar numai ea scia cum merge de dureri, dar merse se se roge la Dumnepeu, doră — doră s'a milostivi şi de ea şi o va uşura de sarcina cea mare.

împărătăsa sta făldsă în biserică şi se uita pe sub gene se vepă, minunăză-se poporul de mândrenia hainelor ei ? Ear când întră streina, în hainele ei cele de mătase cu stele şi cu luceferi de pietrii scumpe, îmmărmuri împgră- tesa de ngcaz, că iară ve pice poporul că a fost o streină în biserică îmbrăcată mai frumos decât împerătesa. Dar iară-şi gândi: Hai drace hai, ia-te tu numai pe puşeicate (întrecute) cu mine, că-i vedea tu unde-i ajunge; se vedem dacă ţi-voiu lua şi haina asta, — cu ce naiba te vei mai arăta?!

Cum eşi din biserică, cel dintâiu lucru-i fu, că cuin? peră deja stŗŞină haina cea de mătase, cu stele şi cu hj- ceferi de petrii scumpe; şi ce i-a dat pre ea? sciţi dumnia- voastră, că streina nu cerea nimic, decât se stee o nopte în chilia, unde dorme împăratul, ear împărătâsa, pentru câte o haină scumpă o lasă bucurosă, numai se se potă împupuţa, cât nime se nu mai fie ca ea.

Dar numai până odată merge urciorul la fântână, că nu-s în tote filele pasci. în noptea următore iară dedu împerătesa ceva beuturi ameţitore împăratului, dai^ acela beu numai ca jumătate din ele. Şi după ce adormi, slo- bocjî împerătesa pre străină în chilia împăratului, şi se

culcă şi ea, ca în alte nopţi, în chilia ei. Şi străina strigă pe împăratul pe nume, şi plângea, şi se văieta, şi — "vă(Jend că el nu se mai deşteptă — se puse cu capul pe faţa lui, şi se bocia în urechile lui — doră-doră o va au<Ji, şi o va slobo<Ji de greutatea ce o apasă. Dar el dormia ca mort. Putut'o se fie către miedul nopţii, când şorecelul ce il de-duse mam^^gi^^c^^^^^^ş^egjijii împăratului şi prinse a pişcă cu dinţişorii lui pe împăratul de ureche. Ear împăratul, şi de durere, şi sătul de somn, şi că nu-şi beuse tote leacurile adormitore, se tredesce şi dând cu ochii de nevasta lui cea dintâiu, o întrebă, buigat de somn, cum era: Dar tu ce cauţi aici ? Ear ea, mai leşinând de bucurie că-i mai aude graiul, cjise: Scumpul meu şi dragul meu de bărbat, numai unul Dumnezeu mă scie câte am răbdat şi cât am suferit de când ai plecat tu dela mine. Dar fă-ţi mila şi pomană şi mă cuprinde odată cu mânile tale preste mijloc să mă uşurez de greutatea, care mă apasă de şepte ani de ţjile. Şi lui Ion-Porcul i-a fost milă de ea, şi şi-a întins mânile şi a * cuprins'o în braţele sale, şi îndată s'a uşurat: că în minutul acela i s'a născut un pruncuţ frumos cu părul de aur. Acuma, uşurată fiind ea de dureri, şi mai fiind mult până'n (Jiuă, se puseră la poveste, şi-i spuse ea totă întâmplarea, dela plecarea lui până în acel minut, precum v'o spusei şi eu dumniavostră. Ear el mult se^minună de. dragostea muierei către el şi de răbdarea ei, şi deci se hotărî, ca iar se-şi iee pe muierea lui cea dintâiu, dela care merse înainte cu inepte ani. Drept aceea, cum se făcu piuă, întrebă pe împărătâsa: Cum de ai cutezat tu se laşi om strein în chilia, unde dorm eu? Nu sciai tu, că dacă muierea asta era un suflet reu, îmi putea tăia grumapiî cu un briciu şi tu rămâneai cu rufele de haine?! Fiindcă tu ţii mai mult la haine şi la împu- puţări decât la bărbatul teu, rămâi cu hainele tale, ear eu mă duc cu muierea asta, de unde am venit.

Acum se fi aupit plâns şi dăolit din gura împărătesei, care era fata Ciumei din capătul lumei! Dar nu avu ce face, bărbatul se intorse înapoi în lumea nostră cu muierea lui cea dintâiu şi cu copilaşul; când au ajuns la mare, s'au suit în corabia luceafărului şi s'au dus cu ea până la luceafăr; de acolo, — după ce i-au sărutat mâna şi i-au mulţemit, s'au dus până la sore cu carul cel de aur

al soreh^^j ^^m^H? <4lfpă ce au sărutat şi mâna sorelui şi i-au mulţămit, apoi a mers cu căruţa cea de argint a lunei până la lună; apoi i-au mulţămit şi ei şi i-au lăsat căruţa şi s'au urcat în căruţa vântului şi au mers până la casa lui, unde mulţemiră la Mama Vântului şi de unde mersără apoi pe jos până la împăratul acasă, unde făcură alt ospăţ mai mare şi mai frumos decât întâia-şi dată. Şi după ospăţ, . împăratul a lăsat pe ginere-seu în împărăţie, şi el a stăpânit cu dreptate şi s'au numit Ion-Porc-împărat. Şi de n'au murit, şi astăpi trăesc; ear eu mă suii p'o şea, şi v'o spusei aşa: şeaua a fost cam ruginoşă şi povestea mincinoşă.

Comunicată de **Ioan Hurubean,** Bt. gimn. în Blaj.

13. Vasilică flore-frumosă.

A fost ce-a fost, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti, a fost odată un împărat şi a avut trei feciori. Într'o dimineţă, când se scOlă din paj„__calea__cam pe la prânp, ca

nąoEtfw „
. flÏDÏLTl *7/

domnii, i-se face raport că a dat de o pagubă mare : un tălhariu de smeu i furase sorele, luna şi stelele. Ce se se seie bietul împerat face pe besnă ? Dă'n drăpta, caută'n stânga, d6r s'ar afla cineva se-i aducă lucrurile furate îndărăpt. Dar rogu-vă, cine să se pună în p6ră cu smeii? Viaţa-i mai dragă omului decât tot binele, ce i-l'ar fi dat împăratul. Dacă vede împăratul şi vede, că om strein nu se află se-i facă astă slujbă, se înt6rce către feciorii sei şi dice: Nu cumva vă chibsuiţi voi în stare se-mi aduceţi lucrurile furate dela şinei, că fără ele cum amarul vom trăi ca'n iad?

Feciorul cel mai mare <Jise: Tată dragă, lasă-mă se-mi cerc norocul eu mai întâiu, că eu-s mai mare, dă-mi un regement de cătane şi bani de cheltuelă.

— Bine, dragul tatii, acolo-s', du-te şi ie, tot ce socoţi că ţi-ar trebui, numai se-mi aduci sorele, luna şi stelele.

Şi se duse feciorul cel mai mare şi-şi alese un regement de ¿Mi-Ă^i teţTÎtikVfflăţî^i litoMc^li'ibine. toţi cu merinde şi bani destui, ca de cale lungă, toţi călări pe cai

ca bălaurii, în fruntea lor se puse fălos feciorul împăratului şi plecară, după ce mai întâiu-'şi luă remas-bun dela părinţi şi fraţi. Şi s'au dus ei totă diua, şi când a fost de cătră sără au ajuns într'o poiană frumosă, în mijlocul unui codru de stejar. Aci vom poposi până mâne! — dise feciorul împăratului.

— Bine-i, Măria ta, respunseră călăraşii şi se deteră jos de pe cai, şi făcură focuri, apoi-şi făcură de cină, mâncară, beură, îşi adăpară caii şi se puseră pe o dungă. Feciorul împăratului a pus drag-domne străji, se păzescă, nu cumva se li-se întemple ceva. Dar străjile dormiră dor mai bine decât ceialalţi feciori, şi când se treziră diminăţa înlemniră odată de ce le vedură ochii: codele, comele şi urechile cailor tote erau tăiate! Acum cum se mergă ei aşa, atâta lume, cu caii batjocoriţi? Se re'nt6rsără de unde an venit, şi mai mult n'au plecat să se lupte cn smeii,

Dar nu trecu mult, şi vine la împăratul feciorul cel mijlociu şi-i (Jice: Tată, se iii bun se mă laşi pe mine se-mi cerc norocul cu smeii.

— Bucuros, dragul tatii, tu de ce ai lipsă? — Mie se-mi dai, tată, numai o companie de cătane, pedestraşi, bani de cheltuială şi merinde de cale, se ne luăm noi pe jos, domol, ispitind şi întrebând.

— Bine, fătul meu, fă cum sciî că ar fi mai bine, numai se nu-mi vii şi tu pe mâne sără ca frate-teu, cu urechile tăiate.

— Nu te teme, tată!

— Eu nu me tem, numai se nu te temi tu!

Şi a plecat feciorul cel mijlociu, dar n'a âmblat mai bine decât frate-seu, nici că s'a dus mai departe decât el.

Acum era îngândurat împăratul, doi feciori, cei mai voinici, âmblară calea mânzului şi se întorsără ruşinaţi şi fără pic de igP^^lt^, în£ă nu ¿¡^îrpbia se-şi cerce norocul, se mârgă în ţera smeuor şi se-i aducă lucrurile furate. Dar într'o diminetă se pomenesc cu feciorul cel mai mic, care până atunci nici nu prea fu băgat în sămă, că era tiner.

Da ce ai, dragul tatii, de te-ai sculat aşa de diminăţă?

— Am venit, tată, la o rugare; se fiii bun se mă laşi pe mine se merg în ţăra smeilor se aduc sorále, luna şi stelele.

— 0, dragul tatii, ce şi cutezi tu a (Jice ? Vei pute tu face lucrul, care nici fraţii tei nu l'au putut face? Du-te şi te culcă şi mai dormi o leacă, că-i dimineţă încă.

— Dar fii bun, tată, lasă-me se-mi cerc norocul.

— Bucuros te-aşi lăsa, dacă ai fi un voinic, dar bine vecji că eşti numai băieţan încă, numai mi-i face armatele de ruşine; mai bine ogoi-te şi stai locului.

— Dar fi bun tată, lasă-mă se merg, nu-mi trebue regimente nici companii de cătane, numai un singur fecior dă-mi şi doi cai, se **pu** mergem pe jos atâta amar de cale.

— Apoi bine, dragul tatii, du-te, se nu pici că dacă eşti mai mic, ţie nu-ţi împlinesc voia; veni-vei tu pe mâne sără acasă cum veniră şi fraţii tei.

Se gătă feciorul de cale şi plecâ numai cu un ortac, călări amendoi, şi merseră în diua aceea pană în pădurea,

unde merseseră şi fraţii lui, şi remase chiar în acel loc. După ce cinară şi-şi grijiră caii cum se cade, feciorul împăratului, pe care-l chema Vasilică Flore-frumosă, se puse la hodină, ear ortacului porunci se nu dormă, ci se păzescă, nu cumva se-i batjocorescă cineva şi pre ei, ca pre fraţii lui. Dar -Vasilica n'a dormit, ci numai s'a făcut că dorme, şi după ce a băgat de semă că ortacul lui adormise, se sculă frumuşel şi străjui totă noptiţa. Când fu de cătră piuă, veni la el o vulpe şi-i pise: Voinic eşti, Vasilică! De multe ori am venit eu ast' nopte p'aci, şi totdeauna te-am aflat treaz ; anume te-am cercat, să văd vrednic
eşti de [illegible]g$,lBEi / L'lLafWer'sity!jbr/ry cfm Am şi eu un fecior ca tine, hai" pana "la el şi da în cunoştinţă cu el, şi vă prindeţi fraţi de cruce, că sciu că nu ţi-a pără rău; el e faur vestit.

Şi s'au dus toţi până la locuinţa faurului, şi au aflat că faurul este un om tare cum se cade şi fecior voinic. Aci şi-au petrecut Vasilica trei pile şi trei nopţi, apoi s'au făcut fraţi de cruce, ear când au plecat a pis:

Măi fărtate faure ! Până voiu mai veni eu pe la tine, tu se-ţi îngrădesci curtea fota cu fier, din pământ până-'nal- tul ceriului, şi din fierul ce ţi-a mai rămâne, se faci un buzdugan şi se-l ţii tot roşu în foc, că mi-a trebui pre când voiu sosi la tine.

Apoi s'a dus el cu ortacul lui multă lume 'mpărăţie, până au dat în ţera smeilor şi acolo încă nu s'au oprit până la un pod, de unde se zăriau curţile smeilor. Acolo au stat locului, a dat caii în grija ortacului, ear el, adecă Vasilica s'a dat de trei ori preste cap şi s'a făcut un porumb şi a sburat până la curţile smeilor şi acolo s'a pus într'un copâciu de sub fereastră. în curte erau numai smeoicele, şi cum îl ve<Jură — dise cea mai mare : Ce pagubă că nu ni-s acasă bărbaţii, că îndată ar puşca porumbul cela şi am face tocană din el.

— Dar' aşa! dise altă smeoică; dar când îţi vine bărbatul acasă'?

— Al meu nu vine până'n de sără; dar al t&u? ■ [illegible]

— Al mieu mi-a spus că pană la miedul nopţii n'am ce-l aştepta; dar al teu ? (Jiseră cătră cea mai mică.

— Al meu mi-a spus, că nu pote veni până mâne"n diori de di-

După ce audi Vasilică povestea smeoicelor, se duse de unde a venit, se dete de trei ori preste cap şi se făcij iar om şi se băgă sub pod, cu paloşul scos. \

Când fu colea pe'nserate, un călăreţ dă se trecă podul ; dar calul nu vrâ, numai forâia pe nas şi se da tot. inderept. BCij p^j , Central ţiniversity Library Cluj

Dar ce câni ai, de nu treci? Că bine scii tu că de nime'n lume nu me tem numai de Vasilică flore-frumdsăf dar sciu că nu-i portă corbii ochii şi ciorele piciorele pe aci.

— Ba sunt chiar aci, câne de smeu, (Jice Vasiliea eşind de sub pod; am venit se ne răfuim. Acum cuta vrei: în luptă se ne luptăm ori în paloşe se ne tăiam ?

— Ra în luptă, oă-i mai drâptă. '■

Şi se apucară la luptă, şi trânti Vasiliea pe smeu şi4 băgâ în pământ până'n genunchi; dar se împulpâ smeul şi se ridică şi trânti pe Vasilică până-n brâu în pământ,- atunci se mănîâ Vasilică, s6 smânci repede şi aruncâ- pe smeu în pământ până'n grumadi. Atunci trase iute paloşul şi-î sburâ capul ca la un puiu de vrabie. Apoi căută în desagii de pe calul smeului, pe care înCă-l ţinuse ortaStd; lui Vasilică până s'au luptat; adeca acolo erau îndesate stele una preste alta, ca nesce alune. •

Mulţam Domne! (Jise Vasilică, stelele-s la noi, acum numai luna şi sorele, apoi hai ortace acasă! Acum tu ve<Ji de grijesce sg nu ne fure cineva desagii şi caii, că io mai am o ţir de lucru. Şi iară s'a băgat Vasilica sub pod şi a pândit până colo către miedul nopţii. Atunci aupi paşi de cal. Era un smeu călare, dar când ajunse la pod, ba se vree calul a călca!

:— Dar ţu hăram! pişe smeul din spatele calului, că dorâ sciu, că nu-i p'aci Vasilică flore-frumosă, că numai de el mâ tem, şi nici de el nu tare.

— Adecă mai încet cu lauda, câne de smeu, că şi io-s p'aci, (Jise Vasilică eşirid de sub pod; apoi îl întrebă; acum cum vrei: în luptă se ne luptăm, în paloş se ne tăiăm ?

— Ba în luptă, că-i mai dr6ptă!

Şi se apucară la luptă, şi se trântiră, şi se venzoliră, până erau toţi apă, dar în urmă Vasilică făcu cu el ca şi cu cel de mai nainte, ear în desaga de pe cal află luna

înşălută într'o băndură ca un caş. — Mulţam Domne, dise Vasilic^păj lun a-i$_3$ acij^acni^ i^umaj, sorele se-l mai putem sc6te. Tu grijesce' bine* "caii şi desagii, nu cumva se ne fure cineva — ceva, că eu mai am o ţîr de lucru, că minteni-i piuă.

Dar nu apucă Vasilica a întră bine sub pod şi aupi tropot de cal, care înse se opri lângă pod. Ear călăreţul din spatele lui strigă: ţu hăram, că sciu că nu-i sub pod Vasilică fl6re-frumose, că numai de el me tem, dar nici de el tare!

— Ba-s chiar eu, dise Vasilică, eşind de sub pod cu paloşul în mână, am venit se ne tragem socotela amendoi. Acum alegeţi: în luptă se ne luptăm, ori în paloş se ne tăiăm?

— Ba în luptă se ne luptăm, că lupta-i mai drâptă.

Şi se apucară la luptă, şi luptară până mai cădeau de pre peciore de osteniţi ce erau, dar nu era chip sg se învingă. Atunci dise smeul: Hai se mai dăm şi din paloşe. Şi apucară paloşele şi se sgăriară, şi se ciungărirâ, de curgea din ei sângele ca din doi boi junghiaţi: dar pace gp se pută învinge unul pe alţul. Atunci pişe şmeul, după ce vădii că piertjend atâta sânge îl slăbesc puterile: Hai Vasilică se cercăm altmintrelea; fă-te tu o rotă de fier şi te sui în dealul ăla, eu m'oiu face o rotă de oţel şi m'oiu sui în celalalt deal, şi ne-om duriga la vale: care s'a sparge — acela-i învins.

Şi aşa făcură, dar nici vorbă să se p6tă învinge. Atunci dise smeul: Vasilică, numai un lucru nu l'am cercat, fă-te tu o pară albastră, că eu mă fac o pără roşia, şi se ne batem în văzduch; dacă nici atunci nu ne putem birui unul pe altul, apoi iar începem luptă la piept.

— Bucuros, dise Vasiliea, şi se făcu o pară albastră, ear smeul se făcti o pară roşiă, şi atâta se luptară în văzduch, de gândiai că tot ferferiţă s'or face, dar de învins nici poveste. Atunci se ivi un corb croncănind, că-i mirosia sângele celor doi smei omorîţi şi neîngropaţi. Şi cum îl v6du smeul, dise : Frate corbule, du-te cu aripile în apă şi ţi-le moiă, g^pi^ai, <odat| ^adia^cu ^Iţ^arg^asta albastră, că-ţi dau un trup (le voinic, cum n'ai mâncat de când eşti.

Ear Vasilica-i dise: Frate corbule, moiă-ţi tu aripile şi adia o leacă para asta roşiă şi ţi-voiu da 3 grămedi de carne de smeu, două ţi-leam făcut astă nopte şi a treia — de-mi ajută Dumnedeu — îndată-i gata.

Cum audi smeul, că pe cei 2 fraţi i-a omorît Vasiliea în acea nâpte, se cătrăni de gândiai că l'a sorbi diwtr'o resuflare; dar şi corbul, cum audi ce prând minunat i gată Vasiliea, se slobodi în vale şi-şi muiă aripile, apoi adiă cu ele de trei ori pe smeu, ear smeul căđu în mici bucăţele de se săturâ corbul din ele cu pui cu tot. în desagii de pre calul acestuia a găsit Vasiliea sorele îmbordrojit în patru pânzături şi tot îi eşiau radele afară, ca ghimpii ariciului. — Mulţam Domne, că acum t6te le avem, dise Vasiliea, ear ortacul lui se minună de vitejia lui. Apoi au pus şi sorele pe calul lui şi au plecat la drum. Dar de odată stetu în loc şi dise: Ortace, mai ţine o leacă caii, se mă duc se văd ce-i pe la curţile smeilor.

Şi s'a dat Vasilica preste cap şi s'a făcut porumb şi hai cătră curţile smeilor. Acolo se pitula pe o crenguţă lângă ferestră, ca se nu-l vapă nime, şi ascultă cum povestiau smeoicile.

— Tu muieri, pise cea mai mare, se sciţi că cu bărbaţii nostril nu-i bine, de nu mai vin. Uite, e pe la prândul cel bun. şi ei nu mai sosesc. Al meu pisese, că a veni cum o fost asără.

— Dar' aşa, pişe cea mai mijlocie, şi al meu nici merinde nu are.

— Numai de una mg tem, pişe cea mai mică, se nu se fi întâlnit cu Vasilică Flore-frumosă, că ela-i omul naibii!

— Că de o fi una ca aceea, pise cea mai mare, me duc în calea lui, şi me fac o fântână lină cu apă ca gheţa de rece, cât cum a bea din mine, cum se crepe în mii de bucăţele.

— Ba eu mă duc în calea, lui şi me fac un per cu pere întraurite,[c]p^ '(fînlauMru[6]^^^^® va îmbuca din una, se-i crepe inima din el.

Ear smeoica cea mai mică pisese: De cumva ar scăpa de voi, eu m'oi face un scorpion, cu o falcă-n cer şi cu alta'n păment, şi l-oiu sorbi dintr'o resuflare.

Vasilica tote le-a aupit şi-a gândit: hai drace hai! faceţi voi socotela fără crişmariu, că vede-veţi ce va fi'n sfârşit!

Şi s'a dus la ortacul lui, a căutat desagii, se vepă bine-s legaţi caii? — bine-s potcoviţi? şi dacă a veput că tote-s în stare bună, s'au suit pe cai şi hi! la inima drumului, că te ocără ţereanul cu bâta — vorba moţilor.

Era o pi caldă aceea, cum sunt pe la noi pe vremea seceratului. Călăreţii noştri mergeau voinicesce, cu tote că era greu pe cai, că ce gândesci, pe lângă că era câte un voinic pe cal, mai era şi câte o păreche de desagi; pe un cal desagii cu luna şi jumătate stelele, ear pe celalalt cal s6rele cu ceealaltă jumătate de stele. Când era colea pe la prând, când mai cădeau de pe cai de căldură şi de ostenelă, dau de o fântână limpede ca lacrima şi rece, — Domne că şi împrejurimea o răcoria cu receala ei. Ortacul lui Vasilică, cum o vede, de departe se aiaptă într'a- colo se se cobâre şi se-şi stempere setea cât de îngrabă. Dar

Vasilica-l opri <}icendu-i: stăi o leacă se cerc eu apa, că pe când am trecut p'aici, par'că nu era nici o fântână.

Şi şi-a scos Vasilica paloşul, şi din spatele murgului a dat cruciş şi curmeijişi cu vârful paloşului în fântână, şi îndată a remas în loc de fântână o grămadă de carne împuţită într'o baltă de sânge şi mai împuţit, încât voinicii fură siliţi a fugi de acolo, ţinându-se cu mânile de nas. — Nu ţi-am spus — <Jise Vasilică — că aci nu fusese fântână, când trecurăm p'aci?! De beam acum apă, ce se întâmpla cu noi?

Mergând mai departe prin căldura ace.ea procletă, li-se mai lipia limba de ceriul gurei de sete şi obosâlă, şi o lingură de apă nu''gasiau.[11] Dar uite, uite r — Zise odată ortacul lui Vasilica câtră Vasilica, uite uite, par'că ved un copaciu colo-colo; un copaciu! ba nu-i copaciu, e un per mare frumos cu pere galbine ca ceara şi mari ca pumnul! Crengile-i mai ajungeau la pământ de încărcat ce era. De departe se repezi ortacul lui Vasilica se-şi iee o pără se-şi stâmpere setea, dar Vasilica îl opri, <Jicându-i:

Stai se ved eu ce pere-s acestea, că când am trecut pe aici, nu era nici un pgr. Şi îndată scote Vasilica paloşul şi tăiă cruciş curmeziş cu vârful paloşului în pgr şi . . . . grozăvie! în loc de p£r râmâne *măglă de hoit* împuţit (o grămadă de carne dată'n putrejune), cât nu era modru se stai şi se te uiţi la ea.

Spusu-ţi-am! (Jise Vasilica cătră ortac, că perele astea sâmână a drac! ?

De aci nu mai era chiar departe până la casa faurului, deci grăbesc într'acolo, sg se recorâscă şi ospeteze, că mai cădeau de pe cai de flămânzi, însetaţi şi osteniţi , ce erau, că merindea de mult li-se gătase, ear ploscele erau gole de când intrară în ţera smeilor; apoi de acolo nu cutezară se-şi iee nici de mâncat nici de beut, că cine ar şi cuteza a mânca ori a bea dela spurcaţii de smei?!

Dar când erau mai se între în curtea cea ocolită cu gard de fier a faurului, simţiră că arde ceva în spate. En uite îndSrgpt — di[se] Vasilica, — vepi ce ne arde aşa tare în spate?!

Şi se uită ortacul îndfirept, dar nu vădu decât o negură deasă apropiindu-se de ei, şi-i spuse stăpânu-seu: Numai o negură-i stăpâne, nu-i cel lucru mare.

— Numai o negură? întrebă Vasilica, hm! a dracului negură e asta; dă pinteni calului! Şi dedură pinteni cailor şi într'o clipă fusâră în curtea faurului şi pus&ră zăvorgle pe porţi. — Faurul îşi ascepta ortacul cu braţele deschise şi cu buzduganul roşu în foc. Smeoica cercă la portă — vede că n'are ce-i face; dedu un ocol jur împrejurul grădinei, — dOrăva Ma ceva sirunga-uncîeva,[1] ceva spărtură, — dar pace! tot gardul era nou, din ceriu până'n pământ tot din pari de fier şi îngrădit cu grădele de fier şi acoperit cu spini de fier şi proptit cu proptele de fier.

Dacă vgpu hăranca şi vâfju că preste gard nu-i modru de trecut, nici prin el de străbătut, îşi puse, în gând d6ră barem prin înşelăciune ar puta ajunge inlăuntru. Deci se rugă de faur aşa: scumpul meu faure, fi tu bun şi fă o gaură cu sfredelul în pârtă s6 mă pot uita se văd numai faţa lui Vasilică H6re-frumosă, care mi-a omorit 2 surori şi 2 cumnaţi şi pe scump bărbatul meu, care era căpetenia smeilor.

Vasilică aupind rugarea smeoicei, pişe cătră faurul: fă-i pe voiă!

Şi făcu faurul o gaură cu *spiţelnicul* *) şi se uită prin ea, dar se făcu că nu vede nimic, deci di[se] sme6ica: fi bun faure, fă-mi o gaură cu *cepurariul*†) că p'aci nu văd mai nimic. Şi faurul, îndemnat de Vasilică — a făcut o gaură şi cu cepurariul, dar tot a <}is smeoica că nu vede şi se facă bine se-i facă o gaură cu *obedariul* ‡). Şi i-a făcut o gaură cu obedariul, dar prin ea a vrut smeoica a se fişţica înlăuntru. . Când a vă(Jut Vasilică gândul smeoicei: apucă buzduganul, şi când aceea-şi vîri capul prin gaură, acesta poc! numai una-i lipi în frunte de n'a mai mâncat altul coleşe.

---

* *Spiţelnic* = sfredelul, cu care găuresce obada rotei, unde întră spiţa m obadă.

† *Cepurar* = sfredel" mai mărişor decât spiţelnicul, eu care se găuresc obedele în capete, unde se prind de olaltă prin nisce cuie de lemn numite cepuri.

‡ *Obedariu* — este un sfredel mai grosuţ, cu care se fac găurile în obede, unde se bagă spiţa.

Acum smei şi sme6ice scia bine că n'au de unde-i veni în cale, dar de alte bidigănii tot se mai putea teme, că aşa erau vremile pe atunci. Dar în locul unde a murit smeoica a remas un munte de fier şi altul de oţel. După aceea s'a ospătat la faurul trei tjile şi trei nopţi, apoi a plecat mai departe, către casă. Faurul înse la plecare i-a dat alt cal şi i-a spus că în tote căile lui să nu se împotrivescă la nig^; fl^-groft ^M^hi^gk^[1. da loc] ~ deie-i el. Adecă l'a învăţat faurul, cum un frate bun învăţă pe frateseu, cum un tată învaţă pe copilul lui; dar Vasilică tot Vasilică rămâne, el vră se vadă ce ar fi dacă nu s'a lăsa povăţuit? Cum merse pe cale numai cu ortacul său, ătă că dau de dOue bălţi mari, printre care trecea "drumul. Când sunt chiar printre ele, eată li-se ivesce ca din pământ o. jumătate de om, care adecă avea capul de jumătate cu un ochiu şi o ureche, apoi avea jumătate trupul cu o mână şi un picior. Şi jumătatea de om strigă de departe: Vasilică, fă-mi drum! Acum ce se facă Vasilică? Ar da drum, îi e chiar ruşine şi se dea el în lături de o jumătate de om; n'ar da drum — îşi aduce aminte de vorbele faurului; ear a trece unul pe lângă altul nu sc pote, că drumul era forte strimt. Deci, inai şi; umilându-se rinza în el, strigă tare: eu se fac loc la o ju- metate de om? Şi se repepi la jumetatea de om ca se-l arunce'n baltă. Dar jumetatea de om s'a aieptat numai, ca'n glumă şi i a şi luat desagii cu sorele, luna şi stelele, şi s'a cărat de-acolo rîpend cu hohot. Ce se facă acum Vasilică? S'a luptat cu smeii şi a omorît smeOicele, ear. acum se-l batjocorcscă o juinetate de om! Se pune deci cu frumosul pe lângă jumetatea de om, ba-i pice şi jupâne, numai doră-doră i-a da desagii. Dar jumetatea de orn încă avea poftele lui, lui nu-i era de desagii lui Vasilică, nici de ce era în desagi, ci-i era de fata împăratului, pe care el n'o putea dobândi, dar un voinic ca Vasilică vedea bine că-i în stare s'o câştige; deci pişe lui Vasilică: bucuros facem târg; îţi dau desagii cu tot ce ai în ei, dacă vei merge şi-mi vei aduce pe fata împăratului verde de nevastă.

— Binfec^i^uv^gsitjsj tiftiiwaiiStăiilaeiS Qji'.iplecă Vasilică, ear pe slugă, adeca pe ortac îl lăsă aci se aibă grijă, nu cumva se fugă jumetatea de om. Mergând pe drum, dă . de un om, care mânca brazdele după cinci

pluguri şi tot se văieta că nu mai pote de fome. — Da cum poţi tu pice că nu mai poţi de fome, când înfundi în tine tot pământul ee-l scormonesc cinci pluguri ?

— Eu sunt Fometea pământului, respunse omul, aşa-i firea mea, să nu mă satur în veci.

— Na hai cu mine, că trebue se te satur eu odată! Dimpreună cu Fometea pământului s'a tot dus până unde se varsă Dunărea; acolo, la gura Dunărei, au dat de alt om, care sprijinia Dunărea cu gura şi totă bea apa şi tot striga: vai că mor de sete!

Cine esci tu, strigă Vasilică, "de beai totă apa Dunărei şi tot te vaieţi de sete?

— E frate-meu, — dise Fometea pământului, — el este Setea pământului.

Pi-i se vină cu noi, că l'oiu sătura eu de vin, nu de apă ca pe brosce.

Bucuria fraţilor, că se întâlnesc şi o se se sature fiecare în feliul seu, adeca unul de mâncare şi altul de beutură!

Nu mult au mers tustrei şi au dat de un jumătate de om şi avea la picior legată o piatră mare de moră şi totuşi aşa fugia de tare încât un iepure nu se putea feri de el, aci aci era se-l calce; ear jumătatea de om striga cât putea : Hi vită leneşe, şi bietul iepure fugia cu limba scosă.

Aci suntem în ţara bazaconiilor, (Jise Vasilică, şi întreba pe ortaci, cine se fie schidola aceea, ce fuge atât de tare ? — Este Strepedele pământului, dise Fometea; hai se-l luăm cu noi!

— Hai, cjise Vasilică, pote că ni-a face vre-o ispravă în calea nostră.

Acum erau patru, că Strepedele dintr'o vorbă abia s'a îndoit se ^P^j?!' (m-Mi.WMi^ifiifn Ch,j

Mergând ei aşa dau de un foc mare, care ardea de nouă părţi, în totă partea câte nouă stângini de lemne şi chiar între focuri sgriburia un om îmbrăcat în n6uă cojoce şi striga cât îl lua gura: Vai, că frigumi-e! Acesta era *Gerul pământului.* Vasilică îl lua şi pe acesta cu eL- şi merseră mai departe. Dar nu mult după aceea dădură de alt om, care stenginea pământul şi striga vai că nu mai am ce stengini. Acesta era *Stenginul pământului.* Pe ăsta încă-l luară cu ei şi merseră mai departe. Şi cum au mers au dat

de alt om, care se uita în tote părţi şi striga că m6re de năcaz că nu mai are ce vede. Acesta era *Vede- tot*. Pe acesta încă-l luară cu ei şi merseră aţă la împăratul verde. împăratul i-a primit tare cinstit, aflând că Vasilică e fecior de împărat şi că vine la el se-i peţească fata. Dar a vrut se facă cu ei o leacă de glumă, ca se le cerce puterile; deci au poruncit la slugitori se frigă numai decât o sută de boi, o sută de vaci, o sută de viţei, o sută de berbeci, o sută de oi, o sută de miei, o sută de porci.

o sută de purcei, o sută de găini, o sută de gâsce şi o sută de raţe, apoi o sută de pesci şi o sută de cuptore de pită şi se le pună înainte dimpreună cu o sută de buţi de vin roşu, şi o sută de buţi de vin galbin. După ce fură t<5te puse pe mesă, pofti împăratul pe Vasilică cu ortaci cu tot-la gustare, şi prinseră a mânca, dar la ceialalţi de abia s'a ajuns câte un picioruţ de puiu, că Fometea tote le indopâ, ear din vin d6ra de au beut estia câte un păhăraş, că Setea tote buţile le goli. Drept că şi (Jisără eşti doi fraţi: Mulţam D6mne că ne vedem şi noi odată sătui.

Împăratul încremeni când văpu minunea asta, deci stete pe gânduri, că se-şi dee ore fata după Vasilică ori se-l prăpădescă cu soţi cu tot? Nu i-o dau, îşi gândi, mai sunt feciori în lumel

Apoi porunci slugitorilor se încălpâscă casa de perpare. Aceea era o casă de fier, care o umplea de lemne şi apoi le da foc, şfe^lăuf/^ilferent^i^BÎ^ ^ erau părieţii roşii, băga pre cei vinovaţi la perpare înlăuntru şi acolo se făceau scrum, numai cenuşa li-o scotea afară şi li-o spulbera în vânt.

După ce a fost casa perpărei bine roşită de foc, spuse slugitorilor se ducă pe streini acolo se-i culce preste n6pte. Şi i-au dus slugitorii, dar la uşă ăştia au stat până-i dîce _ un „tatăl nost", ear Gerul pământului întră înlăuntru şi numai de câte-va ori suflă şi într'atâta se recori casa de tare, încât cerură învălitori dela slugitorii împărătesei, ca se nu le fie frig preste n6pte.

Aceştia-s chiar dracul! «Jiseră slugitorii, dar dimineţa, când aupi împăratul că încă cerură ţole se nu le fie frig, i-se sui odată părul măciucă în vârful capului şi-şi gândi; „M'am însâmbrat cu dracul" !

Golea cam pe la prândişor es ortacii din casa per-l părei voioşi şi sănătoşi şi dau faţă cu împăratul. „Bună di-mineţa, înălţate împărate!" — „Să trăiţi cu bine, feciori, dar Cum v'aţi hodinit, nu v'au mâncat purecii?"

— Mâncat'au pe dracul! Nici că se pot ţine în focuita cea de casă frigurosă pureci. Uite la ortacul cum zgribu-resce?! Şi în adevăr Gerul eşia zgriburind din casa, unde dormise.

Mai povestiră ei una alta, ca omenii, apoi (Jise Va-silică: înălţate împărate, noi n'am venit să facem mulţi

pureci pe aici; am venit, s'e-mi dai fata de nevastă şi se mergem de unde am venit.

— Bine fătul meu, eu bucuros te cunun cu ea, dar haina de mirâsa îi este la o cusutore în oraşul cutare din ţera împăratului roşu, dacă în două ceasuri va fi aci, — vă bag în cununie, dacă nu — flueră a pagubă.

— Dar trimis'ai pe cineva după ele?

— Vei trimite tu, dacă-ţi trebue nevastă.

Vasilică chemă îndată pe Strepedele pământului şi-i cjise: ai au<Jit ce <Jise împăratul?

— Au<Jit.

— Şi nfi-aî 'p'uie ^Wâ^k&'P [CIIJ]

— Putea.

— Na calea şi valea!

Şi a plecat Strepedele pământului şi într'o minută nu-l mai vedeai, aşa se depărtase. în calea lui întâlni o babă vrăgitore, care fusese trimisă tot după haina fetei împăratului cu un an mai înainte, şi încă nu sosise acolo. — Dar unde mergi, babă ? — Eacă unde şi eacă undă, dar tu unde mergi? — Dacă şi eu merg acolo.

— Aşa?

— Aşa!

— Atunci hai se mergem împreună!

Au şi mers ei o leacă de loc împreună, ear la o fântâniţă, intre hotară se plecă se bea apă Strepedele, şi se pleacă şi baba, şi după ce beau apă (Jise baba: Hai se ne hodinim puţin. Şi se hodiniră. Şi apoi <Jise baba : Hai se-ţi caut în cap. Şi Strepedele se lăsă. Şi cum îi căută în cap baha mi-l adormi şi apucă drumul după haină, că-şi gândi: Eu călătoresc de un an şi mai bine, şi n'am ajuns încă la cusu- tórea. De duce feciorul ésta haina, el va capéta plate pentru ea, ear mie mi-a fi de puf un an şi mai bine de muncă.

Sé apropiau dóué ceasuri, şi Strepedele nu se mai vedé înturnând. Vasilică sta ca pe spini, că de trece timpul şi nu-i vine cu haina, nu capétá fata. Deci strimtorit cum era, chema înainte pe Vede-tot şi-i qlise: En uite tu, ce face Strepedele, de nu mai vine?

Esta şi uită şi cum îl vede dormind pice cătră Sténginul pământului: En vepi de tredesce pe somnea de Strepede, că ui cum dorine dus ca un boier. Şi Stânginul în-

dată l'a stânginit de câteva ori de a sărit ca un purece de sdravén, şi raita băiete! Cât ai bate în pălmi, fu la cusutórea, unde baba chiar suia treptele; dar las pe Strepedele de nu i-a dat una, cât tot de-a dura s'a dat biata babă de pe trepte, apoi întră înlăuntru, luă haina şi cât ai clipi cu ocliii·'iMerepV^a^T^eratuT vei'de. Nu erau chiar dóué césuri împlinite dela plecarea Strepedelui şi haina era îmbrăcată pe fata ímpératului şi merse cu Vasilică la cununie. După cununie urmá o leacă de ospâţ, şi hai de unde am plecat. Când fură pe la cele dóué bălţi aflară pe ortacul cel vechiu al lui Vasilică, adecă pe cătana lui de acasă, stând şi aşteptând după stăpânul seu. Jumetatea~de om era în baltă cu desagii lui Vasilică cu tot, dar de tot în baltă, ca un broscoiu în fundul mocirlei. Cum îi spuse sluga ce-i şi cum, dedă Vasilică poruncă la Setea pământului se stirpéscá bălţile. Cela le şi sbici dintr'o sorbire. Adecă chiar în fund zăcea jumétatea de om călare pe desagi, dar cum védü pe fata ímpératului aci, sări ca fript de pe ei şi sé apropiâ de ea. Atunci sluga lui Vasilică luâ desagii şi-i puse pe cal, ortacii lui Vasilică alungară pe jumétatea de om în pustii locuri, ear Vasilică cu sluga —■ după ce-şi luară rémas bun dela ceialalţi ortaci, — s'au dus acasă, unde era tot întunerec încă. Acolo a dat la tată-seu Sórele, Luna şi Stelele, şi cum le-a pus pe ceriu în Cuierul lor, se făcii 4'uă şi lumină,.'ear Vasi- lică flore-frumosă au serbat şi aci nuntă craéscá şi împeratéscá, la care au chemat şi'pe ortacii lui, cu care fuse'n peţite, şi pe frate-seu de cruce faurul. Eu încă am fost la nunta aceea, am tăiat lemne cu sapa şi-am cărat cu ciurul apa, pentru care slujbă am fost omenit, cum nici n'aşi fi gândit.

Auditá în **Sâncel** lângă Blaju.

14. Omeni isteţi.

Ţ)ice că au fost odată doi omeni, un bărbat şi o muiere. Muierea asta nu era ca celelalte muieri, pentru că era de tot deosebită, adecă asculta de bărbatul său întru tóte şi făcea cum o trăgea capul.

Odată din .înţemglare^ ^ca niqi odată, ^ a <Jis bărbatul către rnuiere:[c] Mei riniiere [ra]¿MT mli[y]se' mergi [u]¿u la târg cu un car de grâu, că eu am alte lucruri, nu pot

merge. Uite, sacii i-am pus în car, sluga a înjuga boii, tu ia-ţi sumanul cel nou şi te pune pe saci, şi după ce-i ajunge'n terg, vei vedé' tu cum umblă grâul, l'i da şi tu dupăcum vei vedea că-l dau alţii.'

Şi s'a dus muierea. Ear după ce ajunse în terg, sluga a tras unde mai vedea caré cu bucate, a desjugat boii şi s'a tras de o parte, ear drăguţa dé muiere deslegâ un sac — după cum văzuse că făcuse şi alţi ómeni, şi aşteptă cumpărători. Şi nu trebui se stee mult, că îndată nimeri un cumpérátor :

— Cum dai grâul, nevastă?

— Cum îl dau şi alţii.

— Hm! d'apoi cum îl dau alţii?

— D'apoi uitaţi-vâ şi vedeţi, sciu că n'oi scumpi eu térgul,

Cumpărătoiul acesta se mai uita o leacă la grâu şi părânPu-i-se cam săcăreţ, ba şi cam tăciunos, merse la alte cară.

Dar vorbele muierei le audise 'un jidan şi-şi gândi : Par' că dela muierea asta poţi cumpăra grâu şi fără bani; en se cerc, că o cercare n'are supărare; de nu poţi — nu poţi, nu te căesci că n'ai cercat; de poţi — cu atâta mai bine. Gândind astfel, jidanul se apropiă de carul muierei, ia o mână de grâu din sac, îl frâcă între degete, sucesce din cap şi pice: Hm! ţi-e tăciunos grâul, nevastă!

— D'apoi, cum îl vedi, nici mai bun, nici mai rău, numai cum l'a dat Dumnedeu.

— Şi cum îl dai, nevastă ?

— Cum se-l dau? d'apoi cum îl dau şi alţii!

' — Aşa, aşa, pise jidanul; d'apoi că uni-l dau în credinţă, ear alţii pe aşteptare.

— D'apoi aşa l'oiu da şi eu.

— Biiie, aVimci¹ **ÎiR**î'^.i**M**' lîi'mfe & descărcăm.

— Hai, nu-mi bănuesc, că de aceea am venit, să-l dau, sciu că nu l'am adus se-l duc ear acasă, că acasă mai avem dela Dumnepeu.

Sluga bine vedea, că târgul stăpână-sa numai târg nu se pote numi, deci nu se putu răbda se nu pică: da ce faci stăpână?

— Ce fac — fac, tu n'ai acea grije, că par' că eu sunt stăpână: veţji de înjugă boii şi hai cu jupânul să-i descărcăm bucatele. -

Aşa făcură.

Când colo, jidanul pice că n'are saci goli, dar se-i lase grâul cu saci cu tot pană pe săptămâna viitore, când îi va da şi preţul grâului.

— Bucuros, pice nevasta, dar ore cum te-oiu cunosce atunci ?

—■ Tare lesne, pice jidanul dracului, uite, îmi dai sumanul dtale, şi eu de api într'o săptămână l'oiu lua pe mâneci, şi aşa voiu eşi la piaţă; dumniata-ţi cunosci sumanul, şi cum 'lu vei vedea, vei sci că eu-s cumpărătoriul grâului.

— Că bine di<'> dice nevasta şi dedu şi sumanul, apoi îşi luă remas bun şi pleca către casă voi6să, ca omul, care făcu o ispravă mare şi bună.

După ce ajunse acasă, colea cam pe înserate, o întreba bărbatul: Ei, dat'ai grâul ?

— Dat bărbate, l'am dat tare bine, la un jidov, dar se vede om de orneniă.

— Hm! jidov şi om de omeniă! şi rogu-te, cum l'ai dat, nu te-a înşelat cumva?

— Nu bărbate dragă, nu m'a înşelat, că l'am dat ca şi alţii, nu m'am slobodit tergului dintr'o yorbă din două, că doră-i/chelm aici — arătând fruntea cu degetul.

D'apoi bine-i, draga mea, dar cum l'ai dat? unde-s banii?

n· n j ***/*** u • i> ***J*** x

— Ca nu 1 am dat pe bani, -l am dat pe aşteptare până-n ceea săptămână, că aşa a <Jis jidanul că umblă adi tergul.

Bietul om se scărpină numai după urechi, apoi mai dise: Dar cum chiamă pe jidov, unde şede, cum vom sci noi, dela cine se cerem preţul grâului?

— O! nu li supărat, bărbate, am grijit eu de una ca asta, că am lăsat grâul cu saci cu tot, şi la jidan i-am dat sumanul meu cel nou;(el are se-l iee pe el pe săptămâna viitore şi cum îl văd — îl cunosc, că doră-mi cunosc eu halubele, ori ce păcate!

Bietul bărbat nu mai putu (Jice nimic de necas, vădend atâta prostie într'un cap de om. Merse dăci afară la grajd şi întrebă pe slugă, cum e jidovul acela, unde şede? în care uliţă, cam cum îi e casa, are ceva? Sluga-i spuse din fir în păr că-i un meteleu de jidov mare, cu o barbă roşiă ce prinde o ţiră a cărunţi, cu nesce părşuni lungi şi nu era rău îmbrăcat, şede în uliţa cutare, într'o casă lungă cu uşă de cătră uliţă, jupânesă lui e o jidovancă grosă — grasă de par' că-i putredă, băieţi n'a veput la ei.

Acum se mai încălpi o leacă omul, merse în casă, cină — necină şi se culcă, ear deodată cu piua: Ia tălpi băiete! îşi luă merinde în traistă, o furcă de fier în mână în loc de bâtă, făcu trei cruci, pise un Domne-ajută! şi calea şi valea!

Colo pe la prânpul cel bun era la jidov acasă. Jidanul era dus de acasă te miri unde, ear jupânăsa îndopa o gâscă.

— Bună piua jupânesă.

— Se trăesci cu bine, bade, hai şi şepi la noi.

— Dacăpi, şadă binele şi sănătatea, că mult n'oiu şedea, numai am intrat se beu o feliţă de vin şi se-mi caut de drum, că-s drumariu, jupânesă, am cale lungă; fără o leacă, până îndopi dumniata gâscă, tot oiu şedea, că ved că n'ai cine se-mi i^ieijyjipekntral l'niversity Library Cluj

—- N'am, că jupanul nu-i acasă, nu vine până mai cătră amiapi, că-i dus la o licitare în satul vecin. Dar gat eu îndată de îndopat gâscă şi-ţi aduc vinul. Dumniata de unde eşti?

— 0, jupânăsă, şi dacă ţi-oiu spune, tot nu sciî, că eu sunt chiar de pe ceea lume.

— Dc pe ccea lume?! Nu cunosci cumva pe Mois' a nost, că şi el e pe ceea lume, seracul, de 15 ani nu l'ara ve- put, a murit holteiu, însuratu-s'o ? cum o duce? Şi i-se umplură jidovoicei ochi! de lacrămi când îşi aduse aminte de Moisa ei.

Omul nostru gândi: aha! asta-i soră cu odorul meu de acasă; nici se fie gemene, n'ar fi mai p'o formă de cuminte: deci îi respunse:

— D'apoi cum se nu cunosc pe jupanul Moise, că doră el m'a şi îndreptat la dumniavostră, că altcum nu sciam veni; v'a trimis voiă bună şi sănătate.

— Seracul, şi-a adus aminte de noi! Ce face rogu-te!

— Face bine, că-i sănătos. Tocma stă în terg cu un iosag dar nu i-se ajung banii, de aceea a <Jis, să mă sver până la dumniata, doră ca mamă li-i putea ajuta cu ceva.

— Aşa! Frumos iosag? a fi dela ceva grof de bună seină, că de mic — seracul - tot la iosaguri grot'esci îi sta capul.

— Da, dela un grof vrea se iee un iosag cu 5 mii de argint, patru le are, dar una nu mai are de unde o 'nciripa ori cât îşi sparge capul, seracul. Şi domne, bine i-ar mai veni, ce mai mori la iosagul acela, ce mai făgădău de petră! Şi rendueli, jupânesă. scii colea, rendueli grofesci!

— Apoi scii ce? bade, bea-ţi vinuţul, na o leacă de merinde şi aici ai 12 sute bune, du-i, seracul, se se ajutore, că doră numai pe el îl avem, fetele le-am măritat tuscinci, ear noi cu moşneagul avem cu ce trăi; dar rogute se nu îr^^i^ se.nu^i[riă-^aljjii ^na pe.iosag.

— N'ai grije, jupânesă, în câte-va" <Jile-s acasă la dumnialui!

Apoi îşi luă remas-bun, după ce puse bine bănişorii tocmai în fundul curelei, şi hai la drum cu furca de a umăr.

Colo cătră ame<Ji veni şi hărhăunul de jidan acasa, scârbit că luase alţii ceva vămi în licitare, numai fiindcă dăduseră cu doi zloţi mai mult. Dar pe jupânăs.t o află voiosă, de puteai prinde iepuri cu ea de voiosă ce era. Cum întrâ în casă se aruncă pe un scaun năcăjit cum era şi se tot gândia la câştigul, ce-l putea avea din vamă, dacă hoţul de arman n'ar fi suit'o aşa sus. Dar vă(Jend pe Ru- hăla aşa voiosă, cum numai rar b vedea, 4>se răstit: Dar pe tine ce te-au apucat de eşti aşa sburdată atji, tu, care pân'acum erai ca putredă? şi chiar amu când mă ve<Ji năcăjit?

— Oh! Jancălă dragă, nu fi supărat, fii şi tu voios ca mine, că Mois' al nostru cumpără un iosag grofesc cu 5 mii de argint, va avea moră, făgădău, iosag şi curte ea grofii; acela-i domn odată, acuşi va ajunge se umble cu hinteu cu 4 cai ca baronii!

— Ce vorbesci tu babă? nebună eşti, ori ce-i cu tine?

— Ce se fie? Nu-i nimica, dar a fost aici un om de pe ceea lume, trimis anume de Mois' a nost şi mi-a spus că

Moisă-i gazdă bună. stă în târg cu un iosag grofesc la care este moră şi fâgădău de petră şi curte grofâscă; mi-a mai spus, că patru mii are bani gata şi d6uăspredece sute bune i-am mai trimis eu, că ..... .

Wuăs?! strigă jidanul sărind de pe scaun de gândiai că i-a luat pârjol barba cea roşiă ce prindea a cărunţi, wuăs ? ai dat bani la vr'un tălhăroiu de Român, care ţi-a minţit că-i de pe ceea lume? Firea-i a dracului cu Moisă şi cu toţi 6menil tăi de pe ceea lume! Dai tu fără scirea mea atâta haram de ban odată! De nu aflu pe tălhă- roiul acela cui i-ai dat, se scil că-ţi taiu capul fără şechter! — Şi picând
vama > uită
că de eri n'a mâncat nimic, se aruncă pe un cal bun ce avea, şi hai! în urma hoţului, în cotro-i arătase jidanca c'ă plecat.

Omul nostru era departe, dar cum mergea cu furca de-a umăr se mai uita din când în când şi'ndărăpt gândindu-se: „Cine-o furat se mai fure, pe păgubaş se-l spânzure, că botul, săracul, multă grije mâncă până se vede scăpat".

Odată, când" era într'un câmp mare cosit, uitându-se îndărăpt vede de departe pe cineva viind în fuga mare călare. „0 fi târtanul!" cugetă el, hai se-mi caut de lucru! ese din drum şi întră'n fenaţ, îşi aruncă sumanul şi traista, pe o brăzdă şi cu furca prinde a scptura la brazde grose de iârbă. Nu scutură el ca 2—3 brazde şi jidanul e aci, tot gâfâind şi calul plin de spume, de gândiai că-i săpunit. Cum îl vede, îl cunosee din spusa slugei, şi-l şi întrebă: Da încotro, jupâne, aşa pogan? ai grije că-i omorî calul, fugind aşa straşnic într'o căldură ca asta.

— Mé duc, om bun, <ïise jidanul dând cu ochii de om — că de necaz nici nu-l vedea de nu-i grăia el întâiu ■ — mé duc că uite un hoţ ce a făcut şi uite cum a înceluit déla jupánésa 12 sute bune, doră l'oiu afla undeva. Nu cumva l'ai vé(Jut, lucrând aici la fén?

— D'apoi — jupâne — ómeni scií dta că mulţi trec pe drum, dar se nu mínţesc, de când sunt aci, a(Ji chiar numai un om a trecut în colo, în cotro mergi dumniata, încă i-am dat foc în pipă. Era cu o traistă plină'n spate şi cu sumanul în bătă, ca drumarii.

— Acela a fi! în cotro s'a dus?

— Eată pe dealul ésta la deal, jupâne!

Se uită jupânul la deal, dar vé<Jü că nu-i chip se-l potă sui călare, că era ţăpiş de te mirai, că nesce capre ce se vedeau prin tufiş, cum de nu se prăbuşesc. Cărări erau, ce-i drept, multe, dar cărări strimbe cu cotituri, pe care numai fir él é[1]1 şi'-e ato- tin^pii 's^obiá 'după ele putea umbla.

Dealul nu l'oiu putea trece călare, dį[se] jidanul; n'ai face bine se-mi laşi calul se pască colea pe şanţ şi se ai grije de el se nu fugă până mé 'ntorc cu hoţul?

— Ba bucuros, dacă-mi dai o pipă de duhan, dice omul.

Jidanul îi dedü bucuros jaşcăul tot, de bucurie că a dat de urma hoţului, şi dând calul în mâna omului se puse a sui la deal, hai-di hai-di prin tufe, jidane, de gândia-i că a róde dealul aşa o câlcăia; la totă tufa lăsa câte ceva semn din hainele lui cele lungi, ear mişeii de spini nu-i dau omeniă de-un ban, aşa tare-l jefuiau de haine, ba şi sgă- rieturi în piele-i făceau, de ţişnea sângele cel coşer ca din gânsac când îl taie şechterul. Curénd se pierdu prin tufe de nu-l mai putea-i deosebi din ţapi, şi când se mai zăria din când în când, mergea ca după hoţi!

Omul nostru înse, îndată ce se resuflă calul bine, îşi luă traista'n spate, puse sumanul pe tarniţa calului, luă furca de a umăr şi suindu-se pe cal: hi la drum! Pe seră era acasă mulţămind lui Dumnepeu, ca şi-a putut scote- preţul grâului, de saci şi de sumanul muierei puţin îi păsa, că ştia el, că ea şi le-a face iară, dacă i-or trebui.

— Da unde ai fost bărbate? îl întrebă muierea ve- (Jindu-l întrând.

— Unde? După banii pentru grâu!

— Şi i-ai căpetat?

— Căpetat da, dar avui noroc cu soru-ta şi cu frate-teu, că altcum mă puteam linge pe buze după ei!

— Sciut'am eu cui. dau grâul ....

— Sciut, sciut, (Jise bărbatul, dar altul la terg nu-i merge tu de banii tei!

Şi bărbatul şi-a ţinut vorba şi n'au mai avut nici o superare din pricina târgului, ce i-l'ar fi făcut nevasta.

Dar se vedem, ce-i cu jidovul ?

El a tofttmrft.j PeUWgjn^^ăBî^a^&jn vârful dea-lului, acolo nimeri în codrii mari, şi drum — ca peri în palmă. încotro se o scie apuca? Se uită înderept, la vale vede fânaţele, vede brazdele de iârbă, dar nici tu cal, nici tu om! Amu hai înapoi! Când colo — numai locul, om şi cal nu-s! Ia-te amu jupâne pe jos, flămând, prin căldură, supârat, ostenit, de curgeau sudorile vale pe bietul jidan. Pe însârate fu acasă. Jupânesa îl întrebă: Na dar ajunsul'ai?

— Ajuns, se te fiă luat dracul, că umblând după hoţ, mi-am prăpădit şi calul ...

— Scil ce bărbate, se tăcem mulcom, asta a fi bă-taiă dela Dumnepeu pentru grâul nevestei cei bolunde.

— Tac, tac, dar grâul tot nu i l'oiu plăti, şi chiar de m'ar cun6sce aş <Jice: Ce ai cu mine ? Te duc la lege . . .

Veput'aţi dară trei omeni isteţi? Apoi se mai pică lumea că este drac! Omu-i drac, că s'ar mânca unul pe altul se p6tă!

Culesă. de **G. Brătean,** înv. în Vama.

15. Crislăscan vitez voinic de babă săracă.

A fost odată ce a fost, a fost o babă săracă, dar tare seracă, de nici casă nu avea ca omenii, numai *hulubă* în pământ ca ţiganii. Şi avea biata babă trei feciori, hărnicuţi şi frumuşei, nu-i vorbă, dar calici, lipiţi pământului. Şi nu erau însuraţi nici unul din ei. Decă «Jicea biata babă: Mă feciori, dar vedeţi de vă însuraţi barem unul din voi, că uite eu-s bătrână, nu ve mai pot spăla şi cârpi cum se cade, atunci ei răspundeau: Da cu ce amarul ne vom ţine muierile şi copiii de ne-a da Dumnezeu, când n'avem nici noi nimic, de cât lucrul mânilor noştre ?! Odată <Jice însă cel mai mic, pe care-l chiăma *Crislăscan:* Mamă, eu me însor; du-te la împăratul şi peţesce-i fata pe sâma mea.

— Vai dragul mamei, <Jice baba, d'apoi până la a împăratului nu mai sunt fete ? Gândesce-te tu la una din omeni de sema n6stră, că — de nu alta — împăratul m'a pune la robie pe vieţă, de voiu cuteza să merg înaintea feţei lui cu aşa vorbe.

— Du-te numai mamă, şi-i spune, se-mi dee fata, apoi ce va fi, aceea va fi.

N'a avut încâtrău biata babă, s'a dus la curtea împăratului şi a întrat înlăuntru, că p'atunci nu mai scia lumea de atâte ceremonii, nici la împăraţi, nu mai ciocănia nime. în uşă, ca acum, când nici la un plotogariu nu poţi întră până nu i te comânâci de o sută de ori. După ce intra baba înlăuntru, dedu bineţe cum sciu mai frumos: Să dee Dumne^ău bine şi sănătate la înălţatul împărat! Ear împăratul îi răspunse blând: Se trăesci, babă: dar ce vânturi te portă pe la noi?

— D'apoi, fiă faţa Măriei Sale cinstită, am un melenaş şi m'a trimes să-mi dai fata după el.

împăratul zimbi a rîde, dar nu se supără pe babă, ci gândind că nu-i cu totă firea, îi (Jise, să-şi trimită feciorul.

Dăcă a aucjit baba vorbe aşa bune dela împăratul, prinse o leacă de curagiu; deci mulţemi înălţatului împărat de vorbele cele bune, apoi îşi luă sănătate bune: „Mai rămâi cu Dumne^ău, înălţate împărate!" şi se grăbi către casă se spună lui Crislăscan ce a isprăvit. Acela cum o vă(Ju, îi eşi înainte şi o întrebă cum a îmbiat? Ea-i spuse pe rând, cum a mers, cu cine s'a întâlnit pe cale, ce au povestit, cum a dat bineţe la împăratul, el cum i-a mulţemit, ce au vorbit amăndoi şi — ce veste aduce, că adecă împăratul l'a poftit pe el la curte.

A doua des de dimineţă se pune Crislăscan la drum şi colo către ame^i fu la curtea împăratului. După ce întră înlăuntru; dedii şi el bineţe, dar bineţe ca peţitorii, ca se scie împăratul cu cine are de a vorbi. Deci • <Jise: Aflăm pe Dumnezeu cu D-v6stră! Cum au<Ji împăratul vorba, îndată vă(Ju, că baba cea de eri n'a glumit, deci ii mulţemi şi îg^ă^tul№.aţjoi¡ f^vojijke vrei se-mi fi ginere?

— Eu, Măria Ta.

— Atunci dragul meu, bagă de semă, fata mea n6uă-* (Jeci şi nouă de peţitori a avut şi la toţi le-am pus capul în par; tu eşti al sutălea, şi de nu-mi vei aduce luceferii, luna şi sorele, care mi-le furară smeii, şi al tău cap va ajunge în par; dar de mi-le vei aduce, — a ta va fi fata mea şi împărăţia jumătate, ear după mortea mea totă.

— Vom cerca înălţate împărate, (Jise feciorul, dâr se fii bun se-mi cauţi mai întâiu şi să-mi dai calul şi armele dumnitale din *holteiá* şi mai doi cai şi d6uă renduri de arme pentru doi fraţi ai mei.

— 0 voinice, <Jise împăratul, că acum pricepu, că are lucru cu un vitez, „armele mi le-a mâncat rugina", ear din cal numai osele doră mai trăesc într'un corn de grajd undeva.

— Apoi fără aceste lucruri nu plec, că înzâdar mi-a fi umbletul, că scii Zicala cântecului:

Că voinicul nearmat
E ca ştiuca pe uscat
Şi voinicul fără cal E
ca pescele pe mal.

Decă vepu împăratul şi văpu cu cine are de lucru, îi căută calul şi armele lui cele din holteiă şi-i mai dedu doi

cai şi două renduri de arme pentru fraţii lui, ş'apoi bani de cheltuială, adecă cum pice cântecul: îi da bani de cheltuială Şi haine de premenală, Apoi cai de călărie Şi arme de vitejie.

Şi aşa Crislăscan merse aţă acasă, de ujide plecară toţi trei în lume la vitejii. Şi s'au dus ei multă lume împărăţie, ca Dumnepău se ne ţie, până au ajuns la hotarul dintre ţera lor şi ţera smeilor. Acolo era o prăpastiă mare, eară preste prăpastiă un pod mare tot de *stani* şi *bolovani.* Când fu acqteu<feifj de o parte în pădure şi lăsaţi caii se pască prin poieni şi pe drumuri, că eu am o ţîr de lucru sub podul esta, că smeil când •trec cătră casă trebue să vie p'aci, se văd ce voiu puta face; dar de voiu avă lipsă de voi, voi să nu dormiţi, să-mi puteţi sări într'ajutor. Aşa fraţii lui întrară în pădure cu tustrei caii, ear el rămase numai singur sub pod cu paloşul în mână. Colo cătră miepul nopţii aucji de sub pod glas la capătul podului: Hi cal de strige, (cal de strige, adecă cal strigoesc, cal ca al strigoilor, cari se numesc şi strigi), lupii carnea ţi-o mănânce, sciu că nu-i Crislăscan p'aici, că numai de el mă tem.

— Ba-s chiar eu, pice voinicul, eşind de sub pod, am venit se ne tragem o leacă de răfuială, de ce ne-ai lăsat în întunerec şi ne-ai luat luceferele; ori mi le dă cu trebă bună, ori le voiu lua în luptă drăptă.

— Nici ţi le-voiu da cu trebă bună, nici nu mi frică că mi le vei lua în luptă dreptă, că mai am doi fraţi, cari îndată vor fi aci şi mi-vor ajuta, pice smeul.

— Bine, bine, pice voinicul, cobori numai jos, se văd ce poţi tu singur deocamdată, că nici eu nu-mi aştept fraţii.

Şi se încăierară ca doi zăvopi, dar ce făcu voinicul, ce nu făcu cu smeul, husdup de pământ, de-i crepâ rânza şi peri pe veciă. Apoi căută voinicul în desagi pe calul smeului, acolo luceferele tustrele, într'o desagă cel de seră, într'una cel de dimineţă, ear cel de mep de nâpte era legat de hoblânc ca un bostan. — „De unul m'am mântuit, gândi voinicul băgându-se sub pod şi scăpărându-şi o leacă de foc se-şi aprindă pipa. Dar nu avu vreme se tragă d6uă-trei *colburi,* când ear aupî glas la capătul podului: Tu cal de strige, lupii carnea ţi-o mănânce, că sciu că nu-i p'aici Crislăscan vitezul, că

numai de el mă tem, dar nici de el tare. Acesta era smeul, care furase luna.

— Ba-s chiar eu, jupâne smeule! — pice voinicul eşind de sub pod, dar nu mai da la laude, fără hai de-mi dă sămă, cugt^ftj^^^^itţugţbfeylg^?

— Cutezat'am pice smeul, cum voiu cuteza să-ţi iau şi inima din tine îndată.

Şi se coborî smeul, şi se puseră la luptă dreptă, luptă voinicăscă, şi se trântiră şi se pumnirâ, de gândeai că doi munţi îşi dau în capete: bubuia pământul cale de o poştf în giurul lor, dar ba să se potă învinge. Atunci trânti fe ciorul pe smeu până în gruinapi şi-i tăiâ capul. Apoi căută ce are în dăsagil de pe cal? Adecă acolo era îndesată luna de nici nu *grămujda*. Mulţam Domne, pise feciorul, numai de mi-ar umbla tot aşa de bine şi cu smeul cel mai mare, care trebue să sosăscă îndată eu sorele; dar nu sciu cum va fi, că-s cam obosit, cum m'am venzolit cu ăşti doi. Şi nu trecu mult, după ce se băgă sub pod, şi numai aupî ear un glas la capătul podului: Tu cal de strige, lupii carnea ţi-o mănânce, că sciu că nu-i p'aci Crislăscan, că numai de el mi groză, dar nici de el nu tare! Acesta era smeul cel mai mare, care aducea sOrele. Cum îl aupi voinicul de sub pod, îi pise:

— Mai încet, jupâne, cft şi eu-s p'aci.

— Şi ce cauţi tu p'aci? întreba smeul.

— Dar tu de ce ni-ai furat sorele şi ne-ai lăsat în întunerec? întrebă feciorul.

— Adecă tu vîi să mă iei la întrebări?

— Cam aşa, hai să ne răfuim !

Şi se prinseră la luptă drăptă, şi se luptară până curgeau sudorile vale pe ei, şi nu era chip se se învingă unul pe altul.

Atunci smeul 4i[se]! scii ce voinice? Hai fâ-te tu o pară roşiă şi eu alta albastră, se ne mai luptăm şi în vez- duch, că văd că aci jos nu-i chip să ne dovedim.

Şi se făcu feciorul pară roşiă, ear smeul para albastră şi începură a se lupta în văzduch. Când era lupta mai crâncenă, sburâ un corb pe deasupra lor, şi <}ise smeul către corb: Corbuleţ mândru, slobo<Ji-te în părău şi-ţi mdie aripile şi dă3Cjh.utoliaii 6da4ăl bml^eitînLflraara Qlsrta roşiă, că-ţi dau o grămadă de carne de cal şi alta de carne de voinic. Dar voinicul (Jise: Corbuleţ mândru, dute iute colea în poiană la fraţii mei şi le spune să-şi umple pălăriile de apă şi să vină 'n c6ce şi se torne din ele pe para asta albastră, că-ţi voiu da şepte grămezi de carne de smeu şi şepte de carne de cal. Şi a ascultat corbul de fecior, şi s'a dus la fraţii lui şi le-au spus se vină cu pălăriile pline de apă la capătul podului şi se arunce apă pe para cea albastră. Şi fraţii aşa făcură, şi când îi văiju fratele lor venind cu pălăriile pline de apă, se slobozi în jos bătându-se cu smeul, ear când fură lângă pământ odată aruncară fraţii apa din pălării pe flacăra cea albastră. Atunci smeul se făcu mii de bucăţele, ear ei scoseră din desagii lui s6rele, ce sta ghemuit de nici nu grămujda. Acum tote le avea câştigate, dar îl lovi dor se vadă el, cum e ţera smeilor, păn' a nu merge acasă. Deci îşi lăsă fraţii acplea, se făcu un măţ mândru şi hai preste pod în ţăra smeilor. Şi merse, şi merse, până dedu de nisce curţi mari, acelea erau curţile

smeilor. Şi smeâicele plângeau şi se dăsleau: Vai de noi şi de noi, că hoţul de Crislăscan ni-a omorît bărbaţii! Ear o babă bătrână, mama smeilor, îşi despletia părul cel cărunt şi tot şi-l smulgea de supărare şi amenința cu pumnii şi crişca în dinţi de năcas. Măţul vedea tot ce fac

ele. Odată numai au<Ji pe una (J'cend: Dar nici el n'a. scăpa din mânile mele. ca mă duc în drumul lui şi mă fac un păr cu pere frumose şi cum va gusta din ele, să-i crepe inima şi se mori Alta 4>sec: Ba eu mă fac în calea lui o . fântână cu apă limpede, şi cum va bea din mine, să şi plesnească. Alta (Jise: Ba eu mă fac trei brâne de aur, ş mă arunc în calea lor, şi cum m'or pune pe trup, tot ard de vii. Ear baba cea bătrână cjise: De scapă de voi, — de mine n'a scăpa !

Auqlind mâţul acestea, dete fuga până la pod, unde-l asceptau fraţii, şi le (Jise: Haideţi fraţilor, se ne gătim
de cale. Bi [Clu] / Central Lnivcrsitv Library Cluj

Şi se puseră la drum, toţi trei călări, ear la Crislăscan în dăsagi era sorele, luna şi luceferii, şi mergeau de rupeau locul. Dar era o (Ji caldă, caii erau înspumaţi de sudori, ear ei mai muriau de sete şi nu nimeriau în cale nici un isvor, nici o fântână, nici un părău, ba nici vre-un copaciu unde să se recorescă nu era. Cum mergeau -ei aşa înferbentaţi şi însetaţi, eată lângă drum un păr mare încărcat cu pere frumose. Cei doi fraţi dau să năvălescă la pere, dar Crislăscan îi opri: Staţi se gust eu mai întâiu din ele. Şi cum era călare, dă cu paloşul odată în păr, şi ese din el şiroiu de sânge. — Ei vedeţi, ce aţi fi mâncat voi, de nu eram eu aci?

Apoi au mai mers ei cât au mai mers.şi au dat de o fântână, nu mai limpede ca jiâra, de gândeai că şi flămând să bei din ea. Cum o văd, fraţii cei doi dau năvală la ea, dar Crislăscan îi opresce.

— Mă, lăsaţi se bău eu întâiu! Şi-l lăsară fraţii, ear el îşi scose paloşul şi tăia apa cruciş şi curmeziş, şi se făcu un- hoit plin de sânge închegat. — Ei, vedeţi ce aţi fi beut, de nu eram eu aci?

După aceea nu mult au mai avut de mers şi au dat de un perău cu apă bună, de unde beură şi ei şi caii, şi se luară mai departe. Dar nu mult merg şi dau în mijlocul drumului preste 3 brâne de mătase, tote cu fluturi de aur. Cum le ved, fraţii de loc vor se sară se le rădice. Dar Crislăscan mi-i opresce şi dă odată cu paloşul preste ele şi de loc înnotă şi ele în sânge. — Ei, vedeţi, pice apoi cătră fraţi, ce aţi fi încins pre lângă voi, de nu eram eu?

Şi tot mergeau feciorii noştri, ca din poveste, dar nu se mai vedea nici sat, nici oraş, nici nimic, numai nâgră pustietate; ear dindărept îi ardea ceva ca o pară îndepărtată. Şi se uită Crislăscan înderăpt, adecă era hăranca de babă, mama smeilor; venia după ei c'o falcă în cer, cu alta-'n păment, cu .una brusi măturând, cu alta stele culegând. CânS^era 'niafse-f'ajungă,'[1]- <ia[b]f3umne'peu că ajung la curţile lui Petre-făt-frumos.

Petrea era acasă pe un verf de jireadă de paie, şi se uită cum vin voinicii cătră el şi baba după ei. Cum îi vepu că se apropiă, sări de acolo şi le descuiă porţile şi-i slobopi în lăuntru. Într'o clipă a fost şi hăranca de babă acolo: Slobopi-me, Petre, se ved cine m'a făcut fără copii şi fără norori ? Dar Petrea nu o slobopi. Atunci pise Crislăscan: Fă-i pe voiă, deschide-i o lecă portiţa, dar numai cât se-şi bage capul se ine vadă. Şi-i deschise Petrea o lecă portiţa şi-şi vîrî ea capul înlăuntru, dar când vru se între totă în curte, Petrea o strinse cu portiţa aşa de tare, de îndată se făcu iepă cu 12 piciore; apoi scOse repede paloşul şi-i ciuntă capul.

Na, frate Grislăscane, pice Petrea, acum puteţi merge în pace, că smei şi smeoice nu vă vor mai ţinâ calea, decât că drăguţul smeoicei ceii bătrâne nu pic că nu s'ar cerca se te ngcăjăscă, fără el nu se lâgâ 'de nime, decă omul nu-şi face de lucru cu el. Pote că îl veţi tîlni unde-va culcat în mijlocul drumului în pielea golă; ocoliţi-l şi tăceţi, dar eată vă spun: tăceţi şi-l ocoliţi, că dacă i dă omul pace, nu-i arţăgos, dar de nu-i dă pace, cu greu poţi scăpa de el, că el e *Pricina*.

După aceea plecară dela Petrea, de bună sămă că mai întâiu mulţămiră frumos pentru ajutorinţă, apoi calea şi valea! Şi se tot duc ei, să tot duc, până mai întră în ţera lor. Adecă numai văd de departe un ometeu cât un urs întins de a lungul la s6re în mijlocul drumului, ca un şerpe, şi cu pielea golă. Caiî-şi fac spaimă şi prind a forăi când îl ved.

— MS ticălosule, t^se Crislăscan, feri-ne din drum, că ni-se spariă caii.

— Dar Pricina <Jice a lene: Ba eu. Atunci se înfuriezâ Crislăscan şi se coboră repede de pe cal cu paloşul scos, gândind că Pricina va cerca se se apere în luptă

dreptă ca vMSl^br^^'M'fl^^fe 4(ip £!i[i] fricoşii. Dar Pricina făcu atât de bine că se ridică odată oblu 'n piciore, şi când fu în piciore, atunci fu şi pe cal, şi o trecu cu calul în sus în slava ceriului până în văzduch. Acum putea fluera a pagubă Crislăscan după cal şi după desagii cu scumpeturile, pentru care muncise atâta, că în desagi pe calul lui erau luceferii, luna şi sorele. Acum îi picară în minte vorbele lui Petrea-făt-frumos, că cu Pricina se nu-şi facă de lucru, dar era prea târziu. Deci (Jice către fraţi: Fraţii mei, voi mergeţi acasă şi aveţi grije de mama, că eu nu pot merge, după ce în loc se duc, după cum m'am legat, sorele, luna şi luceferii, am mai prăpădit şi calul cel scump al împăratului, acela-mi pune capu'n par, de mă întorc fără ispravă; bun e Dumnezeu, pote se ne vedem acuşi. Aci se despărţiră fraţii; cei doi merseră către casă — că nu mai era mult până-n ţera lor, —■ ear Crislăscan şe duse pe altă cale, pe unde încă nu umblase, pre un şes lat şi mare. Şi cum mergea el aşa, dă de un om arând cu plugul cu 12 boi, şi brezdele t6te mâncându-le, şi tot striga: vai f6me-mi-e! Hm! <Jice Crislăscan, esta va fi *Flâmen^ilâ,* de care aupisem mai an hăt în şepătOre, ore se mă prind cu el frate de cruce?

— Bună piua, vere!

— Se fii sănătos, vere; dar de unde şi până unde?

— Vin din lume şi merg în lume, dar nu mă pot destul mira, cum încape în tine brăzda întregă întreguţă, şi tot strigi că ţi-ar fi fome!

— Nu te mira tu de mine, că eu-s Flămânzilă, şi aşa-i firea mea; dar te miră de Crislăscan vitâzul, voinic de babă săracă, că omoră smei şi smeoice, ear în urmă se lasă batjocorit de urgia lumii, de Pricină!

— Dacă eu-s Crislăscan!

— Tu? Atunci hai se ne prindem fraţi de cruce, doră mă vei sătura şi pre mine odată, să sciu c'am fost şi eu

d tă ătul îgjiet^] (j.j[vers]ity Library Cluj

— Hai! pise Crislăscan; şi jurară pe vârfurile paloşelor şi apoi plecară împreună.

Cum tot merg ei aşa povestind pre cel drum, mai fumegând din cele pipe, eată dau de o apă mare, care mâna o m6ră cu 12 petri, din jos de moră sta un om cu

gură căscată, şi câtă apă cădea de pe jilipuri, totă o bea, şi tot striga: Vai că mor de sete!

Eşti doi se abătură pe la el.

— Dar ce pici, tălălău, că mori de sete, când tu tot mereu bei? întrebă Crislăscan.

— Nu te mira de mine, că aşa-i firea mea, că eu-s *Setilă,* dar te miră de Crislăscan vitezul, voinic de babă săracă, că omoră smei şi smeoice, ear în urmă se lasă batjocorit de năpastea lumii, de Pricină.

— Dacă eu-s acela!

— Tu ? Apoi hai se ne prindem fraţi de cruce, barem mă vei sătura măcar odată de beutură, se nu mor seteos.

— Hai! (Jise Crislăscan, şi se prinseră fraţi de cruce şi jurară pe vârfurile paloşelor; apoi plecară mai departe.

Acum erau trei inşi. S'au tot dus ei povestind până au dat de o pădure. în mijlocul pădurii era un foc ca de 99 cară de lemne şi lângă foc era un om cu cojocul pe mâneci şi încins cu cunună de cepci preste mijloc. Asta era vara în postul Sân-Petrului şi el totuşi striga: Vai, că mor de frig.

— Cum poţi tu striga că mori de frig, pe năbuhala asta, îmbrăcat cu cojocul pe mâneci şi lâng'un foc aşa pogan? întrebă Crislăscan.

— Nu te mira de mine, că eu-s *Zgriburilă,* şi aşa-i firea mea; dar miră-te tu de Crislăscan vitezul, voinic de babă seracă, care a omorît smei şi smeoice, ear în urmă s'a lăsat de l'a păcălit urgisitul de Pricină!

— Dacă eu-s Crislăscan!

— Tu? Apoi hai se ne prindem fraţi de cruce!

— Hai dară! Şi se jurară pe crucea paloşului şi plecară mai di^-Mfe'J'J.i iŸemwi I ¿mi^ipkirhiliwşi[1]. (lf+ji ¸'au dus ei tuspatru cât s'au dus, ear dacă au eşit din pădure la largul, au dat de un om mare numai cu un ochiu în frunte şi c'o puşcă de umer. Mult se miră Crislăscan de acest om uriaş şi nu se putu stăpâni se nu-i dică: Ce baţi tu câmpii cu rugina aceea în spate, nu te poţi ogoia locului?

Nu te mira de mine, d'se urieşul, eu sunt *Ţintilă,* şi aşa-i firea mea; dar te miră de Crislăscan vitâzul, voinic de babă sâracă, că el a omorît smei şi smeoice, ear în urma urmelor l'a păcălit o tândală de Pricină. De el te miră tu.

— Dacă eu-s Crislăscan!

— Tu ? Apoi hai se ne prindem fraţi de cruce, doră me voiu duce unde-va se me satur de venat, că mor de dorul vânatului, şi aici în ţera mea nu mai am după ce ţelui.

— Hai, dacă voesci, şi apoi vom fi cinci ortaci, şi jurară credinţă şi frăţie, apoi se luară la drum mai departe toţi cinci: Crislăscan, Flămândilă, Setilă, Zgriburilă şi Ţintilă.

Acum se apropiau de ţera Capcânilor, unde omenii sunt cu cap ca cânii, altcum sunt omeni ca şi noi. Ei şi mănâncă bucuros carne de omeni de ceştialalţi. — „Aci nu-i de a întră", pice Ţintilă, că capcânii numai eu văd ce fac. — Ba se chiar întrăm în ţâra lui, pişe Crislăscan, şi vom merge tocma la împăratul lor, se ve ţin eu ţîră şi bine, ca se nu piceţi, că aţi umblat înzadar cu mine prin lume.

Aşa au şi făcut. S'au dus chiar la împăratul capcânilor, şi Crislăscan au început vorbă cam aşa, ca omenii cei cuminte.

înălţate împărate, noi tuscinci suntem feciorii împăratului verde şi am venit la Măria Ta, că am aupit că ai fată de măritat, se mi-o dai mie nevastă.

— Se trăiţi dragii mei, <Jise împăratul capcânilor, se trăiţi! De omeni de omenia nu ne ferim nici noi, dar datină este în ^ aŞ^gO^Wi^L^ytl^ V [0 n6]Pte¹ în care vreme să se mai gândescă şi fata şi eu, ear ei se se ospeteze boeresce, apoi a 2-a di capătă răspunsul. Trebue însă se mai sciţi un lucru; aveţi de a' mânca şi de a bea tot ce vă voiu pune înainte şi la nopte aveţi a durmi unde vă voiu culca eu; ear dacă nu, vă rămân osele aici la noi. Priceput'aţi ?

— Priceput, înălţate împărate.

Şi se puse împăratul şi porunci de le tăiă 99 de boi graşi şi c6pseră 99 cuptore de pită albă ca spuma, şi după ce le puseră în mijlocul curţii, le puse de a'ndemână 99 de buţi cu vin roşu, apoi le pişe: Până în seră se fiă gata.

Şi se puseră feciorii mei la mâncat şi la beut, şi când fu colo către ojină, Flămândilă sbiera ca din gură de şerpe: Vai de mine flămendu-îs Că n'am mâncat de când îs; ear Setilă se bocia, că nu mai putea de sete.

Aupind împăratul capcânilor chiar cu ale lui urechi vaietele celora, că mor de fome şi de sete, după ce el îi ospătase cu 99 boi graşi fripţi, cu 99 cuptore de pane şi cu 99 buţi de vin şi după ce ei numai 5 inşi îndopase atâta potop de mâncare şi beutură, — se înfricâ. Porunci deci slugilor, ca să ardă cuptoriul cum sciu ei mai pogan. Şi era cuptoriul cel mare, în care coc prefuţiî cei ostăşesc!, că puteau îmbiaţi în el patru inşi în voia cea bună, de micuţ ce era. Dar apoi l'au şi încălzit cu 99 cară de lemne, ear colo deodată cu sera au scos slugile numai jarul din el; împăratul capcânilor pofti pe voinicii nostrii la culcate. Ţintilă vădise, ce văduse, deci d'se lui Zgriburilă: mergi tu frate înainte. Şi întră Zgriburilă înainte şi numai odată răsuflă în lăuntru, şi atât se domoli cuptoriul de tare, cât prinse a dârdăi în dinţi Zgriburilă, ear ortacilor li se părea că dorm afară în postul Sân-Petrului. împăratul capcânilor de abia aştepta să se facă diuă, că ar fi mâncat bucuros o lâcă de friptură de om. Trimise deci pănă în diuă pe un slugă la cuptoriu se vedă nu i s'au ars cumva prea tare frigtdr£?Lij BasnteMijz!®iww-igoWbfersii' la cuptor şi şi veni repede îndărăpt, tot gâfâind.

— Da ce-ţi e? întrebă împăratul.

— Och! înălţate împărate, aceia-s draci, nu-s omeni.

— Da cum aşa? s'au prea ars doră?

— Dar de unde? Unul strigă că more de fome, altul se vaetă că-i e sete, altul dârdăie în dinţi de frig, ear altul suduie cât mă temeam c'a cădea cuptoriul pe el, şi tot dice că ce se mai ţintăscă? ear unul mâi de omeniă bag-săma, îi tot mulcămesce ca se aştepte până s'a face ^iuă bine c'apoi pe toţi îi îndestulesce.

Audind împăratul capcânilor de Una ca asta, prinse şi el a sgriburi, dar nu de frig, ci de frică. Aceia voise-mi pună capul, dise el! Ear sluga, audind de frica stăpânului, se făcu frate cu drumul, după ce spuse întâmplarea celorlalte slugi adecă ortacilor lui. Când se sculară voinicii noştri, împăratul era numai singur în curte, că toţi slugitorii îl părăsiră. Deci era hotărît ca se dee străinilor ce vor cere, .numai'se-l lase în pace. — Ei, ce poftiţi dela mine, întrebă pe eştia vependu-i că se apropiă de el. D'apoi — pise Crislăscan — deocamdată se ne areţi fata, că eu dor la peţit am venit.

Cam greu veni împăratului se le arete fata, că nici nu era acasă. Ea era Pricina, care fugise cu calul lui Crislăscan şi cu comorile lui, şi ea punea la cale voinicii cei mai zdraveni se vină la curţile tatălui ei, ear acela îi frigea şi-i mânca pre ţoti. Acum nu era acasă, era în fundul iadului; că bucurosă n'ar fi dat faţă cu Crislăscan, despre care aupise că-i mare drac. Dar împăratul temendu-se, că aceia te miri ce rău îi vor face, o chiămă numai decât, că el nu scia nimic despre cele ce avusa ea, adecă Pricina cu Crislăscan. Şi plâca ea se vină, dar când fu deasupra norilor şi zări pe Crislăscan la ei în cui 'e, dă se întorcă în iad, de unde venia. Dar Ţintilă o vede, înc6rdă şi paff! Atwm cc^ecjMr^OfitÂjrsBaiLitelfeQfin se aruncă iute pe calul lui, cu care fugise Pricina şi cu care căpuşe acum puşcată de Ţintila. Apoi pise către ortaci: Nu de fată, ci de cal mi-a fost, că pe elu-s desagii cei luaţi dela smei, cu sorele, luna şi luceferele. Acum ospătaţi-ve aci cu ce veţi căpeta, ear preste 3 pile se fiţi la mine la nuntă, să vă 6spet cum sciu eu. Dicend acestea, şi-a luat remas bun dela ortaci, şi hi murguţ către casă. Cum au intrat în ţera lor, de loc au prins a se lumina, ear împăratul şi fata lui, ca şi tot poporul se bucură. După ce ajunse acasă, se cunună cu fata împăratului şi făcură o nuntă numai ca ea. Acolo au fost şi mama şi fraţii mirelui; eu mă uitam pe ferestră la nuntaşi. Par'că acum văd pe Crislăscan, cum iuia şi cum picea către mă'-sa: Spusu-ţi-am că-s vrednic să fiu ginere la împăratul? Mai multe n'am aupit, c'apoi m'au alungat dela ferâstră, s'au temut bagsema, ca se nu le fur miresa. —

Rodna, în Iuniu 1889. .

Colectată de I. F. Reteganul.

16. Binele şi Reul.

Într'un sat trăia odată un om serac, şi i-a dat Dumnedeu o droiă de fete, ear mai în urma doi feciori gemeni, pe cari i-a botezat: pe unul Binele şi pe unul Reul. Când erau ei ca de (Jece ani, au d's cătră părinţi: Păn' acum neaţi crescut şi v'aţi ostenit destul pentru noi, de acum înainte mai putem noi trăi şi fără ajutoriul vostru. Aveţi voi destule necasuri, faceţi-ne o lâcă de merinde şi ne lăsaţi s8 mergem în lume, se ne căutăm norocul.

— Bine, dragii tatii, dise omul, vădend că are aşa copii îndemnoşi la lucru, numai daţi din când în când şi p'aici, barem odată în an, ca se mai seim şi noi despre starea şi aflarea vostră.

Apoi le făcu mumă-sa câte o turtă mare în foc, şi după ce-şi făcură fiă-care câte o bâticuţă, plecară la cale. Au mers ei cât au mers până colo cătră amedi; ear când au fost la am^t, dS^b^MSifâ kfep AMtai, subt o ră-~ chită mare. Acolo au stat s8 poposescă. Binele fiind flă-mând, scote turta din traistă şi dă sS mănânce; Reul cum îl vede, se apropia şi mancă împreună cu el până ce-i gată totă turta. Când se plece, d'se R6ul cătră Binele: Frate, când ne-a lovi fomea, vom mânca turta mea; acum să plecăm, dar uite douii 'drumuri, amendoue eş colo în deal la cruce, hai se vedem care ajungem mai iute, eu merg pe drumul din stânga, tu du-te pe cel din dr£pta. Aşa şi făcură; că Binele era bun bucuros la tote ce-i spunea frate-seu Rgul, că el gândea, că totă lumea e bună la inimă ca el. Merse deci Binele pe poteca din drepta, dar pace sS se mai întâlnescă cu frate-seu Râul; au ajuns însă într'o pădure mare, din care nu mai scia cum se easă. Merinde -nu avea de loc şi trăia numai cu câte o alună, ce biată găsia prin pădure, cu ceva smeură ori mure, ba şi ghinde şi jir mânca de fome, dar puţin afla şi de acelea. Dela o vreme prinse a nu afla mai nimic, şi din pădure tot nu mai putea eşi. Odată dă de un furnicariu mare, în mijlocul unei poieni, şi se îndreptă oblu într'acolo, cu gând se-l mănânce, că nu mai putea de fome. Dar furnicariul îi scia gândul, deci i dise: Nu me mânca, dragul meu, mai rabdă şi est puţin cât ai râbdat cel mult, că la vreme de năcas bine ţi-voiu prinde.

Şi-i fu milă la băiat şi nu mâncă furnicariul, ci merse mai departe, dar flămend, de-i coroiau maţele de f6me.

Mergend el aşa, vede într'un copaciu scorburos un stup şi-şi îndreptă paşii într'acolo, cu gândul sS-l mănânce. Dar stupul îi găci gândul şi-i pise după ce fu aprope: Hei voinice, puţin folos vei avă şi de mg vei mânca, dar rabdă şi est puţin cum ai răbdat cel mult, că bine ţi-voiu prinde la vreme de necas.

Şi Binele a lăsat stupul în pace' şi s'a dus mai departe, mai leşinat de fome. Mai mergend o lâcă, vede un lac şi lângă ^j. pgco,st^^i-,umbl^d„di^p^. brosce. — Pe unul din estia tre^ue sS-l mănânc! îşi gândi Binele, şi căuta un steop de lemn se lovescă un cocostârc şi să-l frigă pe cărbuni, că nu mai putea de fome.

Dar cocostârcii, par'că-i sciură gândul, că de departe-i strigară: Cruţă-ne, voinice, că bine 'ţi vom prinde la vreme de necas; cum ai răbdat cel mult, mai rabdă şi cest puţin ; du-te pe calea asta înainte şi vei nimeri într'o luncă fru- mosă, acolo vei da de curţile unui boieriu bogat, unde vei afla tot ce-ţi trebuesce.

Binele cruţă şi pe cocostârci şi merge mai departe pe calea ce i-o aretară aceia. Şi într'adever, nu trebui se mârgă nici cât ai trage o pipă de tâbac, şi fu în luncă. Adecă pe cine v&du mai întâiu? Pe frate-seu pe Rgul, care păscea o turmă mare de oi boieresci. Cum îl văpu, de departe grăbi spre el strigând: Bine că te aflu frate, hai iute dă-mi un strop de pâne, că mor de fome. Dar R6ul, în loc sS-i dea ceva merinde, fugi de frate-seu ca dracul de tămâiă. - .

Supërat şi împletecindu-i-se piciôrele de fôme, se trase numai ca şerpele pană la curţile boieriului, ce se vedeau pe luncă în jos, şi se rugà la boieriu së-i dee ceva de lucru, ca să-şi capete mâncare, că uite môre de fôme. Bo- ieriul numai de cât a poruncit de i-au adus de mâncare din curte şi i-a spus, că tote slujbele-s cuprinse, fără — de voiesce — gâscariu, adecă pëcurariu la gâsce pôte întrâ din acea minută chiar. — Binele se învoi bucuros, mancă de se sătura, mulţemi lui Dumnepeu şi boieriului, şi merse së se culce, ca diminâţa pănă 'n piuă së primëscà gâscele în sémâ. u

A doua pi merse la gâsce, étal frate-seu Rëul era la oi. Când fu séra, întrâ Rëul oblulîn curte la boieriul şi-i pise : Uite boieriu dumniata, gâscariul s'a läudat, că în

timp de o pi şi o rtôpte ţi-a scôte | tot grâul din stoguri, fir de fir, şi stogurile vor rëmâné întregi de paie gole.

Boieriul cam credea vorbele Rëjului, că pănă într'aceea nu-l prinse^Mfëlujsâ6âit«i rfi i ftC'Mù fiʰ fî ec ffIh i ă m à pe gâscariu înainte şi-i pişe : Se vepi, băieile, se faci ce te-ai lăudat pe câmp, că de nu, te prind de urechi ; bagséma pise mai mult în glumă de cât în adins.

Dar ce se fac domnule ? întrebă Binele ; ce m'am lăudat ?

Sci! tu bine ; ai pis, că vei scôte tot grâul din stog. fir de fir, şi paiele vor rëmâné stog cum sunt. ; acum sfe te vëd, harnicule, că de nu, vai de urechile tale !

Da unde nu se supërâ băiatul, da unde nu prinde a plânge şi a se tângui, de gândiai că lumea piere ; nici de cină nu-i trebui, numai se închise în căsuţa lui, lângă coteţul gâscelor, şi plânse pănă către miepul nopţii. Atunci bâtù cineva la uşă. — „Cine-i?" întrebă băiatul. — „Eu, furnicariul" rëspunse cineva delà uşă, „lasă-me înlăuntru". Şi-l lăsă înlăuntru. Ear furnicariul îi pise:' Nu te supëra, nu te dăoli, fëtul meu, sciu eu nëcasul tëu; că eu sunt craiul furnicarelor şi al furnicilor, dar culcă-te şi dormi fără frică, că mâni în pori de pi grâul va fi ca ales pe măsâ. Apoi se duse craiul furnicilor la stog şi se sui în verful lui, ear furnicile tote din lume erau prin stog şi aşa erau de multe, cât abia la 3—4 se ajungea câte un grăunţ de grâu. În câte-va ceasuri grâul era ca ales pe măsă. Binele s'a uitat la ele în tot timpul acela şi se minuna de hărnicia lor şi-i părea bine, că mai ieri alaltâ ieri nu l'a mâncat într'o bobotă de fome.

Pănă-'n <Jiuă se sculă boieriul se va<Jă minunea, şi în adevăr se minună de ce vădu Şi lăudă pre băieţan; ba nu se putea destul mira, f^m un biet băiat dela gâşce se facă lucruri, cari n'ar fi înfTâtare se le facă nici cei mai procopsiţi curteni. f

A doua sără iar.vine Răul cu o minciună la boieriul, care minciună i-o şi arede cela mai înainte de a i-o spune, îi spune adecă, că ufţe gâscariul s'a lăudat, că pănă dimineţă din paluta boi^rescă— numai de ar voi el — ar pute face o itMân&âfciirtt'^0r;dânău JUiiarui (mar®' acesta, şi ¿um îl au(ji boieriul, îi şi-ieni gustul să-l aibă. Ce gândiţi dvostră: mănăstire de ceară! Deci chiămă băiatul

înainte şi-i <Jise: Până dimineţă să-mi faci din paluta cea mare o mănăstire de cără!

Supărarea băiatului nu se pote spune, şi plânsul lui şi neeasul lui. Dar colo către miedul nopţii cine-i bate în uşă? Crăiesa stupilor, pe care mai ieri alaltăeri în fomea lui era cât pe aci se o mănânce. Ea-i spuse, să nu se supere, că va fi cum va voi Dumnedeu. Şi porunci tuturor albinelor din lume şi din ţeră să se adune, şi toţi părеţi! palutei să-i îmbrace în cără şi pe părеţi să facă icone din cără, ear în mănăstire se facă altariu de cără, şi până dimineţă să fiă gata.

Şi aşa se făcu. Şi se bucură boieriul când vătju acea mândreniă de mănăstire, cum nu mai era alta în totă lumea, şi lăudă pe copil, care amu era cotângan.

Preste vre-o câte-va după-ce Răul gândi şi resgândi fel de fel de bazaconii, mai veni cu o minciună la boierul. El scia adecă, că boieriul nu are copii, decât o fată, ce se apuca fecioriţă, dar feciori nu avea nici unul. Deci Răul (Jice către boier, că uite Rinele s'a lăudat, că preste nopte-i pote aduce dela dine un copil cu părul de aur. — Boieriul, dorind forte se aibă un fecioraş, şi vădend câte lucruri frumose a făcut Binele, crede, că de bună semă el aşa s'a lăudat, precum îi spurte Răul. Deci chiamă pe băiat înainte şi-i spune. Până mâni diminăţă lângă bo- ieriţa în pat să aflu un copil, nu-mi pasă: adu-l dela dine, fă ce sciî, numai să aibă fecioraş!

Acum încremeni Binele la al, ă porjincă şi întră în casă plângend. Dar colo la miedul^opyi-\ bătu numai la uşă împăratul cocostârcilor şi-i dise^ Wu man plânge, nu te dăoli, că porunca boieriului este împlinită; noieriţa are la sin un copilaş cu părul de aur, amoi l'am adus dela dine.

Bucuria băiatului, dar bucuriarboieriului! Numai decât chiămâ preotul şi făcu 2 lucruri [fin botez ;i o logodnă. Logodi ade<!âˈ V 'BinfcWPelli¹ fiilâ%. V^^tt/jumătate boieria şi moşiile şi binele, ear Răuksă lăudă/— credend că aşa merg lucrurile numai cum gândia el —-să lăudă, că în diua nunţii va sta în verful unei clăi de fen până când aceea, dându-i-se foc — va arde până-'n pământ. Toţi se minunau cum va fi lucrul acela, dar când colo, — Răul arse cu claia împreună, de nu se

alese numai cenuşă din el. Dar cenuşa aceea o suflă ventul în tote părţile, şi unde cădu, acolo răsări. De aceea în lumea asta este mai mult rău, de cât bine.

(Din Bonţariul inf. în Bănat) Colectată de I. Pop Reteganul.

17. Cum s'a făcut pământul?

Chiar la început era numai întunerec şi apă, şi Dumnedeu umbla cu o luntriţă pe de-asupra apei, ear în altă luntriţă, cât pe colo, umbla Sătana, adecă diavolul, fiă'n stani şi-'n bolovani. Şi diavolul numai un gând avea, cum ar puté el resturna luntriţa, în care era Dumnezeu Sfântul; dar Dumnepeu — drăguţul de El — îi cunoscea planul cel mişelesc, drept aceea nu-i da răgaz sé se apropie de Sfinţia Sa. Odată pice Dumnedeu către Diavolul: Mé Scharoschi! cufundă-te numai decât în fundul apei şi ce-i puté prinde în mână, scóte afară. Şi ascultă diavolul — că de n'ar fi ascultat, era vai şi amar de cornitele lui — şi se cufundă în apă şi prinse cu mâna mol şi năsip din fundul apei şi dă se-l scotă afară, dar păn'afară tot i-l spălă apa din mână şi ajunse afară cu mâna g61ă.

— Dar ce ai scos? întrebă Dumnedeu, ear mamonul sciind că prinsese ceva şi văpând că acum nu are nimic, se şi ruşinâ, dar mai tare se mâniâ şi se cufundă a dóua oră. Acum îşi împlântă ghiaréle cele lungi şi negre în mol, şi — ca se nu i-se mai întâmple se âsă fără ispravă îşi umplu şi gura de mol, sciind bine că de acolo nimic nu mai póte ^éM^^^ftiJd^'Wă.[Lib]TO‹tend fu afară, molul ce-l luase în palme iar era spălat de apă, numai de-i rămăsese puţin pe sub unghiile cele lungi. Din acel mol făcă Dumnepeu pământul, dar mic, numai cât încăpea ei amândoi: Dumnepeu şi Diavolul. — Odată fiind Dumnepeu ostenit, se culcă sé dormă, dar diavolul hai se-l restóme de pe ţermure în apă. Ei, dar când da se-l restóme tot se muta pământul de către apă, şi nu-l puté. Văpând Dumnepeu mişelia lui, se ridică şi-i porunci se scuipă molul ce-l are în gură. Şi l'a scuipat Sătana, şi s'au împreunat cu turta cea de pământ, ce o făcuse Dumnepeu mai înainte, şi au prins a cresce, şi crescü, şi crescü şi cuprinse pe Satana de tóte părţile, şi pe de-

asupra şi pe de-desubt, ca şi cum l'ai închide într'o bute, aşa-l închise Dumnepĕu în fŏlele pământului, în iad, de unde numai câte o ghiară scóte şi face gâlceavă în lume. Ear pe suprafaţa pământului a făcut Dumnepeu tot ce se vede şi ce nu se vede, că acum nu mai era cine se-i încâlcâscă iţele şi se-i fac bazaconii.

Culésa de **Iuliana Iancovieiu,** din Bănat.

18. Zapisul lui Adam.

După ce a făcut Dumnepeu lumea, atât s'a tot scâncit Sătana, până l'a lăsat se âsă din iad, dar numai odată-'n săptămână, Marţi sera. No bine, eşi el odată, eşi de două ori şi se purtă bine, apoi vorba ăluia — dă-i degetul, că-ţi cere palma întregă. Odată iară se rugă de Dumnepeu ca se-i dea slobopenie să umble el în lume ori când şi ori unde, că nimic stricăciune nu va face. Lui Dumnepeu, bun şi milostiv cum este, îi fu milă şi de rugăciunea lui, şi i-o ascultă.

Acum umbla Sătana în dragă voia lui, pe unde numai voia, şi făcea şi câte o năsârângâ de cele drăcesci. Aşa odată îndemnă pre Eva se mânce din pomul cel oprit şi se dee şi lui Adam. Ei mâncară, şi din pricina aceea fură scoşi din raiu, spre bucuria mamonului şi spre întristarea lor. După ce era Adam şi Eva scoşi din raiu, de prinseră a-şi ara o palmă de pământ se-şi semene bucate pentru traiu, mamqsKuij ¿aflj W^fellinftiQrs^ LTOdfy Ciiijde ei, adecă de âmeni, îi era mai drag decât de tot ce era în lume.

— Bun lucru, Adame!

— Dee Dumnepeu bine, jupâne! pise Adam, care vă- pând pe. mamonul cu pipă lungă, cu mustețe sucite, cu pinteni zurăitori, gândia că-i vr'un executor, şi-i tremura cămeşa în spate, fiind omul blândoc.

— Ce faci Adame? întrebă Sătana mai departe, col-buind din pipă ca un turc.

— D'apoi, jupâne, dise Adam, ţinând pălăria în stânga şi biciul cu care mâna boii în drâpta, mi-aş ara o leacă de loc, se-mi sâmăn câte ceva bucate de rândul traiului.

— Bine, Adame, dar locul ăsta, ce l'ai brăzdat tu, este al meu, şi eu nu te las se mi-l strici cu plugul.

— Dacă-i al tău, al tău se rămână; eu cu haboca nu vreau se ar în el! pise Adam şi vrea se-şi sc6tă plugul din brazdă şi-l şi sc6se şi merse se are în alt loc. Dar Sătana îl scose şi de acolo, apoi după ce s'a mutat Adam în al treilea loc, Satana şi de acolo l'a scos şi i-a spus verde: Pământul tot este al meu, că, eu l'am scos în gură din fundul apei şi deci eu sunt stăpân preste el.

Se năcăji Adam, când au<Ji ca nici a lucra nu-i este iertat, ca se-şi potă aduna bucatele de lipsă, deci prinse a plânge şi a se dăoli: Cum amarul meu voiu sci trăi ? Din raiu — m'a scos Dumnedeu; în pământ nu mă lasă se scrum jupânul, la dracul se mă duc ?

— Ba nu merge nici la un drac, că lângă tine-i el! dise dracul, dându-şi pe cefă pălăriuţa cea mică ca o ciupercă, şi lăsând se i-se vadă corniţele cât la un viţel de bivol de un an de mare; nu merge nicăiri, bai facem contract, că tu cu muierea ta şi cu toţi următorii tei veţi fi ai mei, şi eu vă dau slobodenia se munciţi cât veţi voi, şi se agonisiţi tot ce numai veţi pute.

De bună semă că la început nu s'a fi învoit moş Adam să se,$ee,(^v^l^,, *MM* Wffifk dffrjˈ era se facă? De vrea se trăăscă, trebuie se muncâscă; ei dar jupânul era stăpân pământului, deci cu el trebuia să se unescă. în cele din urmă dise Adam: Bine, bucuros ţi-aş da contract, dar eu nu sciu scrisore, că în copilăria mea nu erauscoleşi dascăli, nici românesci, necum unguresci, după cum se cer contractele.

— Las pe mine, dise Sătana, şi îndată făcu o cărămidă mare, apoi dise lui Adam se apese palma în cărămida aceea m61e, şi cum o apăsă, zapisul fu gata. Apoi suflă mamonul preste el până se uscă bine, şi raita băiete până'n fundul iadului, unde-l puse chiar sub temeliă.

Din minutul acela, ori ce om muria, trebuia se mărgă mai întâiu în'iad, se vădă zăpisul lui Adam, şi care întră odată, — intrat era. Şi acest lucru a ţinut până la învierea Domnului Christos, care a surpat iadul, zăvârăle cele de fier le-a sdrobit, ear încuietorile cele de aramă le-a sfârmat şi zapisul l'a rupt, şi rupt e până'n diua de astăzi.

Din Iolod lângă Blaj.

19. Omul cu trei sfaturi.

A fost odată, un om sărac, dar nu altmintrea sărac, fără n'avea nimic, nici chiar mâtă'n vatră, din care pricină a luat lumea-n cap, şi-a lăsat muierea singură, cu copil mic în braţe, şi s'a tot dus păn' a ajuns într'un sat, • cale de n6uă pile dela satul lui. Acolo s'a băgat slugă la un domn mare, bogat şi bun. Şi a slugit el cu credinţă la

domnul acela un an, şi a slugit doi, până s'au împlinit opt ani. Atunci s'a dus în curte la stăpânu-seu şi a pis: Domnule, opt ani ţi-am fost slugă bună, rea, cum mi-a ajutat Dpeu sfântul; acum m'a prins dor de casă, fă bine şi-mi plătesce cât sciî că mi se cade, şi rămâi cu Dpeu. Ear la stăpânu-seu i părea rău după el, că fusese slugă cu credinţă. Deci ii pice: Mă, fătul meu, mai stai tu la mine barem opt ani, atunci te voiu cunâsce cu o sumă frumosă de bani, şi după ce-i merge acasă nu-i mai fi silit se slugesci pe alţii, ci vei fi tu gaSâă 'iefeM^Wt«'vş-jsig'¿ itweit'lahul, şi a mai slugit opt ani. Altu însă n'a mai vrut se slugească. S'a rugat deci de stăpânul seu se-l slobodă. Şi l'a slobopit, şi i-a dat stăpână-sa trei pite mari, dбuă se-i fie de merinde, ear în una i-a pus bani uscaţi câţi-i să cădea pentru slugit de şesesprepece ani. Dar până nu plecă, i-a pis stăpânul seu: Mă, fătul meu, la mine te-ai purtat cu cinste şi cu omenie; drept aceea, pre lângă simbriă'ţi mai dau trei sfaturi, care, de le vei urma, mi mulţemi totă viaţa ta.

întâiu: nu lăsa în veci drumul pentru potec!

A doua: nu trage de mas la crişmă, unde muierea va fi mai tinără decât bărbatul!

Şi a treia: mânia de sera lasă-o pe dimineţa!

Dacă i-a dat domnul acesfe trei sfaturi, i-a pis „cale bună?, ear omul a sărutat mâna stăpânilor şi s'a dus dorului.

Şi cum mergea el pe drum, s'au întelnit cu nisce neguţători, cari mergeau la terg.

„Bun ajuns la dumniavostră".

— Se fi sănătos, om de omeniă; dar de unde şi până unde?

— Eată unde am fost, şi unde mg duc.

— Da se vii cu noi în căruţă, că nu mai avem nu sciu ce greutate.

Şi s'a suit cu neguţătorii în căruţă, ear când era la poalele unui deal, s'au coborît toţi din căruţă sg mergă pe jos până'n vârf. Dar fiind drumul cu multe cotituri, cum e pe dealuri, de abia ajungeai în câteva ceasuri până'n vârful lui. Deci au dis neguţătorii: Haideţi pe potecul gsta, e mult mai drept şi mai scurt, putem sosi în vârf cu mult mai iute decât mergând pe drum în dgrgptul căruţil. Cu

căruţa s'a sui cocierul încet. Dar omul nostru numai decât sg gândi la sfatul stăpânu-seu: nu lăsa drumul pentru potec! şi dise negustorilor: Omeni buni, sg mergem noi pe drumMlâ^"bâiî^treâU^ţirsiJjc)aiter4rx;®ej ocolesce, nu se poticnesce. Negustorii însă nu l'au ascultat, o-au luat pe potec, ear omul nostru au mers singur îndgrgptul căruţii, povestind cu cocierul. într'un târdiu numai aud ceva larmă şi ţipet în departare, între tufe undeva departe. Iute ia omul nostru un topor şi cocierul alt topor dela loitra căruţil şi hai într'acolo. Căruţa o lasă singură în drum. într'o minută au fost aeolo. Adecă ce larmă era? Nisce hoţi ţinuse calea la negustori şi acum îl despoia de bani. Dar omul cu cocierul au sărit cu topârele, au alungat pe hoţii şi au scos pe neguţători din mânile lor. — Nu v'am spus dise omul, că nu-i de a lăsa drumul pentru potec? Acuma-i mulţămiră negustorii frumos, ba '1 şi mai dăruiră câte cu ceva, şi merseră împreună până la oraş. Acolo intrară cu căruţa la 0 crişmă. Omul nostru bagă de sâmă, că crişmă- riţa-i cu mult mai tingră decât crişmariul. Deci venindu-i în minte vorbele stăpânu-seu, dise ortacilor: Audiţi, omeni buni, 6re nu ni-am putea căpgta alt conac mai potrivit, că eu unul nu aş avea plăcere se rgmân aci preste n6pte ?!

— Ba, pic negustorii, noi am mai fost aci, este forte bine, ş'âci remânem.

— Apoi nopte bună dară, că eu nu remân aci.

— Nopte bună.

Şi s'a dus omul nostru în vecini de acolo şi s'a rugat de gazdele casei se-l lase de mas, că e obosit de cale.

— Te lăsăm bucuros, vei dormi pe cea prismă afară, că-i cald şi bine.

— Dormi-voiu ori unde, bogdaproste.

- Şi s'a culcat pe prismă chiar într'un drept cu ferestra crişmei, şi şi-a pus toporul de a îndemână.

Negustorii s'au ospetat bine, au beut bine şi s'au culcat ca domnii, în paturi moi. Ear când fu colo către miepul nopţii, cineva bătu la fereastră încet, de numai de abia se aupia. Era drăguţul crişmăriţei. — Tu esti Pavele ?

— Eu Măriuţă; dar este ispravă?

— Este şi încă bună. Sunt aci nisce neguţători, dorm; cu un cuţit ii tăiăm capul, apoi băgăm cuţitul pe turecul ciobotei la bătător,[1] 'şil 'd'itmfi^-'te IMiea va pune vina pe cela, în a cui turec s'a afla cuţitul.

— Bine Măriuţă! — Ei adecă făceau planul cum se omore pe crişmariul. Apoi să aburcă (se sui, se ridică) Pavel frumos pe fereastră şi îndată fu acolo. Nu stătu însă mult şi isprăvi şi dă se trâcă ferestra; şi o şi trece, dar când dă se o iee la fugă, cineva puf! cu toporul în piciorul cel stâng, de-i taiă d6ue eăleăie odată, al ciobotei cu al piciorului. Adecă omul nostru aupise tot ce se petrecu, el îl pândi şi-i tăiă piciorul, luă călcâiele şi le puse bine, apoi aţipi o leacă, că vara-s nopţile mici: când e miepul nopţii, min- teni-i şi piuă.

Dimineţa eră mare larmă prin oraş. T6tă lumea picea, că nisce neguţători au omorît pe crişmariul cutare, că cuţitul s'a aflat la unul pe turecul cismei şi că pe negu- ţătorii aceia i vor spânzura. Vestea o dusese slujnicile, cari fusără după apă ori după carne. Judecătorii eşiră desde- dimineţă la faţa locului, judecară pe negustori la furci şi şi vrură a se depărta. Atunci întră înaintea lor un om ştrăin şi scOte de sub suman un câlcâiu de ciobotă şi în el altul de om, tăiat prospet. Era omul nostru. Cinstiţi judecători, dise el, nu d'ᵛᶜ se slobodiţi pe negustori până s'a adeveri dreptatea, dar ve pot spune, că ei vinovaţi la mortea crişmariului nu sunt. Acela a omorît pe crişmariul, a cui sunt călcâiele acestea.

— Şi a cui sunt? întrebară judecătorii.

— Să respundă jupănesă crişmăriţă, că ea scie mai bine decât toţi, stringeţi-o numai bine în curele, că va spune ea.

Şi se pun judecătorii şi lâgă pe jupânâsa cu lanţuri preste mâni, ear gendarmii prind a o îmbia din patul pus- cilor, şi îndată le spuse că sunt ale lui Pavel, juratului celui mare, care vre s'o iee nevastă.

— Aşa! dic, judecătorii, gendarmi, haideţi curând se aduceţi pe juratul cel mare de unde a fi.

Şi s'au dus gendarmii aţă la el acasă şi l'au aflat în pat schilav.

— Da bună-i dragostea, Pavele?

__ Ce⁹di'a^dBte9-ⁱᵃᵏ iivct rary

— Hai numai cu noi, că-i vedea.

Şi l'au luat pe sus, că un picior nu-l putea pune în pământ şi l'au dus înaintea judecătorilor. Acolo au mărtu- risit tot cum au fost. Judecătorii apoi pe el cu crişmăriţă i- au spândurat, pe neguţătorii i-au slobodit, ear pe omul nostru l'au cinstit cu o frumosă sumă de bani pentru bă- garea lui de samă. Neguţătorii încă l'au cinstit şi acum.

— 197 În satul hii au ajuns omul nostru noptea tânjiu pe la cina cea bună. în casa lui eră lumină, şi nevasta lui cina dintr'un blid plăcintă şi puiu fript cu un junişan frumos, numai ei amândoi. Ba şi o glajă cu vin aveau dinainte, că eră chiar la lăsatul de postul Sântă-Măriei. Vecjend omul nostru una ca asta, i-se suie sângele în cap de mânie şi-şi gândesce: Eu slujesc atâta amar de vreme ca se avem şi noi ca altă lume, şi ea uite! cu ficiorii la plăcinte şi la vin! 0 puşc ca pe o cioră! Şi trase cocoşul dela puşcă şi puse buza puscei pe ferestră, dar iar să gândi: Mănia de sera las'o pe diminâţa! Aşa m'a învăţat stăpânul, şi luă puşca de pe ferestră.

Atunci aupi glasul muierei: Săracul tată-teu, cum ar mai cina şi el de bine cu noi, se fie aici, dar Ddeu scie pe unde a li el acum! Şi prinse a plânge muierea, când pişe vorbele astea. Ear flăcăul o mângăiâ: Nu plânge mamă, că bun e Ddeu, numai ne-om trepi odată cu tata între noi.

Aupind omul nostru vorbele astea, bătu cu degetul în ferâstră şi pise plângend şi el de bucuriă: Aci sunt dragii mei, lăsaţi-me înlăuntru. Şi-l lăsară în lăuntru, şi se sărutară şi se strinseră, şi plânseră, şi cinară şi se ospetară, şi nici unul nu închise ochii în acea n6pte, ci tot povestiră şi rîseră şi plânseră de bucurie. Omul le povesti tote păţaniile lui, er' în urmă pise către copilul lui: Dragul tatii, bine am trăit pe unde am umblat; că am fost om cu credinţă către Dpeu şi cu dreptate către stăpâni; buni stăpâni mi-a şi dat Dpeu, frumosă simbriă mi-au dat la plecare, dar mai mult bine mi-au prins trei sfaturi care mi-le au dat domnul înainte de plecare, şi fără care sfaturi noi nu ne vedeam fectreiuj / Central University Library Cluj

— Ce sfaturi, tată? întrebă fecioraşul.

— Chiar voiam se ţi le spun:

1. Nu lăsa drumul pentru potec;

2. Unde-i bărbatul cu mult mâi bătrân decât muierea, nu dormi;

3. Mănia de sera lasă-o pe diminâţa.

Ascultă, fiiule, sfaturile mele, cum le-âm ascultat eu ale stăpânului meu, şi bine-ţi va merge. Aci le povesti întâmplările călătoriei, ear când le gătă eră piuă albă. Atunci au eşit afară, s'au pus cu faţa către sore şi au mulţâmit lui Dpeu, că i-a întelnit în pace. Din simbria

adunată şi-a cumpărat car şi boi, vaci şi oi, şi în scurtă vreme să făcu bocotanul satului, dar tot om de omenia, nu cum sunt mulţi din bocotaniî de api. Şi de n'au murit, şi astăpi tră- esce; şi de nu mai trăiesce, totuşi vestea îi vecuiesce!

Aucjită în Sâncel dela Maca vei Anuşcă la 1886 şi scrisă la 1889 în 11 Octobre. ' I. P. R.

— 201 — 20. Porumbeii.

(Legendă.)

Pice că erau odată doi ómeni, un bărbat şi ti muiere, şi aveau doi copii, un fecioraş şi o fetiţă, şi copiii erau gemeni. Tare drăgălaş era fecioraşul, dar fetiţa par'că sta se-l întrecă, atât era de cu minte, de blândă şi de ascultă- tóre; era care de care mai plăcut. Părinţii erau forte fericiţi de darul, cu care-i înzestrase Dumnezeu Sfântul, şi copiii încă erau fericiţi avénd nisce părinţi atât de buni; copilaşii nu s'ar fi deslipit unul de altul pentru cât bine-i în lume. Dar nu mult se putură bucura băieţii de fericirea lor: ne- milósa mórte duse pe mama lor, când ei erau numai de cinci ani. Durerea şi jalea bărbatului era mare, dar a copiilor nu avea margini, căci numai o mamă a dat Dumnezeu la copil. Ei tot timpul erau nedespărţiţi: dintr'un blidişel mâncau, dintr'o ulcică beau apă, unde mergea unul, acolo mergea şi celalalt. Diminéta pare că deodată se tre- ziau, deodafM íMfeáu'' ffiâ^ilţil'^'şl[1] [1] 'ffigali[1]Uii Dumnedeu, şi scurt <Jis: pe unul fără altul nu-l puteai vedé nicăiri. Tatăl se bucura vé<Jénd atâta iubire între copiii lui; dar cu cât se bucura mai tare de ei, cu atât sé întrista mai tare, vé(Jéndu-i fără mamă, care se-i grijască colea ca pe copil, c|i tata, se fie cât de bun, dar locul mamei nu-l póte împlini. Dar mult timp nu putu rémáné aşa, véduv. Avea lipsă de muiere'n casă, care se facă de mâncare, se gri- jéscá casa, se spele rufele şi sciţi dv6stră ómeni de omenie — casă fără muiere şi gard fără proptele réu se ţine; deci hotări sé se insóre a dóua oră. Şi se însurâ bietul om. El gândi, că nimeresce cât se póte de bine, dar nimeri cât de réu. Că muierea asta de a dóua, pre lângă ce nu era cea găzd0iă, mai era pară de foc de volburată: briciul că-i briciu, şi par'că nu taiă pogan cum tăia limba ei. Ear copiii ii erau uriţi de mórte.

Şi-şi-ea ea adese ori, la câteva séptémáni după ce se mărita: Pe dracul vreau sé-l véd, dar copiii ba! Vé puteţi închipui amu sórtea bieţilor copii! Dar ei răbdau, ba încă mulţămiau lui Dumnepeu că mama astă de scorţă este şi cum este, că ori cum, cât de silă cât de milă câte o leacă de mâncăruşă le da, barem ce rëmânea după ce mânca ea, şi câte o rufă în spate le punea, cât spălată cât mai mult nespălată. Bietul om înse era supărat de morte pentru năpasta de muiere, cu care-l bătuse Dumnepeu. după ce pre cea dintâiu, care era bună ca pânea cea bună, i-o luase. Răbda înse şi el şi gândia: Bun e Dumnepeu, mi-vor cresce copilaşii, şi apoi — dacă pănă atunci nu s'a mai îndrepta, voiu ţipa-o în mama hu- ciului, nici de nume se nu-i aud, dar amu ce se fac? Eşi rău din părău, că-i mai rău fără de rău ! Nu trecu multă vreme şi odată-i spuse muierea rafta, verde'n buze, cum se pice : Bărbate, fă ce-i face, şi hămisiţiî eşti de copil se nu-i mai văd prin aretul căsil, că dôr nu mi-voiu mânca eu pilele nici nu mi-voiu frânge ôsele cu hăramurile de foi ai tăi ; ori ei, ori eu, din dôuë una !

BărbatWlhbyniVif^ild ^tfpl'^şit^Ao'idin gura unei muieri, şi adecă din gura muierei lui, şi într'un târpiu, după ce se mai desmeteci, pise cu glasul seu domol şi liniscit: Dar nu te temi tu de Dumnepeu se şi grăesci aşa ceva? Făpturi nevinovate şi nepricepute ce sunt ei, se fie străini, se nu fie ai mei, şi totuşi m'aş teme de Dumnepeu se-i du- duesc delà câsciôra mea; dar încă fiind ai mei, sângele meu, bucuria mea, nedejdea mea, lumina ochilor mei?! Darnici muierea nu se lăsa dovedită ; ea ţinea una : R6bă la foii nime- nui nu vréu se fiu ! Ori ei, ori eu, toţi la un loc nu putem fi !

Aupind bărbatul vorbele acestea păgânesci din pângăritele ei buze, se gândi şi se resgândi : ce ar fi de făcut ? Se-i alung delà casa mea — îşi picea bietul om — mă dôre sufletul, m'a bate Dumnepeu, nu voiu avea hodină nici în groapă; se-i ţin, după cât văd că-i de îndrăcită smeôica asta de muiere, mă tem că te miri ce rău li-a face! I-a opări, i-a arde, ori Dômne apără, câte nu le pôte face un suflet rău ca esta ?! Se o alung pe ea, mă tem de alt năcaz. Eu mai mult sunt dus la câmp de cât stau pe acasă. Copiii tot cu mine nu-i pot lua, smeoica de

ea, vâdşndu-se alungată din pricina lor, te miri în ce fel şi formă şi-a res- buna împotriva bieţilor îngeraşi! Deci: ce a da Dumnedeu, aceea va fi! De va sta ea narnă ca se-i mân, nu voiu ave în cotro, va trebui se me despart de ei, cu tote că mi se rupe inima când gândesc la una ca asta. Dar în sferşit, Dumnedeu grijesce şi de viermii cei micuţi, cari nici a se feri din. cale nu pot, dar încă de d6uă suflete nevinovate nu s'a îngriji? în altă diminăţă muierea iar începe la el: Da ce-i jupâne? Plec eu ori pleci tu cu ei? De mergi, aşa te du, ca cu ei se nu-mi mai vii; ear de nu, — plec eu, dar apoi se nu te căiesci!

* — Ba plec eu, d'se bietul om, plec eu, şi pe seră-s' înapoi; — ce a da Dumnedeu!

Şi luă omul merinde şi-şi lua copii de mână şi-i puse'n car, şi porniflăda pfti}uroi:i:eu Mmtaelftj ătihaduciăl .l^mne. Bieţii copil nu sciau, că ei merg ca se nu mai vină. După ce ajunseră în pădure, omul îi puse jos îutr'o poiană mică, le dedii merindea şi el merse mai încolo cu carul, spunend copiilor, că dacă va încărca carul cu lemne, iar se va în- torce la ei şi-i va pune'n car.

Copiii se jucară prin cea poiană, cât se jucară, dar dela o vreme-i lovi fornea; deci se pun se guste ceva din merinde; după ce-şi potoliră fomea, prinse a-i coce setea, dar asta era mai rea, căci apă nu aveau, se caute prin pădure vr'un părîu ori un isvor se temeau, că nici nu sciau unde, şi le era şi frică nu cumva tată-seu se-i caute şi se nu-i găsescă. Deci aşa fripţi de sete s'au pus la umbră şi au adormit şi nu s'au tredit până pe'nserate. Vădendu-se singuri, începură a plânge şi a striga după tată-seu, dar tată ca'n palmă. Ar merge, — nu sciau în cotro; ar mânca, nu mai aveau ce, ar be o leacă de apă — dar de unde? Stau numai şi se uitau unul la altul tremurând cămeşile pe ei de frică şi de supărare, de fõme şi de sete. A ţipoti încă se temeau, ca se nu vină vr'o gadină preste ei. Deci, iar se puseră strîns lipiţi unul de altul şi adormiră. Di- minâţa umblară-'n drepta, umblară-'n stânga, doră doră vor pute eşi din pădure, dar de ce umblau mai mult, de aceea se'nfundau mai tare. Umblând aşa, dădură de un părău, unde-şi stemperară setea, ear pe ţermurele pariului găsiră o vatră de căpşune roşii şi dulci, de se tot mânci din ele. Cu acestea

se despetară copil bine, apoi plecară, doră d6ră vor da 'de drum se potă eşi la largul. Odată zăresc departe ceva, lor li-se năzări că ar fi om, şi fuga pân'acolo. Adecă era o petră mare în formă de dobitoc lor necunoscut. Ajungend acolo, de şi supăraţi şi necăjiţi, dar ei ca copiii, hai se-şi răsbune de pietră, de ce i-a amăgit. Se suie deci amendoi pe ea călări; fecioraşul se ţinea -de grumazii dobitocului, ear fetiţa de grumazii frate-seu. Dar minune, dobitocul cel de petră se ridică încet şi fuga cu copiii'n spate prin pădure la vale. Amil ei s'ar fi coborît dar nu putB&A, 'deci ^' tâ^trâv®i'tdiii-''SiOrţii'Uinde i-a duce dobitocul acela. Şi bine i-a dus, că i-a scos din pădure, şi nu s'a oprit cu ei până la o holdă de cucuruz, care era cniar a tatălui lor. Aci stătu dobitocul în loc, copiii se lăsară jos şi se uitară după dobitoc cum întorce în pădure. Acum vepură şi cunoscură, că dobitocul avea un cap chiar ca mama lor cea bună: adecă mama lor se făcuse că- prioră, ca se-şi sc6tă copiii din pădure.

Holda de cucuruz o cunoscură copiii. Pe la capătul ei era un drum, care ducea chiar în sat, deci o iau pe drum la vale ca din puşcă. Bucuria lor când zăriră satul; că se apropia sera, şi le era groză se mai mâie o nopte în păduri şi pe câmpuri, flămânpi şi setoşi. Ei, săracii, credeau că ei sunt vinovaţi, că tată-seu n'a dat de ei, fiind-că adormiseră, şi nu sciau cum să se îmbunescă pe lângă el, dacă vor ajunge odată acasă. Dela o vreme se obosiră şi mai încetară cu fuga, prinseră a merge mai încet, cu tote că s£ra era aci, dar şi ei erau în capul satului şi nu mai aveau mult pană la ei acasă. Când ajunseră în sat, era nopte cum e data, lumini erau aprinse pe la tote casele, şi la ei în casă încă era lumină. Cum ajunsără acasă, se puseră sub ferăstră se văd*) ce fac ai l°r ? Adecă tată-său şi cu maştera lor cinau; tată-seu era negru ca pă- mentul de supărat, ear maştera gândiai că sboră de voiâsă ce era; făcuse feliuri de mâncări bune şi-şi îmbia bărbatul se mance, ear acela dise: Mâne, mâne, dar mai bine mi-ar cădea se fie şi bieţii copil aici, se mânce cu mine. Atunci copiii dela ferâstră diseră cu un glas ca de argint: Aci suntem ţătucă! Maştera făcu spume la gură, când audi glasul copiilor, ear tată-seu sări repede la uşă să-şi' aducă copiii înlăuntru. Bucuria copiilor şi a

tatălui lor, dar năcasul maşterii! Numai decât căpetară copiii mâncare bună din blidişelul lor şi apă rece din ulcicuţa lor, apoi, după ce spuseră tatălui lor câte au păţit în aceste două clile, şi <^vţm jun, dobitop cu capica al mamei lor i-au scos la largul, — a&brmlră. Tatăl' lor încă se! culcă lângă ei, ear maştera crişca numai în dinţi şi făcea planuri preste planuri, cum să se mântuăscă de ei. într'un târdiu dise: Aşa, aşa ! apoi se culcă şi smeoica de ea şi adormi dusă.

A doua di se sculară toţi în pace. Băieţii erau voioşi că ajunsără iar acasă, tată-său era voios că i-a trimis Dumnedeu copiii, ear cu deosebire era voios căci vedea că nici muierea nu mai dice cuvent rău asupra lor. Numai de i-ar ţine Dumnedeu năravul! — (Jicea el'în gândul său, dar nu scia ce coce ea în inima ei cea vicleană. Ţiua era frumosă. Bărbatul se duse la câmp la lucru, ear copiii cu maştera remasără acasă. Fiind vreme frumosă, copiii se dusără să se joce pe afară, pe la şură, unde erau jiredi de paie şi stoguri de făn. Când se jucau mai bine, numai văd că maştera întră pe porta şurei şi se apropiă de ei cu o fune în mâna stângă, ear în cea dreptă cu un cuţit mare. Atunci ei erau în vărful unei jiredi de paie. Cum îi vede acolo, le strigă: Haideţi jos se vă dau de mâncare! Şi copiii, ea copiii, se durdulică preste cap până ajung chia lângă, densa, că ei — săracii — nu sciau de gândul ei cei reu, şi nu-şi aduceau nici aminte, că ea vrea se-i lege eu funea şi apoi se-i junghie, se nu-i mai vepă în aretul casei. Dar când ajunsără jos, când chiar vrea maşte- roia se pună mâna pe ei ca se-i prindă şi lege, sbrrr ! sburară în verful surei! Din copii îi prefăcuse Dumnepeu în doi porumbei mândri, albi ca omătul. Văpend maştera minunea asta, înlemni cu funea într'o mână, ear cu cuţitul în ceealaltă şi înmărmuri cu ochii înholbaţi în sus la porumbeii, cari se jucau frumos pe verful şurei; acolo nu-i putea ajunge urgia ei, dar nici ea nu se putea clăti din loc, nici a gremujda nu putea. De pe şură sburară porumbeii pe casă, de acolo se lăsară jos în curte şi intrară în tindă şi'n casă, şi se suiră pe măsă şi pe pat şi pe ferăstră, şi iar sburară pe casă şi pe şură. Când veni bărbatul acasă, nu află nici copil nici muiere: caută în casă, ^fl urmă seduse;

Ai de cumva suni! pe la fen, ori prin "grădină? Adecă, dincolo de şură, lângă jirăda de paie era muierea ţăpână, în mâna stângă cu o fune şi în mâna dreptă cu un cuţit mare, ear cu ochii holbaţi spre verful şurei. Se uită şi el pe şură, — vede două paserele, de cari până atunci nu mai văpuse: doi porumbei. Cum le vede, îndată le cun6sce de pe privirea cea blândă că sunt copiii lui, deci prinde a plânge^ de mişcat ce era pentru minunea, ce o făcuse Dumnepeu cu copiii nevrednicului de el şi a pice:

Dragii mei de porumbei,
Alte paseri nu-s ca ei! —

Eată de ce porumbii sunt atât de cuminte, că d6ră sunt prefăcuţi din copil nevinovaţi! Eată de ce ei nu se lasă unul de altul, — că doră sunt fraţi gemeni. Şi eată de ce porumbiţa scote numai câte doi pui! Din popor.

însemnarea provincialismelor,

adecă a cuvintelor folosite numai pe alocurea, care se găsesc întru acéstà carte.

A amiedăda (22) a mânca de amia<Ji, se mai dice şi a gusta, dar nu aprândi; că sub prând se înţelege dejunul, ear sub gustare înţeleg prânzul, adecă mâncarea delà amiadi (pe Someş), **aburcă,** se aburcă pe căi (pag. 18), se sue, se ridică, se urca, d. e. ajută-mi se me aburc = se me suiu, se me ridic. — Se aude pe Someş, **agodul** (pag. 11), îi scie agodul = firea, obiceiul, nëravui d. e. De nu scii la cal agodul, astupă cu tine glodul. (De pe Someş), **aldămaş** (96) beutura, ce se bea la încheiarea unui têrg, unei afaceri, înţelegeri, d. e. când vinde cineva ceva, atunci têrgul se sigilează cu beutura ce o bea vindătorul cu cumpărătorul şi cu martorii din ambele părţi; acea lieutură se dice pe Someş aldămaş şi valorează mai cât un contract, bănăţenii-i dic arvălucS. **aretul** (pag. 6,Bfiţ: /fiiei«wWl"i»o«d»i% în prejma acee», pe acolo, prin apropiare, d. e. de când am bătut cânele, nu se mai abate (pag. 29) prin aretul casei. Aretul se esprimă cu tonul pe silaba primă. Se aude pe valea Someşului, aşi'! (pag- 5, rênd. 2), prescurtat din: aşa.

aţipi (85) a aţipi = à adormi cât de puţîn, d. e. dar de unde se dom, nici n'am aţipit, nici n'am închis ochii! **avam** = grozav, teribil, proclet, tare, aspru, nărăvîş, nărăvos (188) d. e. vai, că- avam mai e în beţie, în mânie etc. (se aude pe Someş).

Bobotă (69) mânie, furie, a dis într'o bobotă = într'o mânie mare, s'a bobotit = s'a înfuriat ; focul s'a bobotit = a crescut mai mare de cuni se cade, buba i s'a bobotit = s'a înfocat, a dat iar în crescere. — (De pe Someş).

bocindu-se (41) plângând cu lacremi şi cu voce ca după mort, plângênd amar. — Vai, cum se boccsce, de gândesci că i-a murit mâ'sa! Da cum foc nu m'oiu boci: Ce-am pierdut nu pot găsi, C'am perdut un mare bine Şi-am remas ca vai de mine. (Reteag).

bocotanul (81), bogătanul, om avut, om cu stare, om ce se încrede în **avere.** (Someş).

brudiă (144), bănăţenii dic ludă = tinerii, prostă, neespertă d. c.

Bate Domne mintea 1 u d ă Caia te duce la trudă!
Las c'aşa-mi trebue mie, Că mi-a fost mintea hrudie!

(Someş), **bucluc (44),** bucluce = necaz, neajuns, potcă. — Se aude prin Rodna. **bugătă** — destulă, de ajuns (pag. **113),** pe unele locuri dic bogătă, dar pe Someş dic bugătă, d. e.

Dorule, doruţule Du-te tu cu apele; Că-! bugăt de noufi ai De când la inimă-mi stai. **buigat** (42), se zgriburesc buigat de cap = se ftmblu ca nebun zgriburind de frig. A ii buigat -- a-şi mai pierde mintea. (Someş). **Caciorâ** şi **bălţatâ** (74), şi una şi alta ar însemna pistriţă, dar aci-i luat în mod figurat: una-i prea caciorâ, alta-i prea bălţatâ = nu-i pe gustul lui. Cuvântul cacior, caciorâ se esprimă cu tonul pe silaba primă (Reteag). **călcâia, a călcâia (19),** a păşi voinicesc, a merge bărbătesce d. e. Cum am ve^^ţi/ ţţ$_{\text{x<thl}}$ ffii^^LiB^ l»l.tf>™ă. $^{M6\ I(\text{inn}}$> drept e c'au intr'at lupii în staur? (Reteag). **canură** (42) e lâna ce

remâne după-ce scotem perul din ea; perul se folosesce de urdelă şi canura de bătătură. Caerul de canuri e pospoiat, afânat, elastic, de aci se ia în sens figurat şi se dice despre omul care-i crescut repede, delicat şi pospoiat, că-i gingaş ca o canură, va se dică nu-i îndesat, tare, răbduriu. **cătanele (106)** ostaşii, soldaţii.

cătur, (pag. **1)** un arboret mai gros de cât. nuiaua, dar mai subţire decât se-i potă dice lemn. Altcum cătufn sunt de regulă în pădurile tinere şi păscute de vite, sunt nesce tufe (buhaşi) crengose, nodurose şi la rădăcină cu măciucă. — (prin Reteag). **ciiuia** şi **scăună** (111), scâuăia, glasul jelnic, ce-l dau cânii când 's flămândi ori superaţi, ori bolnavi, s6 dice căuiare, căunare, scăunare, scăuire. Vai urît se căuiă cânele ela! Se scliiaună ca un câne, la care i-ai tăiat coda.

ciofotească, a ciofoti = a mânca ca porcii făcând sgomot cu fălcile. Mai mult se dice despre purcei că ciofotesc, când prind a mânca câte ceva mai întâiu (pag. 132). **ciolâgă** (84) = vită slabă d. e. o ciologă de vacă, de cal = o vacă
slabă, cal slab, grijit rgu. * **ciondrăniră,** a se ciondrăni = a schimba vorbe de superare, a-şi face imputări. Ciondrănirea e primul pas spre certă, sfadă. (pag. 116.)'

ciop! (19) Când vine cineva pe nesciute, nesimţite se fiice:
Nici prin minte nu-mi venia că el e p'aici 'şi el: Ciop în casă! o esclamare. (Reteag). **coleşe,** mămăligă (2, 126). În unele părţi ale Ungariei îi dic tocană, ear la ceea-ce alţii dic tocană, adecă la carnea tăiată merunt şi friptă cu unsore, ctipă, baraboiu, ei îi dic topală. Am mâncat tocană (-=■.- mămăligă) cn topală (tocană), **cotângan** (42 şi 134), junişan, meienaş, holteie«, fecior, care sc apucă holteiu, când prinde a juca în joc, dar până a nu întră la miliţie, că atunci e fecior holteiu seu cum dic moţii hol teri u. **cutea** (75), o petră în 4 dungi cam cât un cucuruz de mare, cu care se
ascut cosele. În unele locuri la cutie dic grese. **chiripirul** (97), afacerea, trebşora, lucrul, secretul, taina, **chitilin** (74) încet, frumuşel, încetinel, lin şi chitinel (111) — încet, mereu, D. e. Chitinel cu frumuşaua Până ce-îl pune şaua, Şi

F r l i n t c

Dinele sunt nisce fete frumdse, ncsdravene, cari âmblă desbrăeate, dar ' pŏrni le este aşa de mare, că le acopere preste tot. Se numesc şi Jele şi Frumuşele, (pag. 127). Ele, unde află pe un fecior adormit, îl duc cu ele şi atâta-l joacă, până ameţesce, apoi îi duc de unde l'au luat. Când se deşteptă, e bolnav dintruieie; boia dintruieie nu-i alt ceva decât reumatismul. (Din Rodna). **dinum-danum** (102) veselie, ospăţ, voie bună. **a se dăoli** (78), a plânge tare, a se boci ca după morţi: Ce plângi, ce te dăolesci ? Dar cum n'oi plânge, cum nu m'oiu daoli, Că num' un fiuţ sfânt am avut, Şi Jidovii l'au restignit. (Legenda Maicii Dlui). **dologi** (18), capetele frânelor, ce sunt încătărâmate la căpuţanul calului, se dic dologi. Prindend calul bine de dologi, fie cât de tare, trebue [1] se stee, că stringend dologiî, îi string şi falca din jos cu zăbeleie freului. **drâmboiat** (45), cu buzele drămboiete şi cu buzele pantaler — superat,

opărit, deseurăgiat, desperat, necăjit, (din Reteag). **dricală** (85) — pilotă, sac mare, plin de pene ori de per, care se folosesc de aşternut şi ajunge cât e patul de mare, dricale au omenii cei avuţi.
Făgădariul (105) = crişmăriul, ospetariul, cel ce vinde beuturi în crişmă. **lerieriţe** (74, 108) = tot ţiră, tot buSăţele, zdrenţe, nimic; **i**'a bătut de **l'a** făcut tot ferferiţă = **i**'a făcut tot ţiră, l'a melestuit, l'a flecit.

firetic (18) — cu prezență de spirit, îndrăsneț, euragios.
fîstică (38) te fîștică — te fă, vină fără a ii observat de cineva. Sё
fiștică (69) se furișă, eși neobservat, **ilecărie** (46) delà fléc, flecărie, flecăros, care vorbesce nimicuri, aci: flecărie de gură n'am fost nici odată = n'am vorbit nimicuri, n'am .destăinuit, nu m'am lăudat, **fuicaș** (42,83,85, 90) - întrecut, resfețat, sburdat, ușor de minte, copilăreț.
Gădea (67) — omul pus se omóre pe alți ômeni la porunca stapauiru. ho-
heriul îi dic pe Someș, delà ung. hoher, **gâf, gâiurel** (51, 63) = gâfuri, gâfurele = covată, covățică, coveți, cove- țele, trocuțe.
gâlălm, a gălăi = a duce cu chin cu vai, a trăi ca vai de loc, a nu chiar muri, dar nici a trăi cum se cade (pag. 114). **gardina** (36) marginea; gardină are fântâna, blidul, ola și alte lucruri scufundôse; partea de asupra a unui lucru scufundos. **gremujdâ** (39, 82, 96) nu gremujda = nu dice nimic, nu da glas. **gustare** (52) prând, mâncarea ce o mănâncă omul la amédi, se dice gustare, cea de sera — cină, 6r cea de dimineta — prând, pre-
când cea dintre gustare și cină e numită oj i n ă.
Haboca (80) pCGfceïe i iițxiiircidi<a i Habhuxrsvi leibrpntt&aaij cu tăria, fără drept; d. e. cu haboca-i lesne de luat, dar e picat; ..cu haboca" s'ar putea numi și dreptul celui mai tare. **hal şi pal,** delà hal până **la** pal = de ici pană colo, delà mine
pân la tine, delà unul până la altul (pag. 135.) **hămisit,** (97) de fome = rupt de fome, = flămând în gradul suprem, **hăt** (78) hăt tare = forte taro, hât mult = torte mult, tare mult, — hăt- e particulă comparativă și se pune înaintea adiectivelor ; se folo-
sesce cu deosebire la dealuri, delà Reteag spre nordul Ardealului.
----hăt (pag. 183) e destul; hCt mare, bet frumos; în părțile nordice ale Transilvaniei.
hoit = carne împuțită (pag. 127), dar ho-it, delà a hoi, a se hoi dră- gostit, a se drăgosti, a se drăgosti, séu mai bine a face frumosul, în modul cum scie face poporul frumosul, trăgendu-se, împingêudu-se, cotindu-se, gâdilindu-sc, etc. **holteiu** (65) =june, fecior neînsurat, în munții apuseni ii dic holtcriu. **hopaițul** — o lumină slabă, primitivă. Iiopaițul se face punénd într'uii vas (blid) ceva unsôre și în ea o suciturițâ de ațe, ori o petea de pânză, care se fie cu un capot afară din unsôre. CapCtul aeela sc aprinde și ardênd suge câte o léca de unsôre și dă o lumină slabă. (114).
horă (pag. 4), e erôre, trebue se fie hore = cântec, că hora e joc.
hulubă (175) =. hurubă și hrubă la un bordeiu în pâment; d. e. huru- bele țiganilor. Péçâ huruba eşte folosită ca çelar, îi dic burdă. (Reteag).
Iarba fierelor (111) plantă mitologică, numită și iérba rea. De ea se umflă vitele și cvépa, dar e bună de farmece: Cine o află se și-o ol-
toiască în palmă, căVupe ori-ce lăcat, ori ce fier, cu mâna în care are iarba fierelor. Eată cum crede poporul că se póte afla : Umbli! cu o lăcată încuiată preste ierburile fenațelor atingénd cu ea erburile. Unde se deschide lăcata singură, — e semn că a dat de érba fierelor; ori: prindi un puiu de ariciu și'l bagi într'un ciubăr nou, acolo în câmp unde l'ai prins. El face larmă, dă se ésa, dar nu póte. Il aude înse mă-sa și

alergă la el cu un fir de ierba fierelor, se atingă firuțul de ciubăr, că atunci acela s'a strica şi şi-a pune stote puiul. Atunci luăm firul de iarbă din gura aricióii, ér puiului i-dăm drumul, **ileu** (73) = nicovală, butucul cel de fier pe care pune faurul fierul ce vré al bătuci cu ciocanul. E şi un proverb: E între ileu şi baros, ori: e între baros şi nicovală, ori: între ciocan şi ileu. **impulpá,** a se împuipa = a se reculege, a-şi aduna tote puterile. (p. 124). **întuncâ, a întucá,** = a-şi pune carul în pietrii, a-şi propune, a face plan, a-şi pune în gând (136), a insista, d. e. pe ce întuncă odată, ţine morţiş, cum se ţine orbul de gard. **înţînat** (72) =^p^jer4a^mâi|^ru, măreţ, ^umet. ^ **însemau** (81, 116) îşi insemau, a însema = a câştiga, â aduna, a agonisi, a stringe; mi-am însemat vr'o doi bani; şi-o însemat hăinițele pe slu- git, şi el i le bea; şi-o însemat frumosă moşie, vedi bine cu haboca, sta-i-ar în gât sé-i stee! **istanţille** (73), rugările. Dar în munţii apuseni se folosesce în mod figurat, în loc de bată-te norocul, bată-te cucul...

Joia, nu mai joia (68) = nu mai putea, nu mai erá capabil, nu mai avea putere seu vreme se fiică asta şi asta. d. e. Atâta fasole verde mi s'a făcut, de nu mai joesc a o culege, totă betrânesce. Nu joesc cu lucrul, cum amarul m'oiu duce la biserică? Deci a joi seu a juoi - - a fi în stare, a putea, a învinge.

Laia (95) şi h a d a = turma de ţigani, mulţimea de ţigani, familia ţi-ganului: d. e. Ciucaran cu hada lui, Pilaton cu laia lui. **lăzuirăm (84)** a lăztii = a curăți un loc de tufe, scoțend şi rădăcinile. Laz = loc curățit de tufe. d. e.

Me dusei, cu cosa n laz Cosii érba, nu necaz, **o lecuță** (112) —o ţîră, puţin, niţel, o lecă. **lioceind** (35) a liocei = a face sunet în apă, a âmbla prin apă.

.14*

loitrar (42) —- carul încărcat cu ceva numai alăturea cu loitrele, se dice loitrar; d. e. am adus un loitrar de bostani, gunoiu, mere etc. Car încărcat căt stă pe el, după ce am pus loitrițele, nu este altul loitrar, ci e car încărcat. Loitrar, dela loitră, er loitra e scara aceea, de care arc carul 2 pe margini. Prin Monor dic şi la scară — loitră dela ung. lajtor, s'au mai bine dela nemțescul: Leiter.

Măcâul (96) -.-.- varga, bâta cea ca degetul do grdsă, de regulă de alun ori corn. A remas în memoria foştilor iobagi măcăul domnilor, cu care le plătiau dilele de robotă preste spinare, până le plesnia câmaşa în spate, **mandatul** (36) = nădejdea; d. e. îşi pote lua lon mandatul, că Irina n'a mere după el. — 4 dile nu mi-a venit eapa cea cu mânz nici de ma s, îmi şi luasem mandatul de a o mai vede, când fu aseră — ciop! Cine intră? Ea! (Reteag). **mărţina** (91) = eapa.
mas (106) de mas = de odichnit preste nopte, de dormit; lasă-me de mas; unde ai mas? cum ai mas?

Fecioru care-i fecior Nu mai
mâne noptea 'n toi,

Library CUI

melenaş (41) feciorandru, ţuncan, holteieş; —melean (43) june; melene (2) holteiule!
melestuesc (62) îl melestuesc, îl fac fleci, îl fac nimica, îl fac reu de tot, îl vineţesc, îl fac zdrenţe, îl fac puzderi. **meteleu săhăstrit** = om mare dar prost, neespert, neîmbiat în lume; (129) d. e. . Decât dup' un meteleu Se mâne pită cu comlău, Mai bine dup' un om drag, Fie ori cât de serac! **meseni** (112) = dspeţii ce stau la mesă, fie la ospeţ, fie la comândare. **miji** (89) a-i miji = a-i da, a-i eşi, a prinde, a se vede d. e se mijesce
de diuă, îi mijesc musteţele, nu i s'a mijit nici un tir alb în cap.
mocoşia = făcea ceva cam cum putea, slăbuţ, nu făcea ca cel ce pote. (pag. 1 1 ; mocoşind (19) şi mocojeli (19), tot dela a mocoşi. Ce mai mocoşelă eşti tu Pavele! Nu mai mocoşi atâta; ori fă, ori te lasă!
mintenaş (109) = îndată, de loc, în grabă, numai de cât. **miriştină** (89) = mirişte, resturile lioldei după secere.

Nâdi (74) îi nădi — îi adause, îi mări, îi lungi, mai puse ceva pe ceea ce fu, d. e, mi-a nădit o secure, o daltă etc,

nămală şi mamiţă, ceva mare presto mesură (pag. 128). Numai despre fiinţele vieţuitorc se dicc nămală şi mamiţă. d. e. Ce mamiţă de om! Ce nămală de cal! **năpăstind** (103) dela năpaste, a năpăstui, a neîndreptăţi, a pune vina,
a băga în pricină, **narnă** (32, 42, 71, 75, 84) a sta narnă -- a sta morţiş, a insista d. e. Atâta a tot stat narnă pe casa mea, până i-am dat fata, numai se me scap de el. Nu-mi sta namă pe cap, de te mai du şi dra . . . că m'am chrănit de tine! (Reteag). **năsărîngă** = lucru neplăcut, superăcios, daună, pagubă, năzdrăvenie,
nefăcntă (pag. **124).** Multe năsăranguri îmi faci tu Ioane-! **nemeşesci** (100) haine nemesesci — vestminte cum portă nobilii. Sciut lucru este, că până la **1848** iobagilor nu le era ertat a purta decât vestminte proste, ear nobilii (nemeşii), şi de erau ţerani simpli ca iobagii, purtau haine deosebite de ale iobagilor, cu şinore, cu bumbi, mai strimtuţe şi mai potrivite pe corp. Aşa e până adi în valea Haţegului, **a nimeri (51)** ~ a găci. Na mai di, că dor îi nimeri. N'ai găcit, şi vai
uşor e de nimerit! **nimurig** = om ne-om, o nimică de om, o tândală, om slab fisicesce.
(pag. **125. 126)** = contrariul dela nămală.., **nialcoş (45)** nyalkos, de unde a şi întrat în limba nostră.
Oarzin, (33) verde, limpede, acurat; mi-a spus oarzin în buze se-mi iau mandatul, că nu mi-oiu vedea banii până-i lumea, **odovăit** (74, 76) a odovăi a nimici, a ruina, a strica ceva de tot. **og6iă** (17, 43, 90) = te ogoiă, se ogoiă, me ogoiu, ne ogoiăm, ve-ogoiăţi, se ogoie, stai = stau, stă, stăm, staţi, stau locului, ase ogoia = a nu cerca, a nu proba, a nu face, a sta frumos fără a face ceva, el nu se mai ogoiă, ogoi-te! **a se omiţi** (62) a se zări de diua, a se crepa de diuă, a eş! diorile.
opşitar (36) soldat, care şi-a împlinit anii serviciului, **orenda** (45) ursita, sortea:

Dac'am fost maică nătângă. Vai şi-amar de a mea orendă! (Reteag). **Parade** (90). în fostul district al Năseudului se dau poruncile mai însemnate Dumineca şi în sirbători publice, după eşirea din biserică, când tot poporul e adunat. Ceea-ce se vestesce astfel publice, se dice, că s'a dat la părade. **pârdalnicul** (45) lăpedatul, nimenea, nimica, se dice în bătaie de joc despre cineva: pârdalnicul acela, adecă acela care ţe miri de n'îv facc; asta şi asta. (Someş).
pârlitul (36) - i păcala, fărobrazul, cel ce face năsărânguri. în Bănat se aude dicendu-se: pârlitule-ugrisitule = reule! **pilise,** 39, 101) a pili = a fura, şi s t e r s e = furase, d. e. A pilit dar l-a găsit; şi lordane, lordane, Şterge dalta Filipane! — O sterseiu, dar me fripseiu, O pusei în traistă Şi s'o proslăvit sub laiţă! **pinchel** (31) sacul cu cele necesarii ale căletorilor, cu deosebire ale
celor streini, a vândrăleilor. (Wanderbursche). **pont** (36, 140), a face ceva pe pont — întocmai, cum se cade, cum se duculesce, cum trebue, cum e porunca; dar cu multe ponturi şi al- camuri mai umblă = sau: cu multe formalităţi. (Reteag). **posna** (96) pricină, gâlcevă, reu, neajuns,

necaz; dar atât era de posnit, (25) de mare, de grozav, şi dice vai posnit mai e! = glumeţ, ops^egez care scie multe, l'am putea dice cu spirit. (Reteag). **potcă** şi năpaste (75) = necas, reu, neajuns; a dat în potcă necaz, reu; i-a cădut năpastea pe cap = reul, necazul, neajunsul; de ce potcă şi de ce năpaste dau! = ce necaz îmî face, câte neajunsuri îmi face!

: Central L'niveriity Library Cluj

prăşcăule (70) prăşcău se aude mai des în fostul district al Năseudului şi însemna june, liolteiu. dar june reu, ulicant. Se dice şi în glumă: prăşcăule, în formă de desmierdare, ci mai rar, mai mult se dice în formă de dojană: Eşti un prăşcău prăpădit! (Rodna). **premândă** (100) = bucatele ce le dau domnii slugitorilor lor pentru întreţinere; d. e. Ion are dela groful pe an 50 fl. simbriă, 52 mierţe de bucate premândă, 10 fonţi de slănină, 10 fonţi de brânză, 2 mierţe de fasole şi nn godin de un an pentru păzitură, adecă pentru fiertură, că nu mânâncă în curte, ci-i cară mucrea mancarea, unde e la lucru.' (Reteag). **prinţule** (33) prinţ = fecior de împerat, crăişor. — Dar acela ce mai alege atâta, că sciu că nu-i prinţ! (Reteag).

Raita, a spune rafta = a spune tot ce are de spus, a spune oarzin, spune verde, a spune lămurit; apoi: suntem rafta = suntem quitaţi! (pag. 135).

robă (109, 111), numită prin Reteag tdrbonţă, o carucioră cu o rota, care se mână din apoi, mergând rota înainte.

Se striga din costă (93) Poruncile satului şi veştile mai însemnate adi se vestesc în cele mai multe locuri de dobasul, care merge de-a lungul

stradei bătend doba, şi din distanţă în distanţă stă şi spune cu gura ce are de spus. Mai de mult lucrul acesta se făcea strigând din costă preste sat; începutul se făcea aşa: Tot omul se înţelegă... în fostul district al Năseudului spun la păr a de. şegui (87) a şegui - a glumi; şagă - glumă; Şaga-i şagă

Cuie dragă! I-a dat de i-a trecut de şagă! (Keteag).

sfară (144) miros greu, tare; mirosul fumului ce ese când arde ceva unsuros. Sfară în sens figurat se mai dice şi la faimă, scire, veste, d. e. Ce sfară-i prin ţară?

— E reu preste păreu!

Ce eale-i'pe vale? **şireglă** (42), tare; din derSpt a carului ori a căruţii, în care duc cărăuşii nutreţul.

ştiuldic! (35), a se stiuldica, (35) a se corii, a se cufunda; aci-l vedi în. apă şi odată: stiuldic! = se cufundă, dispare cu sunet. (Reteag). a sudui (48), a înjura, sudalmă = înjurătură d. e. sudue de stă sorele, sudue de me mir că nu-l tună din serin.

Despre Unguri şi Italieni se dice că sudue mai proclet, mai avam, mai teribil,apy^vjuj / Central Univcrsity Library Cluj

sumedenie (50), sumă mare, mulţime mare de ceva: avea sumedenie

de bani . . . (Reteag). **şumenise** (106), a se şumeni = a bea mai mult decât trebue, dar nu chiar până-i beat tun; e şumen, dar nu-i beat se nu scie el ee face, Păn' ce-s şumen, eu nu-s beat, C'aşa-i omul superat! (Reteag).

Tăhui — prost, nccioplit, (pag. 129):

Dacă-ţi trebue eap-tăhui - Caută-l numai la SScui!

(prov. pop.) **ţanţoş** (94), şi nialcoş = fălos, sumeţ, fudul, întrecut, mândru,şi **ţan**ţoşă = fudulă, sumeţa, vanitosă. (Reteag). ; tăul (109) lacul, balta.

thiară, (33) - tortul întins pe resboiu (stative, Născuţi), gata dc a se ţese.

Am o thiară de 80 de coţi. (Reteag). o ţîră (26, 43, 72, 106, 125,' 129) o lecă, puţin, niţel.

Aşa-mi vine câte-o ţîră ' ''
Sti-mi fac pipa totă ţîră (s'o sparg).
Aşa-mi vine câte o leacă
Se-mi sfărîm pipa de vatră:
Dar eră me socotesc
Că prea bine duhănesc! (Reteag).

ţipotind, a ţipoti = a striga, a ţipa (132).

ţivli (40) a ţivli — a se scheuna ca căţăiî, a da glas ţivlitor, ascuţit. (Reteag).

toiescă (65) a toi, a sfădi, a certă, a-şi aretă neîndestulirea. S'a su- purat seleacul că l'a toit pentr'o secretă de capră, că a ros pomii! (Reteag).

troscoţel (19) i o ierbă ce se face pe drumurile părăsite, din familia labiatelor.

Urnit (74) nu se vede urnit — nu se dă dus, nu plecă. Urnesce-l odată = fă-l se plece. Nu se mai urnesce - -- nu merge, nu plecă, nu se dă dus. (Reteag).

Vândrălăii (31) sing. vândralău, dela germ. Wanderbul), căletor, ven- tură-ţera.

vîj (47,126) moşneg, om betrân. Se mai dice, şi vîjdorog. Dar: a vîji^ a potrivi, (90) d. e. bine-s vîjiţi omenii aceia; nu se vijesc în horbe: Nici aceea nu-i vijită Numai gura ta-i renjită! Nici aceea nu-i pe cale [BC]Nfcmai gura ta cea mare! '7 Cluj

vojoiu voj oi aş (74) căpăţina de verdă, dacă nu-i îndesată, ci-i afenată, se (jice vojoiu decurechiu; dacă-i şi mică şi pospăiată (afenată), atunci e numai vojOiaş. Ţiganii când se apropriă Crăciunul, ori şi după Crăciun, de regulă cer de pomană ori pentru muncă: un vojoieş de curecbiu şi o ţir de rîncedală, adecă carne rîncedă de porc.

Zăgnată (9) de foc, zare de foc, foc mic. Fă o ţir de zăgnată se se __prindă mălaiele; mi-am făcut o ţir de zăgnată, că nici lumină n'am, şi nici nu-i prea cald în casă.

zglobivă — sburdalnieă, nenerată, întrecută, desmierdată, înţînată(p. 134.)

zărăstit (9, 11, 76, 129) = rStăcit, cum te ai zărăstit p'aici? = cum ai ajuns? cum te-ai retăcit? cum ai venit p'aici? şi a se perde, a rătăci. Te miri, pe unde s'a zărăstit. (Reteag).

zîţ (70) şi jiţ, loc de şedut în căruţă, dela germ. Sitz. Ziţurile se fac din o legătură de pae, ori din o scândură pusă pe loitre, ori ca la căruţele

cele scumpe — sunt zițuri de fier blănite cu piele ori trase cu pânză frumosă, ,er în lăuntru arcuri, de fier legănă.

BRDȤ|-YI niOZEUM
H m 1906.
WĂSGS^m^—
kGnyvtára.